VISPĀRĒJĀS TIESAS SPRIEDUMS (devītā palāta)

2016. gada 8. septembrī*

Konkurence — Aizliegtas vienošanās — Aktīvo farmaceitisko vielu citalopramu saturošo antidepresantu tirgus — Konkurences ierobežojuma mērķa dēļ jēdziens — Potenciāla konkurence — Ģenēriskās zāles — No patentu pastāvēšanas izrietoši šķēršļi ienākšanai tirgū — Nolīgumi starp patentu īpašnieku un ģenērisko zāļu uzņēmumiem — LESD 101. panta 1. un 3. punkts — Kļūdas tiesību piemērošanā un kļūdas vērtējumā — Pienākums norādīt pamatojumu — Tiesības uz aizstāvību — Tiesiskā noteiktība — Naudas sodi

Lieta T-472/13

H. Lundbeck A/S , Valbī [*Valby*] (Dānija),

Lundbeck Ltd , Miltonkeinsa [*Milton Keynes*] (Apvienotā Karaliste),

ko pārstāv *R. Subiotto, QC*, un *T. Kuhn*, advokāts,

prasītāji,

ko atbalsta

European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations **(*EFPIA*)**, Ženēva (Šveice), ko pārstāv *F. Carlin, barrister*, un *M. Healy, solicitor*,

persona, kas iestājusies lietā,

pret

Eiropas Komisiju, ko sākotnēji pārstāvēja *J. Bourke, F. Castilla Contreras, B. Mongin, T. Vecchi* un *C. Vollrath*, pēc tam *F. Castilla Contreras, B. Mongin, T. Vecchi, C. Vollrath* un *T. Christoforou*, pārstāvji,

atbildētāja,

par prasību daļēji atcelt Komisijas 2013. gada 19. jūnija Lēmumu C(2013) 3803 *final* par procedūru saskaņā ar [LESD] 101. pantu un EEZ līguma 53. pantu (lieta AT/39226 – *Lundbeck*) un samazināt naudas sodu, kas ar šo lēmumu ir uzlikts prasītājiem.

VISPĀRĒJĀ TIESA (devītā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs G. Berardis [*G. Berardis*] (referents), tiesneši O. Cūcs [*O. Czúcz*] un A. Popesku [*A. Popescu*],

* Tiesvedības valoda – angļu.

sekretārs L. Gžegorčiks [*L. Grzegorczyk*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2015. gada 26. novembra tiesas sēdi,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

Tiesvedības priekšvēsture

I – Sabiedrības, uz kurām attiecas šī lieta

1 *H. Lundbeck A/S* (turpmāk tekstā – "*Lundbeck*") ir saskaņā ar Dānijas tiesībām dibināta sabiedrība, kas kontrolē sabiedrību grupu, kurā tostarp ietilpst Apvienotajā Karalistē reģistrētā *Lundbeck Ltd* un kura specializējas farmaceitisko produktu, kas paredzēti pataloģiju, kuras skar centrālo nervu sistēmu, tostarp depresijas, ārstēšanai, izpētē, izstrādē, ražošanā, mārketingā, pārdošanā un izplatīšanā.

2 *Lundbeck* ir oriģinālo zāļu uzņēmums, proti, uzņēmums, kurš savu darbību koncentrē uz jaunu zāļu izpēti un to tirdzniecību.

3 *Merck KGaA* ir saskaņā ar Vācijas tiesībām dibināta sabiedrība, kas specializējusies farmācijas nozarē un kam brīdī, kad tika noslēgti attiecīgie nolīgumi, netieši, ar *Merck Generics Holding GmbH* grupas starpniecību, pilnībā piederēja tās meitasuzņēmums *Generics UK Ltd* (turpmāk tekstā – "*GUK*"), kas atbildīgs par ģenērisko farmaceitisko produktu izstrādi un tirdzniecību Apvienotajā Karalistē.

4 Eiropas Komisija ir uzskatījusi, ka atbilstošo faktu norises laikā *Merck* un *GUK* konkurences tiesību izpratnē ir bijuši uzskatāmi par vienu uzņēmumu (turpmāk tekstā – "*Merck* (*GUK*)").

5 *Arrow Group A/S*, kas 2003. gada augustā tika pārdēvēts par *Arrow Group ApS* (turpmāk tekstā neizšķirot – "*Arrow Group*"), ir saskaņā ar Dānijas tiesībām dibināta sabiedrība, kas pārvalda vairākās dalībvalstīs darbojošos sabiedrību grupu, kura kopš 2001. gada nodarbojas ar ģenērisko zāļu izstrādi un pārdošanu.

6 *Arrow Generics Ltd* ir saskaņā ar Apvienotās Karalistes tiesībām dibināta sabiedrība, kura ir *Arrow Group* meitasuzņēmums, kas tam piederēja vispirms pilnībā un pēc tam – kopš 2002. gada februāra – 76 % apmērā.

7 *Resolution Chemicals Ltd* ir saskaņā ar Apvienotās Karalistes tiesībām dibināta sabiedrība, kura specializējusies aktīvo farmaceitisko vielu (turpmāk tekstā – "AFV"), kas paredzētas ģenēriskajām zālēm, ražošanā. Līdz 2009. gada septembrim to kontrolēja *Arrow Group*.

8 Komisija ir uzskatījusi, ka *Arrow Group*, *Arrow Generics* un *Resolution Chemicals* atbilstošo faktu norises laikā veidoja vienu uzņēmumu (turpmāk tekstā – "*Arrow*").

9 *Alpharma Inc.* bija sabiedrība, kas dibināta saskaņā ar ASV tiesībām un kas pasaules mērogā darbojās farmācijas nozarē, it īpaši saistībā ar ģenēriskajām zālēm. Līdz 2008. gada decembrim to kontrolēja Norvēģijas sabiedrība *A.L. Industrier AS*. Pēc tam to iegādājās Apvienotās Karalistes farmācijas uzņēmums, kuru savukārt iegādājās ASV farmācijas uzņēmums. Šo reorganizāciju gaitā *Alpharma Inc.* vispirms 2010. gada aprīlī kļuva par *Alpharma, LLC* un vēlāk, 2013. gada 15. aprīlī, – par *Zoetis Products LLC*.

10 *Alpharma ApS* bija sabiedrība, kas dibināta saskaņā ar Dānijas tiesībām un ko netieši pilnībā kontrolēja *Alpharma Inc.* Tai bija vairāki meitasuzņēmumi Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ). Pēc vairākām reorganizācijām 2008. gada 31. martā *Alpharma ApS* kļuva par *Axellia Pharmaceuticals ApS*, kas 2010. gadā pārdēvēta par *Xellia Pharmaceuticals ApS* (turpmāk tekstā – "*Xellia*").

11 Komisija ir uzskatījusi, ka *Alpharma Inc.*, *A.L. Industrier AS* un *Alpharma ApS* atbilstošo faktu norises laikā veidoja vienu uzņēmumu (turpmāk tekstā – "*Alpharma*").

12 *Ranbaxy Laboratories Ltd* ir sabiedrība, kas dibināta saskaņā ar Indijas tiesībām un kas specializējusies AFV, kā arī ģenērisko zāļu izstrādē un ražošanā.

13 *Ranbaxy (UK) Ltd* ir saskaņā ar Anglijas tiesībām dibināta sabiedrība, kura ir *Ranbaxy Laboratories* meitasuzņēmums un kura ir atbildīga par iepriekš minētās sabiedrības produktu pārdošanu Apvienotajā Karalistē.

14 Komisija uzskata, ka *Ranbaxy Laboratories* un *Ranbaxy (UK)* atbilstošo faktu norises laikā veidoja vienu uzņēmumu (turpmāk tekstā – "*Ranbaxy*").

II – Attiecīgais produkts un ar to saistītie patenti

15 Produkts, uz kuru attiecas šī lieta, ir antidepresants, kas satur AFV ar nosaukumu citaloprams.

16 1977. gadā *Lundbeck* Dānijā iesniedza patenta pieteikumu attiecībā uz AFV citalopramu, kā arī attiecībā uz diviem paņēmieniem – alkilēšanu un cianēšanu, ko izmanto minētās AFV ražošanā. Patenti attiecībā uz šo AFV un abiem paņēmieniem (turpmāk tekstā – "sākotnējie patenti") laikā no 1977. līdz 1985. gadam tika izsniegti Dānijā un vairākās Rietumeiropas valstīs.

17 Attiecībā uz Eiropas Ekonomikas zonu aizsardzības, kas izriet no sākotnējiem patentiem, kā arī attiecīgā gadījumā no papildu aizsardzības sertifikātiem (turpmāk tekstā – "PAS"), kas paredzēti Padomes 1992. gada 18. jūnija Regulā (EEK) Nr. 1768/92 par papildu aizsardzības sertifikāta izstrādi zālēm (OV L 182, 1. lpp.), termiņš beidzās laikā no 1994. gada (Vācijā) līdz 2003. gadam (Austrijā). Konkrēti Apvienotajā Karalistē sākotnējo patentu termiņš beidzās 2002. gada janvārī.

18 Laika gaitā *Lundbeck* izstrādāja citus, efektīvākus citaloprama ražošanas paņēmienus, attiecībā uz kuriem tas pieteica un bieži arī saņēma patentus vairākās EEZ valstīs, kā arī Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācijā (*WIPO*) un Eiropas Patentu iestādē (EPI) (turpmāk tekstā – "jaunie *Lundbeck* patenti").

19 Konkrēti, pirmkārt, 1998. un 1999. gadā *Lundbeck* iesniedza EPI divus patenta pieteikumus saistībā ar citaloprama ražošanas paņēmieniem, kuros tiek izmantoti attiecīgi jods un amīds. EPI 2001. gada 19. septembrī izsniedza *Lundbeck* patentu, kas aizsargā paņēmienu, kurā tiek izmantots amīds (turpmāk tekstā – "patents saistībā ar amīdu"), un 2003. gada 26. martā – patentu, kas aizsargā paņēmienu, kurā tiek izmantots jods (turpmāk tekstā – "patents saistībā ar jodu").

20 Otrkārt, 2000. gada 13. martā *Lundbeck* iesniedza Dānijas iestādēm patenta pieteikumu saistībā ar citaloprama ražošanas paņēmienu, kas paredz izmantoto sāļu attīrīšanas metodi, veicot kristalizāciju. Tādi paši pieteikumi tika iesniegti citās EEZ valstīs, kā arī *WIPO* un EPI. *Lundbeck* 2002. gada pirmajā pusē vairākās dalībvalstīs saņēma patentus, kas aizsargā paņēmienu, kurā tiek izmantota kristalizācija, tostarp 2002. gada 30. janvārī – attiecībā uz Apvienoto Karalisti (turpmāk tekstā – "patents saistībā ar kristalizāciju"). EPI patentu saistībā ar kristalizāciju izsniedza 2002. gada 4. septembrī. Turklāt Nīderlandē 2000. gada 6. novembrī *Lundbeck* jau bija saņēmis funkcionālo modeli saistībā ar šo paņēmienu (turpmāk tekstā – "*Lundbeck* funkcionālais modelis"), proti, sešus gadus derīgu patentu, kas piešķirts, neveicot reālu iepriekšēju pārbaudi.

21 Treškārt, 2001. gada 12. martā *Lundbeck* iesniedza Apvienotās Karalistes iestādēm patenta pieteikumu saistībā ar citaloprama ražošanas paņēmienu, kas paredz izmantoto sāļu attīrīšanas metodi, veicot plēves destilāciju. 2001. gada 3. oktobrī Apvienotās Karalistes iestādes piešķīra *Lundbeck* patentu attiecībā uz minēto plēves destilācijas paņēmienu (turpmāk tekstā – "patents saistībā ar plēves destilāciju"). Taču 2004. gada 23. jūnijā šis patents tika atcelts, jo nepastāvēja novitāte attiecībā pret citu *Lundbeck* patentu. 2002. gada 29. jūnijā *Lundbeck* saņēma analogu patentu Dānijā.

22 Visbeidzot 2002. gada beigās vai 2003. gada sākumā *Lundbeck* paredzēja izlaist jaunu antidepresantu *Cipralex*, kura pamatā būtu AFV ar nosaukumu escitaloprams (vai S-citaloprams). Šīs jaunās zāles bija paredzētas tiem pašiem pacientiem, kurus varētu ārstēt ar *Lundbeck* patentētajām zālēm *Cipramil*, kuru pamatā ir AFV citaloprams. AFV escitaloprams bija aizsargāts ar patentiem, kuri bija derīgi vismaz līdz 2012. gadam.

III – Strīdīgie nolīgumi

23 2002. gada laikā *Lundbeck* saistībā ar citalopramu noslēdza sešus nolīgumus (turpmāk tekstā – "strīdīgie nolīgumi") ar četriem uzņēmumiem, kuri darbojas ģenērisko zāļu ražošanas vai pārdošanas jomā, proti, *Merck* (*GUK*), *Alpharma*, *Arrow* un *Ranbaxy* (turpmāk tekstā – "ģenērisko zāļu uzņēmumi").

A – *Nolīgumi ar "Merck (GUK)"*

24 *Lundbeck* ar *Merck* (*GUK*) noslēdza divus nolīgumus.

25 Pirmais nolīgums stājās spēkā 2002. gada 24. janvārī, sākotnēji uz vienu gadu, un tas attiecās tikai uz Apvienotās Karalistes teritoriju (turpmāk tekstā – "*GUK* nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti"). To parakstīja *Lundbeck* meitasuzņēmums Apvienotajā Karalistē, proti, sabiedrība, kas dibināta saskaņā ar Apvienotās Karalistes tiesībām – *Lundbeck Ltd*. Pēc tam šis nolīgums tika pagarināts uz sešiem mēnešiem līdz 2003. gada 31. jūlijam. Vēlāk, pēc *Merck* (*GUK*) īsas ienākšanas tirgū laikā no 1. līdz 4. augustam, puses 2003. gada 6. augustā parakstīja nolīguma pagarinājumu uz ne vairāk kā sešiem mēnešiem ar iespēju šo darbības laiku saīsināt, ja *Lundbeck* neceltu prasību pret citiem ģenērisko zāļu uzņēmumiem, kuri censtos ienākt tirgū, vai beidzoties tiesvedībai starp *Lundbeck* un vēl vienu ģenērisko zāļu uzņēmumu *Lagap Pharmaceuticals Ltd* (turpmāk tekstā – "*Lagap* tiesvedība").

26 Saskaņā ar šo nolīgumu puses it īpaši paredz, ka:

— pastāv risks, ka noteiktas *GUK* paredzētās "Produktu" tirdzniecības, izplatīšanas un pārdošanas darbības varētu būt uzskatāmas par *Lundbeck* intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem un ka tas varētu izvirzīt prasības saistībā ar šīm darbībām (*GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 2.1. punkts), un šie "Produkti" *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 1.1. punktā ir definēti kā "*GUK* izstrādāti citaloprama produkti izejvielu formā, nefasēti vai tablešu formā, kā ir noteikts pielikumā, kas tiek ražoti saskaņā ar produkta specifikācijām, kuras *GUK* ir norādījis parakstīšanas dienā un kuras ir pievienotas 2. pielikumā";

— ņemot vērā starp pusēm noslēgto nolīgumu, *Lundbeck* samaksās *GUK* 2 miljonus sterliņu mārciņu (GBP) apmaiņā pret "Produktu" piegādi nolīgumā paredzētajā daudzumā 2002. gada 31. janvārī (*GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 2.2. punkts);

— turklāt *GUK* ir apņēmies apmaiņā pret papildu GBP 1 miljona maksājumu piegādāt pielikumā norādītos "Produktus" 2002. gada 2. aprīlī (*GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 2.3. punkts);

— atbilstoši *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 2.2. un 2.3. punktam veiktie maksājumi un *GUK* veiktā "Produktu" piegāde būs uzskatāmi par pilnīgu un galīgu risinājumu jebkādām prasībām, kādas *Lundbeck* varētu būt pret *GUK* par intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu saistībā ar "Produktiem", kurus *GUK* ir piegādājis līdz šim datumam (*GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 2.4. punkts);

— *Lundbeck* apņemas savus "Gala produktus" pārdot *GUK*, un *GUK* apņemas pirkt vienīgi šos "Gala produktus" no *Lundbeck*, lai *GUK* un tā meitasuzņēmumi varētu veikt tālākpārdošanu Apvienotajā Karalistē nolīguma darbības laikā un saskaņā ar tā noteikumiem (*GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 3.2. punkts), un šie "Gala produkti" nolīguma 1.1. punktā ir definēti kā "produkti, kas satur citalopramu, gala produktu veidā, ko [*Lundbeck*] piegādā *GUK* saskaņā ar šo nolīgumu";

— *Lundbeck* apņemas samaksāt *GUK* GBP 5 miljonus kā garantēto neto peļņu, ar noteikumu, ka *GUK* nolīguma darbības laikā no tā pasūta "Gala produktus" nolīgtajā apjomā (vai mazāku summu, kas aprēķināma proporcionāli veiktajiem pasūtījumiem) (*GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 6.2. punkts).

27 Pirmajā nolīguma pagarinājumā tostarp bija paredzēts maksājums GBP 400 000 mēnesī par to, ka *GUK* izpilda *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 6.2. punktu, un ar to tika grozīta "neto peļņas" definīcija.

28 Otrajā *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti pagarinājumā tostarp bija paredzēts maksājums GBP 750 000 mēnesī par to, ka *GUK* izpilda nolīguma 6.2. punktu.

29 *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti termiņš beidzās 2003. gada 1. novembrī, pēc tam, kad tika panākts izlīgums *Lagap* tiesvedībā. Kopumā visā nolīguma darbības laikā *Lundbeck* par labu *GUK* ir pārskaitījusi EUR 19,4 miljoniem līdzvērtīgu summu.

30 2002. gada 22. oktobrī *Lundbeck* un *GUK* noslēdza otro nolīgumu, kas attiecās uz EEZ, izņemot Apvienoto Karalisti (turpmāk tekstā – "*GUK* nolīgums attiecībā uz EEZ"). Šajā nolīgumā bija paredzēts EUR 12 miljonu maksājums par to, ka *GUK* apņēmās EEZ teritorijā (izņemot Apvienoto Karalisti) nepārdot un nepiegādāt farmaceitiskos produktus, kas satur citalopramu, un īstenot visas saprātīgās pūles, lai *Natco Pharma Ltd* (turpmāk tekstā – "*Natco*"), kas ir AFV citaloprama, kuru izmanto *Merck* (*GUK*), lai tirgotu savu citaloprama ģenērisko versiju (turpmāk tekstā – "*Natco* AFV" vai "*Natco* citaloprams"), ražotājs, nolīguma darbības laikā izbeigtu citaloprama vai produktu, kas satur citalopramu, piegādi EEZ (*GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ 1.1. un 1.2. punkts). *Lundbeck* apņēmās necelt prasības tiesā pret *GUK* ar nosacījumu, ka tas pildīs savas saistības saskaņā ar *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ 1.1. punktu (*GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ 1.3. punkts).

31 *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ termiņš beidzās 2003. gada 22. oktobrī. Kopumā saskaņā ar šo nolīgumu *Lundbeck* par labu *GUK* pārskaitīja EUR 12 miljoniem līdzvērtīgu summu.

B – *Nolīgumi ar "Arrow"*

32 *Lundbeck* ar *Arrow* noslēdza divus nolīgumus.

33 Pirmais no tiem attiecās uz Apvienotās Karalistes teritoriju un tika noslēgts 2002. gada 24. janvārī starp *Lundbeck*, no vienas puses, un *Arrow Generics* un *Resolution Chemicals* (turpmāk tekstā kopā – "*Arrow UK*"), no otras puses (turpmāk tekstā – "*Arrow UK* nolīgums").

34 Sākotnēji *Arrow UK* nolīguma darbības laiks bija līdz 2002. gada 31. decembrim vai arī, ja tas notiktu ātrāk, līdz datumam, kurā par galīgu kļūtu tiesas nolēmums par prasību, kuru *Lundbeck* vēlējās celt pret *Arrow UK* Apvienotās Karalistes tiesās saistībā ar iespējamu tā patentu pārkāpumu, ko varētu būt izdarījis *Arrow UK* (turpmāk tekstā – "prasība pret *Arrow* par patenta pārkāpumu") (*Arrow UK* nolīguma 4.1. punkts). Vēlāk šis nolīgums divas reizes tika pagarināts, parakstot nolīguma papildinājumus. Pirmais pagarinājums attiecās uz periodu no 2003. gada 1. janvāra līdz 1. martam (*Arrow UK* nolīguma pirmā papildinājuma 3.1. punkts), savukārt otrajā bija paredzēts, ka šā nolīguma termiņš beidzas vai nu 2004. gada 31. janvārī, vai arī septiņas dienas pēc tiesas nolēmuma, ar kuru tiktu izbeigta *Lagap* tiesvedība, parakstīšanas (*Arrow UK* nolīguma otrā papildinājuma 4.1. punkts). Tā kā minētajā tiesvedībā 2003. gada 13. oktobrī tika panākts izlīgums, *Arrow UK* nolīguma termiņš beidzās tā paša gada 20. oktobrī. No tā izriet, ka šā nolīguma kopējais darbības laiks ir bijis no 2002. gada 24. janvāra līdz 2003. gada 20. oktobrim (turpmāk tekstā – "*Arrow UK* nolīguma darbības laiks").

35 Attiecībā uz nolīguma *Arrow UK* saturu ir jānorāda, ka:

— šā nolīguma preambulas (turpmāk tekstā – "*Arrow UK* preambula") pirmajā apsvērumā ir atsauce it īpaši uz faktu, ka *Lundbeck* ir patentu saistībā ar kristalizāciju un saistībā ar plēves destilāciju īpašnieks;

— *Arrow UK* preambulas ceturtajā apsvērumā ir precizēts, ka "*Arrow* [*UK*] ir ieguvis trešās personas izsniegtu licenci, lai Apvienotajā Karalistē varētu importēt citalopramu, kuru nav izgatavojis *Lundbeck* vai [kas nav izgatavots] ar *Lundbeck* atļauju ("minētais Citaloprams" – lai izvairītos no jebkādām neskaidrībām, šāda definīcija ietver vienīgi Citalopramu, kas paredzēts mārketingam un pārdošanai Apvienotajā Karalistē, un neietver to, kas paredzēts mārketingam un pārdošanai citās valstīs)";

— *Arrow UK* preambulas sestajā apsvērumā ir norādīts, ka *Lundbeck* "minētajam Citalopramam" ir veicis laboratorijas testus, kuri tam ir devuši būtiskus iemeslus uzskatīt, ka ar to tiek pārkāpti tostarp patenti, kas minēti iepriekš pirmajā ievilkumā;

— *Arrow UK* preambulas septītajā apsvērumā ir norādīts, ka *Arrow UK* neatzīst, ka būtu pārkāpis šos patentus, nedz arī, ka tie būtu spēkā esoši, taču pieņem to, ka *Lundbeck* ir šāda pārliecība, ko *Arrow UK* nevar atspēkot ar neapstrīdamiem pierādījumiem;

— *Arrow UK* preambulas astotajā apsvērumā ir atgādināts, ka *Lundbeck* ir draudējis pieprasīt izdot rīkojumu par pagaidu aizliegumu un ka tam ir nolūks celt pret *Arrow* prasību par patenta pārkāpumu;

— šā nolīguma 1.1. punktā ir paredzēts, ka "*Arrow* [*UK*] savā vārdā un visu ar to asociēto un saistīto vienību vārdā apņemas [*Arrow UK* nolīguma darbības laikā] Apvienotās Karalistes teritorijā neražot, nenodot, nepiedāvāt nodot, nelietot vai pēc otrā piegādes datuma neimportēt vai nesaglabāt nodošanai vai citiem mērķiem 1) ["]minēto Citalopramu["] vai 2) jebkuru citu citalopramu, ar kuru, *Lundbeck* skatījumā, tiek pārkāptas tā [intelektuālā] īpašuma tiesības, un, lai ļautu *Lundbeck* noteikt, vai pastāv vai nepastāv pārkāpums, [*Arrow UK* nolīguma darbības laikā] nodrošināt tam pietiekami daudz paraugu analīzēm vismaz vienu mēnesi pirms jebkādas ražošanas, importēšanas, pārdošanas vai piedāvāšanas pārdošanai, ko *Arrow* [*UK*] gatavotos veikt, gaidot galīgo nepārsūdzamo nolēmumu [saistībā ar prasību pret *Arrow* par patenta pārkāpumu]";

— šā nolīguma 1.2. punktā ir ziņots par *Arrow UK* piekrišanu tam, lai tā saistības, kas minētas *Arrow UK* nolīguma 1.1. punktā, tiktu atkārtotas rīkojumā, kura pieņemšanu *Lundbeck* pieprasītu kompetentajai Apvienotās Karalistes tiesai;

— šā nolīguma 2.1. punktā ir atgādināts, ka *Lundbeck* pret *Arrow* cels prasību par patenta pārkāpumu, tiklīdz tas būs iespējams un katrā ziņā ne vēlāk kā 2002. gada 31. martā;

— šā nolīguma 2.2. punktā ir noteikts, ka, ņemot vērā saistības, kas paredzētas *Arrow UK* nolīguma 1.1. punktā, un faktu, ka *Arrow UK* nepieprasīs "cross-undertaking in damages" (summu, kas saskaņā ar Anglijas tiesībām *Lundbeck* būtu jāiemaksā depozīta veidā tiesā, ja tā saistībā ar prasību pret *Arrow* par patenta pārkāpumu pieprasītu rīkojuma izdošanu), *Lundbeck* četrās daļās pārskaita *Arrow UK* GBP 5 miljonus, un vēlāk šī summa saskaņā ar *Arrow UK* nolīguma pirmā papildinājuma 2.1. punktu tika palielināta par GBP 450 000 un saskaņā ar šā nolīguma otrā papildinājuma 2.1. un 3. punktu – par GBP 1,35 miljoniem;

— šā nolīguma 2.3. punktā ir noteikts, ka gadījumā, ja galīgajā nolēmumā attiecībā uz prasību pret *Arrow* par patenta pārkāpumu tiktu konstatēts, ka *Arrow UK* nav pārkāpis *Lundbeck* intelektuālā īpašuma tiesības, šā nolīguma 2.2. punktā paredzētā summa būtu uzskatāma par pilnīgu kompensāciju, kādu *Arrow UK* varētu saņemt no *Lundbeck* par zaudējumiem, kādi tam būtu radušies to saistību dēļ, kas izriet no *Arrow UK* nolīguma 1.1. punkta;

— nolīguma 3.4. punktā ir paredzēts, ka *Arrow UK* savus "minētā Citaloprama" krājumus piegādā *Lundbeck* divos posmos, no kuriem pirmajam, kas ietver aptuveni 3,975 miljonus tablešu kārbās, jānotiek vēlākais 2002. gada 6. februārī un otrajam – aptuveni 1,1 miljona nefasētu tablešu apmērā – ne vēlāk kā 2002. gada 15. februārī.

36 Turklāt ir jāprecizē, ka 2002. gada 6. februārī *Lundbeck* saņēma *Arrow UK* nolīguma 1.2. punktā paredzēto rīkojumu (turpmāk tekstā – "rīkojums ar *Arrow* piekrišanu").

37 Otrais nolīgums, kas attiecas uz Dānijas teritoriju, starp *Lundbeck* un *Arrow Group* (turpmāk tekstā – "Dānijas *Arrow* nolīgums") tika noslēgts 2002. gada 3. jūnijā.

38 Dānijas *Arrow* nolīguma darbības laiks bija paredzēts no tā parakstīšanas dienas, proti, 2002. gada 3. jūnija, līdz 2003. gada 1. aprīlim vai arī, ja tas notiktu ātrāk, līdz datumam, kurā par galīgu kļūtu tiesas nolēmums attiecībā uz prasību pret *Arrow* par patenta pārkāpumu. Tā kā šāds nolēmums nav ticis pieņemts, minētais nolīgums bija spēkā no 2002. gada 3. jūnija līdz 2003. gada 1. aprīlim (turpmāk tekstā – "Dānijas *Arrow* nolīguma darbības laiks").

39 Attiecībā uz Dānijas *Arrow* nolīguma saturu ir jānorāda, ka:

— tā preambulas pirmais, trešais un piektais līdz devītais apsvērums pēc būtības atbilst *Arrow UK* preambulas pirmajam, ceturtajam un sestajam līdz astotajam apsvērumam, precizējot, ka Dānijas *Arrow* nolīguma preambulas devītajā apsvērumā ir atsauce uz rīkojumu ar *Arrow* piekrišanu;

— šā nolīguma 1.1. punktā ir paredzēts, ka "*Arrow* [*Group*] piekrīt atcelt un pārtraukt jebkādu produktu, kuri satur citalopramu, ar ko, *Lundbeck* skatījumā, tiek pārkāptas tā intelektuālā īpašuma tiesības, importēšanu, izgatavošanu, ražošanu, pārdošanu vai cita veida tirdzniecību [Dānijas] teritorijā [Dānijas *Arrow* nolīguma] darbības laikā";

— šā nolīguma 2.1. punktā ir noteikts: kā kompensāciju par saistībām, kuras uzņemas *Arrow Group*, *Lundbeck* tai pārskaita summu 500 000 ASV dolāru (USD) apmērā;

— šā nolīguma 2.2. punktā ir noteikts, ka gadījumā, ja galīgajā nolēmumā attiecībā uz prasību pret *Arrow* par patenta pārkāpumu tiktu konstatēts, ka *Arrow Group* nav pārkāpusi *Lundbeck* intelektuālā īpašuma tiesības, šā nolīguma 2.1. punktā paredzētā summa būtu uzskatāma par pilnīgu kompensāciju, kādu *Arrow Group* varētu saņemt no *Lundbeck* par zaudējumiem, kādi tai radušies to saistību dēļ, kas izriet no Dānijas *Arrow* nolīguma 1.1. punkta;

— šā nolīguma 3.1. punktā vēl ir piebilsts, ka *Lundbeck* par USD 147 000 iegādājas *Arrow Group* citaloprama krājumus, ko veido aptuveni 1 miljons tablešu.

C – *Nolīgums ar "Alpharma"*

40 2002. gada 22. februārī *Lundbeck* noslēdza nolīgumu ar *Alpharma* (turpmāk tekstā – "*Alpharma* nolīgums") uz laiku no minētā datuma līdz 2003. gada 30. jūnijam (turpmāk tekstā – "*Alpharma* nolīguma darbības laiks").

41 Pirms šā nolīguma noslēgšanas 2002. gada janvārī *Alpharma* no *Alfred E. Tiefenbacher GmbH & Co.* (turpmāk tekstā – "*Tiefenbacher*") nopirka ģenēriskā citaloprama, kas izstrādāts no AFV citaloprama, kuru ražoja Indijas sabiedrība *Cipla*, izmantojot savus paņēmienus (turpmāk tekstā – "*Cipla* citaloprams" vai "*Cipla* AFV"), tablešu krājumus un bija pasūtījis vēl.

42 Attiecībā uz *Alpharma* nolīguma preambulu tostarp ir jānorāda, ka:

— pirmajā apsvērumā ir atgādināts, ka "*Lundbeck* pieder intelektuālā īpašuma tiesības, kas ietver it īpaši patentus attiecībā uz AFV "Citaloprama" (visā nolīguma tekstā ir rakstīts ar lielo burtu "c") ražošanu [..], tostarp [šā nolīguma] A pielikumā (turpmāk tekstā – "A pielikums") minētos patentus";

— otrajā apsvērumā ir norādīts, ka *Lundbeck* ražo un pārdod "Citalopramu" saturošus farmaceitiskus produktus visās dalībvalstīs, kā arī Norvēģijā un Šveicē, un visas šīs valstis kopā ir definētas kā "Teritorija";

— trešajā un ceturtajā apsvērumā ir minēts fakts, ka *Alpharma* "Teritorijā" ir ražojis vai iegādājies "Citalopramu" saturošus farmaceitiskos produktus un tas ir noticis bez *Lundbeck* piekrišanas;

— piektajā un sestajā apsvērumā ir norādīts fakts, ka *Lundbeck* attiecībā uz *Alpharma* produktiem ir veicis laboratorijas testus, kuru rezultāti [*Lundbeck*] deva būtisku pamatu uzskatīt, ka ar ražošanas metodēm, kas izmantotas šo produktu izgatavošanā, tiek pārkāptas tā intelektuālā īpašuma tiesības;

— septītajā apsvērumā ir atgādināts, ka 2002. gada 31. janvārī *Lundbeck* iesniedza prasību Apvienotās Karalistes tiesā (turpmāk tekstā – "prasība pret *Alpharma* par patenta pārkāpumu"), lai panāktu aizliegumu "*Alpharma* pārdot produktus, kas satur Citalopramu, jo ir pārkāptas *Lundbeck* intelektuālā īpašuma tiesības";

— astotajā apsvērumā ir norādīts, ka *Alpharma* atzīst, ka *Lundbeck* konstatējumi ir pareizi, un apņemas nelaist tirgū "šādus produktus";

— devītajā un desmitajā apsvērumā ir precizēts, ka *Lundbeck*:

  — "apņemas pārskaitīt *Alpharma* kompensāciju, lai izvairītos no strīda saistībā ar patentiem", kura iznākums nevar tikt pilnīgi droši paredzēts un kas būtu dārgs un laikietilpīgs;

  — "lai atrisinātu strīdu, apņemas nopirkt no *Alpharma* visu Citalopramu saturošo produktu krājumu un izmaksāt tam kompensāciju par šiem produktiem".

43 Attiecībā uz *Alpharma* nolīguma pamattekstu it īpaši ir jānorāda, ka:

— 1.1. punktā ir noteikts, ka *Alpharma* un tā meitasuzņēmumi "atceļ, izbeidz un atturas veikt jebkuru Citalopramu saturošo farmaceitisko produktu importēšanu, [..] ražošanu [..] vai pārdošanu Teritorijā [..] [noteiktā periodā]" un ka *Lundbeck* atsauc prasību pret *Alpharma* par patenta pārkāpumu;

— tajā pašā punktā ir precizēts, ka tas neattiecas uz escitalopramu;

— 1.2. punktā ir paredzēts, ka "gadījumā, ja tiek pārkāpta kāda no [1.1. punktā] noteiktajām saistībām, vai pēc *Lundbeck* pieprasījuma *Alpharma* [..] brīvprātīgi piekritīs tam, lai uz to tiktu attiecināts jebkuras Teritorijā esošas valsts jebkuras kompetentās tiesas izdotais rīkojums par pagaidu aizliegumu", un ka *Lundbeck* šādu rīkojumu varēs saņemt, nesniedzot nekādu garantiju;

— 1.3. punktā ir precizēts: kā kompensāciju par saistībām, kas paredzētas šajā nolīgumā, un lai izvairītos no tiesvedības izmaksām un ilguma, *Lundbeck* maksā *Alpharma* USD 12 miljonus, no kuriem 11 miljoni par "Citalopramu" saturošajiem produktiem, ko izmaksā trīs daļās pa 4 miljoniem, attiecīgi 2002. gada 31. martā, 2002. gada 31. decembrī un 2003. gada 30. jūnijā;

— 2.2. punktā ir noteikts, ka vēlākais līdz 2002. gada 31. martam *Alpharma* ir jāpiegādā *Lundbeck* visi produktu, kas satur "Citalopramu", krājumi, kas tā rīcībā ir šajā datumā, proti, 9,4 miljoni tablešu, kuri jau bija tā īpašumā laikā, kad tika noslēgts *Alpharma* nolīgums, un 16 miljoni tablešu, kurus tas pasūtīja.

44 A pielikumā ir ietverts to 28 pieteikumu par intelektuālā īpašuma tiesībām saraksts, kurus *Lundbeck* iesniedza pirms minētā nolīguma parakstīšanas un no kuriem deviņi minētajā datumā jau bija apmierināti. Šīs intelektuālā īpašuma tiesības attiecās uz AFV citaloprama ražošanas paņēmieniem, uz kuriem attiecas patenti saistībā ar kristalizāciju un plēves destilāciju.

45 Turklāt ir jāprecizē, ka 2002. gada 2. maijā kāda Apvienotās Karalistes tiesa izdeva piekrišanas rīkojumu, kurā ir paredzēts, ka prasības pret *Alpharma* par patenta pārkāpumu tiesvedība ir apturēta, jo ir noslēgts nolīgums starp *Lundbeck* un tostarp *Alpharma*, saskaņā ar kuru pēdējais minētais un tā meitasuzņēmumi "atcels, izbeigs un atturēsies jebkādā veidā importēt, [..] ražot [..] vai pārdot [dalībvalstīs], Norvēģijā un Šveicē ("Attiecīgās teritorijas") farmaceitiskos produktus, kuri satur citalopramu, kas izgatavots, izmantojot paņēmienus, tiesības uz kuriem ir pieteiktas [patentos saistībā ar kristalizāciju un plēves destilāciju, kurus ir izsniegusi Apvienotā Karaliste,] vai jebkurā citā līdzvērtīgā patentā, kurš ir saņemts vai pieprasīts Attiecīgajās teritorijās līdz 2002. gada 30. jūnijam" (turpmāk tekstā – "*Alpharma* piekrišanas rīkojums").

A – *Nolīgums ar "Ranbaxy"*

46 *Lundbeck* nolīgumu ar *Ranbaxy Laboratories* (turpmāk tekstā – "*Ranbaxy* nolīgums") parakstīja 2002. gada 16. jūnijā uz 360 dienām. Saskaņā ar 2003. gada 19. februārī parakstītu papildinājumu (turpmāk tekstā – "*Ranbaxy* papildinājums") šis nolīgums tika pagarināts līdz 2003. gada 31. decembrim. Tādējādi nolīguma kopējais darbības laiks bija no 2002. gada 16. jūnija līdz 2003. gada 31. decembrim (turpmāk tekstā – "*Ranbaxy* nolīguma darbības laiks").

47 Saskaņā ar *Ranbaxy* nolīguma preambulu (turpmāk tekstā – "*Ranbaxy* preambula"):

— *Ranbaxy Laboratories* Indijā iesniedza divus patentu pieteikumus par paņēmieniem attiecībā uz citalopramu un ražoja zāles, kas satur citalopramu, ar mērķi laist tās tirgū, tostarp EEZ (*Ranbaxy* preambulas otrais un trešais apsvērums, kā arī *Ranbaxy* nolīguma A pielikums);

— *Lundbeck* veica laboratorijas testus attiecībā uz šo citalopramu un secināja, ka ar izmantotajiem paņēmieniem ir pārkāpts patents saistībā ar amīdu un patents saistībā ar jodu, lai gan pēdējais minētais vēl nebija piešķirts (skat. šā sprieduma 19. punktu), savukārt *Ranbaxy Laboratories* apstrīd, ka šādi pārkāpumi būtu notikuši (*Ranbaxy* preambulas piektais līdz astotais apsvērums);

— *Lundbeck* un *Ranbaxy Laboratories* panāca vienošanos, lai izvairītos no strīda saistībā ar patentiem, kas būtu dārgs un laikietilpīgs un kura iznākums varētu nebūt pilnīgi skaidri paredzams (preambulas devītais apsvērums).

48 Saskaņā ar *Ranbaxy* nolīgumu it īpaši ir noteikts šādi:

— "ja vien *Lundbeck* ievēro nosacījumus un veic [šajā nolīgumā] paredzētos maksājumus, *Ranbaxy Laboratories* nepieprasa nekādas tiesības saistībā ar [šā nolīguma preambulā paredzēto patenta pieteikumu] vai jebkādu *Ranbaxy Laboratories* izmantoto ražošanas metodi un šā nolīguma darbības laikā atceļ, izbeidz un atsakās no farmaceitisko produktu, kuru pamatā tie ir, ražošanas un tirdzniecības, [it īpaši EEZ]" (*Ranbaxy* nolīguma 1.1. punkts un *Ranbaxy* papildinājuma 1.0. punkts);

— "gadījumā, ja netiek pildītas 1.1. punktā paredzētās saistības, vai pēc *Lundbeck* pieprasījuma" *Ranbaxy Laboratories* un *Ranbaxy (UK)* piekrīt tam, lai uz tiem tiktu attiecināti kompetento valsts tiesu izdotie rīkojumi par pagaidu aizliegumu un lai *Lundbeck* nebūtu jāiemaksā nekāds garantijas depozīts un nebūtu jāuzņemas citas saistības kā vien tās, kas izriet no šā nolīguma (*Ranbaxy* nolīguma 1.2. punkts);

— ņemot vērā nolīgumu, kas noslēgts starp pusēm, *Lundbeck* pa daļām attiecīgajā periodā samaksā *Ranbaxy Laboratoires* USD 9,5 miljonus (*Ranbaxy* nolīguma 1.3. punkts un *Ranbaxy* papildinājuma 2.0. punkts);

— *Lundbeck* pārdod *Ranbaxy Laboratories* vai *Ranbaxy (UK)* citaloprama tabletes ar 40 % atlaidi no ražotāja (*EXW*) cenas, lai tie to pārdotu Apvienotās Karalistes tirgū (*Ranbaxy* nolīguma 1.3. punkts un B pielikums);

— *Lundbeck* un *Ranbaxy Laboratoires* apņemas necelt prasību viens pret otru, pamatojoties uz jebkuru patentu, kas minēts iepriekš pašā nolīgumā (*Ranbaxy* nolīguma 1.4. punkts).

IV – *Komisijas īstenotās darbības farmācijas nozarē un administratīvais process*

49 2003. gada oktobrī *Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen* (*KFST*, Dānijas Konkurences un patērētāju aizsardzības iestāde) informēja Komisiju par attiecīgo nolīgumu pastāvēšanu.

50 Tā kā lielākā daļa no tiem attiecās uz visu EEZ vai katrā ziņā uz citām dalībvalstīm, ne tikai Dānijas Karalisti, tika nolemts, ka Komisija pārbaudīs to saderīgumu ar konkurences tiesībām, savukārt *KFST* neturpinās šā jautājuma izskatīšanu.

51 Laikā no 2003. līdz 2006. gadam Komisija *Lundbeck* un citu uzņēmumu, kuri darbojas farmācijas nozarē, telpās veica pārbaudes Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101.] un [102. pantā] (OV 2003, L 1, 1. lpp.), 20. panta 4. punkta izpratnē. Tāpat tā nosūtīja *Lundbeck* un vēl citai sabiedrībai informācijas pieprasījumus minētās regulas 18. panta 2. punkta izpratnē.

52 2008. gada 15. janvārī Komisija saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 17. pantu pieņēma lēmumu par izmeklēšanas uzsākšanu attiecībā uz farmācijas nozari (Lieta COMP/D2/39514). Šā lēmuma vienīgajā pantā bija precizēts, ka veicamā izmeklēšana attiecoties uz cilvēkiem paredzēto inovatīvu un ģenērisku zāļu ieviešanu tirgū.

53 2009. gada 8. jūlijā Komisija pieņēma paziņojumu, kurā bija izklāstīts tās izmeklēšanas ziņojuma attiecībā uz farmācijas nozari kopsavilkums. Šā paziņojuma tehniskajā pielikumā bija iekļauts pilns minētā izmeklēšanas ziņojuma teksts kā Komisijas darba dokuments, kurš pieejams vienīgi angļu valodā.

54 Komisija 2010. gada 7. janvārī uzsāka formālu procedūru attiecībā uz *Lundbeck*.

55 2010. gadā un 2011. gada pirmajā pusgadā Komisija nosūtīja informācijas pieprasījumus *Lundbeck* un citām sabiedrībām, kuras bija strīdīgo nolīgumu puses.

56 2012. gada 24. jūlijā Komisija uzsāka procedūru attiecībā uz sabiedrībām, kuras bija strīdīgo nolīgumu puses, un nosūtīja tām, kā arī *Lundbeck* paziņojumu par iebildumiem.

57 Visi šā paziņojuma adresāti, kuri to bija lūguši, tika uzklausīti uzklausīšanās, kuras notika 2013. gada 14. un 15. martā.

58 2013. gada 12. aprīlī Komisija paziņojuma par iebildumiem adresātiem nosūtīja faktu izklāstu.

59 Uzklausīšanas amatpersona savu nobeiguma ziņojumu sniedza 2013. gada 17. jūnijā.

60 2013. gada 19. jūnijā Komisija pieņēma Lēmumu C(2013) 3803 *final* par procedūru saskaņā ar [LESD] 101. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta AT/39226 – *Lundbeck*) (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums").

V – *Apstrīdētais lēmums*

61 Apstrīdētajā lēmumā Komisija ir secinājusi, ka strīdīgie nolīgumi ir uzskatāmi par konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ LESD 101. panta 1. punkta un EEZ līguma 53. panta 1. punkta izpratnē (apstrīdētā lēmuma 1. panta 1. punkts).

62 Abi nolīgumi, kas noslēgti starp *Merck* (*GUK*) un *Lundbeck*, ir tikuši uzskatīti par tādiem, kas veido vienotu un turpinātu pārkāpumu, kas ilga no 2002. gada 24. janvāra līdz 2003. gada 1. novembrim.

63 Kā tas izriet no apstrīdētā lēmuma preambulas 824. un 874. apsvērumā sniegtā kopsavilkuma, Komisija ir balstījusies tostarp uz šādiem elementiem:

— nolīgumu noslēgšanas laikā *Lundbeck* un *Merck* (*GUK*) bija vismaz potenciāli konkurenti Apvienotajā Karalistē un EEZ un faktiski konkurenti Apvienotajā Karalistē pirms nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti otrās pagarināšanas;

— *Lundbeck* saskaņā ar šiem nolīgumiem pārskaitīja par labu *Merck* (*GUK*) ievērojamus līdzekļus;

— šis līdzekļu pārskaitījums ir bijis saistīts ar to, ka *Merck* (*GUK*) piekrita minētajos nolīgumos noteiktajiem ierobežojumiem ienākšanai tirgū, it īpaši ar tā apņemšanos Apvienotajā Karalistē un EEZ attiecīgajā šo nolīgumu darbības laikā nepārdot *Natco* citalopramu vai jebkuru citu ģenērisko citalopramu;

— šis līdzekļu pārskaitījums aptuveni atbilda peļņai, kādu *Merck* (*GUK*) cerēja gūt, ja tas sekmīgi ienāktu tirgū;

— *Lundbeck* nebūtu varējis šādus ierobežojumus panākt, atsaucoties uz saviem paņēmiena patentiem, ņemot vērā, ka saistības, kādas bija noteiktas *Merck* (*GUK*) saskaņā ar šiem nolīgumiem, pārsniedza tiesības, kādas ir piešķirtas paņēmiena patentu īpašniekiem;

— šajos nolīgumos nebija paredzēta nekāda *Lundbeck* apņemšanās atturēties no prasības par patenta pārkāpumu celšanas pret *Merck* (*GUK*) gadījumā, ja pēdējais minētais pēc šo nolīgumu termiņa beigām ienāktu tirgū ar ģenērisko citalopramu.

64 Abi nolīgumi, kas noslēgti starp *Arrow* un *Lundbeck*, tika uzskatīti par vienotu un turpinātu pārkāpumu, kas ilga no 2002. gada 24. janvāra līdz 2003. gada 20. oktobrim.

65 Kā tas izriet no apstrīdētā lēmuma preambulas 962. un 1013. apsvērumā sniegtā kopsavilkuma attiecīgi par *Arrow UK* nolīgumu un Dānijas *Arrow* nolīgumu, Komisija tostarp balstījās uz šādiem elementiem:

— šo nolīgumu noslēgšanas brīdī *Lundbeck* un *Arrow* Apvienotajā Karalistē un Dānijā bija vismaz potenciāli konkurenti;

— *Lundbeck* saskaņā ar šiem nolīgumiem pārskaitīja *Arrow* ievērojamus līdzekļus;

— šis līdzekļu pārskaitījums bija saistīts ar to, ka *Arrow* šo nolīgumu attiecīgajā darbības laikā piekrita minētajos nolīgumos ietvertajiem ierobežojumiem tā ienākšanai citaloprama tirgū Apvienotajā Karalistē un Dānijā, it īpaši ar *Arrow* apņemšanos nepārdot ģenērisko citalopramu, ko *Lundbeck* uzskatīja par tā patentu pārkāpumu;

— šis līdzekļu pārskaitījums pēc būtības atbilda peļņai, kādu *Arrow* būtu varējis saņemt, ja tas sekmīgi ienāktu tirgū;

— *Lundbeck* nebūtu varējis šādus ierobežojumus panākt, piemērojot savus jaunos patentus, ņemot vērā, ka saistības, kādas bija noteiktas *Arrow* saskaņā ar šiem nolīgumiem, pārsniedza tiesības, kādas ir piešķirtas paņēmiena patentu īpašniekam;

— šajos nolīgumos nebija paredzēta nekāda *Lundbeck* apņemšanās atturēties no prasības par patenta pārkāpumu celšanas pret *Arrow* gadījumā, ja pēdējais minētais pēc kāda no šo nolīgumu termiņa beigām ar ģenērisko citalopramu ienāktu Apvienotās Karalistes vai Dānijas tirgū.

66 Attiecībā uz *Alpharma* nolīgumu, kā izriet no apstrīdētā lēmuma preambulas 1087. apsvērumā sniegtā kopsavilkuma, Komisija tostarp ir balstījusies uz šādiem elementiem:

— šī nolīguma noslēgšanas brīdī *Lundbeck* un *Alpharma* vairākās EEZ valstīs bija vismaz potenciāli konkurenti;

— *Lundbeck* saskaņā ar šo nolīgumu pārskaitīja *Alpharma* ievērojamus līdzekļus;

— šis līdzekļu pārskaitījums bija saistīts ar to, ka *Alpharma* piekrita nolīgumā noteiktajiem ierobežojumiem savai ienākšanai tirgū, it īpaši ar *Alpharma* apņemšanos attiecīgajā periodā EEZ nepārdot nekādu ģenērisko citalopramu;

— šis līdzekļu pārskaitījums pēc būtības atbilda peļņai, kādu *Alpharma* būtu varējis saņemt, ja tas sekmīgi ienāktu tirgū;

— *Lundbeck* nebūtu varējis šādus ierobežojumus panākt, piemērojot patentu saistībā ar kristalizāciju un patentu saistībā ar plēves destilāciju, ņemot vērā, ka saistības, kādas bija noteiktas *Alpharma* saskaņā ar šo nolīgumu, pārsniedza tiesības, kādas ir piešķirtas paņēmiena patentu īpašniekam;

— nolīgumā nebija paredzēta nekāda *Lundbeck* apņemšanās atturēties no prasības par patenta pārkāpumu celšanas pret *Alpharma* gadījumā, ja pēdējais minētais pēc nolīguma termiņa beigām ienāktu tirgū ar ģenērisko citalopramu.

67 Attiecībā uz *Ranbaxy* nolīgumu, kā izriet no apstrīdētā lēmuma preambulas 1174. apsvērumā sniegtā kopsavilkuma, Komisija tostarp ir balstījusies uz šādiem elementiem:

— šā nolīguma noslēgšanas brīdī *Lundbeck* un *Ranbaxy* EEZ bija vismaz potenciāli konkurenti;

— *Lundbeck* saskaņā ar šo nolīgumu pārskaitīja *Ranbaxy* ievērojamus līdzekļus;

— šis līdzekļu pārskaitījums bija saistīts ar to, ka *Ranbaxy* piekrita minētajā nolīgumā noteiktajiem ierobežojumiem tā ienākšanai tirgū, it īpaši ar *Ranbaxy* apņemšanos neražot un nepārdot savu citalopramu EEZ attiecīgajā periodā nedz ar savu meitasuzņēmumu, nedz trešo personu starpniecību;

— šis līdzekļu pārskaitījums būtiski pārsniedza peļņu, kādu *Ranbaxy* varētu iegūt, pārdodot līdz tam brīdim saražoto ģenērisko citalopramu;

— *Lundbeck* nebūtu varējis šādus ierobežojumus panākt, atsaucoties uz saviem paņēmiena patentiem, ņemot vērā, ka saistības, kādas bija noteiktas *Ranbaxy* saskaņā ar šo nolīgumu, pārsniedza tiesības, kādas ir piešķirtas paņēmiena patentu īpašniekam;

— šajos nolīgumos nebija paredzēta nekāda *Lundbeck* apņemšanās atturēties no prasības par patenta pārkāpumu celšanas pret *Ranbaxy* gadījumā, ja pēdējais minētais pēc strīdīgā nolīguma darbības beigām ar ģenērisko citalopramu ienāktu tirgū.

68 Komisija visām strīdīgo nolīgumu pusēm noteica arī naudas sodus. Šim nolūkam tā izmantoja Pamatnostādnes naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu (OV 2006, C 210, 2. lpp.; turpmāk tekstā – "2006. gada pamatnostādnes"). Attiecībā uz *Lundbeck* Komisija izmantoja vispārīgo metodoloģiju, kas aprakstīta 2006. gada pamatnostādnēs, pamatojoties uz attiecīgā produkta pārdevumu vērtību, ko īstenojis katrs aizliegtās vienošanās dalībnieks (apstrīdētā lēmuma preambulas 1316.–1358. apsvērums). Savukārt attiecībā uz citām strīdīgo nolīgumu pusēm, proti, ģenērisko zāļu uzņēmumiem, tā izmantoja iespēju, kas paredzēta minēto pamatnostādņu 37. punktā, proti, atkāpties no šīs metodoloģijas, ņemot vērā lietas īpatnības saistībā ar šīm pusēm (apstrīdētā lēmuma preambulas 1359. apsvērums).

69 Tādējādi attiecībā uz strīdīgo nolīgumu pusēm, kas nav *Lundbeck*, Komisija ir uzskatījusi, ka, lai noteiktu naudas soda pamatsummu un nodrošinātu tam pietiekamu preventīvu iedarbību, ir jāņem vērā summu, kuras *Lundbeck* tām ir pārskaitījis saskaņā ar šiem nolīgumiem, vērtība, turklāt nenošķirot pārkāpumus atkarībā no to veida vai ģeogrāfiskā tvēruma vai atkarībā no attiecīgo uzņēmumu tirgus daļām – faktoriem, kuri apstrīdētajā lēmumā ir minēti vienīgi pilnīguma labad (apstrīdētā lēmuma preambulas 1361. apsvērums).

70 Savukārt attiecībā uz *Lundbeck* Komisija ir piemērojusi 2006. gada pamatnostādnēs aprakstīto vispārīgo metodi, pamatojoties uz attiecīgajā tirgū veikto pārdevumu vērtību. Tā kā strīdīgo nolīgumu darbības laikā *Lundbeck* citaloprama pārdošanas apjomi bija būtiski mazinājušies un tā kā tā neaptvēra vienu pilnu pārskata gadu, Komisija aprēķināja vietējo gada pārdevumu vērtību. Šim nolūkam tā vispirms

aprēķināja *Lundbeck* citaloprama vidējo mēneša pārdevumu vērtību katra strīdīgā nolīguma darbības laikā un pēc tam šo vērtību reizināja ar divpadsmit (apstrīdētā lēmuma preambulas 1326. apsvērums un 2215. zemsvītras piezīme).

71 Turklāt, tā kā seši strīdīgie nolīgumi ir tikuši uzskatīti par tādiem, kas veido četrus atsevišķus pārkāpumus, ciktāl divi nolīgumi starp *Lundbeck* un *Merck* (*GUK*) tāpat kā divi nolīgumi starp *Lundbeck* un *Arrow* veidoja vienu vienotu un turpinātu pārkāpumu, Komisija *Lundbeck* uzlika četrus atsevišķus naudas sodus. Lai netiktu noteikts nesamērīgs naudas sods, Komisija, ņemot vērā apstākļus šajā gadījumā, tomēr piemēroja mazinošu korekcijas koeficientu, pamatojoties uz metodi, saskaņā ar kuru tiek ņemta vērā dažādo pārkāpumu ģeogrāfiskā un hronoloģiskā pārklāšanās (apstrīdētā lēmuma preambulas 1329. apsvērums). Piemērojot šo metodi, par katru pārkāpumu, saistībā ar kuru tika konstatēta pārklāšanās, tika piemērots 15 % samazinājums (apstrīdētā lēmuma 2218. zemsvītras piezīme).

72 Ņemot vērā konstatēto pārkāpumu smagumu, ko Komisija kvalificēja kā "smagus", jo šo pārkāpumu dēļ notika izslēgšana no tirgus, apstākli, ka *Lundbeck* ieguva lielu ar šiem pārkāpumiem saistīto produktu tirgus daļu, faktu, ka strīdīgajiem nolīgumiem bija ļoti plašs ģeogrāfiskais tvērums, un to, ka visi šie nolīgumi tika īstenoti, Komisija uzskatīja, ka piemērojamajai pārdevumu vērtības proporcionālajai daļai attiecībā uz pārkāpumiem, kuri ģeogrāfiski aptvēra visu EEZ, ir jābūt 11 %, bet attiecībā uz pārējiem – 10 % (apstrīdētā lēmuma preambulas 1331. un 1332. apsvērums).

73 Komisija šai summai piemēroja reizināšanas koeficientu, lai tiktu ņemts vērā pārkāpumu ilgums (apstrīdētā lēmuma preambulas 1334.–1337. apsvērums), un papildu summu 10 % apmērā par pirmo izdarīto pārkāpumu, proti, saistībā ar nolīgumiem, kas noslēgti ar *Arrow*, piemērojot 2006. gada pamatnostādņu 25. punktu, lai nodrošinātu, ka naudas sodiem, kas piemēroti prasītājiem, ir pietiekama preventīva iedarbība (apstrīdētā lēmuma preambulas 1340. apsvērums).

74 Ņemot vērā izmeklēšanas kopējo ilgumu, Komisija tomēr piemēroja 10 % samazinājumu naudas soda summām, kas noteiktas visiem apstrīdētā lēmuma adresātiem (apstrīdētā lēmuma preambulas 1349. un 1380. apsvērums).

75 Pamatojoties uz šiem apsvērumiem un ņemot vērā faktu, ka *GUK* nolīgumu attiecībā uz Apvienoto Karalisti parakstīja *Lundbeck Ltd*, Komisija uzlika *Lundbeck* kopējo naudas sodu EUR 93 766 000 apmērā, no kuriem EUR 5 306 000 solidāri ar *Lundbeck Ltd*, ko veido turpmāk minētās summas (apstrīdētā lēmuma preambulas 1238. un 1358. apsvērums un 2. pants):

— EUR 19 893 000 par nolīgumiem, kas noslēgti ar *Merck* (*GUK*), no kuriem EUR 5 306 000 solidāri ar *Lundbeck Ltd*;

— EUR 12 951 000 par nolīgumiem, kas noslēgti ar *Arrow*;

— EUR 31 968 000 par nolīgumu, kas noslēgts ar *Alpharma*;

— EUR 28 954 000 par nolīgumu, kas noslēgts ar *Ranbaxy*.

Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi

76 Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2013. gada 30. augustā, prasītāji *Lundbeck* un *Lundbeck Ltd* cēla šo prasību.

77 Ar Vispārējās tiesas devītās palātas priekšsēdētāja 2014. gada 20. maija rīkojumu *European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations* [Eiropas Farmācijas uzņēmumu un asociāciju federācija] (turpmāk tekstā – "*EFPIA*" vai "persona, kas iestājusies lietā") tika atļauts iestāties šajā tiesvedībā prasītāju prasījumu atbalstam.

78 Vispārējās tiesas 1991. gada 2. maija Reglamenta 64. pantā paredzēto procesa organizatorisko pasākumu ietvaros puses tika aicinātas savās piezīmēs par *EFPIA* iestāšanās rakstu rakstveidā paust savu viedokli par 2014. gada 11. septembra sprieduma *CB*/Komisija (C-67/13 P, Krājums, EU:C:2014:2204) iespējamo ietekmi uz šo lietu.

79 Puses savas piezīmes iesniedza noteiktajā termiņā, 2015. gada 15. janvārī Vispārējās tiesas kancelejā iesniedzot procesuālos rakstus.

80 Tiesvedības rakstveida daļa tika pabeigta tajā pašā dienā.

81 Pēc tiesneša referenta priekšlikuma Vispārējā tiesa (devītā palāta) nolēma uzsākt tiesvedības mutvārdu daļu un tās reglamenta 89. pantā paredzēto procesa organizatorisko pasākumu ietvaros uzdeva lietas dalībniekiem jautājumus, uz kuriem jāiesniedz rakstveida atbildes.

82 Tie uz šiem jautājumiem atbildēja noteiktajā termiņā, 2015. gada 30. oktobrī Vispārējās tiesas kancelejā iesniedzot procesuālos rakstus.

83 Lietas dalībnieku mutvārdu paskaidrojumi un to atbildes uz Vispārējās tiesas uzdotajiem mutvārdu jautājumiem tika uzklausīti 2015. gada 26. novembra tiesas sēdē.

84 Prasītāju prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:

— noteikt pierādījumu savākšanas pasākumu, lai Komisija iesniegtu savas sarakstes ar *KFST* nerediģētas versijas;

— atcelt apstrīdēto lēmumu;

— pakārtoti atcelt naudas sodus, kas tiem piemēroti saskaņā ar šo lēmumu;

— vēl pakārtotāk būtiski samazināt minēto naudas sodu apmēru;

— katrā ziņā piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, kas tiem radušies;

— noteikt jebkurus pasākumus, ko tā uzskatītu par piemērotiem.

85 Komisijas prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:

— noraidīt prasību kā nepamatotu;

— piespriest prasītājiem atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, izņemot tos, kuri radušies personai, kas iestājusies lietā;

— nolemt, ka persona, kas iestājusies lietā, savus tiesāšanās izdevumus sedz pati.

86 Personas, kas iestājusies lietā, prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:

— atcelt apstrīdēto lēmumu, ciktāl tas attiecas uz prasītājiem;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, kuri radušies personai, kas iestājusies lietā.

87 Attiecībā uz prasītāju prasījumu saistībā ar to, lai Vispārējā tiesa noteiktu pierādījumu savākšanas pasākumu, liekot Komisijai iesniegt savas sarakstes ar *KFST* nerediģētas versijas, jānorāda, ka pēc spontānas šo dokumentu atklāšanas šajā tiesvedībā prasītāji tiesas sēdē apstiprināja, ka nevēlās šo prasījumu uzturēt.

Juridiskais pamatojums

88 Prasītāji, pamatojot savu prasību, izvirza desmit pamatus. Tie ir jāvērtē tādā secībā, kādā tie iesniegti.

I – *Par pirmo pamatu saistībā ar kļūdu tiesību piemērošanā un kļūdu vērtējumā, jo apstrīdētajā lēmumā ir uzskatīts, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi un "Lundbeck" strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī esot bijuši vismaz potenciāli konkurenti*

89 Prasītāji apgalvo, ka apstrīdētajā lēmumā ir kļūdaini interpretēta atbilstīgā judikatūra, lai konstatētu, vai nolīgums ierobežo potenciālo konkurenci, kas iepriekš paredz, ka gadījumā, ja nebūtu nolīguma, pastāvētu reālas un konkrētas iespējas integrēties tirgū, un uzskata, ka Komisija šajā ziņā nav ņēmusi vērā būtiskus faktus.

90 Pirms prasītāju argumentu vērtēšanas ir īsumā jāatgādina atbilstīgā judikatūra, kā arī pieeja, kuru Komisija ir izmantojusi apstrīdētajā lēmumā saistībā ar potenciālo konkurenci starp *Lundbeck* un ģenērisko zāļu uzņēmumiem.

A – *Analīze apstrīdētajā lēmumā saistībā ar potenciālo konkurenci*

91 Apstrīdētā lēmuma preambulas 615.–620. apsvērumā Komisija ir izklāstījusi farmācijas nozares īpašās iezīmes un ir nodalījusi divus posmus, kuros šajā nozarē varēja izpausties potenciāla konkurence.

92 Pirmais posms var sākties vairākus gadus pirms AFV patenta termiņa beigām, kad ģenērisko zāļu ražotāji, kuri vēlas izlaist attiecīgo zāļu ģenērisko versiju, sāk izstrādāt rentablus ražošanas paņēmienus, kā rezultātā tiktu iegūts produkts, kas atbilst normatīvajām prasībām. Pēc tam otrajā posmā, lai sagatavotu tā efektīvu ienākšanu tirgū, ģenērisko zāļu uzņēmumam, piemērojot Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 6. novembra Direktīvu 2001/83/EK par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem paredzētām zālēm (OV L 311, 67. lpp.), ir jāsaņem tirdzniecības atļauja (TA), jāiegūst tabletes no viena vai vairākiem ģenērisko zāļu ražotājiem vai jāsaražo pašam, jāatrod izplatītāji vai jāizveido savs izplatīšanas tīkls, proti, ir jāveic virkne iepriekšēju darbību, bez kurām nekad nebūtu faktiskas konkurences tirgū.

93 AFV patenta termiņa drīza beigšanās tādējādi rada dinamisku konkurences procesu, kurā dažādi uzņēmumi, kas ražo ģenēriskas zāles, sacenšas, lai būtu pirmie, kas ienāk tirgū. Proti, pirmais no šiem uzņēmumiem, kuram izdodas ienākt tirgū, var gūt būtisku peļņu, pirms konkurence pastiprinās un cenas ļoti būtiski krītas. Tieši tādēļ šie uzņēmumi ir gatavi veikt ievērojamus ieguldījumus un uzņemties būtiskus riskus, lai būtu pirmie, kas ienāk attiecīgā produkta tirgū, tiklīdz ir beidzies attiecīgās AFV patenta termiņš.

94 Šajos divos potenciālas konkurences posmos uzņēmumi, kuri ražo ģenēriskās zāles vai kuri plāno tās pārdot, bieži vien sastopas ar patentu un intelektuālā īpašuma tiesību jautājumiem. Tomēr parasti tie atrod līdzekļus, kā izvairīties no jebkādiem esošo patentu, piemēram, paņēmiena patentu, pārkāpumiem. Tiem šajā ziņā ir vairākas iespējas, piemēram, iespēja pieprasīt deklarāciju par nepārkāpšanu vai iespēja "novērst šķēršļus", informējot oriģinālo zāļu uzņēmumu par viņu nodomu ienākt tirgū. Tāpat tie savus produktus var izlaist "riskējot", aizsargājoties no iespējamiem apgalvojumiem par pārkāpumu vai iesniedzot pretprasības, lai apstrīdētu patentu, uz kuriem ir izdarīta

atsauce prasībā par patenta pārkāpumu, derīgumu. Visbeidzot tie var sadarboties ar saviem AFV piegādātājiem, lai mainītu ražošanas paņēmienu vai samazinātu pārkāpšanas riskus, vai arī vērsties pie cita AFV ražotāja, lai izvairītos no šāda riska.

95 Apstrīdētā lēmuma preambulas 621.–623. apsvērumā Komisija ir atgādinājusi, ka šajā gadījumā *Lundbeck* sākotnējo patentu termiņš lielākajā daļā EEZ valstu beidzās 2002. gada janvārī. Tas radīja dinamisku konkurences procesu, kurā vairāki uzņēmumi, kuri ražo vai pārdod ģenēriskās zāles, īstenoja darbības, lai būtu pirmie, kas ienāk tirgū. *Lundbeck* apzinājās šo apdraudējumu kopš 1999. gada decembra, kad tas savā 2000. gada stratēģiskajā plānā ir rakstījis, ka "tādējādi pastāv iespēja, ka 2002. gadā ģenēriskās zāles būs ieņēmušas ievērojamu daļu *Cipramil* pārdošanas tirgus". Tāpat 2001. gada decembrī *Lundbeck* savā 2002. gada stratēģiskajā plānā rakstīja, ka tas sagaidot, ka it īpaši Apvienotās Karalistes tirgu būtiski ietekmēs ģenērisko zāļu radītā konkurence. Ņemot vērā šos elementus, Komisija secināja, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī ir radījuši būtisku konkurences spiedienu uz *Lundbeck*.

96 Turklāt apstrīdētā lēmuma preambulas 624.–633. apsvērumā Komisija ir norādījusi, ka fakts, ka ir tikuši apstrīdēti patenti, liecina par potenciālu konkurenci farmācijas nozarē. Šajā ziņā tā atgādināja, ka uzņēmumiem, kuri vēlas pārdot ģenēriskās zāles, EEZ teritorijā, lai tie varētu saņemt TA vai varētu sākt to pārdošanu, nav jāpierāda, ka viņu produkti nepārkāpj nevienu patentu. Tieši oriģinālo zāļu ražotājam ir jāpierāda, ka šie produkti, vismaz pirmšķietami, pārkāpj kādu no tā patentiem, lai tiesa varētu izdot rīkojumu attiecīgajam uzņēmumam savus produktus vairs nepārdot tirgū. Šajā gadījumā Komisija, pamatojoties it īpaši uz pušu vērtējumiem strīdīgajos nolīgumos, ir uzskatījusi, ka pastāv teju 60 % iespēja, ka tiesa varētu pasludināt par spēkā neesošu patentu saistībā ar kristalizāciju, uz kuru *Lundbeck* galvenokārt balstījās, lai bloķētu ģenērisko zāļu ienākšanu Apvienotās Karalistes tirgū, un ka ģenērisko zāļu uzņēmumi to uzskatīja par maz inovatīvu. Šādos apstākļos Komisija ir uzskatījusi, ka fakts, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi tirgū ir ienākuši "riskējot" un ka tiem varētu nākties sastapties ar *Lundbeck* celtām prasībām par patenta pārkāpumu, ir uzskatāms par potenciālas konkurences izpausmi. Tādēļ Komisija secināja, ka *Lundbeck* paņēmiena patenti nav tādi, kas ļautu bloķēt visas ģenērisko zāļu uzņēmumiem pieejamās iespējas ienākt tirgū.

97 Apstrīdētā lēmuma preambulas 635. apsvērumā Komisija šajā gadījumā ir identificējusi astoņus iespējamus piekļuves tirgum veidus:

— pirmais – iespēja produktu izlaist "riskējot", sastopoties ar iespējamām *Lundbeck* celtām prasībām par pārkāpumu;

— otrais – pielikt pūles, lai pirms ienākšanas tirgū, it īpaši Apvienotajā Karalistē, "novērstu šķēršļus" saistībā ar oriģinālo zāļu uzņēmumu;

— trešais – pirms ienākšanas tirgū pieprasīt valsts tiesā deklarāciju par nepārkāpšanu;

— ceturtais – valsts tiesā pieprasīt atzīt patenta spēkā neesamību, pēc oriģinālo zāļu uzņēmuma celtas prasības par patenta pārkāpumu iesniedzot pretprasību;

— piektais – iespēja apstrīdēt patentu valsts kompetentajās iestādēs vai EPI, pieprasot atcelt vai ierobežot šo patentu;

— sestais – iespēja sadarboties ar esošo AFV ražotāju vai tā piegādātāju, lai mainītu AFV ražošanas paņēmienu tā, lai tiktu novērsts vai samazināts oriģinālo zāļu uzņēmuma paņēmiena patenta pārkāpuma risks;

— septītais – iespēja esoša apgādes līguma ietvaros vērsties pie cita AFV ražotāja;

— astotais – iespēja vērsties pie cita AFV ražotāja ārpus esoša apgādes līguma vai nu tādēļ, ka minētais līgums to pieļauj, vai arī, iespējams, tādēļ, ka ekskluzīvs apgādes līgums varētu kļūt par spēkā neesošu, ja AFV tiktu pasludināta par tādu, ar kuru tiek pārkāpti *Lundbeck* paņēmiena patenti.

B – *Piemērojamie principi un judikatūra*

1. Par potenciālas konkurences jēdzienu

98 Vispirms jānorāda, ka LESD 101. panta 1. punkts ir piemērojams vienīgi nozarēs, kuras ir atvērtas konkurencei, ņemot vērā nosacījumus, kas ietverti šajā punktā saistībā ar ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm un ietekmi uz konkurenci (skat. spriedumu, 2012. gada 29. jūnijs, *E.ON Ruhrgas* un *E.ON* /Komisija, T-360/09, Krājums, EU:T:2012:332, 84. punkts un tajā minētā judikatūra).

99 Saskaņā ar judikatūru konkurences apstākļu pārbaude kādā tirgū attiecas ne tikai uz faktisko konkurenci, kas pastāv starp attiecīgajā tirgū jau esošajiem uzņēmumiem, bet arī uz potenciālo konkurenci, lai noskaidrotu, vai, ņemot vērā tirgus struktūru un tā darbību regulējošo ekonomisko un juridisko kontekstu, pastāv reālas un konkrētas iespējas, ka attiecīgie uzņēmumi konkurēs savā starpā vai ka attiecīgajā tirgū var ienākt jauns konkurents, kas konkurēs ar uzņēmumiem, kuri jau veic uzņēmējdarbību šajā tirgū (spriedumi, 1998. gada 15. septembris, *European Night Services* u.c./Komisija, T-374/94, T-375/94, T-384/94 un T-388/94, Krājums, EU:T:1998:198, 137. punkts; 2011. gada 14. aprīlis, *Visa Europe* un *Visa International Service*/Komisija, T-461/07, Krājums, EU:T:2011:181, 68. punkts, un *E.ON Ruhrgas* un *E.ON*/Komisija, minēts 98. punktā, EU:T:2012:332, 85. punkts).

100 Lai noskaidrotu, vai uzņēmums ir potenciāls konkurents tirgū, Komisijai ir jāpārbauda, vai, nenoslēdzot nolīgumu, kuru tā vērtē, būtu pastāvējušas reālas un konkrētas iespējas, ka šis uzņēmums integrētos minētajā tirgū un konkurētu ar uzņēmumiem, kas tajā veic uzņēmējdarbību. Pierādot iepriekš minēto, nevar vienkārši balstīties uz pieņēmumu – tas ir jāpamato vai nu ar faktiem, vai konkrētā tirgus struktūru analīzi. Tādējādi uzņēmumu nevar kvalificēt kā potenciālu konkurentu, ja tā ienākšana tirgū neatbilst ekonomiski perspektīvai stratēģijai (skat. spriedumu *E.ON Ruhrgas* un *E.ON*/Komisija, minēts 98. punktā, EU:T:2012:332, 86. punkts un tajā minētā judikatūra).

101 No tā noteikti izriet, ka, lai gan uzņēmuma nodomam integrēties tirgū var būt nozīme, lai noteiktu, vai to var uzskatīt par potenciālu konkurentu šajā tirgū, tomēr būtiskais faktors, ar kuru ir jāpamato šī kvalifikācija, ir tas, vai tam ir spēja integrēties minētajā tirgū (skat. spriedumu *E.ON Ruhrgas* un *E.ON* /Komisija, minēts 98. punktā, EU:T:2012:332, 87. punkts un tajā minētā judikatūra).

102 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka potenciālas konkurences, kas var izpausties pat kā kāda uzņēmuma vienkārša pastāvēšana ārpus tirgus, ierobežojums nevar būt atkarīgs no tā, vai tiek pierādīts, ka šim uzņēmumam ir nodoms drīzumā ienākt šajā tirgū. Proti, pats šī uzņēmuma pastāvēšanas fakts var izraisīt konkurences spiedienu uz uzņēmumiem, kas tajā laikā darbojas šajā tirgū, kur šo spiedienu veido iespēja, ka, tirgum kļūstot pievilcīgākam, tajā ienāks jauns konkurents (spriedums *Visa Europe* un *Visa International Service*/Komisija, minēts 99. punktā, EU:T:2011:181, 169. punkts).

103 Turklāt judikatūrā ir arī precizēts, ka pats fakts, ka uzņēmums, kurš jau darbojas tirgū, cenšas noslēgt nolīgumus vai izveidot informācijas apmaiņas mehānismus ar citiem uzņēmumiem, kuri nedarbojas šajā tirgū, ir nopietns netiešs pierādījums tam, ka šis tirgus nav tāds, kurā nevar iekļūt (šajā ziņā skat. spriedumus, 2011. gada 12. jūlijs, *Hitachi* u.c./Komisija, T-112/07, Krājums, EU:T:2011:342, 226. punkts, un 2014. gada 21. maijs, *Toshiba*/Komisija, T-519/09, EU:T:2014:263, 231. punkts).

104 Lai gan no šīs judikatūras izriet, ka Komisija, vērtējot, vai citi uzņēmumi ir uzņēmuma, kurš darbojas tirgū, potenciālie konkurenti, var balstīties tostarp uz šā uzņēmuma uztveri, tomēr ar tīri teorētisku iespēju, ka uzņēmums ienāks tirgū, nepietiek, lai pierādītu, ka pastāv potenciāla konkurence. Tāpēc

Komisijai ar faktiem vai konkrētā tirgus struktūru analīzi ir jāpierāda, ka ienākšana tirgū varētu notikt pietiekami ātri, lai potenciālās ienākšanas draudi ietekmētu tirgus dalībnieku rīcību, pamatojoties uz izmaksām, kas būtu ekonomiski saprātīgas (šajā ziņā skat. spriedumu *E.ON Ruhrgas* un *E.ON* /Komisija, minēts 98. punktā, EU:T:2012:332, 106. un 114. punkts).

2. Par pierādīšanas pienākumu

105 Judikatūrā tāpat kā Regulas Nr. 1/2003 2. pantā ir paredzēts, ka pienākums sniegt pierādījumus ir pusei vai iestādei, kura apgalvo, ka ir noticis konkurences tiesību normu pārkāpums. Tādējādi gadījumā, ja pastāv strīds par pārkāpuma esamību, Komisijai ir jāpierāda tās konstatētais pārkāpums un ir jāiesniedz tādi pierādījumi, kas spēj juridiski pietiekami pierādīt pārkāpumu veidojošo faktu esamību (skat. spriedumu, 2013. gada 12. aprīlis, *CISAC*/Komisija, T-442/08, Krājums, EU:T:2013:188, 91. punkts un tajā minētā judikatūra).

106 Šajā kontekstā, ja tiesai rodas šaubas, tās ir jāinterpretē par labu lēmuma, ar ko konstatēts pārkāpums, adresātam. Līdz ar to, it īpaši tiesvedībā par prasību atcelt lēmumu par naudas soda uzlikšanu, tiesa nevar secināt, ka Komisija attiecīgo pārkāpumu ir juridiski pietiekami pierādījusi, ja tiesai par šo jautājumu vēl saglabājas šaubas (skat. spriedumu *CISAC*/Komisija, minēts 105. punktā, EU:T:2013:188, 92. punkts un tajā minētā judikatūra).

107 Proti, ir jāņem vērā nevainīguma prezumpcija, kas izriet tostarp no Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 48. panta. Ņemot vērā attiecīgo pārkāpumu raksturu, kā arī sankciju, kas par tiem var tikt noteiktas, veidu un smagumu, nevainīguma prezumpcija ir piemērojama tostarp tādos procesos par uzņēmumiem piemērojamo konkurences tiesību normu pārkāpumiem, kuru rezultātā var tikt noteikti naudas sodi vai kavējuma nauda (šajā ziņā skat. spriedumu *CISAC*/Komisija, minēts 105. punktā, EU:T:2013:188, 93. punkts un tajā minētā judikatūra).

108 Turklāt ir jāņem vērā nemazsvarīgais reputācijai nodarītais kaitējums, ko fiziskai vai juridiskai personai rada konstatējums, ka tā ir bijusi iesaistīta konkurences tiesību normu pārkāpumā (skat. spriedumu *CISAC*/Komisija, minēts 105. punktā, EU:T:2013:188, 95. punkts un tajā minētā judikatūra).

109 Līdz ar to Komisijai ir jāsniedz precīzi un saskaņoti pierādījumi, lai konstatētu pārkāpuma pastāvēšanu un lai gūtu drošu pārliecību, ka apgalvotie pārkāpumi ir uzskatāmi par konkurences ierobežojumiem LESD 101. panta 1. punkta izpratnē (skat. spriedumu *CISAC*/Komisija, minēts 105. punktā, EU:T:2013:188, 96. punkts un tajā minētā judikatūra).

110 Tomēr ir svarīgi uzsvērt, ka katram Komisijas iesniegtajam pierādījumam nav noteikti jāatbilst šiem kritērijiem attiecībā uz katru pārkāpuma elementu. Ir pietiekami, ja netiešu pierādījumu kopums, uz ko iestāde atsaucas, kopumā ņemot, atbilst šai prasībai (skat. spriedumu *CISAC*/Komisija, minēts 105. punktā, EU:T:2013:188, 97. punkts un tajā minētā judikatūra).

111 Visbeidzot ir jānorāda, ka, ja Komisija pierāda, ka uzņēmums ir piedalījies pret konkurenci vērstā pasākumā, šim uzņēmumam, izmantojot ne tikai neizpaustos dokumentus, bet arī visus līdzekļus, kas ir tā rīcībā, ir jāsniedz citāds savas rīcības skaidrojums (šajā ziņā skat. spriedumu, 2004. gada 7. janvāris, *Aalborg Portland* u.c./Komisija, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P, Krājums, EU:C:2004:6, 79. un 132. punkts).

112 Tomēr, ja Komisijas rīcībā ir dokumentāri pierādījumi par pret konkurenci vērstu praksi, attiecīgie uzņēmumi nevar vien norādīt apstākļus, kas sniedz atšķirīgu skaidrojumu Komisijas konstatētajiem faktiem un tādējādi ļauj ar citu faktu izskaidrojumu aizstāt Komisijas sniegto faktu izskaidrojumu. Proti, gadījumā, ja pastāv dokumentāri pierādījumi, minētajiem uzņēmumiem ne tikai jāsniedz

iespējams citāds skaidrojums Komisijas konstatētajiem faktiem, bet arī jāapstrīd to faktu pastāvēšana, kas konstatēti, pamatojoties uz Komisijas iesniegtajiem dokumentiem (šajā ziņā skat. spriedumu *CISAC* /Komisija, minēts 105. punktā, EU:T:2013:188, 99. punkts un tajā minētā judikatūra).

3. Par Vispārējās tiesas veiktās pārbaudes apjomu

113 Ir jāatgādina, ka LESD 263. pantā ir noteikts, ka Savienības tiesa veic argumentu, kurus prasītājs ir izvirzījis pret apstrīdēto lēmumu, tiesisku un faktisku pārbaudi un ka tā ir pilnvarota vērtēt pierādījumus un atcelt minēto lēmumu. Tādējādi, lai gan jomās, kur jāsniedz sarežģīti ekonomiskie vērtējumi, Komisijai ir novērtējuma brīvība, tas nenozīmē, ka Savienības tiesai būtu jāatturas veikt Komisijas veiktās ekonomiska rakstura datu interpretācijas pārbaudi. Proti, Savienības tiesai tostarp ir ne tikai jāpārbauda izvirzīto pierādījumu saturiskā pareizība, to ticamība un saskanība, bet arī jāpārbauda, vai šie elementi veido atbilstošo datu kopumu, kas jāņem vērā, lai novērtētu sarežģītu situāciju, un vai tie var pamatot secinājumus, kas no tiem izdarīti (šajā ziņā skat. spriedumu, 2014. gada 10. jūlijs, *Telefónica* un *Telefónica de España*/Komisija, C-295/12 P, Krājums, EU:C:2014:2062, 53. un 54. punkts un tajos minētā judikatūra).

114 Ņemot vērā šos apsvērumus, ir jāizvērtē prasītāju argumenti par to, ka brīdī, kad tika noslēgti strīdīgie nolīgumi, starp prasītājiem un ģenērisko zāļu uzņēmumiem neesot pastāvējusi potenciāla konkurence.

C – Par pirmo pamata daļu saistībā ar to, ka zāļu, ar kurām tiekot pārkāptas trešo personu intelektuālā īpašuma tiesības, izlaišana neliecinot par potenciālas konkurences pastāvēšanu LESD 101. panta izpratnē

115 Prasītāji apgalvo, ka apstrīdētajā lēmumā ir pieļauta kļūda tiesību piemērošanā, ciktāl tajā ir uzskatīts, ka zāļu, ar kurām tiekot pārkāptas trešo personu intelektuālā īpašuma tiesības, izlaišana liecina par potenciālas konkurences pastāvēšanu LESD 101. panta izpratnē. Potenciālas konkurences esamības balstīšana uz pieņēmumu par ģenērisko zāļu laišanu tirgū, riskējot, ka nāksies sastapties ar prasību par patenta pārkāpumu, pamatojoties uz prasītāju patentiem, neesot saderīga ar patentiem piešķirto aizsardzību un ekskluzīvajām tiesībām, kas no tās izriet. LESD 101. pants aizsargājot vienīgi likumīgu konkurenci, bet tāda nepastāvot, ja ekskluzīvas tiesības, tādas kā patents, tiesiski vai faktiski liedz ienākšanu tirgū.

116 Komisija šos argumentus apstrīd.

117 Jāatgādina, ka rūpnieciskā īpašuma tiesību īpašais mērķis, lai kompensētu izgudrotāja centienus, ir tostarp nodrošināt īpašniekam ekskluzīvas tiesības izmantot izgudrojumu nolūkā ražot un pirmajam laist apgrozībā rūpnieciskos produktus vai nu tieši, vai arī piešķirot licences trešajām personām, kā arī tiesības iebilst pret jebkuru pārkāpumu (spriedums, 1974. gada 31. oktobris, *Centrafarm* un *de Peijper*, 15/74, Krājums, EU:C:1974:114, 9. punkts).

118 Taču judikatūra nekādā veidā neizslēdz LESD 101. panta 1. punkta piemērošanu izlīguma nolīgumiem, kuri var tikt noslēgti saistībā ar patentiem. Tā gluži pretēji paredz, ka, lai gan minētais pants neskar dalībvalsts tiesību aktos atzīto tiesību saistībā ar rūpniecisko īpašumu pastāvēšanu, uz to īstenošanas apstākļiem tomēr var attiekties minētajā pantā paredzētie aizliegumi. Tā tas var būt ikreiz, kad izrādās, ka šādu tiesību īstenošana ir kādas aizliegtas vienošanās mērķis, līdzeklis vai sekas (šajā ziņā skat. spriedumu *Centrafarm* un *de Peijper*, minēts 117. punktā, EU:C:1974:114, 39. un 40. punkts).

119 Tāpat saskaņā ar judikatūru, lai gan Komisijai nav jādefinē patenta tvērums, tā nevar neizmantot iniciatīvu gadījumā, kad patenta tvērumam ir nozīme, vērtējot LESD 101. un 102. panta pārkāpumu (spriedums, 1986. gada 25. februāris, *Windsurfing International*/Komisija, 193/83, Krājums, turpmāk tekstā – "spriedums *Windsurfing*", EU:C:1986:75, 26. punkts). Tiesa arī precizēja, ka patenta īpašo mērķi nevar interpretēt kā tādu, kurš garantē aizsardzību arī pret darbībām, kuru mērķis ir apstrīdēt

patenta spēkā esamību, ņemot vērā sabiedrības interesi novērst jebkādus šķēršļus saimnieciskajai darbībai, kuri varētu izrietēt no kļūdaini izsniegtā patenta (spriedums *Windsurfing*, minēts iepriekš, EU:C:1986:75, 92. punkts).

120 Konkrētajā gadījumā prasītāju arguments balstās uz kļūdainu premisu, ka, pirmkārt, ģenērisko zāļu uzņēmumi neapšaubāmi esot pārkāpuši prasītāju patentus un, otrkārt, šie patenti noteikti izturētu iebildes par spēkā neesamību, kuras ģenērisko zāļu uzņēmumi varētu celt saistībā ar iespējamām prasībām par patentu pārkāpumu.

121 Proti, lai gan ir taisnība, ka atbilstoši prezumpcijai patenti ir spēkā esoši līdz brīdim, kad tos skaidri atceļ vai atzīst par spēkā neesošiem šajā jomā kompetenta iestāde vai tiesa, šādu spēkā esamības prezumpciju nevar pielīdzināt prezumpcijai par ģenērisko produktu, kuri pienācīgi laisti tirgū un attiecībā uz kuriem patenta turētājs uzskata, ka ar tiem tiek pārkāpts viņam piederošs patents, prettiesiskumu.

122 Kā Komisija to pareizi norāda un prasītāji neapstrīd, konkrētajā situācijā tiem – ģenērisko zāļu ienākšanas tirgū gadījumā – valsts tiesā būtu jāpierāda, ka ar šiem produktiem tiek pārkāpts viens vai otrs viņu paņēmiena patents, jo ienākšana tirgū "riskējot" pati par sevi nav uzskatāma par prettiesisku. Turklāt gadījumā, ja *Lundbeck* pret ģenērisko zāļu uzņēmumiem celtu prasību par patenta pārkāpumu, būtu iespējams, ka pēdējie minētie, iesniedzot pretprasību, apstrīdētu patenta, uz kuru atsaucas *Lundbeck*, spēkā esamību. Proti, saistībā ar patentiem šāda rīcība ir bieža parādība un daudzos gadījumos beidzas ar to, ka paņēmiena patents, uz kuru atsaucas patenta īpašnieks, tiek atzīts par spēkā neesošu (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 75. un 76. apsvērumu). Piemēram, no apstrīdētā lēmuma preambulas 157. un 745. apsvērumā minētajiem pierādījumiem izriet, ka attiecībā uz patentu saistībā ar kristalizāciju pats *Lundbeck* šāda iznākuma varbūtību ir novērtējis 50 %–60 % apmērā.

123 Turklāt no apstrīdētā lēmuma skaidri izriet, ka, lai konstatētu, ka šajā gadījumā pastāv potenciāla konkurence, Komisija balstījās uz judikatūru, kas ieviesta ar iepriekš 99. punktā minēto spriedumu *European Night Services* u.c./Komisija (EU:T:1998:198) un iepriekš 99. punktā minēto spriedumu *Visa Europe* un *Visa International Service*/Komisija (EU:T:2011:181) un saskaņā ar kuru ir jāvērtē, vai, ņemot vērā tirgus struktūru un tā darbību regulējošo ekonomisko un juridisko kontekstu, pastāv reālas un konkrētas iespējas, ka attiecīgie uzņēmumi konkurēs savā starpā vai ka attiecīgajā tirgū var ienākt jauns konkurents, kas konkurēs ar uzņēmumiem, kuri jau veic uzņēmējdarbību šajā tirgū (apstrīdētā lēmuma preambulas 610. un 611. apsvērums).

124 Šajā ziņā, ņemot vērā iepriekš 122. punktā atgādinātos apstākļus, ir jākonstatē, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, uzskatot, ka *Lundbeck* paņēmiena patenti neesot obligāti uzskatāmi par nepārvaramu šķēršli ģenērisko zāļu uzņēmumiem (šajā ziņā skat. spriedumu *Toshiba*/Komisija, minēts 103. punktā, EU:T:2014:263, 230. punkts), kuri vēlējās ienākt citaloprama tirgū un bija gatavi to izdarīt un kuri strīdīgo nolīgumu noslēgšanas laikā šim nolūkam jau bija veikuši būtiskus ieguldījumus.

125 Protams, ir iespējams, ka noteiktos gadījumos prasītāji būtu varējuši uzvarēt piekritīgajā tiesā, attiecībā uz ģenērisko zāļu uzņēmumiem saņemot rīkojumus par aizliegumu vai nolēmumus par zaudējumu atlīdzību. Taču no pierādījumiem, kas ietverti apstrīdētajā lēmumā attiecībā uz katru no ģenērisko zāļu uzņēmumiem, izriet, ka tajā laikā šāda iespēja netika uzskatīta par pietiekami ticamu apdraudējumu tiem. Tādējādi, piemēram, *Merck* (*GUK*) pēc *Lundbeck* patenta saistībā ar kristalizāciju publicēšanas uzskatīja, ka *Natco* citaloprams "neesot apstrīdams", ka "neviens no [..] publicētajiem patentu pieteikumiem nerada problēmu" un ka, ņemot vērā ekspertu atzinumus, "saistībā ar patentiem [neesot] pilnīgi nekādu problēmu" (apstrīdētā lēmuma preambulas 237., 248. un 334. apsvērums).

126 Turklāt nebija nekādas skaidrības par to, vai prasītāji patiešām celtu prasības tiesā gadījumā, ja ģenēriskās zāles ienāktu tirgū. Ir taisnība, ka apstrīdētajā lēmumā bija atzīts, ka tie ir ieviesuši vispārēju stratēģiju, kas izpaudās kā draudi celt prasības par patenta pārkāpumu vai šādu prasību celšana, pamatojoties uz viņu paņēmiena patentiem. Taču jebkurš lēmums vērsties tiesā bija atkarīgs no

prasītāju viedokļa par varbūtību, ka prasība tiktu apmierināta un tirgotais ģenēriskais produkts tiktu uzskatīts par tādu, ar kuru tiek pārkāpts kāds no viņu patentiem. Viņi labi zināja, ka "ģenērisko zāļu ražotāji varētu ražot citalopramu, piemērojot paņēmienu, kurš aprakstīts [viņu] sākotnējā patentā, ar kuru tiek aizsargāta AFV [..], vai arī tie varētu veikt ieguldījumus, lai izstrādātu pavisam jaunu paņēmienu" (apstrīdētā lēmuma preambulas 150. apsvērums). Turklāt, ņemot vērā iespēju sastapties ar pretprasībām, *Lundbeck* apzinājās, ka patents saistībā ar kristalizāciju neesot "spēcīgākais no patentiem" un ka daži sāncenši to uzskata par "vidusskolas līmeņa ķīmiju" (apstrīdētā lēmuma preambulas 149. apsvērums).

127 Visbeidzot ir jānorāda, ka konkrētajā gadījumā *Lundbeck* sākotnējo patentu termiņš strīdīgo nolīgumu slēgšanas laikā jau bija beidzies un ka laikā, kad tika noslēgts *GUK* nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti un *Arrow UK* nolīgums, patents saistībā ar kristalizāciju Apvienotajā Karalistē vēl nebija galīgi piešķirts *UK Patents Act 1977* (Apvienotās Karalistes 1997. gada Patentu likums) 25. panta izpratnē. Tādējādi pagaidu pasākumu noteikšana pret *Merck* (*GUK*) un *Arrow* par labu *Lundbeck* Apvienotajā Karalistē – gadījumā, ja šie uzņēmumi Apvienotās Karalistes tirgū ienāktu pirms šī patenta piešķiršanas datuma, – bija ja ne gluži neiespējama, tad vismaz maz ticama. Tāpēc ir maz ticams, ka *Lundbeck* būtu varējis saņemt rīkojumus par aizliegumiem attiecībā uz visiem ģenērisko zāļu uzņēmumiem pat tad, ja tas sistemātiski celtu pret tiem prasības tiesā. Tāpat arī patents saistībā ar jodu tika piešķirts tikai 2003. gada 26. martā.

128 Tādējādi, tāpat kā Komisija ir norādījusi apstrīdētā lēmuma preambulas 635. apsvērumā, ir jākonstatē, ka kopumā strīdīgo nolīgumu noslēgšanas laikā pastāvēja vairāki veidi, kā ģenērisko zāļu uzņēmumiem gūt konkrētas un reālas iespējas ienākt tirgū (šā sprieduma 97. punkts). Šo veidu starpā ir arī iespēja ģenērisko produktu izlaist "riskējot", pieļaujot iespēju, ka nāksies stāties pretī *Lundbeck* iespējamos strīdos.

129 Šāda iespēja veido gan potenciālas konkurences izpausmi tādā situācijā, kāda tiek aplūkota šajā gadījumā, kad *Lundbeck* sākotnējo patentu, kas attiecās gan uz AFV citalopramu, gan uz ražošanas paņēmieniem, izmantojot alkilēšanu un cianēšanu, termiņš bija beidzies un kad pastāvēja citi paņēmieni, kuri ļāva ražot ģenērisko citalopramu un attiecībā uz kuriem nav konstatēts, ka tie pārkāptu kādus citus *Lundbeck* patentus, ko prasītāji arī paši ir atzinuši savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem. Turklāt ģenērisko zāļu uzņēmumu veiktās darbības un ieguldījumi, lai ienāktu citaloprama tirgū, pirms strīdīgo nolīgumu noslēgšanas – kā tos Komisija attiecībā uz katru no ģenērisko zāļu uzņēmumiem ir izklāstījusi apstrīdētajā lēmumā (skat. preambulas 738.–743. un 827.–832. apsvērumu attiecībā uz *Merck* (*GUK*), 877.–883. un 965.–969. apsvērumu attiecībā uz *Arrow*, 1016.–1018. apsvērumu attiecībā uz *Alpharma* un 1090.–1102. apsvērumu attiecībā uz *Ranbaxy*) un kuru pašu pastāvēšanu prasītāji nav apstrīdējuši – liecina, ka tie ir bijuši gatavi ienākt tirgū un uzņemties riskus saistībā ar šādu ienākšanu.

130 Visbeidzot tāpat ir jānoraida prasītāju arguments, ka ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšana tirgū "riskējot" esot prettiesiska un ka tādēļ to nevarot uzskatīt par likumīgu faktiskas vai potenciālas konkurences īstenošanu.

131 Saskaņā ar judikatūru tiek prasīts vien tas, lai tiktu pierādīts fakts, ka ģenērisko zāļu uzņēmumiem ir bijušas reālas un konkrētas iespējas un spēja ienākt tirgū, kas noteikti tā ir bijis, jo tie ir veikuši ievērojamus ieguldījumus, lai varētu ienākt tirgū, un tie jau bija saņēmuši tirdzniecības atļaujas vai veikuši nepieciešamās darbības, lai tās saņemtu saprātīgā termiņā. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka dažiem no tiem pat ir izdevies, pašiem uzņemoties risku, ienākt tirgū pirms vai pēc strīdīgo nolīgumu noslēgšanas. Piemēram, *Merck* (*GUK*) izplatītājs Zviedrijā *NM Pharma* pirms nolīguma attiecībā uz EEZ noslēgšanas teju piecus mēnešus veica "ļoti pārliecinošus" pārdevumus Zviedrijas tirgū, un *Lundbeck* to netraucēja (apstrīdētā lēmuma preambulas 837. apsvērums). Tāpat *Merck* (*GUK*) 2003. gada augustā, pirms otrā, daudz izdevīgākā *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti pagarinājuma noslēgšanas, Apvienotajā Karalistē ir izdevies pārdot ģenēriskā citaloprama tabletes GBP 3,3 miljonu vērtībā. Ja tiktu pieņemts prasītāju apgalvojums, nāktos atzīt, ka pat šāda faktiska ienākšana tirgū neesot

uzskatāma par potenciālas konkurences izpausmi tādēļ vien, ka tie to ir uzskatījuši par prettiesisku un ka tie būtu varējuši pret to vērsties, atsaucoties uz saviem paņēmiena patentiem saistībā ar prasību par patenta pārkāpumu. Šā sprieduma 120.–122. punktā izklāstīto iemeslu dēļ šādu argumentāciju var tikai noraidīt.

132 Tādējādi prasītāji kļūdaini uzskata, ka Komisija nav ņēmusi vērā viņu patentu un ar tiem saistīto īpašumtiesību spēkā esamības prezumpciju, kad tā ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšanu tirgū "riskējot" šajā gadījumā ir kvalificējusi kā potenciālas konkurences starp *Lundbeck* un šiem uzņēmumiem izpausmi.

133 Tādēļ pamata pirmā daļa ir jānoraida.

C – Par otro pamata daļu saistībā ar to, ka Komisija, lai secinātu, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi esot reāli vai potenciāli "Lundbeck" konkurenti, esot balstījusies uz subjektīviem vērtējumiem

134 Prasītāji uzskata, ka apstrīdētais lēmums ir bijis maldinošs, jo, lai konstatētu, vai puses ir bijušas uzskatāmas par potenciāliem konkurentiem, tas tika balstīts uz strīdīgo nolīgumu pušu subjektīviem vērtējumiem par patenta spēkā esamību un par to, vai produktam ir vai nav pārkāpjošs raksturs.

135 Pirmkārt, tie uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā nav pietiekami pierādīts, ka ģenērisko zāļu uzņēmumu subjektīvais vērtējums ir bijis tāds, ka tie ir uzskatījuši par reālu iespēju, ka tiesa atzītu *Lundbeck* patentus par spēkā neesošiem vai neatzītu to pārkāpumu. Tomēr saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 2. pantu Komisijai esot jāpierāda, ka periodos, uz kuriem attiecās strīdīgie nolīgumi, būtu bijusi iespējama ienākšana [tirgū], neizdarot pārkāpumu. Turklāt šāds vērtējums esot balstīts uz nepietiekamu, turklāt mainīgu informāciju, kuru nevarētu izmantot, lai pierādītu, ka pastāv potenciāla konkurence starp strīdīgo nolīgumu pusēm.

136 Otrkārt, apstrīdētais lēmums esot kļūdains un tajā neesot ņemti vērā objektīvi apstākļi, kas apstiprinot grūtības, kādas ir bijušas ģenērisko zāļu uzņēmumiem, ienākot tirgū, piemēram, zinātniskie elementi, kurus sniedza *Lundbeck*, lai pierādītu, ka ir noticis pārkāpums, EPI apelācijas padomes un Nīderlandes Patentu iestādes apstiprinājums, ka patents attiecībā uz kristalizāciju ir spēkā esošs visos tā būtiskajos aspektos, vai fakts, ka *Lundbeck* saņēma rīkojumus par pagaidu aizliegumiem vai cita veida pagaidu pasākumus vairāk nekā 50 % tiesvedību, kuras tas ierosināja 2002.–2003. gadā. Tādējādi apstrīdētajā lēmumā nav pietiekami konstatēta ģenērisko zāļu uzņēmumu spēja ienākt tirgū, un tas neatrisina jautājumu par to, vai *Lundbeck* patenti ir bijuši spēkā esoši un vai tie bija pārkāpti nolīgumu slēgšanas brīdī, kas esot objektīvs jautājums.

137 Komisija šos argumentus apstrīd.

138 Iesākumā ir jāapstiprina Komisijas pieeja, kāda izriet no apstrīdētā lēmuma kopumā, saskaņā ar kuru galvenokārt ir jāņem vērā pierādījumi, kas attiecas uz laiku pirms strīdīgo nolīgumu noslēgšanas dienas vai šīs noslēgšanas dienā (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2014. gada 11. jūlijs, *Esso* u.c./Komisija, T-540/08, Krājums, EU:T:2014:630, 75. punkts un tajā minētā judikatūra).

139 Proti, no vienas puses, Komisija nevar rekonstruēt pagātni, iztēlojoties notikumus, kuri būtu varējuši notikt un kuri nav notikuši tieši šo nolīgumu dēļ. No otras puses, tagad visām šo nolīgumu pusēm ir interese aizstāvēt argumentus, kas pierāda, ka tām neesot bijis nekādas reālas perspektīvas ienākt tirgū vai ka tās esot domājušas, ka to produkti pārkāpjot vienu vai otru *Lundbeck* patentu. Taču vienīgi pamatojoties uz tām tajā laikā pieejamo informāciju un to, kā tās tajā laikā uztvēra tirgu, tās izvēlējās savu rīcības modeli un nolēma noslēgt strīdīgos nolīgumus.

140 Turklāt šāda pieeja atbilst principiem, kas izklāstīti iepriekš 119. punktā minētajā spriedumā *Windsurfing* (EU:C:1986:75, 26. punkts), kurā Tiesa ir uzskatījusi, ka Komisijai nav jādefinē patenta tvērums, bet ka tā nevarot atturēties no jebkādas iniciatīvas, ja patenta tvērumam ir nozīme, lai novērtētu LESD 101. un 102. panta pārkāpumu.

141 Tādējādi Komisija, vērtējot konkurences situāciju starp šīm pusēm, nav pieļāvusi kļūdu, balstoties uz objektīviem dokumentiem, kuri atspoguļo to, kā strīdīgo nolīgumu puses to noslēgšanas brīdī ir uztvērušas *Lundbeck* paņēmiena patentu spēku (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 669. apsvērumu), precizējot, ka vērā var ņemt arī vēlāk radušos pierādījumus, ciktāl tie ļauj labāk konstatēt, kāda ir bijusi to nostāja tajā laikā, apstiprināt vai noliegt to apgalvojumus šajā ziņā, kā arī labāk saprast attiecīgā tirgus darbību. Katrā ziņā, vērtējot, vai starp strīdīgo nolīgumu pusēm pastāv potenciāla konkurence, šie pierādījumi nevar būt izšķiroši.

142 Turklāt prasītāji nepareizi apgalvo, ka Komisija, lai apstrīdētajā lēmumā konstatētu, ka starp tiem un ģenērisko zāļu uzņēmumiem pastāv potenciāla konkurence, esot balstījusies "teju vienīgi" uz šādiem subjektīviem vērtējumiem. Proti, Komisija saistībā ar katru no iesaistītajiem ģenērisko zāļu uzņēmumiem ir sīki pārbaudījusi reālās un konkrētās iespējas, kādas tiem ir bijušas ienākt tirgū, balstoties uz objektīviem elementiem, piemēram, jau veiktiem ieguldījumiem, darbībām, kas veiktas, lai saņemtu TA, un apgādes līgumiem, kas noslēgti ar viņu AFV piegādātājiem. Turklāt prasītāji šos dažādos elementus attiecībā uz katru ģenērisko zāļu uzņēmumu ir skaidri apstrīdējuši, un tie tiks izvērtēti turpmāk saistībā ar pamata sesto līdz devīto daļu.

143 Tāpat prasītāji veltīgi apgalvo, ka Komisija neesot pietiekami ņēmusi vērā to sniegtos pierādījumus, kas pierādot, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi ir pārkāpuši viņu patentus vai ka patents saistībā ar kristalizāciju ir bijis spēkā, ko 2009. gadā saistībā ar visiem būtiskajiem aspektiem tostarp ir apstiprinājusi EPI.

144 No vienas puses, lai gan citi paziņojumi, kas izdarīti laikā, kad noslēgti strīdīgie nolīgumi, varētu likt domāt, ka ģenērisko zāļu uzņēmumiem ir bijušas šaubas par to produktu nepārkāpjošo raksturu vai ka *Lundbeck* ir bijis pārliecināts par savu patentu spēkā esamību, ar tiem nepietiek, lai apstrīdētu secinājumu, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi ir bijuši uzskatāmi par potenciālu apdraudējumu *Lundbeck* un būtu varējuši to pastāvēšanas dēļ vien izdarīt konkurences spiedienu uz *Lundbeck* un uzņēmumiem, kas darbojās šajā pašā tirgū (šajā ziņā skat. spriedumu *Visa Europe* un *Visa International Service*/Komisija, minēts 99. punktā, EU:T:2011:181, 169. punkts). Vispārliecinošākais pierādījums šajā ziņā ir pats fakts, ka *Lundbeck* noslēdza nolīgumus ar ģenērisko zāļu uzņēmumiem, lai kavētu to ienākšanu tirgū (šajā ziņā skat. spriedumu *Toshiba*/Komisija, minēts 103. punktā, EU:T:2014:263, 231. punkts).

145 No otras puses, prasītāju norādītie pierādījumi, kas radušies pēc strīdīgo nolīgumu noslēgšanas, nevar būt izšķiroši, izvērtējot potenciālas konkurences pastāvēšanu brīdī, kad minētie nolīgumi tika noslēgti. Proti, pat ja tiktu pieņemts, ka EPI 2009. gadā ir apstiprinājusi patentu saistībā ar kristalizāciju visos tā būtiskajos aspektos (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 166. apsvērumu), tomēr strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī ģenērisko zāļu uzņēmumi, kā arī pats *Lundbeck* šaubījās par šā patenta spēkā esamību un nebija izslēdzams, ka valsts tiesa būtu varējusi to pasludināt par spēkā neesošu, kā tas, starp citu, sākotnēji ir noticis procesā EPI (apstrīdētā lēmuma preambulas 151. un 166. apsvērums).

146 Turklāt, kā to pareizi norāda Komisija, strīdīgo nolīgumu noslēgšanas laikā *Lundbeck* nebija panākusi nevienu pagaidu pasākumu nedz pret tādiem ģenērisko zāļu uzņēmumiem kā *Merck* (*GUK*), kas izmantoja *Natco* citalopramu, nedz pret tādiem ģenērisko zāļu uzņēmumiem kā *Arrow* un *Alpharma*, kas izmantoja *Cipla* citalopramu vai ģenērisko citalopramu, kas izstrādāts no AFV citaloprama, ko ražojusi Indijas sabiedrība *Matrix* (turpmāk tekstā – "*Matrix* citaloprams" vai "*Matrix* AFV"), nedz arī pret ģenērisko zāļu uzņēmumiem, kuri izmantoja ģenērisko citalopramu, kas iegūts no *Ranbaxy* ražotas AFV citaloprama (turpmāk tekstā – "*Ranbaxy* citaloprams" vai "*Ranbaxy* AFV"), un neviena EEZ tiesa nebija konstatējusi patentu saistībā ar kristalizāciju, saistībā ar amīdu vai saistībā ar jodu pārkāpumu.

147 Tādējādi prasītāji kļūdaini apgalvo, ka Komisija, lai konstatētu, ka *Lundbeck* un ģenērisko zāļu uzņēmumi strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī ir bijuši potenciāli konkurenti, galvenokārt ir balstījusies uz subjektīviem vērtējumiem.

148 Tādējādi arī pamata otrā daļa ir jānoraida.

E – *Par pamata trešo daļu saistībā ar to, ka spēkā esoša patenta apstrīdēšana neesot uzskatāma par reālu un konkrētu iespēju ienākt tirgū*

149 Prasītāji apgalvo, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, secinot, ka spēkā esoša patenta apstrīdēšana esot uzskatāma par reālu un konkrētu iespēja ienākt tirgū. Tie it īpaši apstrīd faktu, ka deklarācijas par nepārkāpšanu pieprasīšana, patenta spēkā neesamības ierosināšana vai iebildumu izvirzīšana pret patentu valsts iestādēs, kuras ir atbildīgas par patentiem, vai EPI varētu būt piemēroti veidi, lai ģenērisko zāļu uzņēmumiem ļautu integrēties tirgū, lai gan ir *Lundbeck* paņēmiena patenti.

150 Pirmkārt, tie uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā esot sajaukta ienākšana tirgū un ieguldījumi, kas ļautu veikt šādu ienākšanu, un ka tajā ir būtiski pārspīlētas potenciālās konkurences robežas. Judikatūrā esot prasīts, ka jābūt konstatētām reālām un konkrētām iespējām ienākt tirgū un ka šai ienākšanai būtu jānotiek pietiekami ātri, lai potenciālas ienākšanas draudi ietekmētu tirgus dalībnieku rīcību. Tas, ka tiek konstatētas reālas un konkrētas iespējas īstenot ieguldījumus, kas panākumu gadījumā ļautu ienākt tirgū, šim kritērijam neatbilstot.

151 Otrkārt, patentu spēkā esamības prezumpcija neļaujot uzskatīt, ka iespēja apstrīdēt šā patenta spēkā esamību varētu būt reāla un konkrēta iespēja ienākt tirgū. Pieeja, ko Komisija šajā ziņā ir izmantojusi, esot pretrunā iepriekš 99. punktā minētajam spriedumam *European Night Services* u.c./Komisija (EU:T:1998:198, 139. punkts).

152 Treškārt, pat ja tiktu pieņemts, ka patentu apstrīdēšana varēja būt reāla un konkrēta iespēja ģenērisko zāļu uzņēmumiem ienākt tirgū, šāda apstrīdēšana neļautu tirgū integrēties pietiekami ātri. Proti, kā Komisija ir norādījusi savā izmeklēšanā saistībā ar farmācijas nozari, patenta apstrīdēšana vidēji aizņemtu teju trīs gadus, kas ģenērisko zāļu uzņēmumiem neļautu tirgū ienākt pietiekami ātri. Apstrīdētajā lēmumā šis jautājums joprojām esot palicis neskaidrs, taču, ja ģenērisko zāļu uzņēmumi nevarētu likumīgi ienākt tirgū strīdīgo nolīgumu darbības laikā, tiem nevarētu būt nekādas ietekmes uz konkurenci.

153 Ceturtkārt, prasītāji uzskata, ka, pat ja tiktu pieņemts Komisijas apgalvojums, apstrīdētajā lēmumā būtu bijis vismaz jāpierāda, ka, ja nebūtu strīdīgo nolīgumu, ģenērisko zāļu uzņēmumi būtu cēluši prasības un, iespējams, guvuši labvēlīgu rezultātu valsts tiesās vai vismaz tiem būtu bijušas izredzes gūt labvēlīgu rezultātu gadījumā, ja patenti tiktu apstrīdēti.

154 Visbeidzot, prasītāji apgalvo, ka Komisijas apgalvojums balstās uz nepamatotu aizspriedumu pret paņēmiena patentiem salīdzinājumā ar patentiem, kas balstīti uz molekulāro sastāvu.

155 Arī persona, kas iestājusies lietā, apgalvo, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija maldās, uzskatot, kas *Lundbeck* un ģenērisko zāļu uzņēmumi ir bijuši potenciāli konkurenti. Šādā secinājumā neesot pietiekami ņemta vērā *Lundbeck* patentu spēkā esamības prezumpcija un fakts, ka pagaidu pasākumi veidotu nepārvaramu šķērsli ģenērisko zāļu uzņēmumiem gadījumā, ja tie mēģinātu ienākt tirgū. Turklāt tā iebilst pret tēzi, ka patentu spēkā esamības apstrīdēšana esot konkurences procesa neatņemama sastāvdaļa.

156 Komisija šos argumentus apstrīd.

157 Pretēji tam, ko apgalvo prasītāji, ir jākonstatē, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav uzskatījusi, ka vienkārša iespēja tiesā vai kompetentās iestādēs apstrīdēt patenta spēkā esamību būtu pietiekama, lai konstatētu potenciālas konkurences pastāvēšanu. Proti, lai konkrētajā gadījumā konstatētu, vai starp ģenērisko zāļu uzņēmumiem un *Lundbeck* pastāv potenciāla konkurence, Komisija ir ņēmusi vērā vairākus apstākļus, piemēram, ieguldījumus un būtiskos centienus, ko ģenērisko zāļu uzņēmumi jau bija veikuši, lai sagatavotu savu ienākšanu tirgū, faktu, ka tie jau ir saņēmuši tirdzniecības atļaujas vai veikuši nepieciešamās darbības, lai tās saņemtu saprātīgā termiņā, ka prasītāji ir atzinuši, ka pastāv noteikts skaits paņēmienu citaloprama ražošanai, nepārkāpjot to patentus, ka neviena tiesa neesot konstatējusi, ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī kādam no ģenēriskajiem produktiem būtu pārkāpjošs raksturs, un ka pastāvot nemaznozīmīgs risks, ka daži no *Lundbeck* paņēmiena patentiem varētu tikt atzīti par spēkā neesošiem. Turklāt vienam ģenērisko zāļu uzņēmumam, proti, *Merck* (*GUK*), jau bija izdevies ienākt tirgū gan pirms strīdīgo nolīgumu noslēgšanas, gan to darbības laikā. Visbeidzot fakts, ka prasītāji nolēma ģenērisko zāļu uzņēmumiem samaksāt lielas summas, lai strīdīgo nolīgumu darbības laikā atturētu tos no tirgus, arī liecina, ka pēdējie minētie bija potenciāli konkurenti, jo prasītāji tos uztvēra kā potenciālu apdraudējumu, kas izdara konkurences spiedienu uz viņu pozīciju tirgū (šā sprieduma 103. un 144. punkts).

158 Neviens no prasītāju izvirzītajiem argumentiem nevar atspēkot šo secinājumu.

159 Proti, pirmkārt, attiecībā uz ģenērisko zāļu uzņēmumu veiktajiem ieguldījumiem, lai sagatavotu to ienākšanu tirgū, pietiek konstatēt, ka Komisija nekad nav uzskatījusi, ka ar šādiem ieguldījumiem vien būtu pietiekami, lai pierādītu, ka starp šiem uzņēmumiem un prasītājiem pastāv potenciāla konkurence. Gluži pretēji, Komisija šajā ziņā attiecībā uz katru ģenērisko zāļu uzņēmumu balstījās uz atbilstīgo apstākļu kopumu (skat. šā sprieduma 157. punktu). Turklāt, kā Komisija to pareizi apgalvo, lai konstatētu, ka pastāv potenciāla konkurence, nav nepieciešams pierādīt, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi noteikti ienāktu tirgū un ka šāda ienākšana noteikti būtu veiksmīga, pietiek vien, ka tiem būtu reālas un konkrētas iespējas to izdarīt. Apgalvojot pretējo, tiktu noliegta jebkāda atšķirība starp faktisku konkurenci un potenciālu konkurenci.

160 Protams, judikatūrā ir precizēts, ka ar tīri teorētisku iespēju ienākt tirgū neesot pietiekami, lai pierādītu, ka pastāv potenciāla konkurence, un ka Komisijai, izmantojot faktiskus apstākļus vai konkrētā tirgus struktūru analīzi, ir jāpierāda, ka ienākšana tirgū varētu notikt pietiekami ātri, lai potenciālas ienākšanas draudi radītu spiedienu uz tirgus dalībnieku rīcību, pamatojoties uz ekonomiski saprātīgām izmaksām (šā sprieduma 104. punkts).

161 Tomēr nešķiet, ka Komisija šajā lietā nebūtu ņēmusi vērā šo judikatūru, jo farmācijas nozares analīze, ko Komisija veica apstrīdētajā lēmumā, kā arī katra ģenērisko zāļu uzņēmuma īpašā situācija strīdīgo nolīgumu noslēgšanas laikā (šā sprieduma 129. punkts) pietiekami liecina, ka to ienākšana citaloprama tirgū nebija vien teorētiska iespēja, bet gan tiem šajā ziņā bija reālas un konkrētas iespējas, kā tas izriet no pamata sestās līdz devītās daļas vērtējuma turpinājumā. Turklāt, ja ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšanas tirgū iespēja būtu tikai tīri teorētiska, būtu pārsteidzoši, ka tāds pieredzējis uzņēmums kā *Lundbeck* būtu piekritis pārskaitīt šiem uzņēmumiem vairākus miljonus euro apmaiņā pret viņu apņemšanos noteiktu laika posmu neienākt tirgū.

162 Otrkārt, iepriekš 99. punktā minētais spriedums *European Night Services* u.c./Komisija (EU:T:1998:198, 139. punkts), uz ko atsaucas prasītāji, nav pretrunā pieejai, kādu šajā lietā izmanto Komisija. Proti, lai gan Vispārējā tiesa minētajā spriedumā norādīja, ka pirms Padomes 1991. gada 29. jūlija Direktīvas 91/440/EEK par Kopienas dzelzceļa attīstību (OV L 237, 25. lpp.) pieņemšanas ir pastāvējušas ekskluzīvas tiesības, kuras lielākajā daļā dalībvalstu juridiski vai faktiski traucēja pasažieru starptautisko pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, kā arī piekļuvi infrastruktūrai, šāda situācija nav attiecināma uz šo lietu, jo *Lundbeck* paņēmiena patenti nekādā ziņā nav salīdzināmi ar ekskluzīvajām tiesībām, kādas bija dzelzceļu uzņēmumiem pirms šīs direktīvas pieņemšanas, un attiecīgie tirgi būtiski atšķiras. Turklāt, kā to pareizi norāda Komisija, lietā, kurā pasludināts minētais spriedums, Vispārējā tiesa Komisijai pārmeta, ka tā nav veikusi detalizētu tirgus analīzi, lai konstatētu, ka pastāv potenciāla

konkurence, un ir balstījusies uz pieņēmumiem, kas nebalstījās ne uz vienu faktisku elementu vai konkrētā tirgus struktūru analīzi. Savukārt šajā gadījumā prasītājiem nav pamata apgalvot, ka atbilstīgo apstākļu kopums, kas apkopots šā sprieduma 157. punktā un sīkāk attiecībā uz katru ģenērisko zāļu uzņēmumu ir izklāstīts apstrīdētajā lēmumā, izriet no tīri teorētiskām spekulācijām, kas nav pamatotas ar konkrētā tirgus raksturlielumu detalizētu analīzi.

163 Treškārt, ir jāatgādina, ka, lai tiktu pierādīts, ka pastāv potenciāla konkurence, saskaņā ar judikatūru tiek prasīts vien tas, lai ienākšana tirgū notiktu saprātīgā termiņā, šajā ziņā nenosakot nekādus precīzus ierobežojumus. Tādēļ, lai varētu tikt konstatēts, ka šajā gadījumā ir pastāvējusi potenciāla konkurence, nav nepieciešams, lai Komisija pierādītu, ka ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšana tirgū noteikti būtu notikusi pirms strīdīgo nolīgumu termiņa beigām, it īpaši tādēļ, kā Tiesa to jau ir konstatējusi, ka it īpaši farmācijas nozarē potenciālā konkurence var īstenoties ilgu laiku pirms patentu termiņa beigām (šajā ziņā skat. spriedumu, 2012. gada 6. decembris, *AstraZeneca*/Komisija, C-457/10 P, Krājums, EU:C:2012:770, 108. punkts).

164 Šajā ziņā ir jānorāda, ka Tiesas piezīme attiecībā uz faktu, ka potenciālā konkurence var izpausties pirms patenta termiņa beigām, nav atkarīga no fakta, ka PAS, par kuriem bija runa, ir tikuši saņemti krāpnieciskā un nelikumīgā veidā. Proti, lieta, kurā pasludināts iepriekš 163. punktā minētais spriedums *AstraZeneca*/Komisija (EU:C:2012:770, 108. punkts), attiecās it īpaši uz to, ka uzņēmums, kurš bija iesniedzis maldinošus paziņojumus, lai kompetentās valsts iestādes tam izsniegtu PAS, kas tam ļautu pat pēc patentu, kuri aizsargāja tā zāles, termiņa beigām nākotnē liegt tirgū ienākt šo zāļu ģenēriskajai versijai, ļaunprātīgi izmantoja savu dominējošo stāvokli. Šajā kontekstā Tiesa pēc būtības ir uzskatījusi, ka minēto paziņojumu pret konkurenci vērsto raksturu nelika apšaubīt fakts, ka šie PAS ir tikuši pieprasīti aptuveni piecus līdz sešus gadus pirms to stāšanās spēkā un ka līdz tam brīdim prasītāju tiesības aizsargāja parastie patenti. Tiesa norādīja, ka šādi nelikumīgi PAS ne tikai izraisīja būtisku izslēgšanu pēc pamata patentu termiņa beigām, bet, iespējams, arī mainīja tirgus struktūru, apdraudot potenciālo konkurenci pat pirms šīm termiņa beigām. Tādējādi šī judikatūra apstiprina, ka potenciāla konkurence pastāv jau pirms patentu, kuri aizsargā zāles, termiņa beigām un ka darbībām, kas veiktas pirms šīm termiņa beigām, ir nozīme, novērtējot, vai šī konkurence ir tikusi ierobežota.

165 Ceturtkārt, prasītāji kļūdās, apgalvojot, ka Komisijai ir bijis jāpierāda, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi būtu cēluši prasības un ka tie varētu gūt pozitīvu rezultātu kompetentajās valstu tiesās. Proti, no apstrīdētā lēmuma preambulas 624. un nākamajiem apsvērumiem izriet, ka, lai varētu saņemt TA un uzsākt ģenērisko produktu tirdzniecību tirgū, ģenērisko zāļu uzņēmumiem nav bijis jāpierāda, ka ar viņu ģenēriskajiem produktiem nav ticis pārkāpts neviens patents, un šo faktu prasītāji turklāt neapstrīd. Piemēram, *Merck* (*GUK*) 2002. gada maijā ir izdevies ienākt Zviedrijas tirgū ar sava izplatītāja *NM Pharma* starpniecību, un tam nevajadzēja saņemt deklarāciju par nepārkāpšanu, un *Lundbeck* necēla pret to prasību tiesā. Tieši oriģinālo zāļu uzņēmumam, proti, šajā gadījumā *Lundbeck*, bija pienākums pierādīt, ka ar minētajiem produktiem tiek pārkāpts kāds no tā patentiem, ko pēc paša uzņēmuma aplēsēm saistībā ar paņēmiena patentiem ir bijis īpaši grūti konstatēt (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 629. apsvērumu). Turklāt, kā apgalvo Komisija, nav droši zināms, vai *Lundbeck* noteikti būtu cēlis prasības pret ģenērisko zāļu uzņēmumiem gadījumā, ja tie ienāktu tirgū (skat. šā sprieduma 126. punktu). Vēl mazāk skaidrs ir, vai *Lundbeck* būtu guvis labvēlīgu rezultātu, ja tas nolemtu celt šādas prasības (skat. šā sprieduma 122. punktu un apstrīdētā lēmuma preambulas 75. un 76. apsvērumu).

166 Visbeidzot, ir jāatgādina, ka Komisija ir ievērojusi spēkā esamības prezumpciju, kas attiecas uz *Lundbeck* paņēmiena patentiem (šā sprieduma 121.–132. punkts). Tādējādi prasītāji nevar apgalvot, ka apstrīdētais lēmums ir balstījies uz negatīviem aizspriedumiem pret šādiem patentiem. Proti, Komisija ir ņēmusi vērā šo patentu pastāvēšanu, bet, nepieļaujot kļūdu vērtējumā attiecībā uz to, ir uzskatījusi, ka brīdī, kad tika noslēgti strīdīgie nolīgumi, šie patenti neļāva bloķēt jebkuru ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšanu tirgū.

167 Tādējādi pamata trešā daļa ir jānoraida.

F – *Par pamata ceturto daļu saistībā ar to, ka TA neesamība liedz pastāvēt faktiskai vai potenciālai konkurencei*

168 Prasītāji uzskata, ka Komisija ir kļūdaini secinājusi, ka pastāv potenciāla konkurence, lai gan dažiem ģenērisko zāļu uzņēmumiem nav bijušas TA, tādēļ vien, ka tie ļoti centās tās saņemt pirms strīdīgo nolīgumu noslēgšanas (apstrīdētā lēmuma preambulas 620. apsvērums). Šis secinājums esot pretrunā dažām apstrīdētā lēmuma daļām (it īpaši preambulas 85. apsvērumam), kā arī izmeklēšanas saistībā ar farmācijas nozari secinājumiem un attiecīgo pušu individuāli izteiktajiem apsvērumiem par termiņu, kas nepieciešams, lai saņemtu TA, kas esot vismaz četrpadsmit mēneši un dažās EEZ valstīs varot aizņemt līdz pat divdesmit pieciem mēnešiem. Tie uzskata, ka būtu labāk, ja apstrīdētajā lēmumā tiktu konkrēti vērtēts, vai katram no ģenērisko zāļu uzņēmumiem ir bijušas reālas un konkrētas iespējas saņemt TA strīdīgo nolīgumu darbības laikā, turklāt katrā no attiecīgajām valstīm, ņemot vērā, ka katra no valstīm veido atsevišķu ģeogrāfisko tirgu un ka daži nolīgumi attiecās uz individuālām valstīm. Katrā ziņā TA neļautu nekavējoties integrēties tirgū, jo tam būtu nepieciešami papildu sagatavošanās posmi.

169 Komisija šos argumentus apstrīd.

170 Šajā ziņā vispirms ir jānorāda, ka pretēji tam, ko apgalvo prasītāji, Komisija saistībā ar katru ģenērisko zāļu uzņēmumu ir izvērtējusi, vai tam strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī ir bijusi TA vai arī tas varētu saņemt TA pietiekami tuvā nākotnē.

171 Turklāt jānorāda, ka potenciāla konkurence ietver it īpaši ģenērisko zāļu uzņēmumu darbības ar mērķi saņemt nepieciešamās TA, kā arī veikt visas nepieciešamās administratīvās un komerciālās darbības, lai sagatavotos ienākšanai tirgū (skat. šā sprieduma 91.–94. punktu). Šo potenciālo konkurenci aizsargā LESD 101. pants. Proti, gadījumā, ja būtu iespējams, nepārkāpjot konkurences tiesības, samaksāt uzņēmumiem, kuri vēlās īstenot nepieciešamās darbības, lai sagatavotos ģenērisko zāļu izlaišanai, tostarp saņemt TA, un kuri šim nolūkam ir veikuši būtiskus ieguldījumus, par to, lai tie pārtrauktu vai vienkārši palēninātu šo procesu, faktiska konkurence nekad nepastāvētu vai būtiski tiktu kavēta, par ko maksātu patērētāji, proti, šajā gadījumā pacienti vai valstu slimokases.

172 Piemēram, attiecībā uz *Merck* (*GUK*) Komisija ir konstatējusi, ka tas TA Apvienotajā Karalistē ir saņēmis 2002. gada 9. janvārī un ka arī tā izplatītājam *NM Pharma* Zviedrijā TA bija kopš 2002. gada maija. Lai saņemtu TA citās EEZ valstīs, *Merck* (*GUK*) un *NM Pharma* plānoja izmantot Direktīvas 2001/83 18. pantā noteikto 90 dienu savstarpējās atzīšanas procedūru (apstrīdētā lēmuma preambulas 326. apsvērums).

173 Attiecībā uz *Arrow* pozīciju Apvienotajā Karalistē apstrīdētā lēmuma preambulas 878.–881. apsvērumā Komisija norādīja, ka šis uzņēmums ir noslēdzis nolīgumu ar *Tiefenbacher*, lai varētu izmantot TA, ko pēdējais minētais ir pieprasījis Apvienotajā Karalistē, pamatojoties uz TA, kas tam jau bija piešķirta Nīderlandē. Komisija arī precizēja, ka laikā tieši pirms *Arrow UK* nolīguma parakstīšanas tika gaidīts, ka Apvienotās Karalistes iestādes ļoti ātri izsniegs šo TA, un kavēšanās, kas tam sekoja, notika tādēļ, ka prasītāji apstrīdēja Nīderlandes TA.

174 Attiecībā uz *Arrow* pozīciju Dānijā apstrīdētā lēmuma preambulas 967. un 968. apsvērumā Komisija ir skaidri norādījusi faktu, ka Dānijas *Arrow* nolīguma preambulā bija minēts, ka šis uzņēmums gatavojās saņemt trešās personas "licenci" un ka pielikumā ir pievienota šīs trešās personas TA kopija. Kā pamatoti ir norādījusi Komisija, fakts, ka *Arrow* galu galā nav iegādājies šo TA, nenozīmē, ka tam minētā nolīguma noslēgšanas brīdī nav bijusi reāla un konkrēta iespēja ienākt tirgū.

175 Attiecībā uz *Alpharma* it īpaši no apstrīdētā lēmuma preambulas 476., 485., 520. un 530. apsvēruma izriet, ka šis uzņēmums saskaņā ar apgādes līgumu, kas bija noslēgts ar *Tiefenbacher*, vismaz Nīderlandē un Vācijā varēja izmantot pēdējam minētajam piešķirtās TA un varēja arī vai nu pats pieprasīt TA citām EEZ dalībvalstīm, vai arī lūgt *Tiefenbacher* savstarpējās atzīšanas procedūru paplašināt arī uz šīm pārējām valstīm.

176 Turklāt 2001. gada oktobrī *Alpharma* cerēja saņemt tirdzniecības atļaujas un dažādos 2002. gada datumos izlaist ģenērisko citalopramu Austrijā, Dānijā, Somijā, Vācijā, Nīderlandē, Norvēģijā, Zviedrijā un Apvienotajā Karalistē. Tāpat brīdī, kad tika parakstīts *Alpharma* nolīgums, bija piešķirtas četras TA (Dānijā, Somijā, Nīderlandē un Zviedrijā), kā arī pavisam drīz tika gaidīta TA Apvienotajā Karalistē (skat. šā sprieduma 281. punktu). Turklāt šā nolīguma darbības laikā *Alpharma* saņēma TA četrām citām EEZ valstīm (Norvēģijai, Vācijai, Austrijai un Apvienotajai Karalistei).

177 Attiecībā uz *Ranbaxy* apstrīdētā lēmuma preambulas 1094. apsvērumā Komisija pēc būtības norādīja, ka šis uzņēmums 2002. gada jūnijā Apvienotās Karalistes kompetentajai iestādei bija iesniedzis zāļu reģistrācijas lietu (*Drug Master File*, turpmāk tekstā – "*DMF*") attiecībā uz savu citaloprama AFV. Šī rīcība, lai gan nebija obligāta, lai saņemtu TA, atviegloja procedūru, ļaujot ģenērisko zāļu uzņēmumam, kuram jau ir TA attiecībā uz ģenēriskā citaloprama tabletēm, kas ražotas no citas AFV, kura nav *Ranbaxy* AFV, pieprasīt savas TA grozījumus, lai tajā tiktu iekļauts arī *Ranbaxy* citaloprams. Proti, ja kompetentajai iestādei tiek iesniegta *DMF*, tas ļauj AFV ražotājam neatklāt konfidenciālu informāciju ģenērisko zāļu uzņēmumiem, kuri iegādājas viņa AFV un vēlas iesniegt TA pieteikumu attiecībā uz zālēm, kuras tie ražo no šīs AFV.

178 Turklāt apstrīdētā lēmuma preambulas 1095. apsvērumā Komisija ir balstījusies uz faktu, ka tikšanās laikā, kas notika 2002. gada aprīlī, *Ranbaxy* informēja *Lundbeck*, ka tas astoņu mēnešu laikā varētu saņemt TA un ka tas veic pārrunas ar potenciālo tā citaloprama pircēju, kurš trīs līdz četru mēnešu laikā pēc tam, kad tiktu grozīta tā rīcībā jau esošā TA, varētu kopā ar to ienākt tirgū. Prasītāju apgalvojums, ka šādi paziņojumi esot uzskatāmi vien par "blefu", sīkāk tiks vērtēts turpinājumā šī pamata devītās daļas ietvaros.

179 Šie apstākļi liecina, ka attiecīgie ģenērisko zāļu uzņēmumi brīdī, kad tika noslēgti strīdīgie nolīgumi, vai nu jau bija saņēmuši TA, vai veica nepieciešamās darbības, lai īsā vai vidējā termiņā tās saņemtu, vai arī vārēja panākt, lai uz viņu produktiem attiektos kādas citas TA. Lai gan dažos gadījumos TA saņemšana galu galā varētu prasīt vairāk laika, nekā bija paredzēts, tomēr strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī ģenērisko zāļu uzņēmumiem ir bijušas reālas un konkrētas iespējas pietiekami īsā laikā saņemt šīs TA un ienākt citaloprama tirgū vairākās EEZ valstīs, izmantojot Direktīvas 2001/83 18. pantā paredzēto savstarpējās atzīšanas procedūru, tādējādi izdarot konkurences spiedienu uz *Lundbeck*. Turklāt ir jāatgādina, ka konkrētajā gadījumā ģenērisko zāļu uzņēmumi bija sākuši gatavoties, lai ienāktu citaloprama tirgū vienu līdz trīs gadus pirms *Lundbeck* sākotnējo patentu termiņa beigām (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 219., 373., 476. un 549. apsvērumu), un ka tie bija uzsākuši intensīvas sacīkstes, lai būtu pirmie, kas ienāktu tirgū uzreiz pēc šo patentu termiņa beigām (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 622. apsvērumu).

180 Tādējādi Komisija nav pieļāvusi kļūdu, apstrīdētā lēmuma preambulas 620. apsvērumā konstatējot, ka TA neesamība netraucēja tam, lai ģenēriskās zāles varētu tuvākajā nākotnē ienākt tirgū, kamēr ģenērisko zāļu uzņēmumi pirms strīdīgo nolīgumu noslēgšanas ar *Lundbeck* turpināja darbības, lai saņemtu šim nolūkam nepieciešanās atļaujas.

181 Turklāt jāatgādina, ka, pat ja šajā ziņā runa ir par būtisku elementu, Komisija, lai apstrīdētājā lēmumā konstatētu, ka starp ģenērisko zāļu uzņēmumiem un *Lundbeck* ir pastāvējusi potenciāla konkurence, balstījās ne tikai uz iespēju ģenērisko zāļu uzņēmumiem saņemt TA, bet arī uz faktoru kopumu, ņemot vērā katra ģenērisko zāļu uzņēmuma īpašo situāciju strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī, kā arī farmācijas nozares īpatnības (skat. šā sprieduma 91.–96. un 157. punktu). Turklāt ir jāatgādina, ka pats

fakts, ka *Lundbeck* nolēma noslēgt nolīgumus ar ģenērisko zāļu uzņēmumiem, ir būtisks rādītājs, ka tas strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī šos uzņēmumus ir uztvēris kā potenciālu apdraudējumu (šajā ziņā skat. spriedumu *Toshiba*/Komisija, minēts 103. punktā, EU:T:2014:263, 231. punkts).

182 Tādēļ arī pamata ceturtā daļa ir jānoraida.

G – *Par pamata piekto daļu, kas saistīta ar to, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi strīdīgo nolīgumu darbības laikā nevarēja izmantot citus paņēmienus vai vērsties pie citiem AFV ražotājiem*

183 Prasītāji apstrīd apstrīdētajā lēmumā izdarīto secinājumu, ka par vienu no veidiem, kā piekļūt tirgum (apstrīdētā lēmuma preambulas 635. apsvērums), ir uzskatāma it īpaši ģenērisko zāļu uzņēmuma sadarbība ar savu AFV ražotāju, lai mainītu šī ražotāja izmantoto paņēmienu, vai pāreja pie cita AFV ražotāja. Runa esot par teorētiskiem aizstāšanas risinājumiem, jo, no vienas puses, nepastāvot neviena cita komerciāli rentabla citaloprama ražošanas metode, kas ļautu 2002. un 2003. gadā likumīgi ienākt EEZ tirgū, un, no otras puses, ģenērisko zāļu uzņēmumiem neesot bijis pietiekami daudz laika, lai pirms strīdīgo nolīgumu termiņa beigām nomainītu AFV ražotāju.

184 Pirmkārt, neesot neviena nopietna rādītāja, kas ļautu noraidīt *Lundbeck* sniegtos pierādījumus, saskaņā ar kuriem neviens komerciāli rentabls paņēmiens, ar kuru netiktu izdarīts patenta pārkāpums, nebūtu ļāvis integrēties tirgū 2002. un 2003. gadā. Neviens no apstrīdētajā lēmumā minētajiem apstākļiem attiecībā uz *Merck* (*GUK*), *Alpharma*, *Arrow* un *Ranbaxy* neesot pietiekams, lai konstatētu pretējo.

185 Turklāt apstrīdētais lēmums, lai pierādītu, ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas laikā pastāvēja citi paņēmieni, ar kuriem netika pārkāpti patenti, kļūdaini esot balstīts uz *Lundbeck* paziņojumiem (apstrīdētā lēmuma preambulas 634. apsvērums). Komisija esot kļūdaini prezumējusi, ka visi paņēmieni, kurus *Lundbeck* bija uzskaitījis vienā no saviem paziņojumiem, bija nepārkāpjoši un komerciāli efektīvi, kā arī saderīgi ar EEZ tiesību aktu prasībām, lai gan neviens no tiem 2002.–2003. gadā neesot ļāvis integrēties tirgū ar drošām zālēm, ar kurām netiktu pārkāpti patenti. Prasītāji uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā nav ņemta vērā virkne pierādījumu, kas liecina, ka sākotnējie cianēšanas un alkilēšanas paņēmieni nevarēja tikt izmantoti, lai rentabli ražotu citalopramu.

186 Otrkārt, prasītāji apgalvo, ka katrā ziņā, pat ja strīdīgo nolīgumu darbības laikā būtu bijis pieejams ģenēriskais citaloprams, kas ražots ar paņēmienu, kurš nepārkāptu patentus un būtu komerciāli rentabls (taču tas tā neesot bijis), ģenērisko zāļu uzņēmumi to mēnešu laikā, kad bija spēkā strīdīgie nolīgumi, nebūtu varējuši uz to pāriet vai vismaz ne "pietiekami ātri", lai potenciālas ienākšanas draudi varētu radīt efektīvu konkurences spiedienu šo nolīgumu darbības laikā.

187 Proti, šādas pārmaiņas radītu situāciju, ka tiktu pieprasītas nozīmīgas izmaiņas, tā sauktās II tipa izmaiņas, saskaņā ar Komisijas 1995. gada 10. marta Regulas (EK) Nr. 541/95 par izmaiņu izskatīšanu zāļu tirdzniecības atļaujas nosacījumos, ko izsniegusi dalībvalsts kompetenta iestāde (OV L 55, 7. lpp.; turpmāk tekstā – "II tipa izmaiņas"), 3. pantu, kas ir procedūra, ko izmanto esošas TA grozīšanai, ja mainās AFV ražotājs. II tipa izmaiņas esot visgrūtāk saņemt, īstenojot procedūru, kas līdzvērtīga procedūrai saistībā ar jauna TA pieteikuma iesniegšanu. Šīs procedūras kopējais ilgums varētu būt līdz deviņpadsmit mēnešiem. Turklāt periodam, kas nepieciešams, lai panāktu šādas izmaiņas, esot jāpieskaita laiks, kas nepieciešams, lai izpētītu un izstrādātu jaunu paņēmienu, lai reģistrētu zāles kompensācijas saņemšanai, lai saņemtu šīs kompensācijas apstiprinājumu un saražotu un sāktu pārdot šīs zāles.

188 Komisija šos argumentus apstrīd.

189 Pirmām kārtām prasītāji ir kļūdaini uzskatījuši, ka strīdīgo nolīgumu darbības laikā neviens komerciāli rentabls un patentus nepārkāpjošs paņēmiens nebūtu ļāvis integrēties tirgū.

190 Proti, pats *Lundbeck* sākotnēji savā atbildē uz Komisijas informācijas pieprasījumiem pirms paziņojuma par iebildumiem, kas atstāstīta apstrīdētā lēmuma preambulas 150. apsvērumā, ir norādījis, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi būtu varējuši ražot ģenērisko citalopramu, izmantojot paņēmienus, kas ir aprakstīti tā sākotnējos patentos (proti, cianēšanas un alkilēšanas paņēmienus), vai arī izgudrojot kādu citu paņēmiena veidu, kā rezultātā tā patenti nevarētu novērst jebkādu konkurenci no ģenērisko zāļu uzņēmumu puses.

191 Turklāt *Lundbeck* pats ir apstiprinājis, ka tā jaunie paņēmiena patenti neesot tādi, kas varētu bloķēt visas iespējas ienākt tirgū, pat ja visefektīvākais šķistu paņēmiens, kura pamatā ir kristalizācija. Tādējādi kā piemēru apstrīdētā lēmuma preambulas 163. apsvērumā Komisija ir norādījusi, ka *Niche Generics Ltd* ir ienācis tirgū, saņemot deklarāciju par nepārkāpšanu attiecībā uz vēl kāda Indijas AFV ražotāja *Sekhsaria* ģenērisko citalopramu. Turklāt no pierādījumiem, kas minēti apstrīdētā lēmuma preambulas 634. apsvērumā, izriet, ka 2002. gada martā *Lundbeck* patentu eksperti ir paziņojuši, ka "esot iespējams ražot AFV, kas varbūt neprasot brīvā sārma kristalizāciju", proti, šāda AFV nebalstītos uz *Lundbeck* patentu saistībā ar kristalizāciju. *Lundbeck* viceprezidents 2002. gada 9. novembra paziņojumā presei ir arī paziņojis, ka "būtu naivi uzskatīt, ka ģenērisko zāļu ražotājiem nav iespējams ražot Cipramilu, nepārkāpjot [tā] patentu" (apstrīdētā lēmuma preambulas 634. apsvērums).

192 Tomēr prasītāji apgalvo, ka tie nekad neesot atzinuši, ka būtu bijis iespējams izmantot citus paņēmienus, lai ienāktu citaloprama tirgū, no vienas puses, nepārkāpjot to patentus vai, no otras puses, ar drošām zālēm, kas ražotas rūpnieciskā mērogā.

193 Pirmkārt, tomēr ir jāatgādina, ka brīdī, kad tika noslēgti strīdīgie nolīgumi, neviena EEZ tiesa vēl nebija pieņēmusi nolēmumu par to, vai ģenērisko zāļu uzņēmumu izstrādātajiem produktiem ir pārkāpjošs raksturs (skat. šā sprieduma 146. punktu). Tādējādi prasītājiem nav pamata apgalvot, ka ģenērisko zāļu uzņēmumu izstrādātās ģenēriskās zāles pārkāptu viņu paņēmiena patentus, jo brīdī, kad tika noslēgti strīdīgie nolīgumi, tās, vislielākais, bija tikai tādas, kas potenciāli varētu pārkāpt patentus.

194 Otrkārt, kā to norāda Komisija, apgalvojums, ka nepastāvēja neviena ģenēriskā citaloprama versija, ar kuru netiktu pārkāpti patenti un kuru varētu izstrādāt rūpnieciskā mērogā, nav pamatots ar faktiem. No vienas puses, ir jāatgādina, ka jebkurš AFV ražotājs būtu varējis balstīties uz sākotnējiem cianēšanas un alkilēšanas paņēmieniem, kādi tie ir publicēti kopā ar *Lundbeck* citaloprama AFV patentu, kura termiņš bija beidzies (šā sprieduma 16. punkts). Tādējādi no apstrīdētā lēmuma preambulas 158. apsvēruma izriet, ka *Lagap* tiesvedības ietvaros, kas attiecās uz *Matrix* citalopramu, *Lundbeck* padomdevējs ir atzinis, ka ir iespējams, ka paņēmieni, kas ir ietverti tā sākotnējos patentos, varot tikt ekonomiski attīstīti, neprecizējot saistībā ar to nekādu termiņu, ka viss ir atkarīgs no veida, kādā tiek veikta cianēšana, un ka *Matrix* "cianēšanu ir veicis efektīvāk, nekā viņi līdz tam ir domājuši", kas pierādot, ka ir bijis iespējams ģenērisko citalopramu ražot rūpnieciskā mērogā, pamatojoties uz *Lundbeck* sākotnējiem patentiem.

195 Katrā ziņā apstrīdētajā lēmumā ir pietiekami konstatēts, ka katram ģenērisko zāļu uzņēmumam ir bijusi vai tas varētu pietiekami īsā laikā iegūt citaloprama ģenērisko versiju, kuras pamatā būtu paņēmieni, attiecībā uz kuriem nav konstatēts, ka ar tiem brīdī, kad tika noslēgti strīdīgie nolīgumi, būtu pārkāpts kāds no *Lundbeck* patentiem.

196 Piemēram, *Natco* citaloprama, ko izmantoja *Merck* (*GUK*), pamatā bija paņēmieni, uz kuriem attiecās *Lundbeck* sākotnējie patenti, kuru termiņš bija beidzies, vai citi paņēmieni, kuru patentu termiņi arī beidzās (apstrīdētā lēmuma preambulas 228. un 281. apsvērums). Apgādes līgumā, kas noslēgts starp *Merck* (*GUK*) un *Schweizerhall*, bija skaidri paredzēts, ka *Natco* AFV, cik viņiem bija zināms, bija tāda, ar kuru netiek pārkāpti patenti (apstrīdētā lēmuma preambulas 235. apsvērums). Turklāt ir jāuzsver, ka 2002. gada 24. janvārī, brīdī, kad tika noslēgts *GUK* nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti, patents saistībā ar kristalizāciju vēl nebija piešķirts ne Apvienotajā Karalistē, ne kopumā EEZ (skat. šā sprieduma 20. punktu). Tādējādi jautājums par to, vai *Natco* paņēmiens ir tāds, ar kuru potenciāli būtu pārkāpts patents saistībā ar kristalizāciju, šī nolīguma noslēgšanas brīdī bija tīri hipotētisks. Ir

taisnība, ka laikā, kad tika noslēgts *GUK* nolīgums attiecībā uz EEZ, EPI jau bija piešķīrusi *Lundbeck* patentu saistībā ar kristalizāciju, taču nebija nekādas pārliecības ne par *Natco* AFV pārkāpjošo raksturu, ne par to, ka strīda gadījumā šī patenta spēkā esamība tiktu apstiprināta (skat. šā sprieduma 122. punktu).

197 Turklāt, pat ja *Lundbeck* būtu cēlis prasības par patentu pārkāpumu pret *Merck* (*GUK*) un izrādītos, ka ar *Merck* (*GUK*) produktiem tiek pārkāpti patenti, tas neapšaubāmi, neskatoties ne uz ko, būtu varējis saprātīgā termiņā iegūt citalopramu no citiem avotiem, kuru pārkāpjošais raksturs nebija konstatēts. Proti, pat ja *Merck* (*GUK*) uz astoņiem gadiem bija noslēdzis apgādes līgumu ar *Schweizerhall*, šis līgums balstījās uz pieņēmumu, ka ar *Natco* produktu patenti netiek pārkāpti (apstrīdētā lēmuma preambulas 235. apsvērums), un tādēļ pārkāpuma gadījumā *Merck* (*GUK*), bez šaubām, būtu varējis izbeigt šo nolīgumu, vai nu pamatojoties uz skaidriem noteikumiem šajā nolīgumā, vai arī saskaņā ar Vācijas tiesībām, kas bija šim nolīgumam piemērojamās tiesības. No apstrīdētā lēmuma preambulas 248. un 351. apsvēruma tostarp izriet, ka tirgū ir pastāvējuši citi *Merck* (*GUK*) zināmi ģenēriskā citaloprama avoti, it īpaši ar *Merck dura GmbH*, kas bija *Merck* meitasuzņēmums Vācijā, starpniecību. Katrā ziņā, pat ja tiktu pieņemts, ka *Merck* (*GUK*) saskaņā ar līgumu ar *Schweizerhall* būtu pienākums saņemt iegādāties vienīgi no *Natco* un ka ar *Natco* ražoto ģenērisko citalopramu tiktu pārkāpts patents saistībā ar kristalizāciju, nav izslēgts, ka *Natco* būtu varējis ražot AFV citalopramu, balstoties uz citiem paņēmieniem, ar kuriem netiktu pārkāpti patenti, kā to apstrīdētā lēmuma preambulas 746. apsvērumā pamatoti ir norādījusi Komisija.

198 Attiecībā uz ģenērisko citalopramu, ko *Arrow* un *Alpharma* saņēma no *Tiefenbacher*, jānorāda, ka, lai gan tas sākotnēji ir ticis ražots, izmantojot sākotnējo *Cipla* paņēmienu (turpmāk tekstā – "*Cipla I* paņēmiens"), attiecībā uz kuru pastāvēja risks, ka ar to tiek pārkāpts patents, *Tiefenbacher* viegli varēja pāriet uz *Matrix* citalopramu, kas vispirms tika ražots saskaņā ar sākotnējo *Matrix* paņēmienu (turpmāk tekstā – "*Matrix I* paņēmiens"), bet vēlāk saskaņā ar jauno paņēmienu, ko izmantoja *Matrix* (turpmāk tekstā – "*Matrix II* paņēmiens"). Jāatgādina, ka laikā, kad tika noslēgti strīdīgie nolīgumi, neviena EEZ tiesa nebija konstatējusi *Cipla I* un *Matrix I* paņēmienu pārkāpjošo raksturu (šā sprieduma 146. punkts).

199 Attiecībā uz *Matrix II* paņēmienu, kuru izmantoja, lai ražotu ģenērisko citalopramu, kuram *Arrow* un *Alpharma* arī varēja piekļūt ar *Tiefenbacher* starpniecību, no apstrīdētā lēmuma preambulas 154., 155., 421. un 674. apsvēruma, kā arī 1828. zemsvītras piezīmes izriet, ka šis paņēmiens ir bijis izstrādāts jau 2002. gada maijā, lai vēlāk mazinātu risku, ka ar *Matrix* citalopramu tiktu pārkāpts patents attiecībā uz kristalizāciju. *Lagap* tiesvedības ietvaros pēc tam, kad tika veikta pārbaude *Matrix* telpās Indijā, *Lundbeck* atzina, ka ar *Matrix II* paņēmienu tā patenti netiek pārkāpti. Tādējādi, kā to pareizi norāda Komisija, nav īpašas nozīmes tam, ka pirms minētās atzīšanas dažas valstu tiesas ir apmierinājušas *Lundbeck* pieteikumus par pagaidu pasākumu noteikšanu attiecībā uz šo paņēmienu. Tāpat nekādus secinājumus nevar izdarīt saistībā ar apstākli, ka, lai nodrošinātu to, ka tā TA attiecas arī uz *Matrix II* paņēmienu, *Tiefenbacher* varēja vien iesniegt pieteikumu par nelielu, tā saukto I tipa, izmaiņu izdarīšanu Regulas Nr. 541/95 3. panta izpratnē (turpmāk tekstā – "I tipa izmaiņas"), kas ir procedūra, kuru izmanto it īpaši, lai grozītu esošu TA tādēļ, ka ir mainījies paņēmiens, kuru izmanto tas pats AFV ražotājs. Proti, šis apstāklis neapšauba to, ka *Lagap* tiesvedības ietvaros *Lundbeck* ir atzinis, ka ar šo paņēmienu, kuru turklāt pēc tam ir izmantojuši vairāki ģenērisko zāļu uzņēmumi – un *Lundbeck* uz to nav reaģējis –, netiek pārkāpti patenti.

200 Tādas pašas piezīmes var formulēt attiecībā uz jauno paņēmienu, ko izmantoja *Cipla*, lai ražotu ģenērisko citalopramu (turpmāk tekstā – "*Cipla II* paņēmiens"), kas principā arī bija pieejams ar *Tiefenbacher* starpniecību. Proti, Komisija it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 898. apsvērumā ir norādījusi uz faktu, ka šis paņēmiens, kas izstrādāts periodā, uz kuru attiecās strīdīgie nolīgumi, ir bijis tāds, ar ko potenciāli netiktu pārkāpti patenti, un attiecībā uz to 2002. gada septembrī ir ticis iesniegts pieteikums par TA I tipa izmaiņām. Tādējādi, kā Komisija to ir norādījusi apstrīdētā lēmuma

1671. zemsvītras piezīmē, *Arrow* un *Alpharma* būtu varējuši meklēt iespēju pārdot citalopramu, kas saražots, izmantojot šo paņēmienu, tāpat kā to darīja *Neolab*, un *Lundbeck* nevarētu pret to lietderīgi iebilst.

201 Visbeidzot attiecībā uz *Ranbaxy* izmantoto paņēmienu ir jānorāda, ka *Lundbeck*, pat pēc tam, kad bija pārbaudījis šā uzņēmuma reaģēšanas plānus, vēlējās noslēgt ar to nolīgumu, paredzot apgrieztos maksājumus, tā vietā, lai vērstos valstu tiesās nolūkā saņemt rīkojumus par aizliegumiem. Tas nozīmē, kā tas izriet no apstrīdētā lēmuma preambulas 564. un 1109. apsvēruma, ka *Lundbeck* nav bijusi pārliecība, vai AFV, kas saražota saskaņā ar šo paņēmienu, ir pārkāpjošs raksturs. Turklāt gan attiecībā uz *Lundbeck*, gan ģenērisko zāļu uzņēmumiem, kuri potenciāli bija ieinteresēti iegādāties tā AFV, *Ranbaxy* apgalvoja, ka ar to netiek pārkāpti patenti, un uz to Komisija ir norādījusi tostarp apstrīdētā lēmuma preambulas 1105. apsvērumā.

202 Turklāt ir jāatgādina, ka, pat ja tiktu pieņemts, ka ģenērisko zāļu uzņēmumu tirgotie produkti būtu tādi, ar kuriem tiktu pārkāpts viens vai otrs *Lundbeck* patents, kas konkrētajā gadījumā brīdī, kad tika noslēgti strīdīgie nolīgumi, nebija konstatēts, ģenērisko zāļu uzņēmumi būtu varējuši arī apstrīdēt šo patentu spēkā esamību kompetentajās tiesās (skat. šā sprieduma 122. punktu).

203 Otrām kārtām ir jānoraida prasītāju arguments, ka Komisijai esot bijis jāpierāda, ka pāreja uz citu paņēmienu vai pie cita AFV ražotāja būtu notikusi strīdīgo nolīgumu darbības laikā. Proti, lai varētu konstatēt, ka starp ģenērisko zāļu uzņēmumiem un *Lundbeck* pastāvēja potenciāla konkurence, Komisijai bija vienīgi jāpierāda, ka tiem ir bijušas reālas un konkrētas iespējas pietiekami īsā laikā ienākt tirgū, lai strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī uz *Lundbeck* izdarītu efektīvu konkurences spiedienu. Komisijai nebija jāpierāda, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi bez jebkādām šaubām strīdīgo nolīgumu darbības laikā būtu varējuši izmantot kādu komerciāli rentablu paņēmienu, ar kuru netiktu pārkāpti patenti, bet gan tikai tas, ka tiem šo nolīgumu noslēgšanas brīdī ir bijušas šajā ziņā reālas un konkrētas iespējas un ka turklāt šīs iespējas nav bijušas tīri teorētiskas.

204 Prasītāji nenoliedz, ka gadījumā, ja būtu liels risks pārkāpt patentus, ģenērisko zāļu uzņēmumiem būtu iespēja grozīt esošo TA vai vērsties pie cita AFV ražotāja, taču apgalvo, ka tas varētu aizņemt vairākus mēnešus, varbūt pat ilgāk par strīdīgo nolīgumu darbības laiku. Tomēr tie nevar pieprasīt, lai Komisija pierāda, kas notiktu gadījumā, ja strīdīgo nolīgumu nebūtu, ņemot vērā to, ka nolīgumu noslēgšanas brīdī ģenērisko zāļu uzņēmumiem bija daudz iespēju, kā ienākt tirgū. Iespēja grozīt esošu TA vai iegādāties AFV no kāda cita piegādātāja nebija tīri teorētiska iespēja, kā to apliecina pierādījumi, kas attiecībā uz katru no ģenērisko zāļu uzņēmumiem šajā ziņā ir minēti apstrīdētajā lēmumā (skat. šajā spriedumā analīzi par pamata sesto līdz devīto daļu). Piemēram, paši prasītāji ir atzinuši, ka *Tiefenbacher*, kas darbojās kā *Arrow* un *Alpharma* starpnieks, I tipa izmaiņas savai TA, kas izsniegta *Matrix* citalopramam, Nīderlandē būtu varējis saņemt vien divarpus mēnešu laikā (apstrīdētā lēmuma preambulas 418. apsvērums).

205 Katrā ziņā šāda iespēja neapšaubāmi vairākumam ģenērisko zāļu uzņēmumu nemaz nebija vajadzīga, lai varētu ienākt tirgū un – vēl jo mazāk – lai izdarītu konkurences spiedienu uz *Lundbeck*, jo tie jau veica nepieciešamās darbības un dažos gadījumos pat jau bija saņēmuši TA, lai ienāktu tirgū ar sava piegādātāja ģenērisko citalopramu (vai *Ranbaxy* gadījumā ar paša uzņēmuma ģenērisko citalopramu), un brīdī, kad tika noslēgti strīdīgie nolīgumi, neviena tiesa to nebija pasludinājusi par pārkāpjošu. Turklāt, kā jau tika konstatēts šā sprieduma 181. punktā, pats fakts, ka *Lundbeck* ar ģenērisko zāļu uzņēmumiem noslēdza strīdīgos nolīgumus, esot būtisks rādītājs, ka tas tos ir uztvēris kā potenciālu apdraudējumu, kas izdara konkurences spiedienu uz tā pozīciju tirgū.

206 Tādējādi arī pamata piektā daļa ir jānoraida.

H – *Par sesto daļu saistībā ar to, ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī starp "Lundbeck" un "Merck (GUK)" potenciāla konkurence neesot pastāvējusi*

207 Prasītāji apgalvo, ka apstrīdētajā lēmumā ir kļūdaini secināts, ka apgalvotā pārkāpuma laikā *Merck* (*GUK*) esot bijis potenciāls *Lundbeck* konkurents Apvienotajā Karalistē un *mutatis mutandis* EEZ.

208 Tie norāda, ka, lai gan var būt svarīgi zināt, ka *Merck* (*GUK*) ir bijis nolūks integrēties tirgū, galvenais kritērijs joprojām ir noskaidrot, vai tam bija spēja to izdarīt. Apstrīdētajā lēmumā esot noklusēts fakts, ka *Merck* (*GUK*) ir bijusi piekļuve vienīgi *Natco* citalopramam, ar kuru tika pārkāpts *Lundbeck* patents saistībā ar kristalizāciju, kas nozīmējot, ka tam nebija iespējas likumīgi ienākt tirgū.

209 Turklāt apstrīdētā lēmuma preambulas 754. apsvērumā, balstoties uz tā laika dokumentiem, esot kļūdaini secināts, ka *Merck* (*GUK*) ir bijis ļoti pārliecināts par savu pozīciju saistībā ar patentiem. Prasītāji uzskata, ka Komisija dokumentus ir citējusi selektīvi un atrauti no to konteksta.

210 Turklāt prasītāji uzskata, ka *Merck* (*GUK*) neesot bijis *Lundbeck* potenciālais konkurents, jo tas strīdīgo nolīgumu darbības laikā nebūtu varējis sākt izmantot citas AFV, kas ražotas saskaņā ar paņēmieniem, ar kuriem netiek pārkāpti patenti. Proti, 2003. gadā neesot pastāvējis neviens cits komerciāli rentabls ģenēriskais produkts, ar kuru netiktu pārkāpti patenti. Pat ja tiktu pieņemts, ka *Merck* (*GUK*) būtu varējis vērsties pie citiem AFV ražotājiem, kuri nepārkāpj patentus, katrā ziņā, ja *Merck* (*GUK*) citalopramu iegādātos pie trešajām personām, tas pārkāptu nolīguma, ko tas noslēdzis ar *Schweizerhall*, 1.3. pantu, saskaņā ar kuru *Merck* (*GUK*) viss savs gada AFV citaloprama pieprasījums ir jāiegādājas no *Schweizerhall* (apstrīdētā lēmuma preambulas 235. apsvērums).

211 Visbeidzot prasītāji uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā nav pamatots secinājums, ka apgalvotā pārkāpuma laikā *Merck* (*GUK*) ir bijis potenciāls *Lundbeck* konkurents EEZ (izņemot Apvienoto Karalisti). Ņemot vērā to, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija *Lundbeck* uzlikto naudas sodu ir aprēķinājusi, pamatojoties uz citaloprama pārdevumu vērtību visā EEZ, ar šo elementu vien pietiktu, lai apstrīdēto lēmumu atzītu par spēkā neesošu.

212 Attiecībā uz citaloprama pārdevumiem Zviedrijā ar *NM Pharma* starpniecību (apstrīdētā lēmuma preambulas 836.–838. apsvērums), kuru dēļ Komisija ir secinājusi, ka *Merck* (*GUK*) ir bijis nozīmīgs potenciālais konkurents tostarp citos EEZ tirgos (preambulas 840. apsvērums), prasītāji apgalvo, ka fakts, ka tie selektīvā veidā ir izvēlējušās prasību tiesā celt Zviedrijā, lai gan tas neattiecās uz *NM Pharma*, nepierādot, ka *Merck* (*GUK*) būtu bijusi spēja vai reālas un konkrētas iespējas ienākt citos EEZ tirgos. Apstrīdētajā lēmumā neesot pietiekami pierādīts, ka *Merck* (*GUK*) būtu uzskatāms par *Lundbeck* reālu vai potenciālu konkurentu visās EEZ valstīs, jo tam pirms *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ noslēgšanas TA bija tikai Zviedrijā. Vācijā, Itālijā, Nīderlandē un Spānijā *Merck* (*GUK*) TA būtu saņēmis tikai pēc *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ termiņa beigām un citur – šā nolīguma darbības laikā.

213 Komisija šos argumentus apstrīd.

214 Pirms prasītāju argumentu vērtēšanas īsumā ir jāatgādina par potenciālas konkurences starp *Merck* (*GUK*) un *Lundbeck* pārbaudi, ko Komisija ir veikusi apstrīdētajā lēmumā. Komisija šajā ziņā ir nošķīrusi situāciju, kāda bija Apvienotajā Karalistē, un situāciju, kāda bija EEZ, brīdī, kad tika noslēgts, no vienas puses, *GUK* nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti un, no otras puses, *GUK* nolīgums attiecībā uz EEZ.

1. Situācija Apvienotajā Karalistē

215 Vispirms attiecībā uz konkurences situāciju Apvienotajā Karalistē Komisija ir uzskatījusi, ka laikā pirms 2002. gada 24. janvāra, kad tika parakstīts *GUK* nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti, *Lundbeck* bija vienīgais uzņēmums, kas Apvienotajā Karalistē pārdeva citalopramu. 2002. gada 5. janvārī beidzās *Lundbeck* sākotnējo patentu termiņš Apvienotajā Karalistē. Tādējādi kopš šā datuma Apvienotās Karalistes citaloprama tirgus būtībā bija atvērts ģenēriskajiem produktiem ar nosacījumu, ka tie atbilst tiesību aktos noteiktajām prasībām par kvalitāti, drošumu un efektivitāti, ko apliecina TA. Tādējādi uzņēmumus, kuri ražoja vai kuriem bija nodoms Apvienotajā Karalistē pārdot ģenēriskos produktus, kas satur citalopramu, un kuriem bija reālas perspektīvas tuvākajā nākotnē iegūt ģenērisko citalopramu un saņemt TA, varēja uzskatīt par potenciāliem *Lundbeck* konkurentiem. Ienākšana ģenērisko zāļu tirgū, it īpaši tad, ja vienlaicīgi ienāktu vairāki ģenērisko zāļu uzņēmumi, visticamāk radītu intensīvu cenu konkurences procesu, kas ātri un ļoti būtiski samazinātu citaloprama cenu (apstrīdētā lēmuma preambulas 738. apsvērums).

216 *Merck* (*GUK*), vispirms informējot *Lundbeck* par savu nodomu ienākt citaloprama tirgū, bija pirmais ģenērisko zāļu uzņēmums, kas 2002. gada 9. janvārī saņēma TA Apvienotās Karalistes tirgum. Šajā periodā *Merck* (*GUK*) bija uzkrājis 8 miljonus citaloprama tablešu, kuru pamatā bija *Natco* AFV, kas bija gatavi pārdošanai Apvienotajā Karalistē (apstrīdētā lēmuma preambulas 741. apsvērums).

217 Pēc tam, kad 2002. gada 24. janvārī ar *Lundbeck* tika parakstīts *GUK* nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti, *Merck* (*GUK*) atturējās laist tirgū ģenērisko citalopramu līdz nolīguma darbības beigām, kas sākotnēji bija paredzētas 2003. gada jūlijā. Tomēr laikā no 2003. gada 1. līdz 4. augustam, pirms 2003. gada 6. augustā nolīgums tika otrreiz pagarināts, *Merck* (*GUK*) Apvienotās Karalistes tirgū taču pārdeva savu ģenērisko citalopramu GBP 3,3 miljonu vērtībā (apstrīdētā lēmuma preambulas 742. apsvērums).

218 Komisija apstrīdētā lēmuma preambulas 743. apsvērumā ir secinājusi, ka šie fakti pietiekami pierādot to, ka *Merck* (*GUK*) brīdī, kad tika parakstīts *GUK* nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti, ir bijušas reālas un konkrētas iespējas ienākt Apvienotās Karalistes citaloprama tirgū. Turklāt fakts, ka *Merck* (*GUK*) 2003. gada augustā uz īsu brīdi faktiski bija ienācis tirgū, pietiekami pierāda, ka *Merck* (*GUK*) un *Lundbeck* strīdīgo nolīgumu parakstīšanas brīdī 2002. gada janvārī ir bijuši potenciāli konkurenti. Turklāt arī fakts, ka *Lundbeck* saskaņā ar šiem nolīgumiem piekrita veikt ievērojamu līdzekļu pārskaitījumu par labu *Merck* (*GUK*), pietiekami pierāda, ka *Lundbeck* uztvēra *Merck* (*GUK*) kā potenciālu konkurentu, kura ienākšana tirgū strīdīgo nolīgumu parakstīšanas brīdī bija ticama un kurš apdraudēja tā pozīciju tirgū.

219 Tomēr prasītāji apstrīd faktu, ka šie elementi būtu pietiekami, lai konstatētu, ka starp tiem un *Merck* (*GUK*) ir pastāvējusi potenciāla konkurence, un uzskata, ka Komisijai būtu vajadzējis vispirms pierādīt, ka šim uzņēmumam bija spēja ienākt tirgū, nevis ņemt vērā tā nodomus šajā ziņā. Tāpat tie apstrīd dažādus paziņojumus, kurus Komisija ir izmantojusi apstrīdētajā lēmumā un kuri, pēc to domām, esot citēti ārpus to konteksta un neļaujot konstatēt, ka ar *Natco* AFV netika pārkāpts neviens *Lundbeck* patents, it īpaši patents saistībā ar kristalizāciju.

220 Taču pietiek vien konstatēt, ka Komisija, vērtējot, vai starp *Merck* (*GUK*) un *Lundbeck* pastāv potenciāla konkurence, ir balstījusies nevis tikai uz subjektīviem šo uzņēmumu vērtējumiem, bet arī uz objektīviem apstākļiem, piemēram, faktu, ka *Merck* (*GUK*) laikā, kad tika noslēgts *GUK* nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti, noslēdza apgādes līgumu ar *Schweizerhall* ar mērķi iegūt *Natco* citalopramu, ka tam jau bija lieli ģenēriskā citaloprama krājumi un ka tas 2002. gada 9. janvārī Apvienotajā Karalistē saņēma TA.

221 Tomēr prasītāji, pirmkārt, apgalvo, ka *Merck* (*GUK*) nebūtu varējis laist tirgū ģenēriskos produktus, nepārkāpjot to patentus. Taču te atkal runa ir par viņu subjektīvo vērtējumu, jo laikā, kad tika noslēgts *GUK* nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti, neviena EEZ tiesa nebija pasludinājusi, ka ar

Natco AFV, kuru *Merck* (*GUK*) izmantoja sava ģenēriskā citaloprama ražošanai, būtu pārkāpts kāds no *Lundbeck* patentiem. Turklāt laikā, kad tika noslēgts šis nolīgums, *Lundbeck* patents saistībā ar kristalizāciju Apvienotajā Karalistē vēl nebija pat piešķirts. Visbeidzot ir jāatgādina, ka *Merck* (*GUK*) nebija jāpierāda savu produktu nepārkāpjošais raksturs, lai varētu tos tirgot Apvienotajā Karalistē (skat. šā sprieduma 122. punktu). Tas vienīgi riskēja, ka varētu nākties sastapties ar *Lundbeck* lūgumiem izdot rīkojumu par aizliegumu vai prasībām par patenta pārkāpumu, tomēr bez jebkādas garantijas, ka *Lundbeck* panāktu pozitīvu rezultātu, jo saskaņā ar paša *Lundbeck* aplēsēm saistībā ar paņēmiena patentiem pārkāpuma pastāvēšanu ir īpaši grūti konstatēt (apstrīdētā lēmuma preambulas 629. apsvērums). Turklāt strīda gadījumā *Merck* (*GUK*), iesniedzot pretprasību, būtu varējis apšaubīt *Lundbeck* patentu spēkā esamību (skat. šā sprieduma 122. punktu).

222 Pretēji tam, ko uzskata prasītāji, Komisijai nebija pienākuma droši konstatēt, ka *Merck* (*GUK*) nolīgumu darbības laikā būtu ienācis tirgū, izmantojot AFV, ar kuru netiek pārkāpti *Lundbeck* patenti. Tai vienīgi bija jāpierāda, ka *Merck* (*GUK*) strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī ir bijušas reālas un konkrētas iespējas ienākt tirgū un ka šīs perspektīvas bija uzskatāmas nevis par tīri teorētiskām iespējām, bet gan par tādām, kas liecināja par reālu spēju pietiekami ātri ienākt tirgū, lai radītu konkurences spiedienu uz *Lundbeck*.

223 Ņemot vērā preambulas 738. un nākamajos apsvērumos iekļautos elementus, kas apkopoti šā sprieduma 215.–218. punktā, prasītājiem nav pamata apgalvot, ka Komisija neesot izpildījusi šo uzdevumu. Proti, apstāklis, ka *Merck* (*GUK*) ir izdevies uz īsu brīdi ienākt tirgū ar savām ģenēriskajām zālēm 2003. gada augustā, kad tas uzskatīja, ka nolīguma ar *Lundbeck* nosacījumi vairs nav gana labi (apstrīdētā lēmuma preambulas 755. apsvērums), pietiekami spilgti apliecina, ka *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti noslēgšanas brīdī *Merck* (*GUK*) ir bijis vismaz potenciāls *Lundbeck* konkurents. Ja prasītāju apgalvojums tiktu pieņemts, tas nozīmētu, ka pat tajā brīdī *Merck* (*GUK*) nevarētu tikt uzskatīts par *Lundbeck* potenciālo konkurentu, jo nav bijis konstatēts, ka ar tā produktiem netiek pārkāpts neviens no *Lundbeck* patentiem, lai gan tas Apvienotajā Karalistē bija pārdevis tabletes GBP 3,3 miljonu vērtībā. Šādu nostāju, protams, nevar pieņemt. Visbeidzot arī apstāklis, ka *Lundbeck* ir izvēlējies noslēgt nolīgumu ar *Merck* (*GUK*), lai kavētu tā ienākšanu tirgū, liecina, ka *Lundbeck* šā nolīguma noslēgšanas brīdī to ir uzskatījis par apdraudējumu, kas var radīt konkurences spiedienu citaloprama tirgū (skat. šā sprieduma 103. punktu).

224 Otrkārt, attiecībā uz prasītāju apgalvojumu par to, ka *Merck* (*GUK*) strīdīgo nolīgumu darbības laikā neesot bijusi iespēja vērsties pie cita AFV ražotāja, ir jākonstatē, ka šāds arguments, ņemot vērā iepriekš minēto, ir neiedarbīgs, jo Komisijai nebija pienākuma droši konstatēt, ka *Merck* (*GUK*) būtu varējis ienākt tirgū, izmantojot AFV, ar kuru netiek pārkāpti patenti, lai varētu to uzskatīt par potenciālu *Lundbeck* konkurentu brīdī, kad tika noslēgti nolīgumi. Katrā ziņā, kā pareizi norāda Komisija, apgādes līgums, ko *Merck* (*GUK*) bija noslēdzis ar *Schweizerhall*, balstījās uz pieņēmumu, ka pēc *Lundbeck* sākotnējo patentu termiņa beigām ar *Natco* AFV netiks pārkāpts neviens no tā sākotnējiem patentiem. Līdz ar to gadījumā, ja *Merck* (*GUK*) produkti, kuru pamatā ir *Natco* AFV, tiktu atzīti par tādiem, ar kuriem tiek pārkāpti patenti, ir ļoti iespējams, ka *Merck* (*GUK*) būtu varējis vai nu izbeigt šo līgumu un censties iegādāties ģenērisko citalopramu no cita piegādātāja, nevis *Schweizerhall*, vai arī vienoties ar *Schweizerhall*, lai tas piegādā ģenērisko citalopramu, kas iegūts ar paņēmienu, ar kuru netiek pārkāpti patenti (šā sprieduma 197. punkts).

225 Tādējādi Komisija nav pieļāvusi kļūdu, apstrīdētajā lēmumā secinot, ka *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti parakstīšanas brīdī *Merck* (*GUK*) ir bijušas reālas un konkrētas iespējas ienākt Apvienotās Karalistes citaloprama tirgū un ka tādēļ tas tajā brīdi ir bijis vismaz potenciāls *Lundbeck* konkurents.

2. Situācija EEZ

226 Tālāk attiecībā uz konkurences situāciju EEZ teritorijā Komisija preambulas 827. un nākamajos apsvērumos ir izklāstījusi iemeslus, kuru dēļ tā ir uzskatījusi, ka *Merck* (*GUK*) lielākajā daļā EEZ dalībvalstu varēja tikt uzskatīts par *Lundbeck* potenciālu konkurentu. Brīdī, kad tika parakstīti nolīgumi, *Merck* (*GUK*) ar *Schweizerhall* bija noslēdzis ekskluzīvu izplatīšanas līgumu par *Natco* AFV. Šis līgums *Schweizerhall* padarīja par privileģētu *Natco* izplatītāju virknē EEZ valstu (proti, Beļģijā, Vācijā, Spānijā, Francijā, Itālijā, Nīderlandē, Somijā, Zviedrijā un Norvēģijā) un *Merck* (*GUK*) par tā "privileģēto klientu" tādā ziņā, ka tā vajadzības saistībā ar citalopramu tiks apmierinātas pirmām kārtām (apstrīdētā lēmuma preambulas 235. apsvērums).

227 2002. gada maijā *Merck* (*GUK*) izplatītājs Zviedrijā *NM Pharma* saņēma TA un ienāca Zviedrijas tirgū. *NM Pharma* rīcībā bija arī ievērojams izplatīšanas tīkls Norvēģijā, un tas plānoja izmantot savu Zviedrijas TA, lai, izmantojot Direktīvā 2001/83 paredzēto savstarpējās atzīšanas procedūru, saņemtu TA Beļģijā, Dānijā, Spānijā, Nīderlandē, Somijā un Norvēģijā. Savukārt *Merck* (*GUK*) plānoja saņemt analogas TA Vācijā, Īrijā, Grieķijā, Francijā, Itālijā, Austrijā un Portugālē, izmantojot savu TA, kas saņemta Apvienotajā Karalistē (apstrīdētā lēmuma preambulas 829. un 830. apsvērums). Turklāt *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ preambulas D punktā bija atzīta *Merck* (*GUK*) kā potenciāla konkurenta EEZ teritorijā loma (apstrīdētā lēmuma preambulas 831. apsvērums).

228 Šie elementi ir ļāvuši Komisijai secināt, ka *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ parakstīšanas brīdī 2002. gada oktobrī *Merck* (*GUK*) un *Lundbeck* ir bijuši vismaz potenciāli konkurenti. Dažus mēnešus pirms nolīguma parakstīšanas *Merck* (*GUK*) pat ir bijis faktisks *Lundbeck* konkurents Zviedrijā – ar sava izplatītāja *NM Pharma* starpniecību. Turklāt pats fakts, ka *Lundbeck* saskaņā ar šo nolīgumu piekrita veikt ievērojamu līdzekļu pārskaitījumu par labu *Merck* (*GUK*), pietiekami pierāda, ka *Lundbeck* uztvēra *Merck* (*GUK*) kā potenciālu konkurentu, kura ienākšana tirgū bija ticama un kurš apdraudēja tā pozīciju citaloprama tirgū *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ parakstīšanas brīdī (apstrīdētā lēmuma preambulas 832. apsvērums).

229 Tomēr prasītāji apgalvo, ka produktu tirgiem saistībā ar farmaceitisko produktu, piemēram, citaloprama, piegādi ir valsts mērogs, tādēļ Komisijai esot bijis jāvērtē, vai *Merck* (*GUK*) un *Lundbeck* ir bijuši potenciāli konkurenti katrā no EEZ dalībvalstīm, nevis jāveic vienots vērtējums par visu EEZ kopumā.

230 Tomēr ir jānorāda, ka analīze, ko Komisija ir veikusi apstrīdētā lēmuma preambulas 827.–840. apsvērumā (skat. šā sprieduma 226.–228. punktu), pietiekami pārliecinoši parāda, ka *Merck* (*GUK*) un *Lundbeck* varēja tikt uzskatīti par potenciāliem konkurentiem visā EEZ teritorijā *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ noslēgšanas brīdī. Fakts, ka ne *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ noslēgšanas brīdī, ne tā darbības laikā *Merck* (*GUK*) nebija saņēmis TA visās EEZ dalībvalstīs, nenozīmē, ka šā nolīguma noslēgšanas brīdī tam nebija reālu un konkrētu iespēju ienākt dažādu EEZ dalībvalstu tirgū.

231 Proti, kā Komisija to ir pierādījusi apstrīdētā lēmuma preambulas 827. un nākamajos apsvērumos, *Merck* (*GUK*) bija nodoms izmantot Direktīvā 2001/83 paredzēto savstarpējās atzīšanas procedūru, lai citās dalībvalstīs saņemtu TA, pamatojoties uz TA, ko tas jau bija saņēmis Apvienotajā Karalistē, kā arī uz tā izplatītājam Zviedrijā *NM Pharma* piederošo TA (skat. šā sprieduma 227. punktu).

232 Turklāt fakts, ka *GUK* nolīgums attiecībā uz EEZ attiecas uz visu EEZ teritoriju (izņemot Apvienoto Karalisti), pietiekami pierāda, ka *Lundbeck* ir uztvēris *Merck* (*GUK*) kā potenciālu draudu visā šajā teritorijā un ka *Merck* (*GUK*) ir bijušas reālas un konkrētas iespējas ienākt citaloprama tirgū ja ne visās EEZ valstīs, tad vismaz lielākajā daļā no tām (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 827. un nākamos apsvērumus). Kā Komisija norāda apstrīdētā lēmuma 1540. zemsvītras piezīmē, tai nav bijis pienākums pierādīt, ka gadījumā, ja nepastāvētu *GUK* nolīgums attiecībā uz EEZ, *Merck* (*GUK*) šā

nolīguma darbības laikā noteikti būtu ienācis katras EEZ dalībvalsts tirgū. Proti, nav iespējams *a posteriori* konstatēt datumus, kad notiktu ienākšana katrā no EEZ dalībvalstīm, jo *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ mērķis un sekas bija tieši izbeigt *Merck* (*GUK*) centienus šajā ziņā.

233 Turklāt šajā argumentā atkal nav ņemta vērā atšķirība starp faktisku un potenciālu konkurenci, jo attiecībā uz pēdējo minēto netiek prasīts pierādīt, ka notiek konkrēta ienākšana tirgū, pietiek vien ar to, ka pastāv reālas un konkrētas iespējas to izdarīt. No apstrīdētā lēmuma preambulas 328. un 347. apsvēruma tostarp izriet, ka brīdī, kad tika noslēgts *GUK* nolīgums attiecībā uz EEZ, *Merck* (*GUK*) ir bijis nodoms un spēja sākt tirgot citalopramu EEZ pietiekami īsā laikā, lai tas izdarītu konkurences spiedienu uz *Lundbeck*.

234 Katrā ziņā no apstrīdētā lēmuma izriet, ka Komisija ir ņēmusi vērā atšķirības starp EEZ valstīm, kad tās bija būtiskas, lai varētu izvērtēt, vai šajā teritorijā ir pastāvējusi potenciāla konkurence. Piemēram, Komisija apstrīdētā lēmuma preambulas 827. apsvērumā ir minējusi, ka *Lundbeck* AFV patenta termiņš Austrijā atšķirībā no citām dalībvalstīm beidzās tikai 2003. gada aprīlī. Apstrīdētā lēmuma preambulas 326., 347. un 827.–830. apsvērumā tā arī ir izvērtējusi situāciju saistībā ar TA dažādās EEZ valstīs.

235 Attiecībā uz prasītāju argumentu, ka *NM Pharma* nenovēršami saskartos ar to celtām prasībām, pietiek vien konstatēt, ka šādu apgalvojumu noliedz fakti, jo *NM Pharma* uz teju pieciem mēnešiem faktiski ir ienācis Zviedrijas tirgū, tur veicot "ļoti pārliecinošus" pārdevumus (apstrīdētā lēmuma preambulas 325. apsvērums), taču *Lundbeck* pret to nav cēlis nevienu prasību.

236 Tādēļ ir jāsecina, ka pamata sestā daļa ir jānoraida.

I – *Par pamata septīto daļu saistībā ar to, ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī starp "Lundbeck"un " Arrow" potenciāla konkurence neesot pastāvējusi*

237 Prasītāji apgalvo, ka laikā, kad tika noslēgts *Arrow UK* nolīgums un Dānijas *Arrow* nolīgums, *Arrow* nebija to potenciāls konkurents.

238 Proti, Apvienotajā Karalistē, pirmkārt, *Arrow* esot saņēmis TA tikai 2002. gada jūlijā, turklāt tā attiecās uz *Cipla* un *Matrix* AFV, kas iegūtas, izmantojot to sākotnējos *Cipla I* un *Matrix I* paņēmienus, ar kuriem, pēc prasītāju domām, tika pārkāpts patents saistībā ar kristalizāciju. Nekas neliecinot, ka *Arrow* būtu bijušas saprātīgas izredzes panākt patenta atzīšanu par spēkā neesošu. Turklāt tas nebūtu varējis paļauties uz sadarbību ar *Cipla*, lai pierādītu patenta pārkāpuma neesamību.

239 Otrkārt, *Arrow* arī neesot bijis reālu un konkrētu iespēju pāriet uz AFV, kas ražotas atbilstoši *Cipla II* un *Matrix II* paņēmieniem, ar kuriem katrā ziņā arī tika pārkāpti patenti, vai uz *Ranbaxy* citalopramu, uz kuru – papildus tam, ka ar to tika pārkāpti patenti saistībā ar amīdu un jodu, – neattiecās neviena TA.

240 Treškārt, prasītāji atsaucas uz *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kancelejas nodaļa) 2001. gada 23. oktobra spriedumu *Smithkline Beecham Plc* pret *Generics (UK) Ltd* ((2002) 25(1) I.P.D. 25005; turpmāk tekstā – "spriedums *Paroxetine*"), no kura izriet, ka ģenērisko zāļu uzņēmums nevar ienākt tirgū, pirms ir pierādījis, ka tā produkts nav saistīts ne ar vienu patenta pārkāpumu, ko *Arrow* nevarēja izdarīt.

241 Ceturtkārt, fakts, ka prasītāji ir piekrituši ar *Arrow* noslēgt nolīgumus, kas paredz tiem pienākumu veikt maksājumus, nozīmējot nevis to, ka tie to ir uztvēruši kā potenciālu konkurentu, bet gan to, ka tie ir bažījušies, ka varētu tikt pārkāpti to patenti.

242 Attiecībā uz Dāniju prasītāji atsaucas uz lielāko daļu argumentu attiecībā uz Apvienoto Karalisti, piebilstot, ka *Arrow* Dānijas tirgū ir ienācis tikai 2005. gadā un ka Dānijas *Arrow* nolīguma darbības laikā vairākiem ģenērisko zāļu uzņēmumiem, kad tie ir centušies šajā dalībvalstī pārdot ģenērisko citalopramu, ir tikuši adresēti rīkojumi par aizliegumu.

243 Komisija visus šos argumentus apstrīd.

1. Situācija Apvienotajā Karalistē

244 Pirmām kārtām ir jāizskata prasītāju argumenti saistībā ar apgalvojumu par potenciālas konkurences neesamību starp tiem un *Arrow* laikā, kad tika noslēgts *Arrow UK* nolīgums.

245 Attiecībā uz prasītāju argumentiem saistībā ar apgalvojumu, ka *Arrow* nevarēja ienākt tirgū ar *Cipla* vai *Matrix* citalopramu, ir jānorāda turpmākais.

246 Pirmkārt, apstrīdētā lēmuma preambulas 375. un 878. apsvērumā Komisija ir konstatējusi, ka 2001. gada 22. maijā *Arrow* noslēdza līgumu ar *Tiefenbacher*, lai iegādātos, no vienas puses, tirdzniecības atļaujas, ko tas attiecībā uz ģenērisko citalopramu bija pieprasījis vairākās EEZ valstīs, kā arī, no otras puses, šo zāļu tabletes, kas izgatavotas no *Cipla* vai *Matrix* AFV.

247 Otrkārt, apstrīdētā lēmuma preambulas 379. un 878. apsvērumā Komisija ir norādījusi, ka 2001. gada 10. septembrī *Arrow* no *Tiefenbacher* pasūtīja ģenēriskā citaloprama tabletes par vērtību, kas līdzvērtīga 2,8 miljoniem Vācijas marku (DEM), un ka daļu no šīm tabletēm tas saņēma 2001. gada novembrī, bet otru daļu – 2002. gada janvāra otrās nedēļas laikā. Šīs tabletes ir bijušas izstrādātas no *Cipla* AFV, kas saražota ar *Cipla I* paņēmienu.

248 Treškārt, no apstrīdētā lēmuma preambulas 382. apsvēruma izriet, ka 2001. gada 14. decembrī ir notikusi *Arrow* un *Tiefenbacher* tikšanās. Saskaņā ar piezīmēm par šo tikšanos, kuras prasītāji ir iesnieguši Vispārējai tiesai, *Tiefenbacher* ir uzskatījis, ka ar citalopramu, kas saražots, izmantojot *Cipla I* paņēmienu, ja tas tiktu sūtīts uz Apvienoto Karalisti, varētu tikt pārkāpts patents saistībā ar kristalizāciju, lai gan *Cipla* apgalvoja, ka tā paņēmiens atbilstot vienam no tiem, kas minēti sākotnējos patentos. Minētajās piezīmēs ir arī norādīts, ka *Arrow* vēlējās sagatavot aizstāvības stratēģiju attiecībā uz rīkojumu pieteikumiem, ko *Lundbeck* grasījās iesniegt kompetentajās tiesās, lai pretotos tā ienākšanai Apvienotās Karalistes tirgū. Turklāt elektroniskā pasta vēstulē, ar kuru šīs piezīmes ir tikušas nodotas, ir minēts fakts, ka *Arrow* sadarbības partneris ir pārbaudījis *Cipla I* un *Matrix I* paņēmienus un ir secinājis, ka nešķiet, ka ar tiem tiktu pārkāpts patents saistībā ar kristalizāciju.

249 Ceturtkārt, saskaņā ar apstrīdētā lēmuma preambulas 383. apsvērumu 2001. gada 21. decembrī *Arrow* iegādājās no *Tiefenbacher* TA pieteikumu, ko tas iepriekš bija iesniedzis Apvienotās Karalistes kompetentajās iestādēs. Šis pieteikums, kas saskaņā ar Direktīvas 2001/83 18. pantā paredzēto savstarpējās atzīšanas procedūru balstījās uz TA, kuru *Tiefenbacher* iepriekš bija saņēmis Nīderlandē, tika apmierināts 2002. gada jūlijā pēc tam, kad bija noraidīta prasība, kuru *Lundbeck* Nīderlandē bija iesniedzis pret šo TA. Šajā ziņā ir jāatzīmē, kā to apstrīdētā lēmuma preambulas 882. apsvērumā norāda Komisija, ka potenciālā konkurence ir sākusi pastāvēt pirms TA piešķiršanas (šā sprieduma 92.–94. punkts) un ka katrā ziņā šī TA tika piešķirta *Arrow UK* nolīguma darbības laikā.

250 Piektkārt, apstrīdētā lēmuma preambulas 387. apsvērumā Komisija ir norādījusi uz faktu, ka elektroniskā pasta vēstulē, kura *Arrow* ir nosūtīta 2002. gada 15. janvārī, *Cipla* esot norādījis, ka ir gatavs to atbalstīt iespējamā tiesvedībā pret *Lundbeck*, lai gan tas nepieciešamo informāciju par savu paņēmienu vēlētos nodot tieši kompetentajām iestādēm, nevis vispirms *Arrow* vai *Tiefenbacher*. Tādējādi nav īpaši svarīgi, ka saskaņā ar 2002. gada 11. janvāra elektroniskā pasta vēstuli, kas minēta apstrīdētā lēmuma preambulas 385. apsvērumā, *Cipla* nav vēlējies sniegt vairāk informācijas par savu paņēmienu.

251 Sestkārt, no apstrīdētā lēmuma preambulas 389. apsvēruma izriet, ka 2002. gada 22. janvāra elektroniskā pasta vēstulē, atbildot uz brīdinājumu, ko prasītāji tam bija nosūtījuši dienu iepriekš, *Arrow* tos informēja, ka tam neesot nodoma pārkāpt to jaunos patentus.

252 Septītkārt, 2002. gada 23. janvāra elektroniskā pasta vēstulē, kas citēta apstrīdētā lēmuma preambulas 390., 880. un 887. apsvērumā un ir adresēta citam citaloprama AFV ražotājam, *Arrow* meitasuzņēmums *Resolution Chemicals* apstiprināja, ka "[savu produktu izlaidīs] Apvienotajā Karalistē [nākamajā] nedēļā". Šajā elektroniskā pasta vēstulē *Resolution Chemicals* arī izrādīja interesi par šā ražotāja AFV kā par otro AFV avotu.

253 Astotkārt, ir jāatgādina, ka *Arrow UK* nolīguma preambulas septītajā apsvērumā *Arrow* neatzina, ka būtu pārkāpis jaunos *Lundbeck* patentus, bet norādīja vien to, ka tas nespējot šo apsūdzību atspēkot ar neapstrīdamiem pierādījumiem.

254 Devītkārt, it īpaši no apstrīdētā lēmuma preambulas 157., 627., 669. un 745. apsvēruma, kā arī 322. zemsvītras piezīmes izriet, ka citiem ģenērisko zāļu uzņēmumiem, kā arī pašam *Lundbeck* ir bijušas šaubas par patenta saistībā ar kristalizāciju spēkā esamību. It īpaši *Lundbeck* uzskatīja, ka varbūtība, ka šis patents tiktu atzīts par spēkā neesošu, bija no 50 līdz 60 %. Ir taisnība, ka pierādījumi saistībā ar šīm aplēsēm ir radušies pēc strīdīgo nolīgumu noslēgšanas. Tomēr prasītāji nav iesnieguši nevienu elementu, kas ļautu izskaidrot, kādā veidā pirms tam viņu vērtējums šajā jautājumā būtu atšķirīgs. Turklāt ir jāņem vērā arī apsvērumi, kas izklāstīti šā sprieduma 122. punktā attiecībā uz paņēmiena patentu spēkā neesamības atzīšanu. Proti, ja patents saistībā ar kristalizāciju tiktu atzīts par spēkā neesošu, iespējams tā pārkāpums no *Arrow* puses paliktu bez sekām.

255 Šie pierādījumi ir pietiekami, lai varētu uzskatīt, ka laikā, kad tika noslēgts *Arrow UK* nolīgums, *Arrow* bija potenciāli konkurējošās attiecībās ar *Lundbeck*, jo pastāvēja reālas un konkrētas iespējas, ka tas ienāktu tirgū ar *Cipla* citalopramu, kas ražots saskaņā ar *Cipla I* paņēmienu.

256 Attiecībā uz iespēju, ka *Arrow* nomainītu AFV ražotāju un pārietu uz *Matrix* AFV, kas ražota saskaņā ar *Matrix I* paņēmienu, ko tam varētu piegādāt *Tiefenbacher*, ir jānorāda, ka saskaņā ar elektroniskā pasta vēstuli, kurai pievienotas piezīmes par 2001. gada 14. decembra tikšanos (skat. šā sprieduma 248. punktu), *Arrow* uzskatīja, ka ar paņēmienu, kuru *Matrix* izmantoja, lai saražotu šo AFV, iespējams, netika pārkāpts patents saistībā ar kristalizāciju. Šajās piezīmēs ir minēta arī iespēja, ka *Arrow* pāries uz *Matrix* AFV, tomēr pieņemot, ka stadijā, kādā tas atradās tajā laikā, nebūtu iespējams veikt šādas izmaiņas. Šajā ziņā ir jānorāda, kā Komisija to ir pareizi norādījusi apstrīdētā lēmuma preambulas 885., 886., 889. un 895. apsvērumā un 1636. zemsvītras piezīmē, ka *Arrow* līgums ar *Tiefenbacher* pieļāva šādu pāreju, un līdz ar to fakts, ka šāda iespēja varētu būt mazāk izdevīga *Arrow* nekā iespēja noslēgt nolīgumu ar *Lundbeck*, neliedz uzskatīt, ka tam ir bijusi reāla un konkrēta iespēja ienākt tirgū ar citalopramu, kas ražots, izmantojot šo AFV.

257 Attiecībā uz prasītāju argumentiem saistībā ar *Matrix II* un *Cipla II* paņēmieniem ir jāatsaucas uz šā sprieduma 198.–200. punktu.

258 Attiecībā uz prasītāju argumentu saistībā ar spriedumu *Paroxetine*, kas minēts iepriekš 240. punktā, ir jāatgādina, ka jautājums par dalībvalsts valsts tiesību interpretāciju ir fakta jautājums (šajā ziņā un pēc analoģijas skat. spriedumus, 2011. gada 21. decembris, *A2A*/Komisija, C-318/09 P, EU:C:2011:856, 125. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2014. gada 16. jūlijs, *Zweckverband Tierkörperbeseitigung* /Komisija, T-309/12, EU:T:2014:676, 222. punkts un tajā minētā judikatūra), par kuru Vispārējai tiesai principā ir jāveic pilnīga pārbaude (šā sprieduma 113. punkts).

259 Lietā, kurā taisīts spriedums *Paroxetine*, kas minēts iepriekš 240. punktā, attiecīgā tiesa ir piemērojusi principus, kas Anglijas tiesībās pārvalda rīkojumu par pagaidu aizliegumiem izdošanu, un uzskatījusi, ka interešu līdzsvarošana sliecas par labu oriģinālo zāļu uzņēmumam, ņemot vērā lietas īpašos apstākļus un it īpaši faktu, ka ģenērisko zāļu uzņēmums, par kuru bija runa, "nenovērsa šķēršļus",

informējot minēto oriģinālo zāļu uzņēmumu par savu stingro nolūku tirgū laist ģenērisko produktu, lai gan tas šādai ienākšanai bija gatavojies četrus gadus, neraugoties uz faktu, ka tas zināja, ka šim oriģinālo zāļu uzņēmumam pieder patenti, kuri ļauj pret to izvirzīt prasību par patenta pārkāpumu.

260 Tomēr, nepastāvot nepieciešamībai izteikties par iepriekš 240. punktā minētā sprieduma *Paroxetine* precīzu interpretāciju un tvērumu, ir jānorāda, ka starp šo lietu un lietu, kurā pasludināts minētais spriedums, pastāv vairākas atšķirības.

261 Proti, no vienas puses, no apstrīdētā lēmuma preambulas 374. apsvēruma izriet, ka prasītāji un *Arrow* sazinājās jau 2000. gada 15. decembrī, lai apspriestu jautājumu par ģenērisko citalopramu. Turklāt apstrīdētā lēmuma preambulas 389. apsvērumā Komisija ir konstatējusi, ka 2002. gada janvārī *Arrow* prasītājiem ir apstiprinājis, ka gatavojās ienākt Apvienotās Karalistes tirgū.

262 No otras puses, lietā, kurā pasludināts iepriekš 240. punktā minētais spriedums *Paroxetine*, patents, kuru potenciāli pārkāpa attiecīgais ģenērisko zāļu uzņēmums, jau pastāvēja visā laika periodā, kurā tas gatavojās ienākt tirgū, savukārt šajā gadījumā *Lundbeck* pieteikumu par patenta saistībā ar kristalizāciju Apvienotajā Karalistē iesniedza vien 2001. gada 12. martā un tas tika publicēts tikai 2001. gada 4. jūlijā, bet pats patents *UK Patents Act* 25. panta izpratnē tika galīgi piešķirts tikai 2002. gada 30. janvārī, proti, pēc *Arrow UK* nolīguma noslēgšanas.

263 Turklāt prasītāji nesniedza nekādu skaidrojumu, izņemot piezīmes par nepilnībām patentu aizsardzības sistēmā Eiropā un no tā izrietošo risku asimetriju, saistībā ar iemesliem, kādēļ to veidotais uzņēmums, kas ir pieredzējis uzņēmums, kuru konsultē specializējušies advokāti, ir nolēmis noslēgt dārgu nolīgumu, kāds ir *Arrow UK* nolīgums, kas tam ir ļāvis vienkārši atlikt *Arrow* ienākšanu Apvienotās Karalistes tirgū. Proti, ja viņu iepriekš 240. punktā minētā sprieduma *Paroxetine* interpretācija būtu pareiza, tāpat kā viņu pārliecība par spēju, izmantojot savus patentus, bloķēt ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšanu, tad gadījumā, ja šie uzņēmumi censtos ienākt tirgū ar saviem ģenēriskajiem produktiem, pret *Arrow* Apvienotajā Karalistē noteikti tiktu ieviesti pagaidu pasākumi, tādējādi ļaujot prasītājiem bloķēt šo ienākšanu, gaidot, kad tiks pasludināts labvēlīgs spriedums pēc lietas būtības.

264 Ciktāl prasītāji būtībā norāda uz risku asimetriju starp tiem un *Arrow*, ir jānorāda, ka šāds arguments pats par sevi nav tāds, kas liktu apšaubīt secinājumu, ka *Arrow UK* nolīguma noslēgšanas brīdī tie ir uztvēruši *Arrow* kā apdraudējumu citaloprama tirgū.

265 Attiecībā uz prasītāju argumentiem saistībā ar faktu, ka tie esot uztvēruši *Arrow* nevis kā potenciālu konkurentu, bet gan kā uzņēmumu, kurš varētu pārkāpt to patentus, ir jānorāda, ka pats fakts, ka tie ar *Arrow* ir noslēguši nolīgumu, ir ļoti skaidrs rādītājs, ka tie pēdējo minēto ir uztvēruši kā potenciālu konkurentu (skat. šā sprieduma 181. punktu). Turklāt ir jāatgādina, ka *Arrow* nepiekrita *Lundbeck* pārliecībai par to, ka tā patenti ir tikuši pārkāpti (skat. *Arrow UK* nolīguma preambulas septīto apsvērumu un šā sprieduma 35. punktu), un šo pārliecību brīdī, kad tika noslēgts *Arrow UK* nolīgums, neapstiprināja neviena tiesa.

266 Tādējādi ir jāsecina, ka Komisija nav pieļāvusi nevienu kļūdu vērtējumā, apstrīdētajā lēmumā uzskatot, ka *Arrow* ir bijis potenciāls *Lundbeck* konkurents Apvienotajā Karalistē.

2. Par situāciju Dānijā

267 Otrām kārtām attiecībā uz potenciālo konkurenci Dānijā, pirmkārt, ir jānoraida prasītāju arguments saistībā ar faktu, ka *Arrow* tirgū ir ienācis nevis pēc Dānijas *Arrow* nolīguma termiņa beigām 2003. gada aprīlī, bet gan tikai 2005. gadā. Šajā ziņā vispirms ir jānorāda, ka runa ir par *ex post* pierādījumu un ka tas ir saistīts ar faktisku konkurenci, nevis potenciālu konkurenci. Turklāt ir svarīgi atzīmēt, ka situācija, kas pastāvēja pēc šā nolīguma termiņa beigām, nebija salīdzināma ar to, kāda bija pirms tā, jo apstākļi tirgū laika gaitā mainījās.

268 Otrkārt, attiecībā uz faktu, ka prasītāji Dānijā ir saņēmuši vairākus rīkojumus par aizliegumiem, ir jānorāda, ka tie ir izdoti pēc tam, kad bija noslēgts Dānijas *Arrow* nolīgums, un ka tāpēc, vērtējot, vai šā nolīguma noslēgšanas brīdī *Arrow* ir bijušas reālas un konkrētas iespējas ienākt tirgū, Komisijai nebija uz tiem jābalstās. Ja tiktu pieņemts, ka šie rīkojumi varētu tikt ņemti vērā, tas pats attiektos uz apelācijas lēmumiem, ar kuriem vairāki rīkojumi, kas izdoti pirmajā instancē, tika atcelti, kā Komisija to ir norādījusi apstrīdētā lēmuma preambulas 185. apsvērumā.

269 Treškārt, lai gan ir taisnība, ka Dānijas *Arrow* nolīguma noslēgšanas laikā *Arrow* zināja, ka ar *Cipla I* paņēmienu, iespējams, tiek pārkāpti patenti, tomēr, no vienas puses, tas būtu varējis mēģināt panākt to, lai patents saistībā ar kristalizāciju tiktu atzīts par spēkā neesošu, un, no otras puses, tas būtu varējis mēģināt iegūt vispirms *Matrix* citalopramu, kas saražots, izmantojot *Matrix I* paņēmienu, un pēc tam citalopramu, kas ražots, izmantojot *Cipla II* vai *Matrix II* paņēmienu, vai arī *Ranbaxy* citalopramu (skat. šā sprieduma 198.–201. un 256. punktu). Šajā ziņā ir jānorāda, ka *Arrow* pat pēc tam, kas *Lundbeck* Dānijā saņēma patentu saistībā ar kristalizāciju, turpināja darbības, lai saprātīgā termiņā iegūtu TA un lai Dānijas tirgū varētu pārdot *Tiefenbacher* piegādāto ģenērisko citalopramu, kas ražots no *Cipla* vai *Matrix* AFV (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 450., 454., 967. un 968. apsvērumu, kā arī Dānijas *Arrow* nolīguma preambulas trešo apsvērumu).

270 No tā izriet, ka Komisija ir pamatoti uzskatījusi, ka *Arrow* arī Dānijā ir bijis potenciāls *Lundbeck* konkurents.

271 Līdz ar to pamata septītā daļa ir jānoraida.

J – *Par pamata astoto daļu saistībā ar to, ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī starp "Lundbeck" un "Alpharma" potenciāla konkurence neesot pastāvējusi*

272 Prasītāji apgalvo, ka laikā, kad tika noslēgts *Alpharma* nolīgums, tas nebija to potenciāls konkurents.

273 Proti, pirmkārt, *Alpharma* neesot bijis pieejams nekāds citaloprams, ar kuru netiktu pārkāpti to patenti, ciktāl tam nāktos šos produktus iegādāties no *Tiefenbacher*. Pēdējais minētais piegādāja *Alpharma* ģenērisko citalopramu, kas iegūts, izmantojot *Cipla I* paņēmienu, ar kuru nepārprotami tika pārkāpti patenti, un tas varēja piegādāt vienīgi tādus citus produktus, ar kuriem arī tiktu pārkāpti patenti, jo tie iegūti, izmantojot *Matrix I* paņēmienu vai vēlāk arī *Cipla II* un *Matrix II* paņēmienus. Turklāt *Alpharma* šaubas par patenta saistībā ar kristalizāciju spēkā esamību nenozīmēja, ka tas būtu potenciāls konkurents, tostarp ņemot vērā faktu, ka šīs šaubas balstījās uz subjektīviem vērtējumiem.

274 Otrkārt, prasītāji norāda, ka *Alpharma* ir bijusi TA tikai attiecībā uz astoņām EEZ valstīm, tostarp Apvienoto Karalisti, kurā tā piešķirta tikai 2002. gada jūlijā.

275 Komisija šos argumentus apstrīd.

276 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka apstrīdētā lēmuma preambulas 1035. apsvērumā Komisija ir norādījusi, ka saskaņā ar *Alpharma* ģenerāldirektora, kas bija atbildīgs par attiecīgajiem lietas materiāliem, 2002. gada 19. februāra elektroniskā pasta vēstuli *Alpharma* grupa būtu varējusi ienākt tirgū ar jau saņemtām vai pasūtītām citaloprama tabletēm, kas ražotas, izmantojot *Cipla I* paņēmienu, un būtu varējusi atsaukties uz patenta saistībā ar kristalizāciju, kuru šis paņēmiens pārkāpa, spēkā neesamību saskaņā ar informāciju, kas tajā laikā bija *Alpharma* un *Lundbeck* rīcībā.

277 Pirmkārt, ir jānorāda, ka fakts, ka *Alpharma* neizslēdza iespēju ienākt tirgū ar tabletēm, kuras tas jau bija saņēmis vai pasūtījis, izriet arī no tā paša ģenerāldirektora 2002. gada 14. februāra iekšējās elektroniskā pasta vēstules, kas citēta apstrīdētā lēmuma preambulas 516. apsvērumā. Proti, šīs elektroniskā pasta vēstules autors vienai no savām kolēģēm paskaidroja, ka šajā brīdī *Alpharma* bija divējāda stratēģija, ko apliecina izteiciens "we are riding two horses" (mēs sēžam divos zirgos), t.i., no

vienas puses, sagatavot citaloprama laišanu tirgū vairākās EEZ valstīs un, no otras puses, risināt sarunas ar *Lundbeck*, un ka nākamajā nedēļā viņam, iespējams, būs jāpieņem lēmums. Šajā ziņā viņš precizēja, ka, lai pieņemtu labāko iespējamo lēmumu, viņam ir jāsaņem situācijas minētajās valstīs apraksts no juridiskā viedokļa un to risku apraksts, kuriem *Alpharma* bija pakļauts.

278 Tādējādi no 2002. gada 14. un 19. februāra elektroniskā pasta vēstulēm izriet, ka *Alpharma*, apzinoties riskus, kādus varētu radīt ienākšana tirgū, neatteiktos no saviem plāniem tad, ja tas nevarētu noslēgt pietiekami izdevīgu nolīgumu ar *Lundbeck*. Ņemot vērā, ka runa ir par iekšējām elektroniskā pasta vēstulēm, ir maz ticams, ka tajās paustā nostāja būtu bijusi paredzēta kā "blefs" *Lundbeck* priekšā. Turklāt tas bija pieredzējis uzņēmums, kas ilgu laiku bija sekojis *Alpharma* darbībām, kā to pierāda vēstules, kas minētas it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 477. un 496. apsvērumā. Šajās vēstules it īpaši ir atsauce uz *Lundbeck* funkcionālo modeli, kā arī patentu saistībā ar kristalizāciju, un līdz ar to nevar uzskatīt, ka minētajās vēstulēs paustās nostājas būtu pieņemtas, neapzinoties riskus saistībā ar šīm intelektuālā īpašuma tiesībām.

279 Turklāt ir jāatgādina apsvērumi, kas formulēti šā sprieduma 122. un 254. punktā par iespējamu patentu saistībā ar kristalizāciju spēkā neesamību.

280 Paziņojumi, kas ietverti iepriekš minētajās elektroniskā pasta vēstulēs, ir jālasa, ņemot vērā darbības, ko *Alpharma* bija veicis līdz tam laikam, lai sagatavotos ienākšanai tirgū.

281 Šajā ziņā tostarp no apstrīdētā lēmuma preambulas 476.. 486., 490., 516. un 1017. apsvēruma izriet, ka brīdī, kad tika noslēgts *Alpharma* nolīgums:

— tas 2001. gada 25. jūnijā jau bija noslēdzis līgumu ar *Tiefenbacher* par ģenēriskā citaloprama, kas ražots no *Cipla* un *Matrix* AFV, piegādi;

— tas saskaņā ar šo līgumu un iepriekšējo starp šīm pašām pusēm noslēgto 2000. gada 31. jūlija līgumu varēja iegūt TA Nīderlandē, pamatojoties uz TA, ko *Tiefenbacher* no šīs valsts iestādēm bija saņēmis 2001. gada 31. augustā, un, piemērojot Direktīvā 2001/83 paredzēto savstarpējās atzīšanas procedūru, varēja saņemt TA arī citās EEZ valstīs;

— tam krājumā jau bija 9,4 miljoni citaloprama tablešu, un tas bija pasūtījis vēl 16 miljonus;

— tas jau bija saņēmis TA Nīderlandē, Somijā, Dānijā un Zviedrijā un 2002. gada 9. janvārī bija saņēmis garantijas, ka tas tuvākajā nākotnē saņems TA arī Apvienotajā Karalistē;

— tas jau bija publicējis sava citaloprama cenu sarakstu Apvienotajā Karalistē.

282 Otrkārt, ir jānorāda, tāpat kā Komisija ir norādījusi apstrīdētā lēmuma preambulas 1035. apsvērumā, ka saskaņā ar 2002. gada 19. februāra elektroniskā pasta vēstuli tā vietā, lai noslēgtu *Alpharma* nolīgumu, *Alpharma* būtu varējis arī atlikt savu ienākšanu tirgū līdz tā paša gada pavasarim vai vasarai, pārejot uz *Matrix* citalopramu, kas netika uzskatīts par problemātisku attiecībā uz patentu saistībā ar kristalizāciju.

283 Protams, ir taisnība, ka atbilstoši tam, kas bija norādīts 2002. gada 19. februāra elektroniskā pasta vēstulē, pāreja uz *Matrix* citalopramu radītu nopietnas neērtības. Tomēr ir jāatzīmē, pirmkārt, ka līgums, kas noslēgts starp *Tiefenbacher* un *Alpharma*, ļāva pēdējam minētajam iegūt gan *Cipla*, gan *Matrix* citalopramu (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 480. apsvērumu).

284 Otrkārt, lai gan 2002. gada 19. februāra elektroniskā pasta vēstulē ir precizēts, ka pāreja uz *Matrix* AFV būtu aizkavējusi ienākšanu tirgū, kas samazinātu paredzamo peļņu, šis trūkums ir jālīdzsvaro ar priekšrocību, ka tiktu samazināts patenta saistībā ar kristalizāciju pārkāpuma risks. Katrā ziņā šī elektroniskā pasta vēstule nekādā veidā nenoliedz to, ka, neraugoties uz minēto atlikšanu un tās

sekām, pāreja uz *Matrix* AFV būtu ekonomiski rentabla iespēja. Tas vienkārši bija faktors, kas finansiāli pievilcīgāku padarīja izdevīga nolīguma noslēgšanu ar *Lundbeck*. Šis jautājums nav būtisks, izvērtējot, vai *Alpharma* bija reālas un konkrētas iespējas ienākt tirgū.

285 Treškārt, apstāklis, ka jau pēc *Alpharma* nolīguma noslēgšanas *Matrix* mainīja paņēmienu, ko tas izmantoja citaloprama AFV ražošanai, kā tas izriet no apstrīdētā lēmuma 155. zemsvītras piezīmes, nepierāda, ka ar pirms tam pieejamo paņēmienu tiktu pārkāpts patents saistībā ar kristalizāciju, bet vien liecina par *Matrix* centieniem galu galā pasargāt sevi no jebkāda riska pārkāpt patentus. Turklāt šīs izmaiņas ir notikušas šā nolīguma darbības laikā, tādējādi *Alpharma* būtu varējis izmantot jauno *Matrix* AFV, kas ražota, izmantojot *Matrix II* paņēmienu, ja vien tam nebūtu samaksāts par to, lai tas paliktu ārpus tirgus. Katrā ziņā 2002. gada 19. februārī *Alpharma* grupa uzskatīja, ka *Matrix* AFV, kura pamatā ir *Matrix I* paņēmiens, ko tas izmantoja tajā laikā, varēja ļaut tai ienākt tirgū, nepārkāpjot patentu saistībā ar kristalizāciju.

286 Tādējādi laikā, kad tika noslēgts *Alpharma* nolīgums, šim uzņēmumam bija reālas un konkrētas iespējas ienākt tirgū ar ģenērisko citalopramu, kas ražots, izmantojot *Cipla I* vai *Matrix I* paņēmienus. Turklāt, kā tas tika izvērtēts šā sprieduma 198. un 200. punktā, šā nolīguma darbības laikā pieejams kļuva arī ģenēriskais citaloprams, kas ražots, izmantojot *Matrix II* un *Cipla II* paņēmienus.

287 Konstatējumu, ka *Alpharma* ir bijis prasītāju potenciāls konkurents, neapšauba arī atsauce, ko tie ir izdarījuši uz *Alpharma* 2002. gada 28. februāra paziņojumu presei. Šajā paziņojumā *Alpharma* pēc būtības ir ziņojis, ka atliks citaloprama pārdošanu vismaz līdz vasaras atvaļinājumu perioda beigām un ka tas vajadzības gadījumā varētu pat atteikties no projekta saistībā ar šo pārdošanu, jo tā krājumi varētu radīt problēmas saistībā ar prasītāju patentiem. Tas piebilda, ka tam būtu jāmeklē cits AFV ražotājs un jāsaņem nepieciešamās atļaujas.

288 Šajā ziņā ir jānorāda, kā Komisija to ir minējusi apstrīdētā lēmuma preambulas 1055. apsvērumā, ka šajā paziņojumā *Alpharma* plānu maiņa tika uzdota par tā vienpusēja lēmuma rezultātu. Proti, tajā nav ne mazākās atsauces uz *Alpharma* nolīgumu, kas atbilst tā slepenajam raksturam, kā tas ir noteikts minētā nolīguma 3.1. punktā. Turklāt ir jāņem vērā fakts, ka minētais paziņojums ir bijis paredzēts, lai sniegtu paskaidrojumus potenciālajiem *Alpharma* klientiem.

289 Tādējādi šis paziņojums neatspēko Komisijas tēzi, kas balstās tostarp uz 2002. gada 14. un 19. februāra elektroniskā pasta vēstulēm un uz darbībām, kuras *Alpharma* bija veicis līdz tam laikam, un saskaņā ar ko, ja netiktu noslēgts *Alpharma* nolīgums, šim uzņēmumam būtu reāla un konkrēta iespēja ienākt tirgū.

290 Attiecībā uz prasītāju argumentu saistībā ar faktu, ka *Alpharma* neesot bijusi TA visās EEZ valstīs, pietiek norādīt, ka tas jau varēja paļauties uz vairākām TA un ka tam bija reālas un konkrētas iespējas saņemt citas TA, piemērojot savstarpējās atzīšanas procedūru, kas paredzēta Direktīvas 2001/83 18. pantā. Turklāt saskaņā ar apsvērumiem, kas izklāstīti šā sprieduma 163. un 171. punktā, šādas iespējas liecina par potenciālu konkurenci.

291 Ņemot vērā iepriekš minēto, pamata astotā daļa ir jānoraida.

K – *Par pamata devīto daļu saistībā ar to, ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī starp "Lundbeck" un "Ranbaxy" potenciāla konkurence neesot pastāvējusi*

292 Prasītāji apgalvo, ka laikā, kad tika noslēgts *Ranbaxy* nolīgums, *Ranbaxy* nebija to potenciāls konkurents.

293 Pirmkārt, prasītāji norāda, ka, lai gan ir taisnība, ka *Ranbaxy* 2002. gada 17. aprīļa tikšanās reizē tos bija informējis, ka tā rīcībā ir paņēmiens, ar kuru netiek pārkāpts patents, ka tas astoņu mēnešu laikā plāno saņemt TA un ka tas grasās noslēgt nolīgumu ar citu ģenērisko zāļu uzņēmumu, kurš varētu iegādāties tā AFV un ne vairāk kā četru mēnešu laikā ienākt tirgū ar ģenērisko citalopramu, kas ražots no šīs AFV, tas esot "blefojis", lai pārliecinātu tos noslēgt *Ranbaxy* izdevīgu nolīgumu. Arī fakts, ka *Ranbaxy* ir izdarījis līdzīgus paziņojumus citiem ģenērisko zāļu uzņēmumiem, kuri bija potenciāli tā AFV pircēji, neesot pārliecinošs. It īpaši tā paziņojums *Alpharma* notika, pirms *Lundbeck* pārbaudīja *Ranbaxy* reaģēšanas shēmas, kas ļāva konstatēt, ka ar *Ranbaxy* paņēmienu tiek pārkāpti to patenti saistībā ar amīdu un jodu.

294 Otrkārt, prasītāji norāda, ka *Ranbaxy* nav bijis reālas un konkrētas iespējas *Ranbaxy* nolīguma darbības laikā saņemt TA. Administratīvā procesa laikā tas esot atzinis visas grūtības, kas saistītas ar Direktīvas 2001/83 18. pantā paredzēto savstarpējās atzīšanas procedūru.

295 Treškārt, prasītāji uzsver, ka 2002. gada oktobrī *Ranbaxy* ir paziņojis, ka pēc 2002. gada jūnija citalopramu nav pārdevis ne tikai Eiropā, bet arī pārējā pasaulē, kas pierāda, ka tas to nav varējis izdarīt neatkarīgi no *Ranbaxy* nolīguma, kas attiecās tikai uz EEZ.

296 Ceturtkārt, prasītāji norāda, ka *Ranbaxy* pēc attiecīgā nolīguma termiņa beigām tiem ir pieprasījis patenta saistībā ar jodu licenci, nevis vienkārši izmantojis savu paņēmienu, kas apliecina, ka ar to ir ticis pārkāpts minētais patents.

297 Piektkārt, apstrīdētajā lēmumā neesot bijis neviena faktiska pierādījuma, ka prasītājiem vai *Ranbaxy* būtu bijušas šaubas par patentu saistībā ar amīdu un jodu spēkā esamību, jo minētie paziņojumi attiecās vienīgi uz patentu saistībā ar kristalizāciju.

298 Komisija šos argumentus apstrīd.

299 Pirmām kārtām attiecībā uz prasītāju argumentiem par iespējamu *Ranbaxy* "blefošanu" ir jāatgādina, kā Komisija to ir uzsvērusi it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 1095. un 1096. apsvērumā, ka no atskaites par 2002. gada 17. aprīļa tikšanos starp prasītājiem un *Ranbaxy* izriet, ka šajā reizē pēdējais minētais ir apgalvojis, ka:

— tas izmanto paņēmienu, ar kuru netiek pārkāpti *Lundbeck* patenti;

— *Lundbeck* šis paņēmiens ir zināms;

— tas plāno iesniegt TA pieteikumus attiecībā uz Apvienoto Karalisti un Vāciju, kur tam ir meitasuzņēmumi, un sagaida, ka saņems savas TA astoņu mēnešu laikā;

— tas drīzumā plāno noslēgt nolīgumu ar kādu citu ģenērisko zāļu uzņēmumu, kuru tas nenorādīja, taču *Lundbeck* uzskata, ka tas varētu būt *Tiefenbacher* vai *Merck* grupas sabiedrība, ar kuras starpniecību tas plāno izdarīt tā, lai trīs līdz četru mēnešu laikā tā AFV nokļūtu Ziemeļeiropas tirgū;

— tā ražošanas jauda visā pasaulē ir 4,5 tonnas AFV gadā;

— tas ir gatavs noslēgt nolīgumu ar *Lundbeck*.

300 Tāpat ir jānorāda, ka saskaņā ar šo atskaiti *Lundbeck* zināja, ka šāds nolīgums varētu būt dārgs un sarežģīts, it īpaši raugoties no konkurences tiesību viedokļa (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 188. un 1095. apsvērumu).

301 Tomēr *Lundbeck* nolēma noslēgt nolīgumu ar *Ranbaxy*, kas pierāda, ka tas nopietni uztvēra šā uzņēmuma radīto apdraudējumu.

302 Šajā kontekstā ir jānorāda, ka saskaņā ar judikatūru (skat. iepriekš 101. un 104. punktu) tas, kā *Lundbeck* ir uztvēris *Ranbaxy*, ir elements, kas var tikt ņemts vērā, taču ar to vien nepietiek, lai pierādītu, ka ir pastāvējusi potenciāla konkurence.

303 Attiecībā uz iespēju, ka prasītāju uztveri ir ietekmējusi sekmīga *Ranbaxy* "blefošana", vispirms ir jānorāda, ka tie ir pieredzējuši uzņēmumi, kas jau ilgu laiku ir sekojuši ģenērisko zāļu uzņēmumu darbībām saistībā ar citalopramu (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 172.–183. apsvērumu).

304 It īpaši *Ranbaxy* prasītāji ir sekojuši īpaši uzmanīgi, jo laikā no 2001. gada janvāra līdz jūlijam tie bieži ir sazinājušies, kā iemeslu norādot interesi izpētīt iespēju izmantot *Ranbaxy* citalopramu, lai gan patiesībā tie īstenoja aizkavēšanas stratēģiju (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 549.–552. apsvērumu). Turklāt 2002. gada maijā prasītāji uzzināja, ka *Ranbaxy* Indijā ir iesniedzis divus patenta pieteikumus, un, izanalizējot *Ranbaxy* reaģēšanas shēmas, tie uzskatīja, ka šie pieteikumi varētu konfliktēt ar viņu patentiem saistībā ar amīdu un jodu (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 560.–564. apsvērumu).

305 Pat pēc *Ranbaxy* nolīguma parakstīšanas prasītāji nekad nebija sūdzējušies, ka būtu kļuvuši par viltības upuriem, bet, kā tas izriet no apstrīdētā lēmuma preambulas 206. apsvēruma, 2002. gada decembrī ir priecājušies, ka ir panākuši ģenēriskā citaloprama laišanas tirgū, kas bija paredzēta 2002. gada pirmajā ceturksnī, atlikšanu, kas radīja pozitīvus apstākļus to jauno zāļu *Cipralex* pārdevumu attīstībai (skat. šā sprieduma 22. punktu). Tie pat vēlējās pagarināt šo nolīgumu līdz 2003. gada 31. decembrim, 2003. gada 19. februārī parakstot papildinājumu. Bez pierādījumiem šajā ziņā nešķiet ticami, ka *Ranbaxy* būtu varējis tik garā periodā divreiz piemānīt *Lundbeck*.

306 Turklāt, kā tas izriet tostarp no apstrīdētā lēmuma preambulas 1105. apsvēruma, pirms un pēc *Ranbaxy* nolīguma noslēgšanas šis uzņēmums trešajām personām ir apgalvojis, ka ar tā paņēmieniem netiek pārkāpti jaunie *Lundbeck* patenti. It īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 554., 557. un 1093. apsvērumā Komisija ir konstatējusi, ka *Ranbaxy* ir sazinājies ar *Arrow* vispirms 2002. gada janvārī, pēc tam aprīlī, kā rezultātā pēdējam minētajam tika izteikts konkrēts piedāvājums saistībā ar 500 līdz 1000 kg AFV pārdošanu. Nav ticams, ka *Ranbaxy* saviem potenciālajiem klientiem būtu tīši sniedzis nepareizu informāciju, lai pārliecinātu tos iegādāties tā AFV. Proti, šādas rīcības dēļ tā klienti būtu varējuši iesniegt prasību par kaitējuma atlīdzību. Turklāt viens no tiem no *Ranbaxy* saņēma visu dokumentāciju, kas nepieciešama, lai pierādītu, ka ar šiem paņēmieniem netiek pārkāpti patenti.

307 To, ka *Ranbaxy* "neblefoja" sarunās ar prasītājiem, apliecina arī citi pierādījumi, uz kuriem Komisija ir norādījusi apstrīdētajā lēmumā.

308 Piemēram, pirmkārt, ir jāatgādina, kā Komisija to ir norādījusi apstrīdētā lēmuma preambulas 1091. apsvērumā, ka *Ranbaxy* paņēmienu citaloprama ražošanai sāka izstrādāt jau 2001. gada janvārī. No apstrīdētā lēmuma preambulas 552. un 1091. apsvērumā minētā dokumenta izriet, ka tad, kad 2001. gada jūlijā *Lundbeck* informēja *Ranbaxy*, ka nevēlas iegādāties 400 kg AFV, ko pēdējais minētais tam piedāvāja, uzņēmums bija īpaši vīlies tādēļ, ka visā iepriekšējā periodā, kurā *Lundbeck* lika domāt, ka tam ir interese par uzņēmuma AFV, tas apzināti atteicās no citām esošām iespējām.

309 Otrkārt, apstrīdētā lēmuma preambulas 566. un 1092. apsvērumā Komisija vispirms norādīja, ka *Ranbaxy* 2001. gada decembrī potenciālajam klientam Itālijā ir sniedzis tehniskos datus par savu AFV, kam 2002. gada pirmajā pusgadā sekoja 16 kg AFV sūtījums. Pēc tam, 2002. gada janvārī, arī potenciālais klients Francijā saņēma tehniskos datus. Vēlāk, 2002. gadā, *Ranbaxy* nelielu daudzumu AFV nosūtīja potenciālam klientam Zviedrijā.

310 Treškārt, ir jānorāda, kā Komisija to ir uzsvērusi apstrīdētā lēmuma preambulas 584. apsvērumā, ka 2002. gada jūlijā *Ranbaxy* nelielu daudzumu savas AFV pārdeva klientam Itālijā, ar kuru tas sazinājās dažus mēnešus iepriekš. Tā kā *Ranbaxy* bija spēja pārdot nelielu daudzumu AFV uzreiz pēc *Ranbaxy* nolīguma noslēgšanas, ir jākonstatē, ka tam ir bijušas vismaz reālas un konkrētas iespējas to izdarīt arī iepriekš.

311 Visbeidzot, ir jānorāda, ka pat pēc tam, kad prasītāji bija izvērtējuši tā reaģēšanas shēmas, *Ranbaxy* nolēma kompetentajās Apvienotās Karalistes iestādēs iesniegt savu *DMF* un vēlāk pieprasīja TA. Taču šādas darbības netiktu veiktas, ja pēc minētās izvērtēšanas būtu secināts, ka ar *Ranbaxy* paņēmienu, kuru tas izmanto savas AFV ražošanai, tiek pārkāpti patenti saistībā ar amīdu un jodu.

312 Otrām kārtām attiecībā uz prasītāju argumentu saistībā ar termiņu, kas nepieciešams, lai saņemtu TA, ir jāatgādina apsvērumi, kas izklāstīti šā sprieduma 171., 177. un 178. punktā, kā arī apstākļi, kas attiecas uz termiņiem, kurus *Ranbaxy* paziņoja tikšanās laikā 2002. gada 17. aprīlī (skat. šā sprieduma 299. punkta trešo un ceturto ievilkumu).

313 Proti, tā kā, no vienas puses, darbības, kuras tāds ģenērisko zāļu uzņēmums kā *Ranbaxy* veic, lai sagatavotos ienākšanai ģenēriskā citaloprama tirgū, ieskaitot procedūras, kas nepieciešamas, lai saņemtu TA, ir būtiskas, lai novērtētu potenciālo konkurenci, un, no otras puses, *Lundbeck* šīs darbības ir uztvēris nopietni, nav būtiskas nozīmes, vai procedūras, kas jāveic, lai saņemtu šīs TA, varētu noslēgties *Ranbaxy* paredzētajā termiņā vai vēlāk.

314 Ir jāprecizē, ka, lai gan, lai pastāvētu faktiska konkurence, TA saņemšanas procedūrai ir jānoslēdzas pozitīvi, process tās saņemšanai, kuru ir uzsācis uzņēmums, kurš jau ilgu laiku ir nopietni gatavojies ienākšanai tirgū, ir uzskatāms par potenciālu konkurenci, pat ja īstenībā tas var prasīt vairāk laika, nekā ieinteresētās personas ir paredzējušas.

315 Šajā ziņā, pat ja tiktu pieņemts, ka *Ranbaxy* ir par zemu novērtējis periodu, kas nepieciešams, lai saņemtu TA, pirmkārt, ir jānorāda, ka *Lundbeck* tomēr ir sajutis konkurences spiedienu tiktāl, ka ir uzskatījis, ka tā interesēs ir samaksāt šim uzņēmumam, lai ierobežotu vai pat novērstu tā piekļuvi tirgum *Ranbaxy* nolīguma darbības laikā.

316 Otrkārt, saņemot šādu maksājumu, *Ranbaxy* mazinājās nepieciešamība pēc iespējas paātrināt TA saņemšanas procedūru, jo, noslēdzot *Ranbaxy* nolīgumu, tas apmaiņā pret šādu ierobežojumu vai izslēgšanu garantēja sev būtisku peļņu. Fakts, ka sakarā ar lietas materiālu "pārformatēšanu" tas savu TA pieteikumu iesniedza 2002. gada augustā, lai gan saskaņā ar Komisijas konstatējumiem, kas apkopoti apstrīdētā lēmuma 1887. zemsvītras piezīmē, visi attiecīgo testu rezultāti no Indijas tika atsūtīti jūnijā, apliecina, ka tas pēc nolīguma noslēgšanas ar *Lundbeck* vairs īpaši nesteidzās saņemt TA.

317 Katrā ziņā vispirms ir jānorāda, ka saskaņā ar Direktīvas 2001/83 17. panta 1. punktu dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka procedūru, ar ko piešķir TA, pabeidz 210 dienu laikā pēc derīga pieprasījuma iesniegšanas. Tādējādi, pieņemot, ka *Ranbaxy* būtu iesniedzis pieteikumu, kurā ietverti visi nepieciešamie precizējumi, kompetentajām iestādēm tas būtu jāizskata vēl īsākā termiņā nekā 2002. gada 17. aprīļa tikšanās atskaitē minētie astoņi mēneši.

318 Protams, Direktīvas 2001/83 17. panta 1. punktā paredzēto 210 dienu termiņu aptur, ja kompetentā iestāde uzskata, ka pieteikums nav derīgs, un aicina attiecīgo uzņēmumu tai iesniegt papildu informāciju.

319 Taču, gatavojot 2002. gada 17. aprīļa tikšanās atskaiti, *Lundbeck* nav iekļāvis piezīmi, ka *Ranbaxy* paredzētais astoņu mēnešu termiņš neesot reāls, bet ir vien norādījis, ka nolīgums varētu izmaksāt ap USD 10 līdz 20 miljoniem vai pat vairāk (apstrīdētā lēmuma preambulas 1095. apsvērums).

320 No tā izriet, ka *Ranbaxy* ir bijusi reāla un konkrēta iespēja TA saņemt *Ranbaxy* nolīguma darbības laikā, ar ko šīs lietas apstākļos ir pietiekami, lai tiktu izdarīts konkurences spiediens uz *Lundbeck*.

321 Vēl ir jāatgādina, ka saskaņā ar 2002. gada 17. aprīļa tikšanās atskaiti *Ranbaxy* ir bijusi iespēja iegādāties esošu TA vai pārdot savu AFV ģenērisko zāļu uzņēmumam, kuram jau bija TA, un šiem abiem variantiem tomēr bija nepieciešams, lai šīm TA tiktu izdarītas II tipa izmaiņas.

322 Ir jākonstatē, kā tas ir norādīts šā sprieduma 306. un 309. punktā, ka pirms nolīguma noslēgšanas ar *Lundbeck Ranbaxy* ir veicis vairākas darbības, lai pārdotu savu AFV, nevis lai pārdotu gala produktus, kas no tās izgatavoti. Fakts, ka gala produktu pārdošana varētu būt ienesīgāka, neliedz uzskatīt, ka tā AFV pārdošana bija reāla un konkrēta iespēja *Ranbaxy* konkurēt ar *Lundbeck*, kā tas ir bijis minēts 2002. gada 17. aprīļa tikšanās atskaitē.

323 Visbeidzot, kā Komisija to ir norādījusi apstrīdētā lēmuma 1885. zemsvītras piezīmē, trīs līdz četru mēnešu termiņš, kas bija minēts 2002. gada 17. aprīļa tikšanās atskaitē, atbilst Apvienotās Karalistes kompetentās iestādes statistikai, kuru Komisija iesniedza Vispārējai tiesai, par procedūru, kas saistītas ar II tipa izmaiņām, ilgumu, un no kuras izriet, ka laikā no 2001. gada marta līdz 2002. gada februārim lielākā daļa šo procedūru tika īstenotas 90 dienu laikā.

324 Šajā ziņā, protams, ir taisnība, kā tas izriet no šīs statistikas ievada skaidrojumiem, ka minētais periods ir ticis aprēķināts no brīža, kad iesniegts pilnīgs pieteikums, neņemot vērā atlikšanu gadījumā, ja tiek pieprasīta papildu informācija. Taču, kā Komisija ir norādījusi, atbildot uz Vispārējās tiesas jautājumu, Apvienotās Karalistes kompetentā iestāde ir apstiprinājusi, ka periodā, uz kuru attiecas minētā statistika, 50 % iesniegto II tipa izmaiņu pieteikumu ir apstrādāti ne vairāk kā 90 dienu laikā. Proti, 40 % gadījumu netika pieprasīta nekāda papildu informācija un 10 % gadījumu šāda pieprasījuma nosūtīšana nepagarināja procedūru ilgāk par minēto termiņu.

325 Tādējādi šī statistika apliecina, ka pastāvēja reāla un konkrēta iespēja grozīt esošu TA, lai tā attiektos arī uz citalopramu, kas ražots saskaņā ar *Ranbaxy* paņēmieniem, aptuveni laikposmā, kāds ir minēts 2002. gada 17. aprīļa tikšanās atskaitē, jo izmaiņu pieteikums varētu ietilpt vienā no pieņēmumiem, kas minēti iepriekš 324. punktā.

326 Turklāt ir jānorāda, ka, lai gan Apvienotās Karalistes kompetentās iestādes skaidrojumi ir sniegti pēc *Ranbaxy* nolīguma parakstīšanas un pat pēc apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, jo tie ir sagatavoti tiesvedībai Vispārējā tiesā, tie attiecas uz situāciju, kāda pastāvēja laikā, kad notika sarunas ar mērķi noslēgt *Ranbaxy* nolīgumu, un sniedz precizējumus par apstrīdētajā lēmumā minēto apstākļu interpretāciju. Tādēļ šos skaidrojumus var ņemt vērā, ievērojot nosacījumus, kas paredzēti šā sprieduma 138.–141. punktā.

327 Trešām kārtām saistībā ar faktu, ka *Ranbaxy* ir paziņojis, ka *Ranbaxy* nolīguma darbības laikā pēc 2002. gada jūnija tas neesot pārdevis citalopramu ne Eiropā, ne pārējā pasaulē (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 577. apsvērumu), ir jānorāda, ka nav runa par apstākli, kam būtu nozīme, novērtējot potenciālu konkurenci EEZ brīdī, kad noslēgts minētais nolīgums. Proti, tas, ka *Ranbaxy* neveica pārdošanu arī ārpus EEZ, vislielākais, liecina, ka šis uzņēmums nebija faktisks *Lundbeck* konkurents ārpus EEZ, bet neko neliecina par potenciālas konkurences attiecību pastāvēšanu – vai nu EEZ, vai arī ārpus tās teritorijas. Turklāt ir jānorāda, ka Komisijai nekādā ziņā nebija pienākuma izvērtēt potenciālo konkurenci ārpus EEZ.

328 Ceturtām kārtām attiecībā uz prasītāju argumentu saistībā ar faktu, ka 2004. gada janvārī *Ranbaxy* tiem pieprasīja licenci attiecībā uz patentu saistībā ar jodu, kas izsniegts 2003. gada 23. martā, ir jānorāda, ka šis apstāklis nenozīmē, ka tam nebija reālu un konkrētu iespēju ar saviem produktiem ienākt tirgū pirms 2004. gada. Proti, licences pieprasījumu var pamatot ar vairākiem atšķirīgiem iemesliem, piemēram, lai izvairītos no prasības par patenta pārkāpumu. *Ranbaxy* varēja uzskatīt, ka prasītāji būtu piekrituši piešķirt tam licenci par samazinātu cenu, kas tam ļautu par nelielu samaksu iepriekš

nodrošināties pret jebkuru potenciāla patenta attiecībā uz jodu pārkāpuma risku. Tādējādi licences nolīgums, uz kuru atsaucas prasītāji, nav noteicošais, lai noskaidrotu, vai *Ranbaxy* nolīguma noslēgšanas laikā tie ir bijuši potenciāli *Ranbaxy* konkurenti.

329 Piektām kārtām ir jānorāda, kā to atzīmē prasītāji, ka apstrīdētajā lēmumā nešķiet ietverta kāda atsauce uz to, ka pastāvētu šaubas par patentu saistībā ar amīdu un jodu spēkā esamību. Taču, neņemot vērā faktu, ka laikā, kad tika noslēgts *Ranbaxy* nolīgums, patents saistībā ar jodu vēl nebija piešķirts, kā rezultātā to nevarēja izmantot par pamatu prasībai par patenta pārkāpumu, ir jāatzīmē, ka potenciālas konkurences starp *Lundbeck* un *Ranbaxy* vērtējums, kas veikts apstrīdētajā lēmumā, balstās drīzāk uz pierādījumiem, kas liecina, ka *Ranbaxy* gatavojās ienākt tirgū, jo uzskatīja, ka ar tā paņēmienu patenti netiek pārkāpti, nevis uz iespēju panākt *Lundbeck* patentu, kuri varētu tikt pārkāpti, atcelšanu.

330 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, pamata devītā daļa, kā arī pirmais pamats kopumā ir jānoraida.

II – *Par otro, trešo, ceturto, piekto un sesto prasības pamatu, kas pēc būtības ir balstīti uz LESD 101. panta 1. punkta pārkāpumu*

331 Pirms prasītāju argumentu saistībā ar strīdīgo nolīgumu saturu, mērķi un kontekstu vērtēšanas ir īsi jāatgādina, kādu pieeju Komisija ir izmantojusi apstrīdētajā lēmumā, lai šajā gadījumā strīdīgos nolīgumus kvalificētu kā konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, kā arī jāatgādina attiecīgā judikatūra.

A – *Analīze apstrīdētajā lēmumā saistībā ar konkurences ierobežojuma mērķa dēļ pastāvēšanu*

332 Komisija apstrīdētajā lēmumā ir uzskatījusi, ka strīdīgie nolīgumi ir uzskatāmi par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ LESD 101. panta 1. punkta izpratnē, šajā ziņā pamatojoties uz faktoru kopumu, kas saistīti ar minēto nolīgumu saturu, kontekstu un mērķi (šā sprieduma 61.–67. punkts).

333 Tādējādi tā ir uzskatījusi, ka ekonomiskā un juridiskā konteksta, kurā strīdīgie nolīgumi ir tikuši noslēgti, būtisks elements bija fakts, ka *Lundbeck* sākotnējo patentu termiņš bija beidzies vēl pirms strīdīgo nolīgumu noslēgšanas, bet šis uzņēmums brīdī, kad tika noslēgti šie nolīgumi, ir saņēmis – vai ir bijis gatavs saņemt – vairākus paņēmiena patentus, tostarp patentu saistībā ar kristalizāciju. Taču Komisija ir uzskatījusi, ka patents nepiešķir tiesības ierobežot pušu komerciālo autonomiju, pārsniedzot ar to piešķirtās tiesības (apstrīdētā lēmuma preambulas 638. apsvērums).

334 Tādējādi tā ir uzskatījusi, ka, lai gan ne visi izlīguma nolīgumi saistībā ar patentiem noteikti rada problēmas saistībā ar konkurences tiesībām, tomēr tas tā ir gadījumā, ja šādos nolīgumos ir paredzēta kādas puses, kas ir uzskatāma vismaz par otras puses potenciālu konkurentu, izslēgšana no tirgus uz noteiktu laiku un ja to pavada patenta īpašnieka veikts līdzekļu pārskaitījums par labu ģenērisko zāļu uzņēmumam, kurš varētu pārkāpt šo patentu (turpmāk tekstā – "apgrieztais maksājums") (apstrīdētā lēmuma preambulas 639. un 640. apsvērums).

335 Tāpat no apstrīdētā lēmuma izriet, ka pat gadījumos, kad strīdīgajos nolīgumos paredzētie ierobežojumi ietilpst *Lundbeck* patentu piemērošanas jomā, proti, šie nolīgumi vienīgi traucē tirgū ienākt ģenēriskajam citalopramam, kuru nolīgumu puses uzskata par tādu, ar kuru varētu tikt pārkāpti šie patenti, nevis visa veida ģenēriskajam citalopramam, tie tomēr, neraugoties ne uz ko, ir tādi, kas ierobežo konkurenci mērķa dēļ, tostarp tādēļ, ka ar tiem ir tikusi traucēta vai padarīta nelietderīga jebkāda veida *Lundbeck* patentu apstrīdēšana valstu tiesās, lai gan, kā norāda Komisija, šāda veida apstrīdēšana ir daļa no normālas konkurences prakses saistībā ar patentiem (apstrīdētā lēmuma preambulas 603.–605., 625., 641. un 674. apsvērums).

336 Citiem vārdiem sakot, Komisija uzskata, ka ar strīdīgajiem nolīgumiem neskaidrība par to, kā varētu noslēgties šādas tiesvedības tiesās, ir pārvērsta skaidrībā, ka ģenēriskie produkti tirgū neienāks, kas arī var būt uzskatāms par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, ja šādi ierobežojumi neizriet no minēto

ekskluzīvo tiesību pamatotības analīzes, ko būtu veikušas puses, bet drīzāk no apgrieztā maksājuma apmēra, kas šajā gadījumā aizēnoja šo vērtējumu un mudināja ģenērisko zāļu uzņēmumu neturpināt savus centienus ienākt tirgū (apstrīdētā lēmuma preambulas 641. apsvērums).

337 Ņemot vērā šos apsvērumus, ir jāvērtē prasītāju argumenti, ar kuriem apstrīdēts tas, ka šajā gadījumā pastāv ierobežojums mērķa dēļ.

B – *Piemērojamie principi un judikatūra*

338 Jāatgādina, ka LESD 101. panta 1. punktā ir paredzēts, ka "turpmāk norādītais ir aizliegts kā nesaderīgs ar iekšējo tirgu: visi nolīgumi uzņēmumu starpā, uzņēmumu apvienību lēmumi un saskaņotas darbības, [..] kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū, un jo īpaši darbības, ar kurām:

a) tieši vai netieši nosaka iepirkuma vai pārdošanas cenas, vai kādus citus tirdzniecības nosacījumus;

b) ierobežo vai kontrolē ražošanu, tirgus, tehnikas attīstību vai investīcijas;

c) sadala tirgus vai piegādes avotus;

d) līdzvērtīgos darījumos ar dažādiem tirdzniecības partneriem piemēro atšķirīgus nosacījumus, tādējādi radot tiem neizdevīgus konkurences apstākļus;

e) slēdzot līgumus, prasa, lai otra puse uzņemtos papildu saistības, kuras pēc savas būtības vai saskaņā ar nozares praksi nekādi nav saistītas ar attiecīgo līguma priekšmetu."

339 Šajā ziņā no judikatūras izriet, ka noteikta veida saskaņošana starp uzņēmumiem rada pietiekamu kaitējumu konkurencei, lai varētu uzskatīt, ka tās seku pārbaude nav nepieciešama (spriedums *CB* /Komisija, minēts 78. punktā, EU:C:2014:2204, 49. punkts; šajā ziņā skat. arī spriedumus, 1966. gada 30. jūnijs, *LTM*, 56/65, Krājums, EU:C:1966:38, 359. un 360. lpp., un 2013. gada 14. marts, *Allianz Hungária Biztosító* u.c., C-32/11, Krājums, EU:C:2013:160, 34. punkts).

340 Šajā judikatūrā ir atzīts, ka noteiktu veidu saskaņošana starp uzņēmumiem jau pēc sava rakstura var tikt uzskatīta par normālai konkurences funkcionēšanai kaitējošu (spriedums *CB*/Komisija, minēts 78. punktā, EU:C:2014:2204, 50. punkts; šajā ziņā skat. arī spriedumu *Allianz Hungária Biztosító* u.c., minēts 339. punktā, EU:C:2013:160, 35. punkts un tajā minētā judikatūra).

341 Tādējādi ir atzīts, ka noteiktu koluzīvu darbību, piemēram, horizontālo karteļu vienošanos par cenu vai vienošanos no tirgus izslēgt noteiktus konkurentus, var uzskatīt par tādu, kurai var būt tik negatīva ietekme it īpaši uz produktu un pakalpojumu cenu, daudzumu vai kvalitāti, ka nebūtu lietderīgi LESD 101. panta 1. punkta piemērošanas nolūkos pierādīt, ka tā tirgū rada konkrētas sekas. Proti, pieredze rāda, ka šādas darbības rada ražošanas samazinājumu un cenu celšanos, kā rezultātā tiek nepareizi sadalīti resursi, kaitējot it īpaši patērētājiem (skat. spriedumu *CB*/Komisija, minēts 78. punktā, EU:C:2014:2204, 51. punkts un tajā minētā judikatūra; šajā ziņā skat. arī spriedumu, 2008. gada 20. novembris, *Beef Industry Development Society* un *Barry Brothers*, C-209/07, Krājums, turpmāk tekstā – "spriedums *BIDS*", EU:C:2008:643, 33. un 34. punkts).

342 Savukārt gadījumos, kad kāda starp uzņēmumiem īstenotās saskaņošanas veida analīze neatklāj pietiekamu kaitējuma konkurencei pakāpi, ir jāpārbauda to sekas un, lai uz to attiektos aizliegums, jābūt izpildītam to nosacījumu kopumam, no kuriem izriet, ka konkurence reāli un jūtami ir tikusi vai nu nepieļauta, vai ierobežota, vai izkropļota (spriedums Allianz Hungária Biztosító u.c., minēts 339. punktā, EU:C:2013:160, 34. punkts, un spriedums CB/Komisija, minēts 78. punktā, EU:C:2014:2204, 52. punkts).

343 Lai konstatētu nolīguma pret konkurenci vērstu raksturu un izvērtētu, vai nolīgums pietiekami kaitē konkurencei, lai tas varētu tikt uzskatīts par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ LESD 101. panta 1. punkta izpratnē, ir jāņem vērā tā noteikumu saturs, mērķi, kurus ar to paredzēts sasniegt, kā arī ekonomiskais un juridiskais konteksts, kurā tas iekļaujas. Vērtējot šo kontekstu, ir vienlīdz jāņem vērā ietekmēto preču vai pakalpojumu veids, kā arī faktiskie attiecīgā tirgus vai tirgu darbības un struktūras apstākļi (spriedumi *Allianz Hungária Biztosító* u.c., minēts 339. punktā, EU:C:2013:160, 36. punkts, un *CB*/Komisija, minēts 78. punktā, EU:C:2014:2204, 53. punkts).

344 Turklāt, lai gan pušu nolūks nav noteicošais elements, lai konstatētu nolīguma starp uzņēmumiem ierobežojošo raksturu, nekas neliedz to ņemt vērā valstu vai Savienības konkurences iestādēm vai tiesām (spriedumi *Allianz Hungária Biztosító* u.c., minēts 339. punktā, EU:C:2013:160, 37. punkts, un *CB*/Komisija, minēts 78. punktā, EU:C:2014:2204, 54. punkts).

C – Par otro prasības pamatu saistībā ar pamatojuma nesniegšanu, kļūdu tiesību piemērošanā un kļūdu faktos, kas pieļautas, vērtējot līdzekļu pārskaitījuma lomu strīdīgajos nolīgumos

345 Prasītāji norāda, ka lēmums ir kļūdains, ciktāl tajā ir uzskatīts, ka fakts, ka strīdīgajos nolīgumos ir paredzēts, ka *Lundbeck* ir jāveic maksājumi, liecina, ka šiem nolīgumiem ir bijis pret konkurenci vērsts mērķis, jo šie maksājumi liecina, ka ierobežojumi, kas ietverti katrā no minētajiem nolīgumiem, neatbilstot pušu vērtējumiem par attiecīgo patentu spēku un par to pārkāpšanu (pamata pirmā daļa). Turklāt lēmums esot kļūdains, ciktāl tajā ir secināts, ka strīdīgajos nolīgumos ietvertie ierobežojumi samazinot vai pavisam likvidējot ģenērisko zāļu uzņēmumu vēlmi neatkarīgi turpināt savus centienus, lai ienāktu tirgū, pat ja šie ierobežojumi nepārsniedzot tos, kas izriet no *Lundbeck* patentu pastāvēšanas. Lēmumā neesot konstatēts ne tas, ka *Lundbeck* veiktajiem maksājumiem būtu bijusi šāda ietekme, ne arī tas, ka attiecīgie ierobežojumi neatbilstu pušu vērtējumiem (pamata otrā daļa). Tēze, ko Komisija šajā ziņā ir atbalstījusi apstrīdētajā lēmumā, esot neloģiska un nereāla, un ar to tiekot piemērots neizpildāms juridisks kritērijs (pamata trešā daļa).

1. Par pirmo pamata daļu

346 Prasītāji uzskata, ka lēmumā ir pieļauta gan faktu kļūda, gan kļūda tiesību piemērošanā, ciktāl tajā ir secināts, ka strīdīgie nolīgumi neatspoguļo pušu vērtējumu par patentu spēku.

347 Tie norāda, ka apstrīdētajā lēmumā ir konstatēts, ka izlīguma nolīgums, iespējams, ir likumīgs, ja tas "ir noslēgts, pamatojoties uz to, ka puses patentu spēkā esamību vērtē pretrunīgi" (preambulas 604. apsvērums), bet ierobežojumi, kas paredzēti izlīguma ietvaros, ir tādi, "ar kuriem varētu tikt pārkāpts [LESD] 101. pants, ja šie ierobežojumi ir nepamatoti un būtībā neizrietot no tā, kā puses vērtējot ekskluzīvās tiesības" (preambulas 641. apsvērums). Konstatējumu apstrīdētajā lēmumā, saskaņā ar kuru strīdīgie nolīgumi neatspoguļo to, kā puses vērtē patentu spēku, no vienas puses, neapstiprinot neviens rakstveida pierādījums, kas apliecinātu pušu neuzticēšanos saistībā ar attiecīgo patentu spēku, un, no otras puses, tas balstoties uz patvaļīgu pieņēmumu, ka līdzekļu pārskaitījumi liecina, ka šajos nolīgumos ietvertie ierobežojumi neatbilst uzskatiem, kādi pusēm ir bijuši par minēto patentu spēku.

348 Komisija šos argumentus apstrīd.

349 Jāatgādina, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā ir uzskatījusi, ka fakts, ka ierobežojumi, kas ietverti strīdīgajos nolīgumos, ir tikuši panākti, veicot būtiskus apgrieztos maksājumus, ir izšķirošs elements, veicot šo nolīgumu juridisko vērtējumu (apstrīdētā lēmuma preambulas 660. apsvērums).

350 Tomēr apstrīdētajā lēmumā ir atzīts, ka izslīguma saistībā ar patentiem ietvaros veikts apgrieztais maksājums ne vienmēr ir problemātisks, it īpaši tad, ja šis maksājums ir saistīts ar patenta spēku, kā to ir uztvērusi katra puse, ja ir jāatrod abām pusēm pieņemams un no abu pušu viedokļa leģitīms risinājums un ja to nepapildina ierobežojumi, kas paredzēti, lai aizkavētu ģenērisko produktu

ienākšanu tirgū (apstrīdētā lēmuma preambulas 638. un 639. apsvērums). Tādējādi tajā ir aplūkots piemērs saistībā ar *Neolab*, ar kuru *Lundbeck* arī bija noslēdzis izlīguma nolīgumu, kas netika uzskatīts par problemātisku, lai gan tajā bija paredzēts apgrieztais maksājums, jo šis maksājums par labu *Neolab* tika veikts apmaiņā pret tā apņemšanos kompetentajā tiesā nepieprasīt zaudējumu atlīdzību un *Lundbeck* atteicās no tiesībām noteiktā periodā izteikt jebkādas pretenzijas saistībā ar patentiem (apstrīdētā lēmuma preambulas 164. un 639. apsvērums). Tomēr minētajā gadījumā apgrieztā maksājuma mērķis patiešām bija izšķirt strīdu starp pusēm, nekavējot ģenērisko zāļu ienākšanu tirgū.

351 Lai gan ir patiesi, kā to apgalvo prasītāji, ka *Neolab* gadījumā starp pusēm ir bijis arī pirmais izlīgums, kas paredzēja aizkavēt *Neolab* ienākšanu tirgū, gaidot atrisinājumu *Lagap* tiesvedībā, tomēr šis izlīgums nebija saistīts ar līdzekļu pārskaitījumu un tā nosacījums bija tāds, ka *Lundbeck* atmaksās *Neolab* zaudējumus gadījumā, ja šajā tiesvedībā *Lundbeck* spriedums būs nelabvēlīgs. Pēc tam, kad *Lundbeck* galu galā nolēma savu strīdu ar *Lagap* atrisināt ar izlīgumu, *Neolab* joprojām saglabāja interesi saņemt zaudējumu atlīdzību, panākot *Lundbeck* patenta atzīšanu par spēkā neesošu. Tieši šajā kontekstā *Lundbeck* nolēma savu strīdu ar *Neolab* arī atrisināt izlīguma ceļā, piekrītot tam atlīdzināt zaudējumus, kas radušies gadā, kad *Neolab* aizgāja no tirgus, un apņemoties neizvirzīt pretenzijas saistībā ar patentiem gadījumā, ja *Neolab* ienāktu tirgū (apstrīdētā lēmuma preambulas 164. apsvērums). Proti, pēdējā minētā apņemšanās ir visbūtiskākā, jo atšķirībā no strīdīgajiem nolīgumiem šajā lietā *Lundbeck* veiktais apgrieztais maksājums netika veikts apmaiņā pret izslēgšanu no tirgus, bet gan, gluži pretēji, papildināja atzinumu par to, ka patenti netiek pārkāpti, un apņemšanos nekavēt *Neolab* ienākšanu tirgū ar saviem ģenēriskajiem produktiem.

352 Savukārt, ja apgrieztais maksājums tiek kombinēts ar konkurentu izslēgšanu no tirgus vai ar apstākļu, kas pamudinātu ienākt tirgū, ierobežošanu, Komisija ir pareizi norādījusi, ka var uzskatīt, ka šāds ierobežojums neizriet vienīgi no tā, kā puses novērtē patentu spēku, bet gan tas tiek panākts ar šādu maksājumu (apstrīdētā lēmuma preambulas 604. apsvērums), kas tādējādi līdzinās konkurentu uzpirkšanai.

353 Proti, apgrieztā maksājuma lielums var liecināt par patenta spēku vai vājumu, kā to nolīguma noslēgšanas brīdī uztver nolīgumu puses, un par faktu, ka oriģinālo zāļu uzņēmums nav bijis stingri pārliecināts par savām izredzēm gūt panākumus tiesvedības gadījumā. Tādā pašā ziņā arī *Supreme Court of the United States* (Amerikas Savienoto Valstu Augstākā tiesa) ir uzskatījusi, ka ievērojama apgrieztā maksājuma esamība izlīguma nolīgumā saistībā ar patentu varētu praktiskiem nolūkiem tikt pielīdzināta atzinumam par patenta vājumu un tiesai pašai nebūtu jāveic padziļināta patenta spēkā esamības pārbaude (*Supreme Court of the United States* 2013. gada 17. jūnija spriedums *Federal Trade Commission* pret *Actavis*, 570 U.S. (2013); turpmāk tekstā – "spriedums *Actavis*"). Prasītāji, savos rakstveida paskaidrojumos citējot apstrīdētā lēmuma preambulas 640. apsvērumu, šķiet, turklāt atzīst, ka, jo vairāk oriģinālo zāļu uzņēmums uzskata, ka iespējas panākt tā patenta atcelšanu vai nepārkāpšanu ir augstas, un jo lielāks kaitējums izriet no ģenērisko zāļu uzņēmuma ienākšanas tirgū, jo vairāk šis ražotājs nosvērsies par labu ievērojamu summu izmaksai ģenērisko zāļu uzņēmumiem, lai no šāda riska izvairītos.

354 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav konstatējusi, ka visi izlīguma nolīgumi saistībā ar patentiem, kuros ir ietverti apgrieztie maksājumi, būtu pretrunā LESD 101. panta 1. punktam, bet gan vienīgi to, ka šādu maksājumu nesamērīgums kombinācijā ar vairākiem citiem faktoriem – piemēram, faktu, ka šo maksājumu summas, šķiet, atbilst vismaz paredzamajai peļņai, kādu ģenērisko zāļu uzņēmumi varētu gūt, ienākot tirgū, to, ka nepastāv klauzula, kas ļautu ģenērisko zāļu uzņēmumiem pēc nolīgumu termiņu beigām savus produktus laist tirgū, nebaidoties, ka *Lundbeck* varētu iesniegt prasību par patenta pārkāpumu, kā arī to, ka šajos nolīgumos ir iekļauti ierobežojumi, kuri pārsniedz *Lundbeck* patentu darbības jomu, – ļauj secināt, ka strīdīgo nolīgumu mērķis šajā gadījumā ir bijis ierobežot konkurenci mērķa dēļ minētās tiesību normas izpratnē (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 661. un 662. apsvērumu).

355 Tādēļ ir jākonstatē, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav pieļāvusi kļūdu, secinot, ka tas vien, ka pastāv apgrieztie maksājumi, un to nesamērīgums ir būtiski elementi, lai konstatētu, ka strīdīgie nolīgumi ir uzskatāmi par konkurences pārkāpumu "mērķa dēļ" LESD 101. panta izpratnē, ciktāl ar šiem maksājumiem oriģinālo zāļu uzņēmums ir mudinājis ģenērisko zāļu uzņēmumus vairs neturpināt savus neatkarīgos centienus ienākt tirgū.

356 Neviens no prasītāju argumentiem nav tāds, kas varētu apšaubīt šo secinājumu.

357 Prasītāji apgalvo pirmām kārtām, ka apstrīdētajā lēmumā neesot konstatēts, ka strīdīgie nolīgumi neatspoguļo pušu vērtējumu par patentu spēku. Apstrīdētajā lēmumā esot atsauce uz strīdīgajos nolīgumos iekļauto īpašo klauzulu un *Lundbeck* un ģenērisko zāļu uzņēmumu izolēto paziņojumu, kas attiecās uz patenta saistībā ar kristalizāciju iespējamu spēkā neesamību vai iespējamu nepārkāpšanu, gramatisku interpretāciju, un tajā esot secināts, ka puses nav panākušas vienošanos, balstoties uz patentu spēku. Tomēr šīs klauzulas un paziņojumi, kas būtu vienīgie rakstiskie netiešie pierādījumi, kuri iekļauti lēmumā, neļaujot pierādīt, ka puses būtu šaubījušās par *Lundbeck* patentu spēku.

358 Taču prasītāji neapstrīd, ka maksājumi, kas bija paredzēti strīdīgajos nolīgumos, bija uzskatāmi par "atlīdzību" un tie bija "saistīti ar" ģenērisko zāļu uzņēmumu apņemšanos atturēties laist tirgū citalopramu, ar kuru tiktu pārkāpti *Lundbeck* patenti. Tāpat tie nenoliedz, ka maksājumi varētu būt uzskatāmi par papildu pamudinājumu ģenērisko zāļu uzņēmumiem panākt vienošanos. Taču tie uzskata, ka vienkārša atlīdzība vai vienkārša saikne nepierāda, ka maksājumi būtu "aizēnojuši" to, kā strīdīgo nolīgumu puses novērtē patentus, tādējādi, ka "izslēgšanas no tirgus rezultātu [būtu] panācis nevis patenta spēks, bet gan pārskaitīto līdzekļu summa" (apstrīdētā lēmuma preambulas 604. un 641. apsvērums).

359 Pietiek vien konstatēt, ka šāds arguments ir neiedarbīgs, ciktāl tā pamatā ir apstrīdētā lēmuma kļūdaina interpretācija.

360 Proti, Komisija apstrīdētajā lēmumā nav uzskatījusi, ka tikai izlīgumiem, kuri balstās "vienīgi" uz to, kā puses vērtē patentu spēku, nav piemērojams LESD 101. panta 1. punkts. Tā, gluži pretēji, ņemot vērā šajā ziņā virkni faktoru (skat. šā sprieduma 354. punktu), ir uzskatījusi, ka tad, ja šādos nolīgumos ir paredzēti būtiski apgrieztie maksājumi, ar kuriem tiek samazināta vai likvidēta jebkāda motivācija ģenērisko zāļu uzņēmumiem noteiktā laika periodā ienākt tirgū, taču nerisinot saistītos strīdus saistībā ar patentiem, šādi nolīgumi ietilpst minētās tiesību normas piemērošanas jomā (apstrīdētā lēmuma preambulas 604. apsvērums). Proti, šādā gadījumā ar līdzekļu pārskaitījumu tiek aizstāts pušu autonomais vērtējums par oriģinālo zāļu uzņēmuma patentu spēku un novērtējums par šo uzņēmumu iespēju gūt pozitīvu rezultātu iespējamā tiesvedībā, kas būtu balstīta uz šiem patentiem vai kas attiektos uz to spēkā esamību (skat. šā sprieduma 353. punktu).

361 Pirmkārt, konkrētajā gadījumā ir jāatgādina, tāpat kā ir norādījusi Komisija, ka strīdīgo nolīgumu puses nav bijušas vienisprātis jautājumā par to, vai *Lundbeck* patenti ir bijuši pietiekami spēcīgi, lai izslēgtu ģenēriskā citaloprama ienākšanu tirgū, un ka līdz ar to šie patenti nevarēja būt izšķiroši, lai ģenērisko zāļu uzņēmumi apņemtos neienākt tirgū. Tādējādi maksājumi ir bijuši izšķirošais arguments par labu nolīguma noslēgšanai (*deal clincher*) un tie ir bijuši noteicošie, lai pārliecinātu ģenērisko zāļu uzņēmumus pārtraukt savus centienus ienākt tirgū.

362 Otrkārt, prasītāji neapstrīd, ka summas, ko tie ir pārskaitījuši ģenērisko zāļu uzņēmumiem, varēja tikt aprēķinātas, par pamatu ņemot peļņu vai apgrozījumu, ko šie uzņēmumi cerēja saņemt nolīgumu darbības laikā, ja tie būtu ienākuši tirgū, kas šajā ziņā ir būtisks rādītājs. Tiesas sēdē prasītāji apgalvoja, ka šādu aprēķinu būtu varējuši veikt vienīgi ģenērisko zāļu uzņēmumi, nevis paši prasītāji, bet tas saistībā ar šo konstatējumu neko nemaina.

363 Treškārt, pierādījumi, kas attiecas uz periodu pirms strīdīgo nolīgumu noslēgšanas, pierāda, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi ir īstenojuši būtiskus centienus, lai sagatavotu savu ienākšanu tirgū, un ka tiem nav bijis nolūks atteikties no šiem centieniem *Lundbeck* patentu dēļ. Protams, pastāvēja neskaidrība jautājumā par to, vai to produktus kāda kompetentā tiesa nevarētu galu galā pasludināt par tādiem, ar kuriem tiek pārkāpti patenti. Tomēr apstrīdētais lēmums pierāda, ka ģenērisko zāļu uzņēmumiem ir bijušas reālas izredzes tiesvedības gadījumā gūt pozitīvu iznākumu (skat. šā sprieduma 122. punktu un apstrīdētā lēmuma preambulas 75. un 76. apsvērumu). Tādējādi, noslēdzot strīdīgos nolīgumus, prasītāji ar ievērojamu apgriezto maksājumu palīdzību šo neskaidrību ir nomainījuši ar pārliecību, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi tirgū neienāks (apstrīdētā lēmuma preambulas 604. apsvērums), tādējādi šo nolīgumu darbības laikā novēršot jebkādu, pat potenciālu, konkurenci tirgū.

364 Otrām kārtām prasītāji uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā nav parādīts, kādā veidā tas, ka pastāv līdzekļu pārskaitījums, liecina, ka ierobežojumi nesaskan ar to, kā puses vērtē attiecīgo patentu spēku. Tie norāda, ka apstrīdētais lēmums balstās uz to, ka pastāv to veikti maksājumi par labu ģenērisko zāļu uzņēmumiem, lai prezumētu, ka pastāvēja šaubas par attiecīgo patentu spēkā esamību vai to pārkāpumu. Esot kļūdaini apgalvot, ka, "jo vairāk oriģinālo zāļu uzņēmums uzskata, ka tā patenti, iespējams, ir spēkā neesoši vai netiek pārkāpti [..], jo lielāka ir summa, ko tas ir noskaņots pārskaitīt ģenērisko zāļu ražotājam, lai izvairītos no šāda riska" (apstrīdētā lēmuma preambulas 640. apsvērums). Tādējādi ar apstrīdēto lēmumu esot pārkāptas tiesību normas, kas piemērojamas saistībā ar pierādījumiem un kas noteic, ka Komisijai ir jāatspēko visi skaidrojumi saistībā ar līdzekļu pārskaitījumiem, izņemot skaidrojumus, kas saistīti ar pret konkurenci vērstu saskaņošanu.

365 Prasītāji apgalvo, ka ekonomiskā prezumpcija, kādu Komisija ir izmantojusi apstrīdētajā lēmumā, var tikt pieņemta vienīgi tad, ja tā balstās uz stingru empīrisko un teorētisko pamatu, un ka Komisija uz nepietiekami skaidru prezumpciju var balstīties vienīgi tad, ja tā ir pierādījusi, ka runa ir par vienīgo ticamo skaidrojumu. Šai normai pēc analoģijas vajadzētu būt piemērojamai secinājumam, ka apgrieztais maksājums, kas ietverts izlīgumā, nozīmē to, ka puses šaubās par attiecīgā patenta spēku.

366 Šajā ziņā ir jākonstatē, ka atbilstoši judikatūrai, kas minēta iepriekš 105.–112. punktā, šajā gadījumā Komisija apstrīdētajā lēmumā ir balstījusies uz pierādījumu kopumu, kas apliecina, ka galvenokārt par labu ģenērisko zāļu uzņēmumiem veikto apgriezto maksājumu lielums ir bijis faktors, kas pamudinājis šos uzņēmumus pieņemt to darbības ierobežojumus, nevis *Lundbeck* paņēmiena patentu pastāvēšana vai arī vēlme izvairīties no izdevumiem, kas varētu būt saistīti ar iespējamu tiesvedību (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 255. un 748. apsvērumu un šā sprieduma 354. un 363. punktu). Piemēram, attiecībā uz *Merck* (*GUK*) apstrīdētajā lēmumā ir pierādīts, ka šīs summas atbilst peļņai, kādu tas cerēja gūt līdz ar ienākšanu tirgū, un turklāt tai nebija jāturpina šie centieni un nebija jāuzņemas ar šādu ienākšanu saistītie riski (apstrīdētā lēmuma preambulas 350., 809. un 862. apsvērums). Tādi paši apsvērumi attiecībā uz *Arrow*, *Alpharma* un *Ranbaxy* ir ietverti apstrīdētā lēmuma preambulas 398., 460., 1071. un 1157. apsvērumā.

367 Turklāt savos paskaidrojumos prasītāji paši ir citējuši apstrīdētā lēmuma preambulas 640. apsvērumu (šā sprieduma 353. punkts), kurā Komisija ir konstatējusi, ka apgrieztā maksājuma lielums bieži vien ir saistīts ar risku, kādu to uztver oriģinālo zāļu uzņēmums, saņemt nolēmumu, kurā ir konstatēta tā patenta spēkā neesamība vai tas, ka ar ģenēriskajiem produktiem patents netiek pārkāpts, kā arī ar tādu zaudējumu risku, kādi tam var rasties, šiem produktiem ienākot tirgū. Prasītāji arī neapstrīd, ka apgrieztie maksājumi ir uzskatāmi par atlīdzību par ģenērisko zāļu uzņēmumu apņemšanos atturēties no ienākšanas tirgū ar ģenērisko citalopramu, kuru prasītāji uzskata par tādu, ar kuru tiek pārkāpti to patenti, kā arī to, ka šādi maksājumi varētu būt uzskatāmi par papildu pamudinājumu ģenērisko zāļu uzņēmumiem noslēgt strīdīgos nolīgumus.

368 Turklāt pierādījumi, kas datējami ar laiku, kad tika noslēgti strīdīgie nolīgumi, liecina, ka prasītājiem ir bijis nodoms "izmantot lielu kaudzi [USD]", lai ģenērisko zāļu uzņēmumus izslēgtu no tirgus (apstrīdētā lēmuma preambulas 131. apsvērums), kamēr tiem ir bijušas šaubas par savu patentu spēkā esamību un iespējām gūt panākumus gadījumā, ja strīds tiktu izskatīts tiesā (apstrīdētā lēmuma preambulas 149. apsvērums un šā sprieduma 126. punkts).

369 Katrā ziņā Komisijai nebija jāsniedz neapstrīdami pierādījumi, ka prasītāji ir šaubījušies par savu patentu spēkā esamību, lai varētu konstatēt, ka šajā gadījumā ir noticis pārkāpums mērķa dēļ, jo pierādījumi, kas iekļauti apstrīdētajā lēmumā, liecina, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi savukārt ir bijuši pārliecināti par savām izredzēm ienākt tirgū pietiekami īsā termiņā, strīda gadījumā vai nu atspēkojot prasītāju izteiktus apgalvojumus par patentu pārkāpumiem, vai arī apstrīdot viņu patentu spēkā esamību (skat. iepriekš izskatīto pirmo prasības pamatu). Tātad svarīgi ir tas, ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī ir pastāvējusi neskaidrība par ģenērisko zāļu uzņēmumu iespēju ienākt tirgū tā, lai pret tiem netiktu izdoti rīkojumi par aizliegumiem vai celtas prasības par patentu pārkāpumiem, vai sekmīgi apstrīdēt prasītāju patentu spēkā esamību un ka šie nolīgumi, pateicoties ievērojamiem apgrieztajiem maksājumiem, šo neskaidrību ir pārvērtuši par pārliecību, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi strīdīgo nolīgumu darbības laikā tirgū neienāks (šā sprieduma 336. un 363. punkts).

370 Trešām kārtām prasītāji uzskata, ka ar apstrīdēto lēmumu nav atspēkoti citi līdzekļu pārskaitījumu skaidrojumi, un atgādina, ka tie savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem ir apgalvojuši, ka attiecīgie maksājumi apliecina, kādu spiedienu tiem ir radījuši ģenērisko zāļu uzņēmumi asimetrijas dēļ, kāda pastāvēja starp riskiem, kādi bija jāuzņemas prasītājiem un šiem uzņēmumiem. Proti, ja ģenērisko zāļu uzņēmumi pārkāptu viņu patentus, prasītāji esot varējuši ciest ievērojamu un neatgriezenisku kaitējumu, savukārt ģenērisko zāļu uzņēmumiem pastāvētu pavisam niecīgs risks vai tāds nepastāvētu nemaz. Šāda asimetrija izskaidrojot, kādēļ prasītāji ir piekrituši strīdīgajos nolīgumos paredzēt apgrieztos maksājumus no savas puses. Šāda "šantāžas" problēma esot manāma katrā no nolīgumiem, kas minēti paziņojumā par iebildumiem.

371 Apstrīdētajā lēmumā, it īpaši tā preambulas 664. apsvērumā, esot atzīts, ka pastāv šāda risku asimetrija, apgalvojot, ka peļņa, kādu, ienākot tirgū, saņemtu ģenērisko zāļu uzņēmums, būtu mazāka vai pat daudz mazāka par zaudējumiem, kādi varētu rasties oriģinālo zāļu uzņēmumam gadījumā, ja tirgū ienāktu ģenēriskās zāles. Turklāt arī pienākums atlīdzināt zaudējumus, kas varētu tikt piespriests ģenērisko zāļu uzņēmumiem, būtu daudz mazāks par potenciālajiem zaudējumiem un atbilstu tikai nelielai daļai no kaitējuma, kādu oriģinālo zāļu uzņēmumam radītu prettiesiska ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšana tirgū. Proti, noteiktos gadījumos ģenērisko zāļu uzņēmumiem nebūtu jāatlīdzina nekāds neatgriezenisks kaitējums, ko būtu radījusi to prettiesiska ienākšana [tirgū]. Turklāt, tirgū ienākot ģenēriskajiem zāļu variantiem, valsts iestāžu noteiktais cenu vai atlīdzināšanas līmenis varētu automātiski pazemināties neatkarīgi no tā, vai tie ir vai nav pārkāpuši spēkā esošus patentus. Arī ar daudzajiem strīdiem saistībā ar patentiem saistīto izdevumu apmērs būtu ārkārtīgi liels.

372 Tātad tieši šī risku asimetrija esot bijusi tā, ko ģenērisko zāļu uzņēmumi izmantoja, liekot domāt, ka tie grasās pārdot savus produktus, ar kuriem tiek pārkāpti patenti, un kas tiem esot devusi nepieciešamo varu, lai izspiestu no *Lundbeck* maksājumus. Gan ekonomiskajā literatūrā, gan apstrīdētajā lēmumā, it īpaši tā preambulas 640. apsvērumā, arī ir atzīts, ka jo vairāk oriģinālo zāļu uzņēmums uzskata, ka ģenērisko zāļu uzņēmuma ienākšanas tirgū radītais kaitējums varētu būt liels, jo lielāka varētu būt summa, kādu tas būtu gatavs samaksāt šiem uzņēmumiem, lai mazinātu šo risku.

373 Tādējādi prasītāji norāda, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā ir kļūdījusies, jo tā ir pieņēmusi, ka vienīgi tas, kā ģenērisko zāļu uzņēmums vērtē patenta spēku, nosaka tā motivāciju laist zāles tirgū, lai gan šis vērtējums ir tikai viens no kritērijiem, kuriem ir nozīme, lai pieņemtu lēmumu uzsākt laišanas tirgū procesu, un tam var nebūt nozīmes gadījumā, ja ģenērisko zāļu uzņēmumi cer gūt peļņu, pārkāpjot patentu.

374 Tādējādi, tā kā nepastāvot saikne starp maksājumiem un strīdīgo nolīgumu pušu subjektīvo uztveri attiecībā uz viņu attiecīgajiem prasījumiem saistībā ar patentiem, apstrīdētais lēmums neesot tāds, kas varētu atbalstīt apsvērumu, ka maksājums ir licis ģenērisko zāļu uzņēmumiem pieņemt ierobežojumus, kurus tie nebūtu pieņēmuši, vienkārši pamatojoties uz patentu spēka vērtējumu, un tātad pirmā cēloņsakarība, uz kuru ir balstīta apstrīdētā lēmuma teorija, sagrūstot, un secinājums, saskaņā ar kuru strīdīgie nolīgumi pārkāpjot LESD 101. panta 1. punktu, neesot pamatots.

375 Arī persona, kas iestājusies lietā, uzskata, ka Komisijai būtu vajadzējis pierādīt, ka līdzekļu pārskaitījumam neesot cita likumīga izskaidrojuma, ņemot vērā, pirmkārt, neatgriezeniska kaitējuma risku patentu īpašniekiem gadījumā, ja ģenēriskās zāles tirgū ienāktu prettiesiskā veidā, otrkārt, iespējas saņemt atbilstošu kompensāciju zaudējumu atlīdzības veidā vai iespējas panākt pagaidu pasākumu ieviešanu varbūtību un, treškārt, izmaksas, kas saistītas ar vēršanos dažādās tiesās ar daudzām prasībām, ieskaitot risku dažādās tiesās nonākt pie atšķirīga rezultāta. Tādējādi Komisijai esot bijis jāpierāda, kāpēc līdzekļu pārskaitījums likumīgu izlīgumu padara par horizontālu pret konkurenci vērstu nolīgumu.

376 Jānorāda, ka, pretēji tam, ko apgalvo prasītāji, Komisija apstrīdētajā lēmumā ir atspēkojusi citus prasītāju sniegtus skaidrojumus saistībā ar apgriezto maksājumu pastāvēšanu strīdīgajos nolīgumos, it īpaši tos, kas saistīti ar "blefa teoriju" un risku asimetriju.

377 Tādējādi Komisija apstrīdētajā lēmumā ir atzinusi, ka no komerciālā viedokļa oriģinālo zāļu uzņēmumam varētu būt interese samaksāt ģenērisko zāļu uzņēmumiem, lai novērstu viņu ienākšanu tirgū, ņemot vērā summas, ko tas varētu zaudēt šādas ienākšanas gadījumā. Turklāt šīs summas, iespējams, pārsniegtu peļņu, kādu gūtu ģenērisko zāļu uzņēmumi gadījumā, ja notiktu šāda ienākšana, pieņemot, ka viņu produkti netiktu uzskatīti par tādiem, ar kuriem tiek pārkāpti patenti, vai ka tiem izdotos panākt, ka attiecīgie patenti tiek pasludināti par spēkā neesošiem. Tomēr Komisija ir uzskatījusi, ka zaudētāji šādā gadījumā būtu patērētāji, kuriem netiktu dota iespēja maksāt zemāku cenu, pateicoties ģenērisko zāļu ienākšanai tirgū (apstrīdētā lēmuma preambulas 640. apsvērums).

378 Šajā ziņā prasītāji apgalvo, ka noteiktos gadījumos riski, kas saistīti ar ienākšanu tirgū, ģenērisko zāļu uzņēmumiem ir ļoti nelieli vai to nav vispār, jo tie var izvairīties no tiem adresētiem rīkojumiem, ar kuriem tiem tiktu aizliegta šāda ienākšana, vai panākt, ka tiem netiek piespriests maksāt zaudējumu atlīdzību prettiesiskas ienākšanas gadījumā, tostarp izmantojot mākslīgus veidojumus, piemēram, peļņas nodošanu starp dažādām juridiskām personām. Turklāt apstrīdētajā lēmumā tika atzīts, ka zaudējumu atlīdzība, kas tiem varētu tikt piespriesta, bieži vien būtu mazāka par oriģinālo zāļu uzņēmumam nodarīto kaitējumu prettiesiskas ienākšanas tirgū gadījumā saistībā ar lejupejošu spirāli, ko attiecībā uz cenām radītu šāda ienākšana (apstrīdētā lēmuma preambulas 93. un 645. apsvērums).

379 Protams, risku, kas rastos ģenērisko zāļu uzņēmumiem un oriģinālo zāļu uzņēmumam, asimetrija ļauj daļēji izskaidrot iemeslus, kādēļ pēdējais minētais varētu nolemt piešķirt ievērojamus apgrieztos maksājumus, lai izvairītos no jebkāda, pat vismazākā, riska, ka ģenēriskās zāles varētu ienākt tirgū. It īpaši tas tā ir gadījumā, kad patentētās zāles, kādas šajā gadījumā ir *Cipramil*, ir oriģinālo zāļu uzņēmuma galvenais produkts, kas veido lielāko daļu tā apgrozījuma (apstrīdētā lēmuma preambulas 26. un 120. apsvērums).

380 Tomēr ir jāatgādina, ka fakts, ka pret konkurenci vērstu darbību veikšana varētu izrādīties visrentablākais vai vismazāk riskantais risinājums uzņēmumam, nekādā veidā neizslēdz LESD 101. panta piemērošanu (šajā ziņā skat. spriedumus, 2004. gada 8. jūlijs, *Corus UK*/Komisija, T-48/00, Krājums, EU:T:2004:219, 73. punkts, un 2004. gada 8. jūlijs, *Dalmine*/Komisija, T-50/00, Krājums, EU:T:2004:220, 211. punkts), it īpaši tad, ja runa ir par maksājumiem par labu faktiskiem vai potenciāliem konkurentiem, lai tie atturētos no tirgus, un ja ar tiem tiek sadalīta peļņa, kas rodas tādēļ, ka, kaitējot patērētājiem, tirgū nav ģenērisko zāļu, kā tas ir šajā gadījumā.

381 Prasītāji uzskata, ka risku asimetrija ir ļāvusi ģenērisko zāļu uzņēmumiem īstenot šantāžu (vai "blefot"), ļaujot tiem iegūt ievērojamas naudas summas, liekot domāt, ka tie grasās ienākt tirgū, izmantojot produktus, ar kuriem netiek pārkāpti patenti.

382 Tomēr ar to tiek apstiprināta vien Komisijas tēze, ka nolīgumu noslēgšanas brīdī ir pastāvējusi būtiska neskaidrība par iespējamu tiesas procesu saistībā ar patentiem iznākumu un ka šo neskaidrību izkliedēja fakts, ka tā ir tikusi aizstāta ar pārliecību, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi šo nolīgumu darbības laikā tirgū neienāks.

383 Turklāt fakts, ka apgrieztais maksājums varētu būt vienīgais līdzeklis, kā panākt vienošanos, "mazinot plaisu" starp šā nolīguma pusēm, nenozīmē, ka šis maksājums ir likumīgs veids, kā nonākt pie šāda nolīguma, vai ka šim nolīgumam nebūtu piemērojamas konkurences tiesības, it īpaši apstākļos, kad šķiet, ka šā maksājuma summa ir saistīta ar peļņu, uz kādu varētu būt cerējuši ģenērisko zāļu uzņēmumi, ienākot tirgū, kad nolīgums neļauj atrisināt pamata strīdu starp pusēm attiecībā uz patentiem un kad tajā ir ietverti ierobežojumi, kas pārsniedz oriģinālo zāļu uzņēmuma patentu piemērošanas jomu (skat. šā sprieduma 354. punktu un apstrīdētā lēmuma preambulas 661. un 662. apsvērumu).

384 Turklāt, ja prasītāji ir bijuši tik ļoti pārliecināti par savu patentu spēkā esamību un par faktu, ka ar produktiem, kurus ģenērisko zāļu uzņēmumiem ir bijis nolūks tirgot, tie ir tikuši pārkāpti, tie būtu varējuši kompetentajās valsts tiesās lūgt izdot rīkojumus, lai kavētu šādu ienākšanu, vai arī gadījumā, ja ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšana notiktu prettiesiski, panākt no tiem zaudējumu atlīdzību. Tāpat tie varētu – kā tas bija gadījumā ar *Neolab* (šā sprieduma 350. punkts) – panākt izlīgumu, kura mērķis patiesi būtu atrisināt to pamata strīdu par patentiem, tā, lai iespējamie ierobežojumi ģenērisko zāļu uzņēmumu komerciālajai autonomijai, kas panākti šāda nolīguma ietvaros, nebūtu motivēti ar apgriezto maksājumu.

385 Lai gan ir iespējams, kā Komisija to ir atzinusi, ka gadījumā, ja ģenērisko zāļu uzņēmumi tirgū ienāktu prettiesiski, oriģinālo zāļu uzņēmumam varētu tikt nodarīts neatgriezenisks kaitējums, jo notiktu neatgriezeniska cenu pazemināšanās, ko ierosinātu šāda ienākšana, tomēr regulēto cenu pazemināšanās, kas ir pēc AFV patenta termiņa beigām, ir farmācijas tirgum raksturīga iezīme, kas prasītājiem ir zināma un ir uzskatāma par normālu komerciālu risku, ar kuru nevar tikt pamatota pret konkurenci vērstu nolīgumu noslēgšana. Turklāt šādi cenu pazeminājumi, kas izriet no regulatora darbības, gadījumā, kad AFV patenta termiņš jau ir beidzies, ilustrē līdzsvaru, kādu dalībvalstis ir izveidojušas starp aizsardzību, kas tiek piešķirta oriģinālo zāļu uzņēmuma patentam, no vienas puses, un valstu budžeta un patērētāju ietaupījumiem, kas rodas, tirgū ienākot ģenēriskajām zālēm un īstenojoties konkurencei, no otras puses.

386 Tādējādi, ja tiktu pieņemta prasītāju tēze par risku asimetriju, tad galu galā nozīmētu, ka tie, ar ģenērisko zāļu uzņēmumiem noslēdzot nolīgumus, kādi ir strīdīgie nolīgumi, varētu nodrošināties pret neatgriezenisku cenu pazeminājumu, kas saskaņā ar viņu pašu apgalvojumiem būtu nenovēršams, pat ja tie valsts tiesās gūtu pozitīvu rezultātu saistībā ar prasībām par patenta pārkāpumu. Tāpēc tie, noslēdzot šādus nolīgumus, varētu saglabāt augstākas cenas saviem produktiem, tādējādi kaitējot patērētājiem un valstu veselības aprūpes budžetam, tajā pašā laikā šādu rezultātu nevarētu panākt, ja valstu tiesas būtu apstiprinājušas to patentu spēkā esamību un ja ģenērisko zāļu uzņēmumu produkti tiktu pasludināti par tādiem, ar kuriem tiek pārkāpti patenti. Šāds rezultāts acīmredzami būtu pretrunā Līguma noteikumu par konkurenci mērķiem, kas it īpaši paredz aizsargāt patērētājus no nepamatota cenu pieauguma konkurentu kolūzijas dēļ (šajā ziņā skat. spriedumus, 2015. gada 19. marts, *Dole Food* un *Dole Fresh Fruit Europe*/Komisija, C-286/13 P, Krājums, EU:C:2015:184, 115. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2015. gada 9. jūlijs, *InnoLux*/Komisija, C-231/14 P, Krājums, EU:C:2015:451, 61. punkts). Nav nekāda pamata pieņemt, ka šāda kolūzija šajā gadījumā varētu būt likumīga, aizbildinoties, ka paņēmiena patenti ir bijuši apstrīdēti, lai gan šo patentu aizstāvība valstu tiesās, pat piepildoties prasītājiem vislabvēlīgākajam scenārijam, nebūtu izraisījusi tādus pašus konkurencei un it īpaši patērētājiem nelabvēlīgus rezultātus.

387 Proti, ir jāatgādina, ka nav pieņemami, ka uzņēmumi cenšas mazināt to tiesisko normu ietekmi, kuras tie uzskata par pārāk nelabvēlīgām, noslēdzot koluzīvas vienošanās ar mērķi koriģēt šo nelabvēlīgo ietekmi, aizbildinoties, ka šie noteikumi radot tiem nelabvēlīgu līdzsvara trūkumu (skat. spriedumu, 2005. gada 27. jūlijs, *Brasserie nationale* u.c./Komisija, no T-49/02 līdz T-51/02, Krājums, EU:T:2005:298, 81. punkts un tajā minētā judikatūra).

388 Visbeidzot, ciktāl prasītāji, kurus atbalsta persona, kas iestājusies lietā, norāda, ka strīdīgie nolīgumi ir ļāvuši izvairīties no būtiskiem izdevumiem, kas saistīti ar tiesvedību dažādās dalībvalstīs, kā arī no riska, ka tiks pieņemti atšķirīgi lēmumi, jo šīs tiesvedības notiktu vairākās tiesās, ir jānorāda, pirmkārt, ka lielākajā daļā strīdīgo nolīgumu nav iekļauta neviena precīza atsauce uz tiesvedības izdevumiem, no kuriem varētu izvairīties, un pat ne vismazākā to aplēse. Turklāt prasītāji nav snieguši nevienu paskaidrojumu par veidu, kādā ir tikušas aprēķinātas apgriezto maksājumu summas, kā vien to, ka tās izriet no sarunām ar ģenērisko zāļu uzņēmumiem, savukārt apstrīdētajā lēmumā ir iekļauta virkne pierādījumu, kas liecina, ka šīs summas vairāk vai mazāk atbilst peļņai, kādu ģenērisko zāļu uzņēmumi būtu guvuši ienākšanas tirgū gadījumā, vai zaudējumu atlīdzībai, kādu tie varētu saņemt, ja tie gūtu pozitīvus rezultātus tiesvedībās ar *Lundbeck* (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 398., 460., 809., 862., 1071. un 1157. apsvērumu).

389 Katrā ziņā pretēji tam, ko apgalvo prasītāji, ir maz ticams, ka izmaksu saistībā ar tiesvedībām dažādās EEZ valstīs summa varētu būt lielāka par maksājumu summu, kuru ģenērisko zāļu uzņēmumi šajā gadījumā saņēma saskaņā ar strīdīgajiem nolīgumiem, kas atbilda vairākiem miljoniem euro. Proti, farmaceitiskie uzņēmumi ne pārāk bieži uzsāk tiesvedības visās dalībvalstīs reizē. Parasti, kā liecina *Lagap* gadījums Apvienotajā Karalistē (apstrīdētā lēmuma preambulas 63. apsvērums), tie izvēlās koncentrēties uz dažām testa tiesvedībām, nevis uzsākt tiesvedības dažādās tiesās saistībā ar vieniem un tiem pašiem jautājumiem. Taču *Lagap* gadījumā prasītāji galu galā izvēlējās noslēgt mierizlīgumu, lai izvairītos no sakāves, kas pret tiem tiktu izmantota citās tiesās (apstrīdētā lēmuma preambulas 160. apsvērums).

390 Turklāt apstrīdētajā lēmumā ir atzīts, ka pastāv arī citi veidi, kā strīdā panākt izlīgumu, kas ir pieņemams no konkurences tiesību viedokļa, izņemot tos, kas paredz kavēt potenciālo konkurentu ienākšanu tirgū, izmantojot apgrieztos maksājumus, kā tas ir šajā gadījumā (šā sprieduma 354. punkts). Saskaņā ar judikatūru patenta īpašo mērķi nevar interpretēt kā tādu, kurš garantē aizsardzību arī pret darbībām, kas veiktas, lai apstrīdētu patenta spēkā esamību, ņemot vērā sabiedrības interesi novērst jebkādus šķēršļus saimnieciskajai darbībai, kuri varētu rasties gadījumā, ja patents būtu izsniegts kļūdaini (šajā ziņā skat. spriedumu *Windsurfing*, minēts 119. punktā, EU:C:1986:75, 92. punkts). Lai gan prasītājiem bija tiesības ar ģenērisko zāļu uzņēmumiem noslēgt izlīguma nolīgumus, lai izvairītos no iespējamiem izdevumiem par tiesvedībām, tie nevarēja tos izmantot, lai ar viņu vērtējumu par viņu patentu spēkā esamību un par to, vai ar ģenērisko zāļu uzņēmumu produktiem tiek vai netiek pārkāpti patenti, tiktu aizstāts neatkarīgas tiesas vērtējums, tajā pašā laikā samaksājot ģenērisko zāļu uzņēmumiem, lai tie piekristu šim vērtējumam un noteiktu laiku atturētos no tirgus.

391 Tādējādi apstrīdētajā lēmumā ir pareizi secināts, ka ar apgrieztajiem maksājumiem ģenērisko zāļu uzņēmumi ir tikuši pamudināti pieņemt ierobežojumus viņu komerciālajai autonomijai, kas paredzēti strīdīgajos nolīgumos, un citi prasītāju izvirzītie skaidrojumi, lai pamatotu šādus maksājumus, neļauj apšaubīt šo secinājumu.

392 Tādēļ pamata pirmā daļa ir jānoraida.

2. Par otro pamata daļu

393 Prasītāji uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā ir kļūdaini apstiprināts, ka līgumiskie ierobežojumi, kas izriet no apstrīdētajiem nolīgumiem, ir likvidējuši citus pamudinājumus ienākt tirgū.

394 Pirmkārt, tie norāda, ka ierobežojumi, kas ietilpst patentu piemērošanas jomā, nemazina un nelikvidē pamudinājumus turpināt neatkarīgus centienus ienākt tirgū. Tādējādi ģenērisko zāļu uzņēmumi, kuri piekrita atturēties no ienākšanas tirgū ar zālēm, ar kurām tiek pārkāpti patenti, apmaiņā pret līdzekļu pārskaitījumu, varētu aizvien vēlēties, lai tiktu pasludināts spriedums, kurā būtu konstatēts, ka ar viņu zālēm netiek pārkāpti patenti vai ka patents, kurš it kā esot pārkāpts, ir spēkā neesošs. Turklāt nekas neļaujot secināt, ka maksājums apmaiņā pret atturēšanos laist tirgū zāles, ar kurām tiek pārkāpti patenti, mazinātu ģenērisko zāļu uzņēmuma pamudinājumu turpināt centienus, lai ienāktu tirgū ar zālēm, ar kurām netiek pārkāpti patenti. Fakts, ka ģenērisko zāļu uzņēmumam pietiek ar līdzekļu pārskaitījumu, ko veic oriģinālo zāļu uzņēmums, un ka tas necenšas apstrīdēt attiecīgo patentu, lai gan nepastāv neviena klauzula par neapstrīdēšanu, varot liecināt vienīgi par to, ka šis uzņēmums šaubās par savām iespējām panākt patenta atcelšanu.

395 Tādēļ prasītāji uzskata, ka likumīga prezumpcija, saskaņā ar kuru izslēgšana no tirgus, izmantojot maksājumu, veido konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, mazinot vai likvidējot pamudinājumu ģenērisko zāļu uzņēmumiem turpināt neatkarīgus centienus ienākt tirgū, var rasties tikai tad, ja līgumiskie ierobežojumi neietilpst attiecīgā patenta piemērošanas jomā.

396 Otrkārt, prasītāji uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā nav pietiekami pamatots secinājums, ka līdzekļu pārskaitījumi neapstrīdami samazina ģenērisko zāļu uzņēmumu pamudinājumus vērsties tiesā. Apstrīdētajā lēmumā esot atzīts, ka iespēja kādu laiku pēc tam, kad tiesā būtu celta prasība pret oriģinālo zāļu uzņēmumu, panākt izlīgumu, nosakot apgriezto maksājumu, ir tāda, kas varētu pamudināt ģenērisko zāļu uzņēmumus celt šādu prasību (preambulas 711. apsvērums). Šāds atzinums esot pretrunā apstrīdētā lēmuma argumentācijai, ka apgrieztie maksājumi, iespējams, galu galā tikai atturētu ģenērisko zāļu uzņēmumus no vēršanās tiesā (preambulas 966. apsvērums). Šī iekšējā pretruna skaidri pierādot, ka apstrīdētais lēmums nebalstās uz stingru ekonomisko bāzi, un atspēkojot tajā izdarīto secinājumu, ka "lieli" apgrieztie maksājumi noteikti kaitētu patērētājiem (preambulas 646. apsvērums).

397 Komisija šos argumentus apstrīd.

398 Attiecībā uz prasītāju argumentu, ka strīdīgajos nolīgumos neesot iekļauta neviena klauzula, kas ģenērisko zāļu uzņēmumiem liegtu apstrīdēt prasītāju patentu spēkā esamību, tādējādi, ka ar šiem nolīgumiem neesot novērsti jebkuri pamudinājumi tiem ienākt tirgū, vispirms ir jākonstatē, ka šāds arguments ir neiedarbīgs, jo apstrīdētajā lēmumā ir konstatēts vienīgi tas, ka strīdīgajos nolīgumos paredzētie apgrieztie maksājumi ir iedrošinājuši vai pamudinājuši ģenērisko zāļu uzņēmumus pieņemt ierobežojumus savai komerciālajai autonomijai, ko tie nebūtu pieņēmuši, ja šādu maksājumu nebūtu, nevis tas, ka ar tiem būtu novērsti jebkādi pamudinājumi šajā ziņā (apstrīdētā lēmuma preambulas 604. un 659.–661. apsvērums).

399 Katrā ziņā, pat ja strīdīgajos nolīgumos nebija iekļauta neviena klauzula par neapstrīdēšanu, ģenērisko zāļu uzņēmumiem nebija nekādas intereses apstrīdēt *Lundbeck* patentus pēc strīdīgo nolīgumu noslēgšanas, jo apgrieztie maksājumi aptuveni atbilda peļņai, kādu tie bija cerējuši gūt, ienākot tirgū, vai zaudējumu atlīdzībai, ko tie varētu saņemt, ja uzvarētu tiesvedībā pret *Lundbeck* (skat. šā sprieduma 388. punktu). Pat ja tiktu pieņemts, ka šie maksājumi būtu mazāki par cerēto peļņu, runa jebkurā gadījumā bija par noteiktu un tūlītēju ieguvumu, neuzņemoties riskus, kas varētu būt saistīti ar ienākšanu tirgū. Fakti, kādi reāli ir risinājušies šajā lietā, atbilst šai interpretācijai, jo neviens no ģenērisko zāļu uzņēmumiem neapstrīdēja *Lundbeck* patentus un strīdīgo nolīgumu darbības laikā neienāca tirgū. Lai gan *Merck* (*GUK*) pēc *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti termiņa beigām uz dažām dienām bija faktiski ienācis Apvienotās Karalistes citaloprama tirgū, tas bija tādēļ, ka tas uzskatīja, ka nosacījumi, kādus *Lundbeck* piedāvāja, lai pagarinātu šo nolīgumu, nebija pietiekami labi, un apmaiņā pret šā nolīguma otro pagarinājumu tas vēlējās iegūt lielāku kompensāciju (apstrīdētā lēmuma preambulas 299. apsvērums).

400 Turklāt, ciktāl prasītāji apgalvo, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi būtu varējuši ienākt tirgū, izmantojot ģenēriskos produktus, ar kuriem netiek pārkāpti patenti, ir jāatsaucas uz turpmāk šajā spriedumā sniegto sestā pamata vērtējumu saistībā ar strīdīgo nolīgumu satura un piemērošanas jomas pārbaudi.

401 Katrā ziņā, pat ja ierobežojumi, kas ietverti strīdīgajos nolīgumos, potenciāli ietilptu *Lundbeck* patentu piemērošanas jomā tādā ziņā, ka tos varētu panākt arī tiesvedības ceļā, apstrīdētajā lēmumā ir pareizi konstatēts, ka brīdī, kad strīdīgie nolīgumi ir tikuši noslēgti, runa bija tikai par iespējamību. Fakts, ka šī neskaidrība saistībā ar to, vai ar ģenērisko uzņēmumu produktiem tiek vai netiek pārkāpti patenti, un saistībā ar prasītāju patentu spēkā esamību tika aizstāta ar pārliecību, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi strīdīgo nolīgumu darbības laikā tirgū neienāks, šajā gadījumā pats par sevi ir uzskatāms par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, jo šāds rezultāts ir iegūts, izmantojot apgriezto maksājumu (skat. šā sprieduma 336. un 363. punktu).

402 Visbeidzot, prasītāji veltīgi apgalvo, ka apstrīdētajā lēmumā šajā ziņā neesot sniegts pietiekams pamatojums. Proti, daudzas apstrīdētā lēmuma daļas, kuras veltītas apgrieztajiem maksājumiem un kuras piemin paši prasītāji, pierāda, ka tie ir sapratuši Komisijas tēzi šajā ziņā, pat ja tai nepiekrīt. Turklāt apstrīdētajā lēmumā nav nekādas pretrunas saistībā ar to, ka tajā ir atzīts, no vienas puses, ka perspektīva no oriģinālo zāļu uzņēmuma saņemt apgrieztos maksājumus var pamudināt ģenērisko zāļu uzņēmumus iesniegt prasību tiesā, lai gan, no otras puses, apgrieztie maksājumi, kas saņemti saskaņā ar strīdīgajiem nolīgumiem, šajā gadījumā ir pārliecinājuši ģenērisko zāļu uzņēmumus neiesniegt šādas prasības. Proti, kā Komisija pēc būtības ir norādījusi apstrīdētā lēmuma preambulas 639. un 660. apsvērumā, it īpaši izlīgumi, kuri ietver maksājumus – pat ja tie ir apgriezti –, ne vienmēr ir problemātiski, raugoties no konkurences tiesību viedokļa, it īpaši tad, ja tos nepapildina nekāds ierobežojums ģenērisko zāļu uzņēmumiem ienākt tirgū un ja tie, gluži pretēji, ir paredzēti, lai ģenērisko zāļu uzņēmumiem piedāvātu kompensāciju par to, ka tie nevarēja gūt peļņu, tiklīdz oriģinālo zāļu uzņēmums ir atzinis, ka ar viņu ģenēriskajiem produktiem netiek pārkāpts neviens patents.

403 Tādējādi ir jāsecina, ka Komisija nav pieļāvusi nekādu kļūdu vērtējumā, apstrīdētajā lēmumā konstatējot, ka strīdīgajos nolīgumos ietvertie ierobežojumi, kuri ir panākti apmaiņā pret lieliem apgrieztajiem maksājumiem, ir mazinājuši ģenērisko zāļu uzņēmumu pamudinājumus ienākt tirgū.

404 Tādējādi arī pamata otrā daļa ir jānoraida.

3. Par trešo pamata daļu

405 Prasītāji uzskata, ka saskaņā ar lēmumu piemērotā tiesību norma, atbilstoši kurai izlīgumiem patentu jomā, kurus ir stimulējis līdzekļu pārskaitījums, ir mērķis ierobežot konkurenci, nav praktiski īstenojama.

406 Pirmkārt, tie apgalvo, ka šī norma pēc būtības ir pretrunīga un tā attur no tādu nolīgumu noslēgšanas, kas paredz ātru ienākšanu tirgū un kas radītu ieguvumus patērētājiem, ciktāl tā sniegtu dažādus rezultātus atkarībā no tā, vai līdzekļu pārskaitījums notiktu naudas maksājumu veidā vai īstenojoties ātrai ienākšanai tirgū.

407 Otrkārt, tie norāda, ka nolīgumu nevar pamatot "vienīgi" ar to, kā puses novērtē patenta spēku, un ka Komisijas piemērotā norma praktiski liedz jebkādu apgriezto maksājumu. Neviens izlīgums nevarot balstīties "vienīgi" uz to, kā puses vērtē patenta spēku, tādēļ vien, ka patenta "spēks" neesot precīzs jēdziens. Ja tiktu prasīts, lai izlīgumi balstītos "tikai" uz to, kā puses vērtē patentu spēku, tas pusēm liktu uzsākt tiesvedību. Lēmums pusēm nepieļaujot nekādu rīcības brīvību izmantot apgriezto maksājumu, lai atturētu ģenērisko zāļu uzņēmumu no oriģinālo zāļu uzņēmuma patentu pārkāpšanas.

408 Treškārt, prasītāji uzskata, ka juridiskais kritērijs, kas pamatots ar pārskaitītās summas apmēru, nav praktiski izmantojams, jo apstrīdētajā lēmumā nav noteikts nekāds skaidrs slieksnis, kas ļautu noteikt, vai maksājums ir pieņemams vai vērsts pret konkurenci.

409 Komisija šos argumentus apstrīd.

410 Pirmkārt, prasītāju arguments, ka apstrīdētais lēmums atturot no tādu izlīgumu noslēgšanas, kurās būtu paredzēta ģenērisko zāļu uzņēmumu ātra ienākšana tirgū, ir acīmredzami nepamatots, jo Komisija, gluži pretēji, ir uzskatījusi, ka strīdīgie nolīgumi ir bijuši problemātiski no konkurences tiesību viedokļa tāpēc, ka to mērķis ir bijis aizkavēt ģenērisko zāļu ienākšanu tirgū, nevis atvieglot šādu ienākšanu. Turklāt ir jāatgādina, ka Komisija ir ņēmusi vērā arī faktu, ka strīdīgajos nolīgumos nav minēta nekāda *Lundbeck* apņemšanās atturēties no prasību par patenta pārkāpumu celšanas pret ģenērisko zāļu uzņēmumiem gadījumā, ja tie pēc minēto nolīgumu darbības laika beigām ienāktu tirgū ar ģenērisko citalopramu (apstrīdētā lēmuma preambulas 662. apsvērums).

411 Turklāt lēmumā ir atzīts, ka dažos gadījumos izlīgumi nav problemātiski, pat ja tajos ir ietverti apgrieztie maksājumi, ja tajos turklāt ir paredzēta ģenērisko zāļu tūlītēja ienākšana tirgū (skat. *Neolab* piemēru, kas minēts šā sprieduma 350. punktā). Fakts, ka Komisija ir atšķirīgi attiekusies pret nolīgumiem, kuri ir saistīti ar apgriezto maksājumu, un tiem, kuri šādu maksājumu neparedz, ir pilnībā attaisnojams, ņemot vērā pamudinošo ietekmi, kāda šādam maksājumam ir uz ģenērisko zāļu uzņēmumiem, lai tie piekristu ierobežojumiem, kuriem tie nebūtu piekrituši, ja šāda maksājuma nebūtu (skat. šā sprieduma 349. un nākamos punktus). Turklāt nolīgums, kas ļautu ātrāk ienākt tirgū, acīmredzami nav problemātisks no konkurences tiesību viedokļa, un līdz ar to šāda kompensācija par citām saistībām, kas ietvertas izlīgumā, nav salīdzināma ar apgriezto maksājumu, kas paredzēts, lai aizkavētu šādu ienākšanu.

412 Otrkārt, ir jāatgādina, ka apstrīdētajā lēmumā nav konstatēts, ka, lai izvairītos no LESD 101. panta 1. punkta piemērošanas, nolīgumam būtu jābalstās vienīgi uz to, kā šā nolīguma puses vērtē patenta spēku (šā sprieduma 360. punkts). Tāpēc prasītāji kļūdaini apgalvo, ka apstrīdētā lēmuma dēļ samazinās jebkāds pamudinājums noslēgt izlīgumus patentu jomā, kas varētu izraisīt strīdu lavīnu visā EEZ. Proti, Komisija ir nosodījusi vienīgi nolīgumus, kas noslēgti izlīgumu formā, kā šajā gadījumā, kuru reālais mērķis nav atrisināt pamata strīdu starp šī nolīguma pusēm saistībā ar patentiem un kuros ir paredzēti apgrieztie maksājumi kā atlīdzība par ģenērisko zāļu uzņēmumu apņemšanos atturēties no ienākšanas tirgus. Turklāt, lai gan ir taisnība, ka Komisija ir uzskatījusi, ka šādi nolīgumi esot vērsti pret konkurenci, oriģinālo zāļu uzņēmumam nav nekāda pienākuma uzsākt tiesvedības visās EEZ tiesās, lai aizsargātu savus patentus, jo pastāv iespēja, piemēram, noslēgt izlīgumus, kuros nav paredzēti nekādi apgrieztie maksājumi, vai noslēgt izlīgumus, kurus, lai gan tajos šādi maksājumi ir paredzēti, nepapildina nekādi ierobežojumi ģenērisko zāļu uzņēmumiem ienākt tirgū (skat. *Neolab* piemēru, kas minēts šā sprieduma 350. punktā).

413 Visbeidzot prasītāju arguments, ka apstrīdētais lēmums tiem neatstājot nekādu rīcības brīvību izmantot apgrieztos maksājumus, lai atturētu ģenērisko zāļu uzņēmumus no to patentu pārkāpšanas, atkal balstās uz kļūdaino premisu, ka ar ģenērisko zāļu uzņēmumu produktiem tiekot pārkāpti to patenti, lai gan strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī tas nav bijis konstatēts.

414 Treškārt, Komisija apstrīdētajā lēmumā ir skaidrojusi, ka šajā gadījumā apgrieztie maksājumi ir bijuši īpaši problemātiski, jo strīdīgajos nolīgumos paredzēto maksājumu summas vairāk vai mazāk atbilda peļņai, kādu ģenērisko zāļu uzņēmumi bija plānojuši saņemt, ienākot tirgū, vai zaudējumu atlīdzībai, kuru tie būtu varējuši saņemt, ja gūtu pozitīvu iznākumu tiesvedībās pret *Lundbeck* (šā sprieduma 388. punkts). Proti, šādā gadījumā jebkuri pamudinājumi ģenērisko zāļu uzņēmumiem ienākt tirgū ir ievērojami samazināti vai pat likvidēti. Tātad būtiski ir tas, ka šajā gadījumā apgriezto maksājumu summas, kas paredzētas katrā no strīdīgajiem nolīgumiem, ir bijušas pietiekami lielas, lai ļautu

ģenērisko zāļu uzņēmumiem akceptēt to autonomijas ierobežojumus un lai samazinātu pamudinājumus, kas tiem ir bijuši, ienākt tirgū ar saviem ģenēriskajiem produktiem (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 644. apsvērumu).

415 Protams, Komisija ir balstījusies uz faktoru kopumu, lai konstatētu, ka šajā gadījumā pastāv ierobežojums mērķa dēļ (skat. šā sprieduma 354. punktu un apstrīdētā lēmuma preambulas 661. un 662. apsvērumu). Tomēr prasītāji nevar pārmest Komisijai, ka tā apstrīdētajā lēmumā neesot pietiekami paskaidrojusi, kādu nozīmi tā ir piešķīrusi faktam, ka apgrieztie maksājumi ir atbilduši ģenērisko zāļu uzņēmumu cerētajai peļņai. Katrā ziņā, līdzīgi Komisijas viedoklim, ir jāuzsver, ka tai nav pienākuma savos lēmumos fiksēt vispārpiemērojamas juridiskās normas, bet tai vienīgi katrā konkrētā gadījumā ir jānosaka, vai nolīgumi, kurus tā izvērtē, ir saderīgi ar Līguma noteikumiem par konkurenci, pietiekami skaidri un pārliecinoši to pamatojot. Ņemot vērā iepriekš minētos apstākļus, ir jākonstatē, ka Komisija šajā gadījumā šīs prasības ir izpildījusi.

416 Tādējādi pamata trešā daļa, kā arī otrais pamats kopumā ir jānoraida.

D – *Par trešo pamatu saistībā ar kļūdu tiesību piemērošanā, kas pieļauta, piemērojot principus saistībā ar konkurences ierobežošanas mērķi*

417 Prasītāji uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā ir pieļauta kļūda tiesību piemērošanā, jo tajā ir secināts, ka, piemērojot iedibinātos LESD 101. panta 1. punkta interpretācijas principus, strīdīgajiem nolīgumiem ir konkurences ierobežošanas mērķis. It īpaši apstrīdētajā lēmumā esot pieļauta kļūda, pirmkārt, šos nolīgumus pielīdzinot nolīgumiem, kuri ir tikuši aplūkoti lietā, kurā ir pasludināts iepriekš 341. punktā minētais spriedums *BIDS* (EU:C:2008:643), kā arī citās klasiskās lietās par tirgus sadali, kas nebija saistītas ar patentu piemērošanu, otrkārt, uzskatot, ka līdzekļu pārskaitījums pats par sevi varētu izlīgumu saistībā ar patentiem padarīt par ierobežojošu mērķa dēļ, treškārt, neatzīstot, ka strīdīgo nolīgumu mērķis, proti, likt ievērot *Lundbeck* patentus, neļauj konstatēt konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, un, ceturtkārt, nepieņemot, ka situācija, kāda rastos, ja nepastāvētu strīdīgie nolīgumi (turpmāk tekstā – "hipotētisks scenārijs"), izslēdz jebkādu konkurences ierobežojumu mērķa dēļ pastāvēšanu šajā gadījumā.

1. Par pirmo pamata daļu

418 Prasītāji uzskata, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā ir kļūdījusies, strīdīgos nolīgumus pielīdzinot tirgus sadales nolīgumiem, kādi tika aplūkoti iepriekš 341. punktā minētajā spriedumā *BIDS* (EU:C:2008:643).

419 Šajā ziņā prasītāji, pirmkārt, norāda, ka pretēji tam, kā ir šajā gadījumā, nolīgumi, kuri ir aplūkoti iepriekš 341. punktā minētajā spriedumā *BIDS* (EU:C:2008:643), nebija paredzēti, lai aizsargātu patentu, kas tā īpašniekam piešķir tiesības liegt produktu, ar kuriem patents tiek pārkāpts, ienākšanu tirgū un novērstu neatgriezenisko kaitējumu, ko radītu šāda ienākšana.

420 Otrkārt, pretēji tam, kā ir šajā gadījumā, ja šādi līgumi netiktu noslēgti, uzņēmumi, kuri saskaņā ar nolīgumiem, kas tika aplūkoti iepriekš 341. punktā minētajā spriedumā *BIDS* (EU:C:2008:643), aizgāja no attiecīgā tirgus, noteikti būtu konkurējuši ar uzņēmumiem, kuri palika tirgū.

421 Treškārt, pretēji argumentācijai, kas izmantota šajā lietā, nolīgumi, kas aplūkoti iepriekš 341. punktā minētajā spriedumā *BIDS* (EU:C:2008:643), būtu prezumēti par konkurenci ierobežojošiem arī tad, ja tajos nebūtu bijis paredzēts maksājums. Fakts, ka minētajā lietā bija runa par kompensācijas maksājumiem, nebija būtisks, lai varētu uzskatīt, ka šo nolīgumu mērķis ir bijis ierobežot konkurenci.

422 Komisija šos argumentus apstrīd.

423 Pirmkārt, ir jānorāda, ka analoģijā, kādu Komisija ir izmantojusi apstrīdētā lēmuma preambulas 657. un 658. apsvērumā, starp nolīgumiem, kuri tika aplūkoti iepriekš 341. punktā minētajā spriedumā *BIDS* (EU:C:2008:643), un strīdīgajiem nolīgumiem nav pieļauta neviena kļūda tiesību piemērošanā.

424 Proti, kā tas izriet it īpaši no minētā sprieduma 8. punkta, minētajā lietā uzņēmumi, kuri darbojās liellopu gaļas pārstrādes tirgū Īrijā, bija radījuši mehānismu, saskaņā ar kuru daži uzņēmumi apņēmās divus gadus palikt ārpus minētā tirgus, par to saņemot maksājumus no uzņēmumiem, kuri palika šajā tirgū. Šajā gadījumā analoģisku procesu izraisīja strīdīgo nolīgumu noslēgšana, saskaņā ar kuriem *Lundbeck*, kurš bija galvenais vai pat vienīgais uzņēmums tirgū valstīs, uz kurām attiecās šie nolīgumi, samaksāja ģenērisko zāļu uzņēmumiem, kuri bija potenciāli konkurenti, lai tie noteiktu laika periodu paliktu ārpus tirgus.

425 No tā izriet, ka gan lietā, kurā ir pasludināts iepriekš 341. punktā minētais spriedums *BIDS* (EU:C:2008:643), gan šajā lietā runa ir par nolīgumiem, kuri ir ierobežojuši uzņēmēju iespēju autonomi noteikt politiku, kādu tie plānoja īstenot tirgū, tādējādi traucējot normāla konkurences procesa gaitu (šajā ziņā skat. spriedumu *BIDS*, minēts 341. punktā, EU:C:2008:643, 33.–35. punkts).

426 Attiecībā uz prasītāju argumentiem, saskaņā ar kuriem atšķirībā no tā, kā bija lietā, kurā ir pasludināts iepriekš 341. punktā minētais spriedums *BIDS* (EU:C:2008:643), šajā gadījumā strīdīgie nolīgumi esot tikuši noslēgti situācijā, kad tiem ir piederējuši patenti, kas tiem ļautu liegt produktu, ar kuriem tiek pārkāpti šie patenti, ienākšanu tirgū, vispirms ir jāatgādina, ka šajā gadījumā, kā tas izriet no pirmā prasības pamata vērtējuma, *Lundbeck* jauno paņēmiena patentu pastāvēšana nebija šķērslis, lai ģenērisko zāļu uzņēmumi varētu tikt uzskatīti par tā potenciāliem konkurentiem. Ar LESD 101. pantu potenciāla konkurence tiek aizsargāta tāpat kā faktiska konkurence (skat. šā sprieduma 99. punktu).

427 Turklāt ir jāatgādina, ka saskaņā ar judikatūru nolīgums nav pasargāts no konkurences tiesību piemērošanas tādēļ vien, ka tas attiecas uz patentu, vai tādēļ, ka ar to ir paredzēts panākt izlīgumu strīdā par patentiem (šajā ziņā skat. spriedumu, 1988. gada 27. septembris, *Bayer* un *Maschinenfabrik Hennecke*, 65/86, Krājums, EU:C:1988:448, 15. punkts). Turklāt var uzskatīt, ka nolīgumam ir ierobežojošs mērķis, arī tad, ja tam ir bijis ne tikai mērķis ierobežot konkurenci, bet arī citi likumīgi mērķi (skat. spriedumu *BIDS*, minēts 341. punktā, EU:C:2008:643, 21. punkts un tajā minētā judikatūra).

428 Otrkārt, lai gan ir taisnība, ka lietā, kurā ir pasludināts iepriekš 341. punktā minētais spriedums *BIDS* (EU:C:2008:643), attiecīgie uzņēmumi ir bijuši faktiski konkurenti, jo bija mērķis panākt, lai no attiecīgā tirgus aizietu uzņēmumi, kuri tajā jau darbojās, savukārt šajā gadījumā *Lundbeck* un ģenērisko zāļu uzņēmumi ir bijuši vien potenciāli konkurenti, tomēr svarīgi ir tas, ka Tiesa minētajā spriedumā nav pieprasījusi, lai Komisija pierāda, ka gadījumā, ja šādi nolīgumi nepastāvētu, uzņēmumi būtu palikuši tirgū. Proti, saistībā ar konkurences ierobežojumu mērķa dēļ nolīgumu seku analīze ir lieka (skat. šā sprieduma 341. punktu). Tiesa minētajā lietā vien konstatēja, ka attiecīgo nolīgumu mērķis ir bijis īstenot kopīgu politiku, kuras mērķis ir stimulēt dažus uzņēmumus aiziet no tirgus un tādējādi samazināt jaudu pārpalikumu, kas ietekmē to rentabilitāti, kavējot tiem īstenot apjomradītus ietaupījumus. Tādējādi tā konstatēja, ka šāda veida nolīgumi acīmredzami konfliktē ar Līguma noteikumu par konkurenci pamatā esošo domu, ka katram uzņēmējam autonomi jānosaka politika, kādu tas īstenos tirgū, atgādinot, ka ar LESD 101. panta 1. punktu ir paredzēts aizliegt jebkāda veida saskaņošanu, ar kuru konkurences riski tiek apzināti aizstāti ar uzņēmumu praktisku sadarbību (skat. spriedumu *BIDS*, minēts 341. punktā, EU:C:2008:643, 33. un 34. punkts).

429 Aplūkojamajā gadījumā strīdīgo nolīgumu puses ir izvēlējušās riskus, kas raksturīgi normālai konkurences norisei, un neskaidrību, kas bija saistīta ar *Lundbeck* paņēmiena patentu spēkā esamību, kā arī jautājumu par to, vai ar produktiem, kurus ģenērisko zāļu uzņēmumi ir plānojuši tirgot, tiek vai netiek pārkāpti šie patenti, aizstāt ar pārliecību, ka šie uzņēmumi nolīgumu darbības laikā tirgū neienāks, izmantojot lielus apgrieztos maksājumus, kuri aptuveni atbilda peļņai, kādu tie gūtu, ja ienāktu tirgū. Tādējādi nav būtiskas nozīmes, vai uzņēmumi noteikti būtu varējuši strīdīgo nolīgumu

darbības laikā ienākt tirgū, jo ar šiem nolīgumiem tieši tika likvidēta šāda iespēja, aizstājot to ar pārliecību, ka tie šajā periodā tirgū neienāks ar saviem produktiem. Tā rīkojoties, strīdīgo nolīgumu puses varēja sadalīt daļu peļņas, ko *Lundbeck* turpināja gūt, tādējādi kaitējot patērētājiem, kuri turpināja maksāt cenu, kas bija augstāka par to, kādu tie maksātu, ja tirgū ienāktu ģenēriskās zāles (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 644.–646. apsvērumu).

430 Treškārt, ir jānoraida arī prasītāju arguments, ka atšķirībā no strīdīgajiem nolīgumiem nolīgumi, kas tika aplūkoti lietā, kurā pasludināts iepriekš 341. punktā minētais spriedums *BIDS* (EU:C:2008:643), būtu vērsti pret konkurenci, pat ja tajos nebūtu paredzēti apgrieztie maksājumi. Proti, līdzīgi Komisijas viedoklim ir jānorāda, ka abās šajās lietās tieši maksājumiem ir bijusi noteicošā loma, jo tie ir pamudinājuši uzņēmumus aiziet no tirgus. Tādējādi lietā, kurā ir pasludināts iepriekš 341. punktā minētais spriedums *BIDS* (EU:C:2008:643), ir maz ticams, ka uzņēmumi, kas aizgāja no tirgus, būtu piekrituši aiziet, ja palikušie uzņēmumi neveiktu maksājumus. Tāpat aplūkojamajā lietā no lietas materiāliem izriet, ka, ja nepastāvētu apgrieztie maksājumi, ģenērisko zāļu uzņēmumi nebūtu vienpusēji piekrituši atturēties no ienākšanas tirgū pēc tam, kad tie bija veikuši darbības un ievērojamus ieguldījumus.

431 Ir taisnība, ka Komisija ir atzinusi, ka noteiktos gadījumos izlīguma noslēgšana saistībā ar patentiem varētu nebūt vērsta pret konkurenci, it īpaši tad, ja tā balstās uz to, kā katra no nolīguma pusēm vērtē patenta spēku, vai arī tad, ja tā paredz apgrieztu maksājumu, tomēr nekavējot ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšanu tirgū (apstrīdētā lēmuma preambulas 638. un 639. apsvērums). Taču šajā gadījumā Komisija ir pamatoti uzskatījusi, ka apgrieztajiem maksājumiem ir bijusi noteicošā loma, jo tie *Lundbeck* ļāva panākt ģenērisko zāļu uzņēmumu apņemšanos, kādu tas nevarētu panākt, ja šādu maksājumu nebūtu, līdz ar to kavējot viņu ienākšanu tirgū.

432 Atbildot uz Vispārējās tiesas jautājumu par iepriekš 78. punktā minētā sprieduma *CB*/Komisija (EU:C:2014:2204) ietekmi, prasītāji ir apgalvojuši, ka minētais spriedums apstiprinot viņu viedokli, ka Komisija strīdīgos nolīgumus esot kļūdaini kvalificējusi kā ierobežojumu mērķa dēļ. Proti, pirmkārt, Tiesa esot atgādinājusi, ka konkurences ierobežojuma mērķa dēļ jēdziens ir jāinterpretē šauri. Otrkārt, ierobežojuma mērķa dēļ pastāvēšanu varot konstatēt vienīgi tad, ja nolīgumam pašam par sevi ir pietiekami kaitējoša iedarbība. Taču saskaņā ar apstrīdēto lēmumu jautājums par to, vai izlīgums var vai nevar tikt uzskatīts par saderīgu ar konkurences tiesībām, prasa veikt individuāla nolīguma padziļinātu analīzi, ņemot vērā faktisko, ekonomisko un juridisko kontekstu. Tāpat no *KFST* iekšējās piezīmes izrietot, ka Komisija nav uzskatījusi, ka maksājumu apjoms *Lundbeck* gadījumā būtu uzskatāms par skaidru piemēru situācijai, kad uzņēmums maksā saviem konkurentiem, lai tie paliktu ārpus tirgus. Tādējādi prasītāji uzskata, ka ar savu pieeju Komisija patiesībā meklē iespēju izvairīties no faktu analīzes un pierādīšanas pienākuma, kāds tai ir, lai konstatētu, ka pastāv konkurences ierobežojums, kura pamatā ir nolīguma radīta ietekme. Treškārt, nevarot neņemt vērā kontekstu, kādā strīdīgie nolīgumi ir noslēgti, proti, it īpaši spēkā esošu paņēmiena patentu pastāvēšanu, nolīgumu ierobežoto darbības laiku, īpašo tiesisko regulējumu EEZ teritorijā un produktu, ar kuriem netiek pārkāpti patenti, nepieejamību pietiekami īsā laikā. Ceturtkārt, lai konstatētu, vai kādas rīcības mērķis ir konkurences ierobežošana, esot svarīga iegūtā pieredze. Šī pieredze esot jāsaprot kā tāda, kas tradicionāli izriet no ekonomiskās analīzes, kādu to ir apstiprinājušas konkurences iestādes un kādu vajadzības gadījumā apstiprina judikatūra. Šajā gadījumā šāda pieredze neesot pastāvējusi.

433 Savukārt Komisija ir paskaidrojusi, ka tā ir piemērojusi pastāvīgo judikatūru šajā jomā, kādu Tiesa ir atgādinājusi iepriekš 78. punktā minētajā spriedumā *CB*/Komisija (EU:C:2014:2204).

434 Proti, ir jānorāda, ka iepriekš 78. punktā minētajā spriedumā *CB*/Komisija (EU:C:2014:2204) Tiesa nav apšaubījusi pamatprincipus saistībā ar ierobežojuma mērķa dēļ jēdzienu, kādi tie izriet no iepriekšējās judikatūras. Ir taisnība, ka savā spriedumā Tiesa ir noraidījusi analīzi, kādu Vispārējā tiesa bija formulējusi savā 2012. gada 29. novembra spriedumā *CB*/Komisija (T-491/07, EU:T:2012:633), kurā tā uzskatīja, ka konkurences ierobežojuma mērķa dēļ jēdziens nav jāinterpretē šauri. Tā ir atgādinājusi, ka konkurences ierobežojuma mērķa dēļ jēdziens var tikt piemērots tikai noteiktiem uzņēmumu starpā

veiktas saskaņošanas veidiem, kuru kaitējuma konkurencei līmenis ir pietiekams, lai varētu tikt atzīts, ka nav jāpārbauda to sekas, citādi Komisija tiktu atbrīvota no pienākuma pierādīt tādu nolīgumu faktiskās sekas tirgū, attiecībā uz kuriem nav nemaz nav konstatēts, ka tie sava rakstura dēļ vien kaitē labai normālas konkurences darbībai (spriedums *CB*/Komisija, minēts 78. punktā, EU:C:2014:2204, 58. punkts).

435 Kopumā no apstrīdētā lēmuma struktūras, it īpaši no tā preambulas 802. un 1338. apsvēruma, izriet, ka strīdīgie nolīgumi ir salīdzināmi ar nolīgumiem par izslēgšanu no tirgus, kas minēti starp vissmagākajiem konkurences ierobežojumiem. Proti, konkurentu izslēgšana no tirgus ir tirgus sadales un ražošanas ierobežošanas galējā forma. Prasītāji nevar pārmest Komisijai, ka tā – kā būtiskus konteksta elementus šajā ziņā – nav ņēmusi vērā, ka pastāv to paņēmiena patenti vai EEZ īpašais tiesiskais regulējums šajā jomā. No apstrīdētā lēmuma preambulas 666.–671. apsvēruma izriet, ka Komisija ir ņēmusi vērā prasītāju paņēmiena patentus, taču ir uzskatījusi, ka, pat pieņemot, ka tie ir spēkā esoši, tie nav tādi, kas ļautu izslēgt jebkādu konkurenci saistībā ar AFV citalopramu. Turklāt Komisija ir arī ņēmusi vērā faktu, ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī ir pastāvējusi neskaidrība jautājumā par prasītāju patentu, it īpaši patenta saistībā ar kristalizāciju, spēkā esamību un ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī neviena EEZ tiesa nebija pieņēmusi nolēmumu šajā jautājumā.

436 Līdz ar to var uzskatīt, ka Komisija ir pareizi piemērojusi judikatūru, kāda ir atgādināta šā sprieduma 338.–344. punktā, kurā ir noteikts, vai nolīgums pats pēc savas būtības varētu būt uzskatāms par tādu, kas konkurenci ierobežo pietiekami smagi, lai to šajā gadījumā varētu kvalificēt kā ierobežojumu mērķa dēļ (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 651. apsvērumu).

437 Tādējādi Komisijai nebija arī jāvērtē strīdīgo nolīgumu konkrēta ietekme uz konkurenci un it īpaši jautājums par to, vai gadījumā, ja nepastāvētu šie nolīgumi, ģenērisko zāļu uzņēmumi ienāktu tirgū, nepārkāpjot vienu vai otru *Lundbeck* patentu, lai tā varētu konstatēt, vai pastāv konkurences ierobežojums mērķa dēļ LESD 101. panta 1. punkta izpratnē, jo tiem šajā ziņā ir bijušas reālas un konkrētas iespējas un tie strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī ir bijuši *Lundbeck* potenciālie konkurenti (skat. iepriekš pirmo pamatu).

438 Turklāt, pretēji tam, ko apgalvo prasītāji, nav nepieciešams, lai Komisija jau būtu iepriekš nosodījusi tāda paša veida nolīgumus, lai tos varētu uzskatīt par tādiem, kas ir konkurences ierobežojums mērķa dēļ. Pieredzes loma, ko Tiesa ir minējusi iepriekš 78. punktā minētā sprieduma *CB*/Komisija (EU:C:2014:2204) 51. punktā, neattiecas uz nolīgumu konkrētu kategoriju noteiktā nozarē, bet gan atsaucas uz faktu, ka ir konstatēts, ka noteiktu veidu koluzīvas darbības, kopumā un ņemot vērā gūto pieredzi, ir tādas, kam varētu būt tik izteikta negatīva ietekme uz konkurenci, ka nav nepieciešams pierādīt, ka tām ir bijušas sekas konkrētā gadījumā. Fakts, ka Komisija iepriekš nav uzskatījusi, ka noteikta veida nolīgums jau sava mērķa dēļ varētu būt konkurenci ierobežojošs, pats par sevi nav tāds, kas varētu liegt – pēc strīdīgo pasākumu individuāla un detalizēta vērtējuma saistībā ar to saturu, mērķi un kontekstu – to izdarīt nākotnē (šajā ziņā skat. spriedumu *CB*/Komisija, minēts 78. punktā, EU:C:2014:2204, 51. punkts; ģenerāladvokāta N. Vāla [*N. Wahl*] secinājumus lietā *CB*/Komisija, C-67/13 P, Krājums, EU:C:2014:1958, 142. punkts, un ģenerāladvokāta M. Vatelē [*M. Wathelet*] secinājumus lietā *Toshiba Corporation*/Komisija, C-373/14 P, Krājums, EU:C:2015:427, 74. punkts).

439 Tādējādi prasītāji ir kļūdījušies, apgalvojot, ka Komisija neesot pietiekami pierādījusi, ka strīdīgos nolīgumus to satura un mērķu dēļ, aplūkojot tos to ekonomiskajā un juridiskajā kontekstā, var uzskatīt par pietiekami kaitējošiem konkurencei (skat. šā sprieduma 343. punktu).

440 Tādējādi pamata pirmā daļa ir jānoraida.

2. Par otro pamata daļu

441 Prasītāji uzskata, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, apstrīdētajā lēmumā secinot, ka ar līdzekļu pārskaitījumu vien ir bijis pietiekami, lai izlīgums saistībā ar patentiem tiktu padarīts par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ.

442 Tie norāda, ka apstrīdētajā lēmumā ir konstatēts, ka "līdzekļi, kurus ir izmantojuši patenta īpašnieki, lai aizsargātu savas tiesības, ir jāņem vērā" (preambulas 641. apsvērums), kas nozīmē, ka "līdzekļi" paši par sevi nolīgumu var padarīt par tādu, kas vērsts pret konkurenci mērķa dēļ. Taču nevienā iepriekšējā lietā neesot bijis norādīts, ka ārējā pamudinājuma pasākums, vienalga, vai ekonomisku priekšrocību vai fiziska vai psiholoģiska spiediena veidā, pats par sevi varētu citādi likumīgu nolīgumu padarīt par tādu, kas vērsts pret konkurenci. Turklāt, lai gan ārējs pamudinājums nevarētu attaisnot nolīgumu, kas citādā ziņā ir vērsts pret konkurenci, tas tāpat nevarētu padarīt par vērstu pret konkurenci nolīgumu, kurš citādi ir likumīgs. Visbeidzot, Tiesas judikatūrā esot apstiprināts, ka nolīguma pret konkurenci vērstajam mērķim ir jābūt konstatējamam neatkarīgi no jebkādiem apsvērumiem par pušu finansiālajiem pamudinājumiem. Tādējādi apstrīdētajā lēmumā esot pieļauta kļūda, ciktāl tajā maksājumam ir piešķirta izšķiroša nozīme, lai gan konkurences tiesībās tā esot neitrāla.

443 Komisija šos argumentus apstrīd.

444 Ciktāl prasītāji ar šo pamata daļu apstrīd to, kā Komisija apstrīdētajā lēmumā ir vērtējusi apgrieztos maksājumus, šajā ziņā ir jāatsaucas uz izklāstījumu, kas šim jautājumam ir veltīts saistībā ar otro prasības pamatu (skat. šā sprieduma 345.–416. punktu).

445 Turklāt ir jāpiebilst, ka judikatūra, kuru min prasītāji un saskaņā ar kuru attiecībā uz pārkāpuma pastāvēšanu nav nozīmes tam, vai nolīgums ir vai nav ticis noslēgts šā nolīguma slēdzēju pušu komerciālās interesēs (šajā ziņā skat. spriedumu, 2007. gada 25. janvāris, *Sumitomo Metal Industries* un *Nippon Steel*/Komisija, C-403/04 P un C-405/04 P, Krājums, EU:C:2007:52, 44. un 45. punkts un tajos minētā judikatūra), nozīmē tikai to, ka nolīguma puses nevar apgalvot, ka šis nolīgums esot visrentablākais risinājums, lai izvairītos no LESD 101. pantā minētā aizlieguma (skat. šā sprieduma 380. punktu). Savukārt šī judikatūra nav pretrunā tam, ka Komisija, konstatējot, vai pastāv konkurences ierobežojums mērķa dēļ, ņem vērā nolīguma saturu, kā arī tā mērķi un kontekstu, kādā tas noslēgts, proti, šajā gadījumā to, ka ir pastāvējuši ievērojami apgrieztie maksājumi.

446 Tādējādi arī pamata otrā daļa ir jānoraida.

3. Par trešo daļu

447 Prasītāji norāda, ka apstrīdētajā lēmumā ir pieļauta kļūda tiesību piemērošanā, pirmkārt, tādēļ, ka tajā nav atzīts, ka strīdīgie nolīgumi ir bijuši nepieciešami, lai īstenotu likumīgu mērķi, proti, aizsargātu un īstenotu patentu, un, otrkārt, ciktāl ar to šajā gadījumā ir kļūdaini piemērota judikatūra par "citiem likumīgiem mērķiem".

448 Prasītāji atsaucas uz Savienības tiesu pastāvīgo judikatūru, saskaņā ar kuru kādai no pusēm noteiktais rīcības ierobežojums sistemātiski neierobežo konkurenci, it īpaši tad, ja šāds ierobežojums ir nepieciešams, lai varētu īstenot galveno mērķi, kas ir neitrāls attiecībā uz konkurenci vai to veicina. Pēc to domām, intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieka īstenoto ieguldījumu aizsardzība varētu būt šāds likumīgs mērķis.

449 Šajā gadījumā strīdīgo nolīgumu likumīgais mērķis esot bijis aizsargāt *Lundbeck* paņēmiena patentus un panākt, lai tie tiktu ievēroti, un tādējādi aizsargāt *Lundbeck* ieguldījumus, nepieļaujot neatgriezenisku kaitējumu, ko varētu radīt ģenērisko zāļu laišana tirgū. Turklāt tie ģenērisko zāļu uzņēmumiem esot devuši laiku, kas nepieciešams, lai konstatētu, vai ir pārkāpti *Lundbeck* patenti, neradot šiem

uzņēmumiem izmaksas vai citus izdevumus, kā arī neliekot saskarties ar kavēšanos, kas saistīta ar tiesāšanos. Turklāt strīdīgo nolīgumu tvērums un darbības laiks esot bijis samērīgs, ciktāl to vienīgais nolūks esot bijis neļaut ģenērisko zāļu uzņēmumiem tirgot citalopramu, ar kuru tiek pārkāpti *Lundbeck* patenti, un ciktāl to darbības laiks galu galā esot bijis saistīts ar *Lagap* tiesvedības iznākumu Apvienotajā Karalistē, kam būtu jāļauj atrisināt pamatā esošos strīdus un konstatēt, vai *Lundbeck* joprojām būtu motivēts balstīties uz saviem paņēmiena patentiem.

450 Komisija šos argumentus apstrīd.

451 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar judikatūru, ja konkrētam darījumam vai darbībai tās neitralitātes vai pozitīvās ietekmes uz konkurenci dēļ netiek piemērots LESD 101. panta 1. pantā paredzētais aizlieguma princips, minētais aizlieguma princips tāpat nav piemērojams viena vai vairāku šī darījuma vai darbības dalībnieku komerciālas autonomijas ierobežojumam, ja šis ierobežojums ir objektīvi nepieciešams minētā darījuma vai darbības īstenošanai un ir samērīgs ar minētā darījuma vai darbības mērķi (skat. spriedumu, 2014. gada 11. septembris, *MasterCard* u.c./Komisija, C-382/12 P, Krājums, EU:C:2014:2201, 89. punkts un tajā minētā judikatūra).

452 Proti, ja šādu ierobežojumu nevar nodalīt no pamatdarījuma vai pamatdarbības, neapdraudot tās pastāvēšanu un mērķus, šī ierobežojuma saderība ar LESD 101. pantu ir jāizskata kopumā ar pamatdarījuma vai pamatdarbības, saistībā ar kuru ierobežojums ir uzskatāms par aksesuāru, saderību, lai gan, aplūkojot izolēti, varētu šķist, ka šādam ierobežojumam *prima facie* ir piemērojams LESD 101. panta 1. punktā paredzētais aizlieguma princips (spriedums *MasterCard* u.c./Komisija, minēts 450. punktā, EU:C:2014:2201, 90. punkts).

453 Ja ir jānosaka, vai konkurences ierobežojumam LESD 101. panta 1. punktā paredzētais aizliegums varētu nebūt piemērojams tāpēc, ka tas ir aksesuārs saistībā ar pamatdarījumu, kuram nav šāda pret konkurenci vērsta rakstura, ir jāpārbauda, vai šī darījuma īstenošana attiecīgā ierobežojuma neesamības apstākļos būtu neiespējama. Faktu, ka attiecīgā ierobežojuma neesamības apstākļos minētais darījums būtu vienkārši kļuvis grūtāk īstenojams vai pat mazāk izdevīgs, nevar uzskatīt par tādu, kas piešķirtu šim ierobežojumam "objektīvi nepieciešamo" raksturu, kurš ir vajadzīgs, lai to varētu kvalificēt kā aksesuāru. Proti, izmantojot šādu interpretāciju, šis jēdziens tiktu paplašināts uz ierobežojumiem, kas nav obligāti nepieciešami pamatdarījuma īstenošanai. Šāds rezultāts varētu apdraudēt LESD 101. panta 1. punktā paredzētā ierobežojuma lietderīgo iedarbību (spriedums *MasterCard* u.c./Komisija, minēts 450. punktā, EU:C:2014:2201, 91. punkts).

454 Tādējādi nosacījums par ierobežojuma nepieciešamo raksturu prasa divkāršu pārbaudi. No vienas puses, ir jāpārbauda, vai ierobežojums ir objektīvi nepieciešams galvenā darījuma īstenošanai, un, no otras puses, ir jāpārbauda, vai tas ir ar to samērīgs (skat. spriedumu *E.ON Ruhrgas* un *E.ON*/Komisija, minēts 98. punktā, EU:T:2012:332, 64. punkts un tajā minētā judikatūra).

455 Turklāt ir jāuzsver, ka, tā kā apgalvojums par saprātīguma noteikuma ["rule of reason"] pastāvēšanu Savienības konkurences tiesībās nav pieņemams, ir jāuzsver, ka, veicot aksesuāra ierobežojuma kvalifikāciju, būtu kļūdaini objektīvās nepieciešamības nosacījumu interpretēt kā tādu, kas prasa izsvērt nolīguma pozitīvo un negatīvo iedarbību uz konkurenci (šajā ziņā skat. spriedumu *E.ON Ruhrgas* un *E.ON*/Komisija, minēts 98. punktā, EU:T:2012:332, 65. punkts un tajā minētā judikatūra).

456 Konkrētajā gadījumā prasītāji norāda, ka ģenērisko zāļu uzņēmumu komerciālās autonomijas ierobežojumi ir aksesuāri galvenā mērķa īstenošanai, kas ietver prasītāju intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību.

457 Šāds arguments nav pieņemams.

458 Pirmkārt, prasītāji nav pierādījuši, ka ierobežojumi, par kuriem panākta vienošanās saskaņā ar strīdīgajiem nolīgumiem, būtu objektīvi nepieciešami, lai aizsargātu viņu intelektuālā īpašuma tiesības, iepriekš minētās judikatūras izpratnē. No vienas puses, tie patentu pārkāpuma gadījumā būtu varējuši aizsargāt savas tiesības, ceļot prasības kompetentajās valsts tiesās. No otras puses, kā Komisija to ir norādījusi apstrīdētā lēmuma preambulas 638. un nākamajos apsvērumos, ir pastāvējuši vairāki veidi, kā panākt izlīgumu patentu jautājumos tā, lai netiktu piemēroti ierobežojumi saistībā ar ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšanu tirgū, izmantojot apgrieztos maksājumus, kas aptuveni atbilst peļņai, uz kādu tie būtu varējuši cerēt gadījumā, ja ienāktu tirgū (skat. šā sprieduma 334. un 411. punktu). Tādējādi prasītāji nav pierādījuši, ka šie ierobežojumi bija objektīvi nepieciešami, lai īstenotu apgalvoto mērķi, proti, panākt, lai tiktu ievērotas viņu intelektuālā īpašuma tiesības.

459 Otrkārt, ir jāatgādina, ka saskaņā ar judikatūru nolīgums nav pasargāts no konkurences tiesību piemērošanas tādēļ vien, ka tas attiecas uz patentu vai ka ar to ir paredzēts panākt izlīgumu strīdā saistībā ar patentiem un ka to var uzskatīt par tādu, kam ir ierobežojošs mērķis, arī tad, ja tam ir bijis ne tikai mērķis ierobežot konkurenci, bet arī citi, likumīgi mērķi (skat. šā sprieduma 427. punktu un tajā minēto judikatūru). Fakts, ka tas varētu būt bijis visrentablākais vai vismazāk riskantais risinājums no komerciālā viedokļa, nekādā veidā neizslēdz LESD 101. panta piemērošanu (šā sprieduma 380. punkts).

460 Treškārt, katrā ziņā, pat ja tiktu pieņemts, ka ierobežojumus, kas panākti saskaņā ar strīdīgajiem nolīgumiem, var uzskatīt par objektīvi nepieciešamiem galvenajam mērķim, uz kuru norāda prasītāji, proti, panākt, lai tiktu ievērotas viņu intelektuālā īpašuma tiesības, tomēr tie būtu nesamērīgi ar šā mērķa īstenošanu. Proti, pretēji tam, ko apgalvo prasītāji, ar strīdīgajiem nolīgumiem netika atrisināts neviens strīds saistībā ar patentiem, jo tajos bija paredzēts vien tas, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi noteiktu laiku paliek ārpus citaloprama tirgus, par to pretī saņemot maksājumu, un tajos pat nebija paredzēts, ka pēc šā perioda beigām tie varēs ienākt šajā tirgū, nesaskaroties ar *Lundbeck* prasībām par patentu pārkāpumu. Turklāt šajos nolīgumos noteiktie ierobežojumi nereti pārsniedza *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu (skat. turpmāk šajā spriedumā sestā prasības pamata analīzi). Visbeidzot, prasītāji kļūdās, apgalvojot, ka lieta *Lagap* Apvienotajā Karalistē ir bijusi pamatlieta, kas ļautu atrisināt strīdus ar ģenērisko zāļu uzņēmumiem, jo, kā Komisija to ir norādījusi apstrīdētā lēmuma preambulas 683. un nākamajos apsvērumos, *GUK* nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti, *Arrow UK* nolīgums, Dānijas *Arrow* nolīgums, *Alpharma* nolīgums un *Ranbaxy* nolīgums tika noslēgti, pirms *Lundbeck* grasījās Apvienotajā Karalistē celt prasību par patentu pārkāpumu pret *Lagap* 2002. gada 14. oktobrī. Attiecībā uz vienīgo nolīgumu, kurš tika noslēgts pēc tam, proti, *GUK* nolīgumu attiecībā uz EEZ, *Lagap* tiesvedība nebija patiešām būtiska, jo *Lagap* tiesvedībā aplūkotā AFV, kuras pamatā ir *Matrix II* paņēmiens, atšķīrās no *Natco* AFV, no kuras tika ražots ģenēriskais citaloprams, kuru plānoja tirgot *Merck* (*GUK*) (apstrīdētā lēmuma preambulas 687. apsvērums).

461 Tādēļ prasītāji kļūdās, apgalvojot, ka ierobežojumi, par kuriem panākta vienošanās strīdīgajos nolīgumos, ir bijuši objektīvi nepieciešami un samērīgi, lai aizsargātu viņu intelektuālā īpašuma tiesības.

462 Vēl prasītāji uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija esot kļūdaini piemērojusi šajā lietā judikatūru saistībā ar citiem likumīgajiem mērķiem. Proti, apstrīdētajā lēmumā tā esot paziņojusi, ka fakts, ka nolīgumam varētu būt arī citi, pilnīgi likumīgi mērķi, neliedzot iespēju konstatēt, ka pastāv ierobežojums mērķa dēļ. Taču lietas, kuras Komisija ir minējusi, pamatojot šo apgalvojumu, attiecās uz situācijām, kurās likumīgo mērķi būtu iespējams īstenot, neierobežojot konkurenci, bet šajā gadījumā strīdīgie nolīgumi ir bijuši nepieciešami, lai nodrošinātu, ka tiek ievēroti *Lundbeck* patenti.

463 Persona, kas iestājusies lietā, atbalsta prasītāju argumentus un arī norāda, ka Komisija ir kļūdaini izmantojusi juridisko kritēriju saistībā ar LESD 101. panta 1. punkta piemērošanu. Tā uzskata, ka Tiesas judikatūra, konstatējot, vai LESD 101. pants ir vai nav piemērojams, balstās uz "objektīvas

nepieciešamības" kritēriju. Līdz ar to Komisijai esot bijis jāvērtē, vai izlīgums ir panākts labticīgi, lai atrisinātu reālu strīdu patentu jomā, un vai panāktie ierobežojumi ir bijuši nepieciešami un samērīgi ar šo likumīgo mērķi.

464 Šajā ziņā ir jānorāda, ka, pretēji tam, ko apgalvo prasītāji un persona, kas iestājusies lietā, Komisija nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, šajā gadījumā piemērojot judikatūru, kas attiecas uz citiem, likumīgiem mērķiem (skat. šā sprieduma 427. punktu un tajā minēto judikatūru), un apstrīdētā lēmuma 653. punktā noraidot prasītāju šajā ziņā izvirzītos argumentus, ciktāl arī šie argumenti balstās uz kļūdainu premisu, ka likumīgais mērķis, uz kuru norāda prasītāji, proti, aizsargāt viņu intelektuālā īpašuma tiesības, neesot bijis īstenojams, neierobežojot konkurenci (skat. šā sprieduma 458.–461. punktu).

465 Tādējādi pamata trešā daļa ir jānoraida.

4. Par pamata ceturto daļu

466 Prasītāji uzskata, ka lēmumā ir pieļauta kļūda tiesību piemērošanā, ciktāl ar to netiek atzīts, ka hipotētisks scenārijs konkrētajā gadījumā izslēdz iespēju konstatēt konkurences ierobežojumu mērķa dēļ.

467 Tie norāda, ka apstrīdētajā lēmumā nav ņemts vērā fakts, ka pat tad, ja nebūtu strīdīgo nolīgumu, ģenērisko zāļu uzņēmumi nebūtu pārdevuši citalopramu, ar kuru netiek pārkāpti patenti. No pastāvīgās judikatūras izrietot, ka vispārējais kritērijs, lai novērtētu to, vai nolīgumu mērķis vai sekas ir bijušas konkurences ierobežošana, ir tāds, ka ir jāizvērtē, kāda būtu bijusi konkurences norise attiecīgajā tirgū, ja minētais nolīgums nepastāvētu. Vismazākās šaubas par to, ka konkurence būtu pastāvējusi, ja nebūtu nolīguma, esot pietiekamas, lai izslēgtu jebkādu LESD 101. panta pārkāpumu. Turklāt nenoteiktību likvidējot arī jebkurš izlīgums, un ar apstrīdēto nolīgumu esot atzīts, ka noteiktos gadījumos ar izlīgumiem, kuri aizkavē ienākšanu tirgū, var nebūt pārkāpts LESD 101. pants.

468 Reālās perspektīvas ienākt vienā vai vairākos EEZ tirgos, uz kurām ir norādīts apstrīdētajā lēmumā, periodā, uz kuru attiecas strīdīgie nolīgumi, neesot pamatotas un katrā ziņā esot vien perspektīvas, kas nozīmējot vismaz to, ka nebija skaidrs, vai gadījumā, ja nolīgumi nepastāvētu, ģenērisko zāļu uzņēmumi pārdotu citalopramu, ar kuru netiek pārkāpti patenti. Proti, prasītāji norāda, ka ģenērisko zāļu uzņēmumiem nav bijusi neviena TA un, pieņemot, ka tie būtu varējuši izlaist savus ģenēriskos produktus, ar kuriem tiek pārkāpti patenti, prasītāji pieprasītu, lai attiecībā uz šiem uzņēmumiem tiktu izdoti rīkojumi par aizliegumiem. Turklāt šie uzņēmumi būtu varējuši nolemt neienākt tirgū vai no tā aiziet, lai izvairītos no tiesvedības ar *Lundbeck*. Visbeidzot, vairāki ģenērisko zāļu uzņēmumi aktīvi turpināja gatavoties savai ienākšanai tirgū, it īpaši turpinot savus citaloprama, ar kuru netiek pārkāpti patenti, pētījumus, un arī strīdīgie nolīgumi tiem neliedza apstrīdēt *Lundbeck* patentu spēkā esamību.

469 Komisija šos argumentus apstrīd.

470 Pirmkārt, ciktāl prasītāji ar saviem argumentiem, šķiet, vēlas apstrīdēt secinājumu, ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī ģenērisko zāļu uzņēmumi ir bijuši *Lundbeck* potenciālie konkurenti, un ciktāl šie argumenti jau ir noraidīti iepriekš saistībā ar pirmo prasības pamatu, ir jāatsaucas uz šajā ziņā sniegto izklāstījumu.

471 Turklāt ir svarīgi atgādināt, ka LESD 101. pants ir paredzēts, lai potenciālo konkurenci aizsargātu tāpat kā faktisko konkurenci, kas tirgū pastāv starp uzņēmumiem (skat. šā sprieduma 99. punktu). Tātad prasītāji atkal veltīgi cenšas apgalvot, ka neesot bijusi skaidrība par to, vai uzņēmumi strīdīgo nolīgumu darbības laikā patiesi būtu ienākuši tirgū, ņemot vērā to, ka šādā argumentācijā nav ņemta vērā atšķirība starp faktisku konkurenci un potenciālu konkurenci.

472 Otrkārt, ciktāl prasītāji apgalvo, ka Komisijai šajā gadījumā ir bijis jāpārbauda hipotētiskais scenārijs, ir jāatgādina, ka attiecībā uz konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ Komisijai ir vienīgi jāpierāda, ka strīdīgie nolīgumi ir pietiekami kaitējoši konkurencei, ņemot vērā to noteikumu saturu, to mērķus, kā arī ekonomisko un juridisko kontekstu, kādā tie iekļaujas, un tai nemaz nav jāvērtē to sekas (šā sprieduma 341. punkts).

473 Hipotētiska scenārija vērtēšana būtu ne tikai grūti īstenojama, jo tad Komisijai būtu jārekonstruē notikumi, kādi īstenotos gadījumā, ja nepastāvētu strīdīgie nolīgumi, lai gan to mērķis tieši ir bijis aizkavēt ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšanu tirgū (skat. šā sprieduma 138. un 139. punktu), bet arī līdzinātos drīzāk strīdīgo nolīgumu ietekmes uz tirgu vērtējumam, nevis objektīvam to pietiekami konkurencei kaitējošā rakstura vērtējumam. Taču analīzes, kas balstās uz konkurences ierobežojuma mērķa dēļ pastāvēšanu, ietvaros šāds ietekmes vērtējums nav prasīts (šā sprieduma 341. punkts).

474 Tādējādi, pat ja tiktu pieņemts, ka daži ģenērisko zāļu uzņēmumi strīdīgo nolīgumu darbības laikā tirgū nebūtu ienākuši tādēļ, ka *Lundbeck* iesniegtu prasības par patenta pārkāpumu, vai tādēļ, ka tie pietiekami īsā laikā nevarētu saņemt TA, svarīgi ir tas, ka šiem uzņēmumiem brīdī, kad tika noslēgti strīdīgie nolīgumi ar *Lundbeck*, ir bijušas reālas un konkrētas iespējas ienākt tirgū un tādējādi tie ir izdarījuši konkurences spiedienu uz šo uzņēmumu. Strīdīgo nolīgumu darbības laikā šis konkurences spiediens bija novērsts, kas pats par sevi ir uzskatāms par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ LESD 101. panta 1. punkta izpratnē.

475 Lai gan ir taisnība, ka izlīgumu mērķis nereti ir samazināt neskaidrību, kas raksturīga tiesvedības turpināšanai, šādi izlīgumi nav pasargāti no konkurences tiesību piemērošanas (skat. šā sprieduma 427. punktu). Turklāt, kā Komisija ir konstatējusi apstrīdētajā lēmumā, tie ir īpaši problemātiski, ja tajos ir paredzēts maksāt potenciālajiem konkurentiem, lai tie noteiktu periodu atrastos ārpus tirgus, tomēr nekādā veidā nerisinot ne mazāko pamatā esošo strīdu patentu jomā, kā tas ir šajā gadījumā.

476 Tādējādi Komisija ir pamatoti uzskatījusi, ka strīdīgie nolīgumi ir līdzīgi nolīgumiem starp konkurentiem par izslēgšanu no tirgus un ka tie varētu negatīvi ietekmēt konkurenci, nepastāvot nepieciešamībai LESD 101. panta piemērošanas nolūkā pierādīt, ka tiem šāda ietekme ir bijusi.

477 Tādēļ arī pamata ceturtā daļa un trešais pamats kopumā ir jānoraida.

E – *Par ceturto prasības pamatu saistībā ar kļūdu tiesību piemērošanā un pamatojuma nesniegšanu, noraidot kritēriju par patentu piemērošanas jomu kā būtisku normu izlīguma nolīgumu saistībā ar patentiem novērtēšanai LESD 101. panta 1. punkta ietvaros*

478 Prasītāji uzskata, ka Komisija ir kļūdaini atteikusies atzīt, ka uz nolīgumiem, kas ietver ierobežojumus, kuri atbilst tiem, kas ir raksturīgi patenta tiesību īstenošanai, neattiecas LESD 101. panta 1. punkts, un ir kļūdaini uzskatījusi, ka nolīgumi, kuros paredzēti ierobežojumi, kas pārsniedz šo patentu piemērošanas jomu, varētu ietilpt šīs tiesību normas piemērošanas jomā. Pirmkārt, tie norāda, ka apstrīdētajā lēmumā ir pieļauta kļūda tiesību piemērošanā, ciktāl ar to tiek noliegts, ka patentu piemērošanas jomas kritērijs ir būtiska kontroles norma, lai izvērtētu izlīguma nolīgumus patentu jomā saistībā ar LESD 101. panta 1. punktu, un, otrkārt, ka argumentācija, kādu Komisija ir ietvērusi apstrīdētajā lēmumā, lai noraidītu šo kritēriju, ir neskaidra, absurda un pretrunā galvenajai argumentācijai, kas ir pamatā pārējam apstrīdētajam lēmumam.

1. Par pirmo pamata daļu

479 Pirmkārt, prasītāji apgalvo, ka līgumiskie ierobežojumi, kas ietilpst patenta īpašnieka tiesību piemērošanas laikā, kā arī teritoriālās un materiālās piemērošanas jomā, nepārkāpj konkurences tiesības, jo šie ierobežojumi ir analogi tiem, kas raksturīgi pamatā esošajam patentam, neatkarīgi no tā, vai izlīgums tostarp paredz vai neparedz oriģinālo zāļu uzņēmuma līdzekļu pārskaitījumu par labu ģenērisko zāļu ražotājam.

480 Šāds nosacījums atbilstot principam, saskaņā ar kuru patenti ir uzskatāmi par spēkā esošiem, līdz tiek skaidri paziņots, ka tie nav spēkā. Iepriekš 119. punktā minētajā spriedumā *Windsurfing* (EU:C:1986:75) Tiesa esot atzinusi, ka jebkura klauzula saistībā ar produktiem, uz kuriem attiecas patents, ir attaisnojama ar intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību. Tādējādi patenta piemērojamība esot nozīmīga, lai varētu novērtēt, vai ir ticis pārkāpts LESD 101. pants.

481 Otrkārt, prasītāji uzskata, ka jebkuram izlīgumam ir jābūt saistītam ar "labticīgu" tiesvedību starp nolīguma pusēm, kas saistīta ar patenta spēkā esamību vai patenta pārkāpumu. Šādi nolīgumi pēc sava rakstura esot likumīgi un lietderīgi, un par tiem neesot jāveic "pretmonopola" pārbaude, izņemot gadījumus, kad pamatā esošais strīds būtu fiktīvs.

482 Attiecībā uz izlīgumiem saistībā ar patentiem un ģenēriskajām zālēm tiesvedība esot jākvalificē kā autentiska, ja, no vienas puses, nav konstatēts, ka patenta īpašnieks ir zinājis vai ir bijis cieši pārliecināts, ka tas nav derīgs, un, no otras puses, šim īpašniekam ir pietiekami pierādījumi, lai apgalvotu, ka ar ģenēriskajām zālēm tiek pārkāpts viņa patents. Ja patenta īpašniekam ir vienkāršas šaubas par tā spēkā esamību, ar šīm šaubām, kuras atspoguļo nenoteiktību, kas raksturīga jebkura strīda risināšanai, neesot pietiekami, lai skartu strīda autentiskumu un lai izlīguma nolīgumu padarītu prettiesisku. Tādējādi tādi paziņojumi kā apstrīdētajā lēmumā vairākkārt citētais, kas veikts vairāk nekā pusotru gadu pēc strīdīgo nolīgumu noslēgšanas un liecina, ka *Lundbeck* darbinieks bija pieļāvis 60 % riska iespējamību, ka Apvienotās Karalistes tiesas varētu atcelt patentu saistībā ar kristalizāciju, nekādā gadījumā neesot izmantojami, lai konstatētu, ka *Lundbeck* ir uzskatījis, ka patents saistībā ar kristalizāciju nav bijis spēkā vai ka tam nav bijušas nekādas izredzes tiesā panākt tā īstenošanu.

483 Treškārt, prasītāji uzskata, ka tādējādi patenta piemērošanas jomas kritērijs ir vienīgā atbilstīgā norma. Vispirms šāds kritērijs ļaujot noteikt saprātīgu līdzsvaru starp konkurences tiesībām un patentu tiesībām. Turklāt tas atbilstot Komisijas bažām par izlīgumiem saistībā ar patentiem, jo ģenērisko zāļu uzņēmums, kas noslēdz šādu nolīgumu, var ienākt tirgū, nepārkāpjot attiecīgā patenta materiālo un teritoriālo piemērošanas jomu un piemērojamību laikā. Visbeidzot tam nav raksturīgi trūkumi, kas piemīt apstrīdētajā lēmumā izmantotajam kritērijam.

484 Ceturtkārt, prasītāji norāda, ka ne ar vienu no strīdīgajiem nolīgumiem nav pārkāpts LESD 101. pants, jo tie visi atbilst, no vienas puses, nosacījumam par patenta piemērošanas jomas saglabāšanu, jo nolīgumā paredzētie ierobežojumi ir attiekušies vien uz zālēm, ar kurām tika pārkāpti patenti, un tie nepārsniedza *Lundbeck* paņēmiena patentu teritoriālo piemērošanas jomu un piemērojamību laikā, un, no otras puses, nosacījumam par autentisku strīdu, jo neviens pierādījums neliecina, ka *Lundbeck* uzskatītu, ka tā patenti nav spēkā esoši, un turklāt tā rīcībā bija zinātniski pierādījumi, kas apliecina, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi pārkāpj paņēmiena patentu.

485 Komisija šos argumentus apstrīd.

486 Vispirms jāatgādina, ka saskaņā ar judikatūru LESD 101. panta 1. punktā nekādā veidā nav nošķirti nolīgumi, kuru mērķis ir izbeigt strīdu, un tie, kam ir citi mērķi (spriedums *Bayer* un *Maschinenfabrik Hennecke*, minēts 427. punktā, EU:C:1988:448, 15. punkts). Lai gan dalībvalsts tiesību aktos atzīto tiesību, kas attiecas uz intelektuālo īpašumu, pastāvēšanu LESD 101. pants neietekmē, uz to

īstenošanas nosacījumiem tomēr var tikt attiecināti šajā pantā noteiktie aizliegumi. Tā tas var būt katru reizi, kad šķiet, ka šādu tiesību īstenošana ir aizliegtas vienošanās mērķis, līdzeklis vai sekas (spriedums *Centrafarm* un *de Peijper*, minēts 117. punktā, EU:C:1974:114, 39. un 40. punkts).

487 Tādējādi, lai gan ir taisnība, ka rūpnieciskā īpašuma tiesību īpašais mērķis ir tostarp nodrošināt īpašniekam, tādējādi atlīdzinot izgudrojuma radītāja centienus, ekskluzīvas tiesības izmantot izgudrojumu, lai ražotu un pirmajam laistu tirgū rūpnieciskos produktus vai nu tieši, vai arī piešķirot licenci trešajām personām, kā arī tiesības iebilst pret jebkuru patenta pārkāpumu (spriedums *Centrafarm* un *de Peijper*, minēts 117. punktā, EU:C:1974:114, 9. punkts), tās nevar tikt interpretētas kā tādas, kas garantē aizsardzību arī pret darbībām ar mērķi apstrīdēt patenta spēkā esamību, ņemot vērā to, ka ir sabiedrības interesēs novērst jebkādus šķēršļus uzņēmējdarbībai, kas varētu izrietēt no kļūdaini izsniegtiem patentiem (spriedums *Windsurfing*, minēts 119. punktā, EU:C:1986:75, 92. punkts).

488 Pretēji tam, ko apgalvo prasītāji, šajā ziņā ir jāatzīmē, ka apsvērumi, kas izklāstīti iepriekš 119. punktā minētā sprieduma *Windsurfing* (EU:C:1986:75) 92. punktā, ir attiecināmi ne tikai uz klauzulām, uz kurām acīmredzami neattiecas patenta piemērošanas joma. Proti, tā paša sprieduma 46. punktā Tiesa ir uzskatījusi, ka, pat ja tiktu pieņemts, ka Vācijas patents ir attiecies uz visiem buru dēļiem, proti, arī uz pelddēli, kas nozīmētu, ka klauzula, kura tika aplūkota, ietilptu patenta piemērošanas jomā, tas nenozīmētu, ka šāda klauzula ir saderīga ar LESD 101. pantu.

489 Turklāt saskaņā ar judikatūru, lai gan Komisija nevar atturēties no jebkādas iniciatīvas tad, ja patenta tvērums ir būtisks, lai novērtētu LESD 101. un 102. panta pārkāpumu, tai nav pienākuma definēt patenta tvērumu (spriedums *Windsurfing*, minēts 119. punktā, EU:C:1986:75, 26. punkts).

490 Ņemot vērā šo judikatūru, kā arī LESD 101. pantam raksturīgos mērķus, kas prasa it īpaši, lai katrs uzņēmējs autonomi nosaka politiku, kādu tas plāno ievērot tirgū (šajā ziņā skat. spriedumu *BIDS*, minēts 341. punktā, EU:C:2008:643, 33. un 34. punkts), lai pasargātu patērētājus no nepamatota cenu pieauguma koluzīvas vienošanās starp konkurentiem dēļ (skat. šā sprieduma 386. punktu), Komisija šajā gadījumā pamatoti ir noraidījusi patenta piemērojamības kritērija piemērošanu, lai izvērtētu strīdīgos nolīgumus, aplūkojot tos no LESD 101. panta 1. punkta rakursa.

491 Proti, kā Komisija ir apgalvojusi apstrīdētā lēmuma preambulas 698. apsvērumā, šis kritērijs, raugoties no konkurences tiesību skatpunkta, vairākos aspektos ir problemātisks. Pirmkārt, tas liek prezumēt, ka ar ģenēriskajām zālēm tiek pārkāpts oriģinālo zāļu uzņēmuma patents, un tādējādi uz šā pamata tas ļauj izslēgt ģenēriskās zāles, lai gan jautājums par ģenērisko zāļu pārkāpjošo vai nepārkāpjošo raksturu nav atrisināts. Otrkārt, tas balstās uz prezumpciju, ka jebkurš patents, kas minēts izlīguma ietvaros, gadījumā, ja tā spēkā esamība tiktu apstrīdēta, tiktu uzskatīts par spēkā esošu, lai gan tam nav pamata ne tiesībās, ne praksē (šā sprieduma 122. punkts). Patenta piemērošanas jomas kritērijs tātad balstās uz prasītāju subjektīvu vērtējumu par to patentu piemērošanas jomu un to spēkā esamību, lai gan valsts tiesai vai kompetentajai iestādei varētu būt cits viedoklis.

492 *Supreme Court of the United States*, ar savu iepriekš 353. punktā minēto spriedumu *Actavis* izbeidzot intensīvos strīdus šajā jautājumā, ir izmantojusi tādu pašu pieeju, noraidot patenta piemērošanas jomas kritēriju, kādu piemēroja dažas zemākas instances tiesas, un uzskatījusi, ka fakts, ka nolīgums ietilpst patenta piemērošanas jomā, nepasargā šo nolīgumu no "pretmonopola" prasībām.

493 Jautājums par to, vai ierobežojums ietilpst vai neietilpst patenta piemērošanas jomā, ir secinājums, kas izriet no tā tvēruma un spēkā esamības pārbaudes, nevis, kā to apgalvo prasītāji, ir šādas pārbaudes sākuma punkts (skat. iepriekš 353. punktu saistībā ar spriedumu *Actavis*).

494 Tādējādi, kad prasītāji cenšas apgalvot, ka ar produktiem, kurus ģenērisko zāļu uzņēmumi vēlējās tirgot, tiekot pārkāpti viņu patenti vai tie iekļaujas to piemērošanas laikā vai materiālās vai teritoriālās piemērošanas jomā, patiesībā tās ir vien spekulācijas, kuras balstās uz viņu pašu subjektīviem vērtējumiem, jo tie neapstrīd, ka brīdī, kad tika noslēgti strīdīgie nolīgumi, neviena valsts tiesa vai

kompetentā iestāde nebija konstatējusi, ka ar šiem produktiem tiek pārkāpts viens vai otrs viņu paņēmiena patents (šā sprieduma 145. punkts). Turklāt, kā to uzsver Komisija, laikā, kad tika noslēgta lielākā daļa strīdīgo nolīgumu, patents saistībā ar kristalizāciju pat vēl nebija izsniegts (šā sprieduma 127. punkts), tādējādi prasītāju patentu piemērošanas joma ir bijusi neskaidra, tāpat kā šajos nolīgumos ietverto ierobežojumu piemērošanas joma.

495 Turklāt fakts, ka dažus ierobežojumus, kas ietverti strīdīgajos nolīgumos, Komisija ir uzskatījusi par tādiem, kas potenciāli ietilpst *Lundbeck* patentu piemērošanas jomā, nozīmē tikai to, ka prasītāji būtu varējuši panākt līdzīgus ierobežojumus ar tiesu nolēmumiem, kas tiktu pieņemti viņu patentu īstenošanai, pieņemot, ka tie kompetentajās valsts tiesās būtu guvuši pozitīvu rezultātu. Šajā ziņā, pat ja strīdīgajos nolīgumos bija ietverti arī ierobežojumi, kas potenciāli ietilpst prasītāju patentu piemērošanas jomā, šie nolīgumi pārsniedz viņu intelektuālā īpašuma tiesību īpašo mērķi, kas, protams, ietver tiesības iebilst pret patentu pārkāpumiem, bet ne slēgt nolīgumus, saskaņā ar kuriem faktiskiem vai potenciāliem konkurentiem tirgū tiek samaksāts, lai tie neienāktu tirgū (skat. šā sprieduma 487. punktu un apstrīdētā lēmuma preambulas 698. apsvērumu).

496 Tomēr prasītāji apgalvo, ka šajā gadījumā starp strīdīgo nolīgumu pusēm ir pastāvējuši reāli strīdi saistībā ar patentiem, tāpēc tie šos strīdus varēja atrisināt ar izlīgumu, nepārkāpjot LESD 101. pantu.

497 Tomēr rodas šaubas, vai strīdīgie nolīgumi patiesi būtu ļāvuši izbeigt pamatā esošos strīdus saistībā ar patentiem starp prasītājiem un ģenērisko zāļu uzņēmumiem, jo šajos nolīgumos nebija paredzēta nekāda tūlītēja ģenērisko zāļu ienākšana tirgū uzreiz pēc nolīgumu termiņa beigām, kam būtu pievienota prasītāju atteikšanās no pretenzijām saistībā ar patentiem (skat. šā sprieduma 354. punktu un apstrīdētā lēmuma preambulas 662. apsvērumu).

498 Turklāt, pat ja tiktu pieņemts, ka strīdīgie nolīgumi patiešām būtu varējuši ļaut panākt izlīgumu strīdā starp pusēm, pietiek vien atgādināt, ka LESD 101. panta 1. punktā nekādā veidā nav nošķirti nolīgumi, kuru mērķis būtu izbeigt strīdu, un tie, kuriem ir citi mērķi (šajā ziņā skat. spriedumu *Bayer* un *Maschinenfabrik Hennecke*, minēts 427. punktā, EU:C:1988:448, 15. punkts). Tā kā šo nolīgumu pret konkurenci vērstais mērķis ir pietiekami konstatēts, jo runa ir par nolīgumiem, ar kuriem potenciālie konkurenti tiek izslēgti no tirgus apmaiņā pret maksājumu, tad gadījumā, ja tie varētu būt labvēlīgi arī konkurencei un patērētājiem, prasītājiem šāda ietekme ir jāpierāda un tā ir jāvērtē no LESD 101. panta 3. punkta viedokļa (skat. turpmāk septītā prasības pamata vērtējumu), nevis jāvērtē Komisijai, ņemot vērā tā paša panta 1. punktu (šajā ziņā skat. spriedumu *Brasserie nationale* u.c./Komisija, minēts 387. punktā, EU:T:2005:298, 85. punkts).

499 Tādējādi prasītāji kļūdās, apgalvojot, ka Komisijas piemērotajam juridiskajam kritērijam neesot pamata judikatūrā vai ka aizliegums, kas paredzēts LESD 101. panta 1. punktā, uz intelektuālā īpašuma tiesību īstenošanu var attiekties vienīgi izņēmuma apstākļos. Komisija nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, noraidot patenta piemērošanas jomas kritēriju kā būtisku kritēriju, lai strīdīgos nolīgumus vērtētu no LESD 101. panta 1. punktu skatpunkta. Kā apgalvo Komisija, būtisks kritērijs šajā gadījumā ir bijis konkurences ierobežojuma mērķa dēļ jēdziens, kāds tas ir izstrādāts Savienības tiesu judikatūrā (šā sprieduma 338.–344. punkts).

500 Tādējādi Komisija, konstatējot, ka šo nolīgumu mērķis ir bijis ierobežot konkurenci LESD 101. panta izpratnē, konkrētajā gadījumā ir juridiski pamatoti balstījusies uz faktoru kopumu kā konteksta elementiem, piemēram, apgrieztā maksājuma pastāvēšanu, šā maksājuma lielumu un faktu, ka tas šķietami atbilda peļņai, kādu ģenērisko zāļu uzņēmumi cerēja saņemt gadījumā, ja tie ienāktu tirgū, kā arī to, ka nepastāvēja klauzula, kas atvieglotu ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšanu tirgū pēc strīdīgo nolīgumu termiņa beigām, un to, ka pastāvēja ierobežojumi, kas pārsniedza prasītāju patentu piemērošanas jomu (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 661. un 662. apsvērumu).

501 Tādējādi pamata pirmā daļa ir jānoraida.

2. Par otro pamata daļu

502 Pirmkārt, prasītāji apgalvo, ka patenta piemērošanas jomas kritērija noraidīšanas pamatojums ir ietverts vienīgi apstrīdētā lēmuma preambulas 698. apsvērumā, kurā turklāt esot minēts absurds pamatojums, jo prasītāji uzskata, ka šis kritērijs nemudina ģenērisko zāļu uzņēmumus izbeigt jebkādus centienus ienākt tirgos, bet gan vienīgi nepārdot produktus, ar kuriem tiek pārkāpti patenti.

503 Turklāt tiesības iebilst pret patentu pārkāpumiem nozīmējot arī to, ka patentu īpašnieks var iebilst pret patentu pārkāpumiem, strīdu atrisinot ar izlīgumu. Pretēji tam, kas minēts apstrīdētajā lēmumā, šādas tiesības izrietot arī no patenta īpašā mērķa. Uz iepriekš 119. punktā minēto spriedumu *Windsurfing* (EU:C:1986:75), kas minēts apstrīdētajā lēmumā, varot atsaukties, vienīgi apgalvojot, ka *Lundbeck* nav pilnvarots risināt konfliktu par divu trešo ražotāju produktiem, kas šim gadījumam neatbilst. Turklāt apstrīdētajā spriedumā izvirzītais arguments, saskaņā ar kuru izlīgumi ir atļauti vienīgi tad, ja tie balstās uz pušu subjektīvo vērtējumu par patenta spēku, esot pretrunā apgalvojumam, ka patenta īpašniekiem nevajadzētu būt iespējai pašiem vērtēt, vai ar ģenēriskajām zālēm tiek pārkāpti viņu patenti. Tāpat apstrīdētajā lēmumā neesot paskaidrots, kādēļ šis patenta piemērošanas jomas kritērijs, kas pastāv Amerikas Savienoto Valstu tiesībās, neesot transponējams Savienības tiesībās.

504 Otrkārt, prasītāji uzskata, ka tas, ka Komisija ir noraidījusi patenta piemērošanas jomas kritēriju, neatbilstot apstrīdētā lēmuma galvenajam pamatojumam, uz kuru Komisija ir balstījusi savu strīdīgo nolīgumu vērtējumu. Proti, Komisija savu secinājumu, ka šo nolīgumu mērķis ir bijis ierobežot konkurenci, esot balstījusi uz apgalvojumu, ka tajos bija ietverti ierobežojumi, kas pārsniedz *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu, jo ar tiem bija paredzēts liegt jebkura ģenēriskā citaloprama ienākšanu tirgū neatkarīgi no tā, vai ar to tiek vai netiek pārkāpti patenti. Tomēr citās vietās Komisija ir paziņojusi, ka apgrieztie maksājumi paši par sevi liecinot, ka strīdīgo nolīgumu mērķis ir bijis visā to darbības laikā no ģenēriskā citaloprama tirgus atturēt ģenērisko zāļu uzņēmumus neatkarīgi no tā, vai ar zālēm, kuras šie uzņēmumi varētu pārdot, tika vai netika pārkāpti patenti.

505 Tas pierādot, ka patentu piemērošanas jomas kritērijam Komisijas analīzē ir bijusi ļoti nozīmīga loma, kas esot pretrunā tās apgalvojumam, ka jautājums par to, vai strīdīgie nolīgumi nav pārsnieguši *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu, nav būtiski mainījis Komisijas veikto šo ierobežojumu juridisko analīzi.

506 Komisija šos argumentus apstrīd.

507 Pirmkārt, ir jāatgādina, ka pamatojumam, kāds tiek prasīts LESD 296. pantā, ir jābūt pielāgotam attiecīgā akta būtībai un tam nepārprotami un viennozīmīgi jāatspoguļo iestādes – akta autores – argumentācija, lai ļautu ieinteresētajām personām noskaidrot veiktā pasākuma pamatojumu un kompetentajai tiesai veikt pārbaudi (skat. spriedumu, 2011. gada 29. septembris, *Elf Aquitaine* /Komisija, C-521/09 P, Krājums, EU:C:2011:620, 147. punkts un tajā minētā judikatūra).

508 Tādējādi saistībā ar individuāliem lēmumiem no pastāvīgās judikatūras izriet, ka pienākuma pamatot individuālu lēmumu mērķis – papildus mērķim ļaut tiesai īstenot savu kontroli – ir sniegt ieinteresētajai personai pietiekamas norādes, lai saprastu, vai lēmumā, iespējams, nav pieļauta kļūda, kas ļautu apstrīdēt tā spēkā esamību. Tomēr ir jāatgādina, ka LESD 296. pantā paredzētais pamatojuma norādīšanas pienākums ir būtiska formalitāte, kura ir jānošķir no jautājuma par pamatojuma pamatotību, kas attiecas uz strīdīgā akta tiesiskumu pēc būtības (spriedums *Elf Aquitaine* /Komisija, minēts 507. punktā, EU:C:2011:620, 146. un 148. punkts un tajos minētā judikatūra).

509 Šajā gadījumā saistībā ar patenta piemērošanas jomas kritērija noraidīšanas pamatojumu apstrīdētajā lēmumā ir jākonstatē, ka Komisija uz prasītāju argumentiem ir skaidri atbildējusi apstrīdētā lēmuma preambulas 698. apsvērumā. Komisija tajā it īpaši ir paskaidrojusi iemeslus, kādēļ šis kritērijs neļauj novērst bažas, kādas strīdīgie nolīgumi rada no konkurences tiesību viedokļa (skat. šā sprieduma 491. punktu). Turklāt no apstrīdētā lēmuma vispārējās struktūras izriet, ka Komisija strīdīgajiem

nolīgumiem piemēroja konkurences ierobežojuma mērķa dēļ jēdzienu saskaņā ar LESD 101. panta 1. punktu, ņemot vērā ekonomisko un juridisko kontekstu, kādā tie ir tikuši noslēgti, un ņemot vērā virkni faktoru saistībā ar to (skat. šā sprieduma 354. punktu), tādējādi nenovēršami atkāpjoties no patentu piemērošanas jomas kritērija kā juridiska kritērija, kam būtu nozīme, novērtējot šos nolīgumus no LESD 101. panta 1. punkta skatpunkta.

510 Tādējādi prasītāji nevar pārmest Komisijai, ka tā apstrīdētajā lēmumā neesot sniegusi pietiekamu pamatojumu par patenta piemērošanas jomas kritērija noraidīšanu, kā arī jautājumu par to, vai patentu īpašniekiem ir tiesības novērst patentu pārkāpumus, strīdus risinot izlīguma ceļā – šis jautājums attiecas uz apstrīdētā lēmuma vērtējumu pēc būtības, kas īstenots šajā spriedumā otrā un trešā prasības pamata analīzes ietvaros.

511 Turklāt prasītāji veltīgi apgalvo, ka Komisijai savs apstrīdētais lēmums ir bijis jāpamato, atsaucoties uz Amerikas Savienoto Valstu tiesībās piemērojamiem juridiskiem kritērijiem. Proti, jau ir ticis nolemts, ka nostājai, kāda ir ieņemta kādas trešās valsts tiesībās, nevar tikt dota priekšroka pār Savienības tiesībās noteikto nostāju un ka šādu tiesību pārkāpums pats par sevi nav uzskatāms par trūkumu, kura dēļ saskaņā ar Savienības tiesībām pieņemts lēmums varētu būt prettiesisks (šajā ziņā skat. spriedumu, 2003. gada 30. septembris, *Atlantic Container Line* u.c./Komisija, T-191/98 un no T-212/98 līdz T-214/98, Krājums, EU:T:2003:245, 1406. un 1407. punkts un tajos minētā judikatūra).

512 Katrā ziņā pietiek konstatēt, ka spriedumā, kurā ir ietverts *Supreme Court of the United States* vairākuma viedoklis, nevis tiesneša Robertsa [*Roberts*] atšķirīgais viedoklis, lietā, kurā pasludināts iepriekš 353. punktā minētais spriedums *Actavis*, skaidri ir noteikts, ka fakts, ka nolīgums ietilpst patenta piemērošanas jomā, nepasargā šo nolīgumu no "pretmonopola" prasībām, tādējādi noraidot patenta piemērošanas jomas kritēriju kā normu, kurai būtu nozīme, lai vērtētu izlīgumu saistībā ar patentiem, kuros ir ietverti apgrieztie maksājumi, ko dēvē par "pay for delay", kādi ir strīdīgie nolīgumi šajā gadījumā, pret konkurenci vērsto raksturu.

513 Protams, kā tiesas sēdē norādīja prasītāji, regulatīvais konteksts, kāds pastāv Amerikas Savienotajās Valstīs, atšķiras no tā, kas pastāv dažādās Savienības dalībvalstīs. Tāpēc ir pareizi, ka Komisija, vērtējot strīdīgos nolīgumus no LESD 101. panta viedokļa, nav plašāk vērtējusi prasītāju argumentus attiecībā uz patentu piemērošanas jomas kritērija piemērošanu, ko pirms iepriekš 353. punktā minētā sprieduma *Actavis* [pasludināšanas] Amerikas Savienotajās Valstīs ir izmantojušas dažas zemāko instanču tiesas.

514 Otrkārt, prasītāji kļūdaini apgalvo, ka apstrīdētais lēmums esot pretrunīgs, jo ar to esot atzīts, no vienas puses, ka strīdīgie nolīgumi ir vērsti pret konkurenci neatkarīgi no tā, vai tajos ir vai nav ietverti ierobežojumi, kas pārsniedz viņu patentu piemērošanas jomu, un, no otras puses, ka šajos nolīgumos ir iekļauti ierobežojumi, kas pārsniedz viņu patentu piemērošanas jomu, ciktāl ar tiem bija paredzēts traucēt ģenērisko zāļu uzņēmumiem pārdot jebkāda veida ģenērisko citalopramu.

515 Proti, Komisija it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 661. un 662. apsvērumā ir paskaidrojusi, ka fakts, ka *Lundbeck* nebūtu varējis panākt tādus pašus ierobežojumus ģenērisko zāļu ienākšanai tirgū, izmantojot paņēmiena patentus, ir būtisks apliecinājums – citu apliecinājumu starpā – tam, ka strīdīgie nolīgumi ir pretrunā LESD 101. panta 1. punktam. Citiem vārdiem sakot, jautājums par to, vai ierobežojumi, kas iekļauti strīdīgajos nolīgumos, pārsniedz prasītāju patentu piemērošanas jomu, ir ticis uzskatīts par būtisku, bet ne izšķirošu faktoru, lai varētu konstatēt, ka pastāv ierobežojums mērķa dēļ šīs tiesību normas izpratnē, kā tas skaidri izriet no apstrīdētā lēmuma preambulas 641. apsvēruma (šā sprieduma 335., 336. un 354. punkts). Tātad apstrīdētajā lēmumā šajā ziņā nav nekādu pretrunu.

516 Tādējādi ceturtais prasības pamats ir jānoraida.

F – *Par piekto prasības pamatu saistībā ar acīmredzamu kļūdu faktu vērtējumā, ar pienākuma ievērot pienācīgu rūpību pārkāpumu un ar pamatojuma nesniegšanu, kas pieļauti, "Lundbeck" darbības kvalificējot kā ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšanai tirgū naidīgu vispārējo stratēģiju un kā tātad, kam ir nozīme, vērtējot strīdīgos nolīgumus no LESD 101. panta 1. punkta viedokļa*

517 Prasītāji norāda, ka apstrīdētais lēmums ir nepietiekami pamatots, tajā ir pieļautas acīmredzamas kļūdas faktu vērtējumā un nav izpildīts Komisijas pienākums ievērot rūpību, ciktāl tā ir koncentrējusies uz dažiem atlasītiem paziņojumiem un nav ņēmusi vērā būtiskus faktus, lai secinātu, ka tie ir īstenojuši "vispārēju stratēģiju", kas bija vērsta pret citaloprama ģenēriskajām versijām, un ir balstījusies uz šo apgalvoto stratēģiju, vērtējot strīdīgos nolīgumus no LESD 101. panta 1. punkta viedokļa.

518 Pirmkārt, prasītāji apgalvo, ka viņu vispārējo stratēģiju ir veidojušas vienpusējas darbības, kas nekādā veidā nav bijušas saistītas ar strīdīgajiem nolīgumiem, un katrā ziņā tās nav bijušas prettiesiskas. Tie uzskata, ka Komisija ir pieļāvusi virkni smagu kļūdu, apstrīdētajā lēmumā apgalvojot, ka tie ir īstenojuši vairākus plānus, kas iekļaujas apgalvotajā vispārējā stratēģijā pret ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšanu citaloprama tirgū, proti, pirmkārt, nosakot labvēlības periodu escitaloprama laišanai tirgū, otrkārt, iesniedzot citaloprama ražošanas paņēmienu patentus, treškārt, iejaucoties citaloprama ģenērisko versiju TA procedūrās, ceturtkārt, likvidējot konkurences draudus, ko radīja AFV citaloprama nākotnes ražotāji, un, piektkārt, mudinot ģenērisko zāļu uzņēmumus izbeigt centienus ienākt citaloprama tirgū.

519 Otrkārt, tie norāda, ka apstrīdētajā lēmumā nav skaidrots, kādā veidā to darbībām varētu būt nozīme, lai konstatētu, ka ir pārkāpts LESD 101. panta 1. punkts. Prasītāji uzskata, ka pušu nodomi nevar citādi likumīgos nolīgumus padarīt par nesaderīgiem ar konkurences tiesībām. Šo pušu subjektīvais nodoms esot aksesuārs galvenajam jautājumam par to, vai konkurences ierobežojums izriet no šo nolīgumu objektīvajiem mērķiem, ņemot vērā kontekstu, kādā tie iekļaujas. Apstrīdētais lēmums esot kļūdaini koncentrējies uz *Lundbeck* vienpusējo rīcību, un tajā neesot paskaidrots, kādā veidā apgalvotais *Lundbeck* nodoms ir bijis kopīgs ar ģenērisko zāļu uzņēmumiem un vai tie ir zinājuši par šādu nodomu. Tādējādi Komisija nevar atsaukties uz šo rīcību, lai konstatētu, ka pastāvēja gribu saskaņošana starp *Lundbeck* un ģenērisko zāļu uzņēmumiem nolūkā ierobežot citaloprama ģenēriskās versijas radīto konkurenci.

520 Treškārt, prasītāji uzskata, ka Komisija nav izpildījusi savu pienākumu ievērot pienācīgu rūpību, kas tai liek rūpīgi un objektīvi vērtēt visus attiecīgajā gadījumā būtiskos elementus, jo tā nav ņēmusi vērā visus citus faktus, kas liecina, ka to darbības ir bijušas paredzētas, lai īstenotu likumīgus mērķus, piemēram, piemērot spēkā esošu patentu, lai pretotos patentu pārkāpjošai ienākšanai [tirgū], patērētāju labā izlaist inovatīvu produktu, informēt veselības iestādes par to, ka pastāv potenciāli riski drošībai, vai iegūt papildu ražošanas jaudu.

521 Ceturtkārt, prasītāji uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā ir pieļauta kļūda, par prettiesiskām uzskatot dažas no viņu darbībām, piemēram, viņu komerciālo centienu pārvirzīšanu uz jaunu, efektīvāku produktu *Cipralex*, vairāku patentu pieteikumu iesniegšanu, ko viņi veica attiecībā uz paņēmieniem, kas ļauj ražot citalopramu, viņu iejaukšanos TA piešķiršanas procedūrās vai viņu darījumus ar AFV ražotājiem. Turklāt prasītāji uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā ir kļūdaini norādīts, ka *Lagap* tiesvedības laikā tie ir atzinuši, ka ar ģenēriskajiem produktiem, kuru pamatā ir *Matrix* izmantotais paņēmiens, netiek pārkāpti patenti, lai gan TA, kas balstās uz *Matrix II* paņēmienu, kurā ietverts papildu mazgāšanas posms, Apvienotajā Karalistē tika izsniegta tikai 2003. gada 4. jūnijā. Turklāt *Lundbeck* nekad neesot atzinis, ka *Matrix* ir izmantojis rūpnieciskā mērogā lietotu paņēmienu, kas būtu gan komerciāli rentabls, gan tāds, ar to netiktu pārkāpti patenti.

522 Komisija šos argumentus apstrīd.

523 Vispirms jāatgādina, ka Komisijai bija tiesības ņemt vērā prasītāju nodomu strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī, jo judikatūrā ir atzīts, ka pušu nodoms var būt būtisks elements, lai konstatētu, vai pastāv ierobežojums mērķa dēļ LESD 101. panta 1. punkta izpratnē (šā sprieduma 344. punkts).

524 Tālāk, ciktāl prasītāji apgalvo, ka viņu stratēģija nav bijusi prettiesiska, jo tās mērķis it īpaši ir bijis izstrādāt jaunu patentētu produktu escitalopramu, reģistrēt paņēmiena patentus saistībā ar citalopramu vai aizsargāt šos paņēmiena patentus, iejaucoties ģenērisko zāļu uzņēmumu TA piešķiršanas procedūrās, ir jākonstatē, ka apstrīdētajā lēmumā nav konstatēts, ka šādas darbības pašas par sevi būtu prettiesiskas. Komisija šos elementus ir ņēmusi vērā vienīgi kā būtiskus faktiskus elementus, kas strīdīgos nolīgumus ļauj ievietot to plašākā kontekstā un pierādīt, ka prasītāju nodoms ir bijis aizkavēt ģenērisko zāļu ienākšanu tirgū, lai rastu labvēlīgu brīdi escitaloprama izlaišanai (apstrīdētā lēmuma preambulas 123. un nākamie apsvērumi), izmantojot jebkurus – gan tiesiskus, gan prettiesiskus – līdzekļus. Tādējādi šie argumenti lielā mērā ir neiedarbīgi.

525 Taču, ciktāl prasītāju argumenti var tikt interpretēti arī kā tādi, kas paredzēti, lai apstrīdētu Komisijas apstrīdētajā lēmumā veiktos faktiskos vērtējumus, apgalvojot, ka šajā ziņā ir notikusi pierādījumu sagrozīšana, ir jānorāda turpmākais.

526 Pirmkārt, attiecībā uz prasītāju apgalvojumiem, ka viņu paņēmiena patenti ir tikuši prezumēti par spēkā esošiem un ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī neviena tiesa nebija konstatējusi, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi nepārkāpj patentus, ir jāatgādina, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nekādā veidā nav konstatējusi, ka prasītāju paņēmiena patenti nav bijuši spēkā esoši vai ka tiem nebūtu bijušas nekādas iespējas pretoties ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšanai tirgū gadījumā, ja tie ienāktu riskējot, taču ir konstatējusi, ka šajā ziņā pastāvēja neskaidrība, kuru strīdīgie nolīgumi būtiski samazināja vai likvidēja (šā sprieduma 336., 363. un 429. punkts).

527 Turklāt *Lundbeck* iekšējās aplēses saistībā ar izredzēm, ka patents saistībā ar kristalizāciju varētu tikt pasludināts par spēkā neesošu, Komisija apstrīdētajā lēmumā galvenokārt izmantoja, lai konstatētu, ka *Lundbeck* un ģenērisko zāļu uzņēmumi strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī ir bijuši potenciāli konkurenti (skat. šā sprieduma 96. punktu un apstrīdētā lēmuma preambulas 627. apsvērumu). Lai arī kāds būtu konteksts, kādā šis paziņojums ir izdarīts, vai kas būtu tā autors, no tā izriet, kā Komisija to ir konstatējusi apstrīdētajā lēmumā, ka ir pastāvējusi neskaidrība jautājumā par to, vai *Lundbeck* patenti būtu ļāvuši bloķēt jebkādu ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšanu tirgū un vai šiem uzņēmumiem šajā ziņā strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī ir bijušas reālas un konkrētas iespējas. Prasītāji turklāt atzīst, ka spēkā neesamības atzīšanas procesam valstu līmenī ir bijis būtisks riska raksturs.

528 Otrkārt, prasītāji kļūdās, uzskatot, ka apstrīdētajā lēmumā, konstatējot saikni starp strīdīgajiem nolīgumiem un escitaloprama izlaišanu, [Komisija] nebalstās ne uz vienu konkrētu dokumentu. Proti, šajā ziņā apstrīdētais lēmums it īpaši balstās uz *Lundbeck* 1993. gada stratēģiskā plāna izrakstu (preambulas 135. apsvērums), uz dokumentu, kas sagatavots *Lundbeck* valdes 1998. gada 24. aprīļa sanāksmei (preambulas 136. apsvērums), uz 1999. gada 24. septembra *Lundbeck* dokumentu (preambulas 138. apsvērums), uz *Lundbeck* 1999. gada (preambulas 137. apsvērums), 2001. gada (preambulas 139. apsvērums) un 2002. gada (preambulas 140. apsvērums) darbības stratēģisko plānu un budžetu un uz pierakstiem, kas veikti *Lundbeck* stratēģiskajā sanāksmē 2003. gada sākumā (preambulas 141. apsvērums). Piemēram, pēdējais dokuments apliecina, ka *Lundbeck* plānoja cīnīties pret ģenēriskajām zālēm, lai izveidotu labvēlīgu augsni pārejai uz escitalopramu. Turklāt savā 2003. gada stratēģiskajā darbības plānā un budžetā *Lundbeck* secināja, ka ģenērisko zāļu ienākšana tirgū, kas sākotnēji bija paredzēta 2002. gada pirmajā ceturksnī, ļoti efektīvi tika pārcelta uz 2002. gada oktobri un ka bija skaidrs, ka ģenērisko zāļu neesamība ir pozitīvi ietekmējusi *Cipralex* (escitaloprama) pārdošanu 2003. gadā (apstrīdētā lēmuma preambulas 206. apsvērums).

529 Treškārt, prasītāji ir arī veltīgi norādījuši uz to, ka apstrīdētajā lēmumā ir sagrozīti *Lagap* tiesvedības Apvienotajā Karalistē elementi. Proti, no Komisijas izvirzītajiem pierādījumiem izriet, ko turklāt prasītāji arī neapstrīd, ka, lai gan šī tiesas procesa ietvaros prasītāji patiešām ir apgalvojuši, ka ar

Matrix ražoto citalopramu tiek pārkāpts patents saistībā ar kristalizāciju, tomēr runa atkal bija par to subjektīvu vērtējumu, jo tiesa, kura izskatīja šo lietu, šo apgalvojumu tā arī neapstiprināja un prasītāji nolēma panākt kompromisu ar *Lagap*, lai izvairītos no sakāves, kas, pēc viņu pašu vārdiem, būtu "pazemojoša" un ko "izmantotu pret viņiem citās tiesās" (apstrīdētā lēmuma preambulas 160. apsvērums). Prasītāji nav precizējuši, kādā veidā apstrīdētajā lēmumā ir bijuši sagrozīti pierādījumi, kas tajā bija minēti šajā ziņā.

530 Tomēr prasītāji norāda, ka TA saistībā ar papildu mazgāšanas posmu (proti, *Matrix II* paņēmienu) Apvienotajā Karalistē tika piešķirta tikai 2003. gada 3. decembrī un ka tādējādi ģenēriskā citaloprama, kuru Apvienotajā Karalistē tirgoja pirms šā datuma, pamatā bija *Matrix I* paņēmiens, ar kuru, kā tie uzskata, ir tikuši pārkāpti viņu patenti, ciktāl tie balstījās uz viltotiem datiem. Tas, gluži pretēji, tomēr nekad nav ticis konstatēts, jo no apstrīdētā lēmuma preambulas 155. apsvēruma izriet, ka 2003. gada 14. februāra provizoriskajā nolēmumā Apvienotās Karalistes tiesa, kura izskatīja *Lagap* tiesvedību, paziņoja, ka "kopš tā laika *Lundbeck* ir bijis spiests atzīt, ka tā stingrā un nelokāmā pārliecība, ka *Lagap* un tā piegādātāji nav varējuši izmantot paņēmienu, ar kuru netiek pārkāpti patenti, nebija pamatota", tādējādi prasītāji nevar apgalvot, ka šajā ziņā ir tikuši sagrozīti pierādījumi.

531 Ceturtkārt, attiecībā uz prasītāju apgalvojumu, ka viņu darbības ar AFV ražotājiem ir bijušas paredzētas vienīgi, lai atrastu risinājumu jaudas problēmām, kas tiem bija radušās, ir jānorāda, ka šāds skaidrojums ir maz ticams, ņemot vērā pierādījumus, kurus Komisija ir sniegusi apstrīdētā lēmuma preambulas 172. un nākamajos apsvērumos. It īpaši grūti ir saprast, cik lielā mērā, lai atrisinātu šādas jaudas problēmas, *Lundbeck* ir bijis nepieciešams vai pat lietderīgi iegādāties Itālijas uzņēmumu *VIS Farmaceutici SpA* (turpmāk tekstā – "*VIS*") un izņemt tā *DMF* no *Tiefenbacher* TA pieprasījuma, kas tika izskatīts Nīderlandes iestādēs (apstrīdētā lēmuma preambulas 176. apsvērums).

532 Visbeidzot, prasītāji kļūdaini apgalvo, ka apstrīdētajā lēmumā ir bijis konstatēts, ka viņu prasības par patentu pārkāpumiem netika apmierinātas. Tajā gluži pretēji ir atzīts, ka sākumā prasītājiem ir izdevies panākt rīkojumus par aizliegumiem dažās tiesās vai īpašuma arestu dažās valstīs, bet pēc daudzu ģenērisko zāļu uzņēmumu pārejas uz *Matrix II* paņēmienu tie tika vai nu atsaukti, vai noraidīti vai arī noveda pie izlīguma. Apstrīdētajā lēmumā ir vienīgi secināts, ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī neviena no EEZ tiesām nebija konstatējusi, ka patents saistībā ar kristalizāciju ir bijis spēkā un ka tas ir ticis pārkāpts (apstrīdētā lēmuma preambulas 185. apsvērums), ko prasītāji turklāt neapstrīd (šā sprieduma 145. punkts).

533 Ņemot vērā visu šo apsvērumu kopumu, piektais prasības pamats ir jānoraida kā neiedarbīgs vai katrā ziņā kā nepamatots.

G – *Par sesto prasības pamatu saistībā ar acīmredzamu kļūdu faktu vērtējumā, kas pieļauta, ciktāl apstrīdētajā lēmumā ir secināts, ka strīdīgajos nolīgumos ir bijuši iekļauti ierobežojumi, kas pārsniedz tos, kas raksturīgi "Lundbeck" patentu piešķirto tiesību īstenošanai*

534 Prasītāji apgalvo, ka apstrīdētajā lēmumā ir pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā, ciktāl tajā nav vērtēts visu apstākļu kopums, kas saistīti ar strīdīgajiem nolīgumiem, un ir kļūdaini secināts, ka tajos ir bijuši iekļauti ierobežojumi, kas pārsniedz tos, kas raksturīgi tiesību, kuras tiem piešķir viņu patenti, īstenošanai. Katrs no strīdīgajiem nolīgumiem nepārsniedzot viņu patentu piemērošanas jomu, un ar tiem esot tikusi traucēta vienīgi citaloprama, ar kuru tika pārkāpti patenti, pārdošana.

535 Pirmkārt, prasītāji uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā ir kļūdaini secināts, ka strīdīgie nolīgumi liedza ģenērisko zāļu uzņēmumiem pārdot citalopramu, tostarp to, ar kuru netiek pārkāpti patenti, un ka tādējādi tie pārsniedza tiesības, kādas tiem piešķir to patenti.

536 Tie apgalvo, ka, ja tiem būtu bijis nodoms traucēt ģenērisko zāļu uzņēmumiem pārdot jebkāda veida citalopramu, tiem būtu jāslēdz nolīgumi ar visiem potenciālajiem ienācējiem tirgū, lai gan tajā laikā bija vairāk nekā 300 ģenērisko zāļu uzņēmumu, kas EEZ pārdeva antidepresantus. *Lundbeck* neesot bijis nekāda ticama iemesla traucēt zāļu, ar kurām netiek pārkāpti patenti, pārdošanu tikai četriem ģenērisko zāļu uzņēmumiem.

537 Otrkārt, prasītāji apgalvo, ka attiecībā uz katru no strīdīgajiem nolīgumiem apstrīdētajā lēmumā, secinot, ka tie pārsniedz viņu patentu piemērošanas jomu, nav ņemts vērā apstākļu kopums, kādā tie iekļaujas, un nav izskatīta pušu nodomu patiesā izpausme, kas var izrietēt gan no līguma klauzulām, gan no attiecīgo uzņēmumu rīcības.

538 Komisija šos argumentus apstrīd.

539 Vispirms ir jānorāda, tāpat kā to ir izdarījusi Komisija, ka, pat ja strīdīgie nolīgumi nepārsniedza prasītāju patentu piemērošanas jomu, šie nolīgumi tomēr ir uzskatāmi par konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ LESD 101. panta 1. punkta izpratnē, jo tos veidoja aizliegtas vienošanās ar mērķi aizkavēt ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšanu tirgū apmaiņā pret ievērojamiem apgrieztajiem maksājumiem (skat. iepriekš otro, trešo un ceturto prasības pamatu), kas neskaidrību saistībā ar šādu ienākšanu pārvērta pārliecībā, ka strīdīgo nolīgumu darbības laikā tā nenotiks (šā sprieduma 363. punkts).

540 Tādējādi šis pamats ir neiedarbīgs.

541 Tomēr pakārtoti ir jāizvērtē prasītāju šajā ziņā izteiktie argumenti, ciktāl Komisija uzskata, ka prasītāji neizpilda nosacījumus, kurus paši ir noteikuši, jo līgumiskie ierobežojumi, kas noteikti strīdīgajos nolīgumos, attiecas ne tikai uz produktiem, ar kuriem potenciāli tiek pārkāpti patenti, un tie pārsniedz attiecīgo patentu piemērošanas jomu.

1. *GUK* nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti

542 Prasītāji uzskata, ka apstrīdētais lēmums ir aplams, ciktāl tajā ir uzskatīts, pirmkārt, ka pienākums *Merck* (*GUK*) neizlaist citalopramu, kura pamatā ir vienīgi *Natco* AFV, bija piemērojams neatkarīgi no tā, vai ar *Natco* AFV tiktu vai netiktu pārkāpti patenti, un, otrkārt, ka ekskluzīvas iegādes pienākums, kas bija ietverts šajā nolīgumā, liedza *Merck* (*GUK*) pārdot jebkuru citu citaloprama ģenērisko versiju.

543 Komisija šos argumentus apstrīd.

544 Pirmkārt, prasītāji uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā ir kļūdaini secināts, ka *GUK* nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti ir radījis šķērsli *Natco* citaloprama pārdošanai neatkarīgi no tā, vai ar to tika pārkāpti patenti. Tie norāda, ka *GUK* nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti attiecās tikai uz vienu produktu, proti, *Natco* citalopramu, attiecībā uz kuru *Lundbeck* veica izmēģinājumus un kurus tas uzskatīja par tādu, ar ko tiek pārkāpti tā patenti.

545 Apstrīdētais lēmums kļūdaini esot balstīts uz paziņojumiem, kas minēti divās *Merck* (*GUK*) iekšējās elektroniskā pasta vēstulēs, secinot, ka *Lundbeck* patenti, šajā gadījumā patents saistībā ar kristalizāciju, nav bijuši spēkā un nav tikuši pārkāpti un ka neviens no publicētajiem patenta pieteikumiem nav radījis problēmu. Turklāt apstrīdētajā lēmumā neesot ņemti vērā ne citi *Merck* (*GUK*) dokumenti, kas pastāvēja tajā pašā laikā un parādīja, ka tas ir ļoti baidījies, ka ar *Natco* AFV varētu tikt pārkāpti *Lundbeck* patenti, ne fakts, ka administratīvā procesa laikā *Merck* (*GUK*) ir atzinis, ka nav pārliecināts, vai ar *Natco* paņēmienu netiek pārkāpti *Lundbeck* paņēmiena patenti.

546 Turklāt prasītāji uzskata, ka *GUK* nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti nekādā veidā nevarēja aptvert citalopramu, kas ražots, izmantojot citus paņēmienus, ar kuriem netika pārkāpti patenti, jo *Natco* un *Merck* (*GUK*) nebija spējīgi šā nolīguma īsajā darbības laikā pievērsties jaunām zālēm.

547 Šajā ziņā jāatgādina, ka no *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti preambulas C punkta skaidri izriet, ka *Merck* (*GUK*) nav pieņēmis, ka tā produktu varētu atzīt par tādu, ar kuru tiek pārkāpti patenti, taču tas ir atzinis, ka ir pastāvējis tiesvedības risks saistībā ar patentiem, kas varētu radīt kavēšanos un neērtības.

548 Turklāt ir jākonstatē, kā Komisija to ir izdarījusi apstrīdētā lēmuma preambulas 768. apsvērumā, ka *GUK* nolīgumā attiecībā uz Apvienoto Karalisti pat nav bijis precizēts, kurš prasītāju patents ir ticis pārkāpts.

549 Tāpēc nav pareizi, ka prasītāji atkal cenšas apgalvot, ka ar *Merck* (*GUK*) ģenēriskajiem produktiem ir pārkāpti patenti, jo šāds apgalvojums balstās vien uz viņu pašu subjektīvo uztveri (šā sprieduma 221. punkts). Fakts, ka *Merck* (*GUK*) varētu būt bijušas šaubas par tā produktu pārkāpjošo raksturu, vien apliecina neskaidrību, kāda strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī bija prasītājiem un ģenērisko zāļu uzņēmumiem, taču tas nekādā veidā neļauj konstatēt, ka ar *Natco* AFV ir tikuši pārkāpti patenti. Turklāt objektīvie pierādījumi, uz kuriem Komisija ir balstījusies apstrīdētajā lēmumā, drīzāk pierāda, ka *Merck* (*GUK*) ir bijis pārliecināts par savām izredzēm uzvarēt tiesvedībā pret *Lundbeck* (šā sprieduma 125. punkts).

550 Tā kā pārējie prasītāju argumenti jau ir noraidīti, vērtējot pirmo prasības pamatu saistībā ar potenciālu konkurenci, ir jāatsaucas uz šā pamata vērtējumu un šā sprieduma 207.–236. punktu, kas attiecas tieši uz *Merck* (*GUK*) situāciju.

551 Tādējādi prasītāju arguments par to, ka Komisija esot kļūdaini secinājusi, ka *GUK* nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti ir radījis šķēršli *Natco* citaloprama pārdošanai neatkarīgi no tā, vai ar to tika pārkāpti patenti, ir jānoraida.

552 Otrkārt, prasītāji uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā ir kļūdaini secināts, ka ekskluzivitātes klauzula, kas iekļauta *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 3.2. punktā, liedza *Merck* (*GUK*) ienākt tirgū ar citu citaloprama ģenērisko versiju, vienalga, vai tā būtu gala produkta vai AFV formā. Tie uzskata, ka ar 3.2. punktu *Merck* (*GUK*) vienīgi ir ticis noteikts pienākums 20 mg *Cipramil* 28 tablešu plāksnītes iegādāties vienīgi no *Lundbeck* un nav tikusi ierobežota *GUK* brīvība iegādāties vai nu gatavas zāles, kas satur citalopramu un kas nav *Lundbeck* produkti, vai arī citalopramu jebkurā citā formā, piemēram, AFV citalopramu, no jebkuras citas trešās personas.

553 Pretēji tam, ko apstrīdētajā lēmumā apgalvo Komisija, šādai interpretācijai būtu jēga, jo, ja šāda klauzula nepastāvētu, *Merck* (*GUK*) būtu varējis *Lundbeck Cipramil* iegādāties no trešajām personām, piemēram, vairumtirgotājiem, kas padarītu neiespējamu *Lundbeck* mērķi palielināt šo zāļu pārdošanas apjomus Apvienotajā Karalistē.

554 Turklāt apstrīdētajā lēmumā esot atzīts, ka, "ja šo noteikumu teksts tiek interpretēts burtiski, pastāv iespēja, ka *Merck* (*GUK*) ar 3.2. punktu faktiski nav tikusi liegta iespēja AFV citalopramu iegādāties no trešajām personām" (preambulas 781. apsvērums). Tomēr apstrīdētajā lēmumā esot kļūdaini secināts, ka *Merck* (*GUK*) ir bijis liegts iegādāties AFV citalopramu no trešajām personām, jo tam nav bijis nekāda pamudinājuma to darīt. Proti, no vienas puses, *Merck* (*GUK*) drīkstēja pārdot citalopramu, kas nebija iegūts no *Lundbeck*, gala produkta formā, izņemot *Natco* citalopramu, ar kuru tika pārkāpti patenti, un, no otras puses, ja arī *Merck* (*GUK*), iegādājoties AFV citalopramu no trešajām personām, pārkāptu sava nolīguma ar *Schweizerhall* 1.3. pantu, saskaņā ar kuru *Merck* (*GUK*) bija apņēmies visu savu AFV citaloprama gada pieprasījumu nosegt pie tā (preambulas 783. apsvērums), *Lundbeck*

nezināja par šo noteikumu, tādēļ nevarēja zināt, ka *Merck* (*GUK*), iespējams, nav bijis pamudinājuma AFV iegādāties no trešajām personām. Katrā ziņā šāda pamudinājuma neesamība neizriet no *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti, tādēļ to nevar izmantot, lai definētu tā piemērošanas jomu.

555 Komisija apstrīd šos argumentus un atgādina, ka *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 3.2. punktā ir noteikts, ka "*GUK* apņemas vienīgi gala produktus iegādāties no [*Lundbeck*], lai *GUK* un tā meitasuzņēmumi veiktu to tālākpārdošanu". Šis noteikums tā parastajā nozīmē liecinot, ka *Merck* (*GUK*) gala produktus varēja iegādāties vienīgi no *Lundbeck*, izslēdzot citus piegādātājus. Šādu interpretāciju apstiprinot preambulas D punkts, kas paredz, ka "puses turklāt ir vienojušās, ka *GUK* apmierina savas vajadzības pēc Gala produktiem, iegādājoties tos no [*Lundbeck*]". Prasītāji administratīvā procesa laikā pat esot atzinuši, ka *Merck* (*GUK*) "piekrita savas vajadzības pēc citaloprama apmierināt, to iegādājoties vienīgi no *Lundbeck*, tālākpārdošanai Apvienotajā Karalistē". Tādējādi šīs saistības neapšaubāmi pārsniedzot *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu.

556 Komisija noraida prasītāju ierosināto interpretāciju, saskaņā ar kuru termins "Gala produkti" attiecas vienīgi uz *Lundbeck Cipramil*. Proti, šis termins nolīguma 1.1. pantā esot definēts kā "produkti, kas satur citalopramu galīga iepakojuma formā, kas [*Lundbeck*] ir jāpiegādā *GUK* saskaņā ar šo nolīgumu". Prasītāju piedāvātā interpretācija terminu "vienīgi" padarītu lieku, jo esot skaidrs, ka *Merck* (*GUK*) būtu varējis iegādāties *Lundbeck Cipramil* tikai no *Lundbeck*. Tādējādi termins "vienīgi" nozīmējot, ka *Merck* (*GUK*) visas savas vajadzības saistībā ar citalopramu gala produkta formā bija jāapmierina, to iegādājoties no *Lundbeck*. Turklāt šis nosacījums esot jāinterpretē, ņemot vērā prasītāju nodomu, proti, izvairīties no ģenērisko zāļu uzņēmumu neatkarīgas klātbūtnes tirgū.

557 Attiecībā uz AFV citaloprama iegādi no trešajām personām apstrīdētajā lēmumā esot pieļauts, ka, veicot *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 3.2. panta gramatisko interpretāciju, ar to, bez šaubām, netika liegts AFV iegādāties no trešajām personām. Taču apstrīdētajā lēmumā esot secināts, ka, ņemot vērā piegādes nolīgumu, kas 2011. gada maijā noslēgts starp *Merck* (*GUK*) un *Schweizerhall* un ar kura nosacījumiem tika pastiprināti *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti nosacījumi, *Merck* (*GUK*) vairs nebija nekāda pamudinājuma iegādāties AFV citalopramu no trešajām personām. Proti, pat ja *Merck* (*GUK*) iegādātos AFV, kas nav iegūts no *Natco*, lai pats ražotu un pārdotu gala produktu, tas riskētu pārkāpt saistības, ko tam uzliek *GUK* nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti, – "apmierināt savas vajadzības" saistībā ar citalopramu gala produkta formā vienīgi pie *Lundbeck*.

558 Šajā ziņā ir jāsecina, tāpat kā ir uzskatījuši prasītāji, ka *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 3.2. punkta interpretācijai, kādu Komisija izmantoja apstrīdētajā lēmumā, saskaņā ar kuru *Merck* (*GUK*) ir apņēmies iegādāties vienīgi *Lundbeck* izcelsmes citalopramu gala produktu formā, lai tos tirgotu Apvienotajā Karalistē, izslēdzot jebkuru citu citalopramu, nevar piekrist.

559 No termina "Gala produkti" definīcijas *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 1.1. punktā (šā sprieduma 26. punkts) skaidri izriet, ka tas attiecas uz *Lundbeck* izcelsmes gala produktiem, proti, uz *Cipramil*. Tādējādi saskaņā ar šo klauzulu *Merck* (*GUK*) ir apņēmies vienīgi iegādāties *Lundbeck Cipramil* tabletes, lai saskaņā ar izplatīšanas līgumu tās tālākpārdotu Apvienotajā Karalistē. Šajā noteikumā vārds "vienīgi", pretēji tam, ko apgalvo Komisija, nenozīmē, ka *Merck* (*GUK*) būtu apņēmies pirkt un pārdot vienīgi *Lundbeck* izcelsmes citalopramu gala produktu formā, izslēdzot jebkuru citu citalopramu, bet gan, ka tas apņēmās *Cipramil*, kas tiktu tālākpārdots Apvienotajā Karalistē, pirkt vienīgi no *Lundbeck*, izslēdzot citus piegādātājus. Pretēji tam, ko Komisija apgalvo apstrīdētā lēmuma preambulas 779. apsvērumā, šāda interpretācija nav absurda, jo vārdam "vienīgi", kas minēts 3.2. punktā, varētu būt mērķis – atbilstoši *Lundbeck* nolūkam palielināt *Cipramil* pārdošanas apjomu – novērst to, ka *Merck* (*GUK*) varētu iegūt *Cipramil* no vairumtirgotājiem vai citiem piegādātājiem, kas nav *Lundbeck*.

560 Turklāt Komisija, pamatojot savu interpretāciju, ir kļūdaini balstījusies uz *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti preambulas D punktu, kura formulējums ir lielākoties identisks nolīguma 3.2. punkta formulējumam, jo arī tajā ir atsauce uz "Gala produktiem" ar lielo burtu, kas ir skaidri definēti tā paša nolīguma 1.1. punktā.

561 Turklāt, kā Komisija pati ir atzinusi apstrīdētā lēmuma preambulas 781. apsvērumā, *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 3.2. punkta burtiska interpretācija liek secināt, ka šis noteikums neliedz *Merck* (*GUK*) citalopramu AFV formā iegādāties no trešajām personām.

562 Proti, ir jānorāda, ka *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 2.2. punktā ir vienīgi paredzēts, ka *Merck* (*GUK*) apņemas piegādāt *Lundbeck* visu savu "Produktu" kopumu, kas nolīguma 1.1. punktā definēti kā "citaloprama produkti [..] izejvielu formā, nefasēti vai tablešu formā, kā ir noteikts pielikumā, kas tiek ražoti saskaņā ar produkta specifikācijām, kuras *GUK* ir norādījis [nolīguma] parakstīšanas dienā un kuras ir pievienotas 2. pielikumā". Taču šajā pielikumā īstenībā ir izdarīta atsauce uz *Natco* AFV. Tas nozīmē, ka saskaņā ar šo noteikumu *Merck* (*GUK*) bija vienīgi jāpiegādā savi esošie citaloprama krājumi, kuri jau pastāvēja nolīguma parakstīšanas brīdī, nevis jebkurš cits ģenēriskā citaloprama veids, kas iegūts no citiem ražotājiem, nevis *Natco*, ko tas varēja iegūt vēlāk. Turklāt it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 763. apsvērumā Komisija ir atzinusi, ka šis pienākums attiecās tikai uz *Natco* AFV.

563 Tomēr apstrīdētā lēmuma preambulas 783. apsvērumā Komisija ir uzskatījusi, ka, ja *Merck* (*GUK*) citalopramu AFV formā būtu iegādājies no trešajām personām, tas būtu pārkāpis sava apgādes līguma, kas noslēgts ar *Schweizerhall*, 1.3. punktu, kas paredzēja, ka *Merck* (*GUK*) visu sev nepieciešamā ģenēriskā citaloprama gada apjomu iegādājas pie *Schweizerhall* (šā sprieduma 210. punkts). Tādējādi Komisija apstrīdētā lēmuma 1435. zemsvītras piezīmē ir uzskatījusi, ka, pat ja formāli saskaņā ar *GUK* nolīgumu attiecībā uz Apvienoto Karalisti *Merck* (*GUK*) būtu iespēja ienākt tirgū ar ģenērisko citalopramu, kas iegūts no citiem avotiem, nevis *Natco*, tas nebija iespējams nolīguma ar *Schweizerhall* dēļ. Komisija norāda, ka šie divi nolīgumi viens otru ir savstarpēji pastiprinājuši, tāpēc tie esot jālasa kopā.

564 Tomēr ir jānorāda, tāpat kā ir norādījuši prasītāji, ka, pat ja tiktu pieņemts, ka tie ir zinājuši par *Merck* (*GUK*) pienākumu saskaņā ar piegādes līgumu ar *Schweizerhall* ģenērisko citalopramu iegādāties vienīgi no *Natco*, šāds pienākums izriet nevis no *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti, bet gan no *Schweizerhall* līguma noteikumiem.

565 Komisija nevar balstīties uz cita līguma, kas neattiecās uz tām pašām pusēm, noteikumiem, lai noteiktu *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti klauzulu saturu, it īpaši, lai noteiktu, vai šajās klauzulās ir vai nav bijuši ietverti ierobežojumi, kas pārsniedz *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu. Proti, šāda interpretācija ļautu uzskatīt, ka jebkura veida nolīgums, kuru būtu noslēdzis *Merck* (*GUK*) un kurā būtu ierobežojumi attiecībā uz *Natco* AFV, ko *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti puses turklāt ir identificējušas kā tādu, ar ko tiek pārkāpti patenti, pārsniegtu *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu, jo pastāv ekskluzīvas apgādes pienākums, kas izriet no *Schweizerhall* līguma, kurš ir ticis noslēgts iepriekš un starp citām pusēm.

566 Tādējādi, pat ja *Lundbeck* būtu varējis zināt par to, ka pastāv *Schweizerhall* līgums, Komisija nevarēja balstīties uz šo apstākli, lai secinātu, ka *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 3.2. punkts pats par sevi ir bijis paredzēts, lai traucētu *Merck* (*GUK*) ienākt tirgū ar jebkura veida citalopramu neatkarīgi no tā, vai tas ir vai nav iegūts no *Natco* un vai puses to uzskatītu vai neuzskatītu par tādu, ar ko potenciāli tiek pārkāpti patenti.

567 Protams, kā to norāda Komisija, strīdīgie nolīgumi ir jāinterpretē, ņemot vērā ne tikai to formulējumu, bet arī to kontekstu un mērķus. Tomēr šāda interpretācijas metode neļauj Komisijai neņemt vērā nolīguma noteikumu formulējumu, ja šis formulējums ir pietiekami skaidrs.

568 Turklāt šajā ziņā ir jānorāda, ka Komisija apstrīdētā lēmuma preambulas 635. apsvērumā un 1562. zemsvītras piezīmē, kā arī atbildē uz Vispārējās tiesas jautājumu pati ir apgalvojusi, ka gadījumā, ja izrādītos, ka tiek pārkāpti *Lundbeck* patenti, *Schweizerhall* līgums varētu tikt izbeigts (skat. šā sprieduma 224. punktu). Šāda *Schweizerhall* līguma interpretācija ir grūti saskaņojama ar Komisijas apstrīdētajā lēmumā piedāvāto *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti interpretāciju, saskaņā ar kuru ierobežojumi ir pārsnieguši *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu tādēļ, ka *Merck* (*GUK*) ir bijis pienākums, kas izrietēja no *Schweizerhall* līguma, ģenērisko citalopramu iegādāties vienīgi no tā. Proti, fakts, ka *Merck* (*GUK*), iespējams, nav bijis nolūka iegādāties citalopramu, kuru nebūtu ražojis *Natco*, nenozīmē, ka *GUK* nolīgumā attiecībā uz Apvienoto Karalisti ir bijuši ietverti šādi ierobežojumi, kas pārsniegtu *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu.

569 Tādējādi ir jākonstatē, ka Komisija, kurai šajā gadījumā ir bijis pierādīšanas pienākums (šā sprieduma 105.–112. punkts), apstrīdētajā nolīgumā nav juridiski pietiekami pierādījusi, ka *GUK* nolīgumā attiecībā uz Apvienoto Karalisti ietvertie ierobežojumi pārsniedz *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu, proti, ka *Lundbeck* šādus ierobežojumus nespētu panākt tiesā, kas izskata ar patentiem saistītus strīdus, ja tiktu nolemts, ka ar ģenēriskajiem produktiem, kuru pamatā ir *Natco* AFV un kurus *Merck* (*GUK*) grasījās tirgot, tiek pārkāpti patenti, un ja šie patenti izturētu iespējamas pretprasības, ar kurām tiktu apstrīdēta to spēkā esamība.

570 Taču šāds konstatējums nevar ietekmēt apstrīdētā lēmuma tiesiskuma pārbaudi, ciktāl prasītāju izvirzītais iebildums turpmāk izklāstīto iemeslu dēļ ir neiedarbīgs.

571 Pirmkārt, ir jākonstatē, ka prasītāji neapstrīd ne to, ka saskaņā ar *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 1.1. punktu *Merck* (*GUK*) ir apņēmies neienākt tirgū ar saviem ģenēriskajiem produktiem, kuru pamatā ir *Natco* AFV, un ka saskaņā ar tā paša nolīguma 2.2. un 2.3. punktu tas ir apņēmies tiem piegādāt visus savus citaloprama krājumus, ko tas ir izveidojis (apstrīdētā lēmuma preambulas 771. un 772. apsvērums), ne to, ka tie apmaiņā pret šādu apņemšanos ir samaksājuši *Merck* (*GUK*) GBP 3 miljonus (šā sprieduma 26. punkts). Tāpat prasītāji neapstrīd, ka saskaņā ar *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 2.7. punktu *Merck* (*GUK*) ir apņēmies šā nolīguma darbības laikā nepiešķirt vai saskaņā ar licenci nepārdot savu TA, kas jau iegūtas Apvienotajā Karalistē, kopiju.

572 Kā apgalvo Komisija, šādas apņemšanās katrā ziņā ar savu mērķi vien ir vērstas pret konkurenci neatkarīgi no tā, vai tās pārsniedz vai nepārsniedz *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu, ciktāl, it nemaz neatrisinot nekādu strīdu starp *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti pusēm saistībā ar patentiem, tās ir panāktas, samaksājot ievērojamus apgrieztos maksājumus, un ciktāl to mērķis ir bijis liegt *Merck* (*GUK*) – vai jebkuram citam uzņēmumam, kurš gribētu izmantot tā TA, – visā nolīguma darbības laikā ienākt tirgū ar saviem ģenēriskajiem produktiem, kuru pamatā ir *Natco* AVF un uz kuriem tas līdz tam brīdim ir balstījis visu savu ienākšanas tirgū stratēģiju.

573 Kā Komisija ir uzsvērusi it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 641. un 820. apsvērumā, šajā ziņā svarīgi ir tas, ka *GUK* nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti neskaidrību saistībā ar iespējamu prasību par patenta pārkāpumu iznākumu ir pārvērtis pārliecībā, ka *Merck* (*GUK*) visā šā nolīguma darbības laikā ar saviem ģenēriskajiem produktiem tirgū neienāks, lai gan ierobežojumi *Merck* (*GUK*) komerciālajai autonomijai neizriet tikai no nolīguma pušu veiktas *Lundbeck* patentu analīzes, bet drīzāk no tā, cik liels ir apgrieztais maksājums, kas šajā gadījumā ir bijis svarīgāks par šo vērtējumu un pamudinājis ģenērisko zāļu uzņēmumu neturpināt savus centienus ienākt tirgū.

574 Otrkārt, pilnības labad ir jānorāda, ka Komisija it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 784. apsvērumā ir pareizi konstatējusi, ka *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti noteikumu dēļ, ņemot vērā to kontekstu, *Merck* (*GUK*) vairs nav bijis nekāda pamudinājuma citalopramu AFV formā iegādāties no trešajām personām vai pārdot citu, nevis *Lundbeck* citalopramu gala produkta veidā, pat ja saskaņā ar šo nolīgumu principā tas drīkstēja to darīt.

575 Proti, vispirms ir jānorāda, ka saskaņā ar *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 3.2. punktu *Merck* (*GUK*) ir apņēmies nolīguma darbības laikā Apvienotajā Karalistē pārdot *Lundbeck Cipramil* un ka saskaņā ar šā nolīguma 6.2. punktu GBP 5 miljonu maksājums, kas kvalificēts kā "tīrā peļņa", bija paredzēts ar nosacījumu, ka nolīguma darbības laikā Apvienotajā Karalistē tiks pārdots noteikts šo zāļu apjoms. Turklāt ir jāatgādina, ka šī summa bija jāsamaksā vairākās daļās, kas *Lundbeck* ļāva pārliecināties par nolīguma pareizu izpildi.

576 Tādējādi, pat ja *Merck* (*GUK*) teorētiski būtu varējis ģenērisko citalopramu AFV formā iegādāties no trešās personas un pārdot cita veida, nevis *Lundbeck* gala produktus, tam nebija nekādas intereses tā rīkoties, jo tas, neuzņemoties nekādu risku, varēja saņemt GBP 5 miljonus kā garantēto peļņu par *Cipramil* pārdošanu saskaņā ar *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti 6.2. punktu, savukārt jebkuri centieni ienākt tirgū ar citiem ģenēriskajiem produktiem varēja pakļaut to *Lundbeck* celtām prasībām par patenta pārkāpumu un par zaudējumu atlīdzību. Turklāt, kā Komisija ir norādījusi apstrīdētā lēmuma preambulas 784. apsvērumā, ir grūti saprast, kāda interese varētu būt trešajām personām ar *Merck* (*GUK*) starpniecību iegādāties ģenērisko citalopramu AFV formā, lai to gala produktu formā tālākpārdotu Apvienotajā Karalistē, ja tie varēja to iegādāties tieši pie AFV ražotāja vai tā privileģēta piegādātāja.

577 Tādējādi prasītāju arguments par to, ka Komisija esot kļūdaini secinājusi, ka *GUK* nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti ir radījis šķērsli cita citaloprama, kas nav ražots no *Natco* AFV, pārdošanai, ir jānoraida kā neiedarbīgs.

2. *GUK* nolīgums attiecībā uz EEZ

578 Saistībā ar *GUK* nolīgumu attiecībā uz EEZ prasītāji uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā ir kļūdaini secināts, ka šā nolīguma piemērošanas jomā ietilpa citaloprams, ar kuru netika pārkāpti patenti, un ka tā nolūks ir bijis izslēgt *Natco* kā AFV piegādātāju.

579 Pirmkārt, prasītāji uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā ir kļūdaini secināts, ka *GUK* nolīgums attiecībā uz EEZ attiecas uz jebkura veida citalopramu. Apstrīdētajā lēmumā kļūdaini esot veikta *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ 1.1. punkta, kurā ir noteikts, ka *GUK* "pārtrauks pārdot un piegādāt farmaceitiskos produktus, kas satur Citalopramu", burtiska interpretācija, lai gan Dānijas tiesībās, kuras ir piemērojamas šim nolīgumam, nolīgumu interpretācijai esot jābalstās uz pušu kopīgu nodomu. Pušu nodoms, ko apstiprina nolīguma preambulas D, F un G punkts, esot bijis tāds, ka tas attiecas vienīgi uz citalopramu, kura pamatā ir *Natco* AFV. Turklāt šis nolīgums esot jāinterpretē saistībā ar *GUK* nolīgumu attiecībā uz Apvienoto Karalisti un atbilstoši tam, jo šie divi nolīgumi, pēc Komisijas domām, veido vienotu un turpinātu pārkāpumu.

580 Komisijas sniegtajā *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ 1.1. punkta interpretācijā neesot ņemts vērā arī fakts, ka *Merck dura*, *Merck* meitasuzņēmums Vācijā, turpināja Vācijā pārdot *Tiefenbacher* citalopramu pēc 2002. gada 15. aprīļa un visā periodā, uz kuru attiecās *GUK* nolīgums attiecībā uz EEZ, un ka *Lundbeck* uzsāka tiesvedību par patenta pārkāpumu pret *Merck dura*, nevis īstenoja minēto nolīgumu. Saskaņā ar tā 1.1. punktu, kurā ir paredzēts aizliegums *Merck* (*GUK*) pārdot un piegādāt citalopramu saturošus produktus, *Merck dura* esot bijis ar *Merck* (*GUK*) "saistīts" uzņēmums šā noteikuma izpratnē, kas nozīmējot, ka apzīmējums "citalopramu saturoši produkti" varēja attiekties vienīgi uz *Natco* citalopramu, nevis uz jebkura veida citalopramu.

581 Visbeidzot prasītāji kritizē Komisijas secinājumu, kas formulēts apstrīdētā lēmuma preambulas 845. apsvērumā un saskaņā ar kuru no fakta, ka *Merck* (*GUK*) ir bijis noslēgts līgums, saskaņā ar kuru tam līdz 2008. gadam visas savas piegādes vajadzības jāsedz pie *Natco*, loģiski neizrietot, ka tā apņemšanās atturēties pārdot citalopramu *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ darbības laikā arī būtu attiecināma tikai uz *Natco* citalopramu. Esot skaidrs, ka šāds secinājums būtu pretrunā apstrīdētā

lēmuma argumentācijai saistībā ar *GUK* nolīgumu attiecībā uz Apvienoto Karalisti, saskaņā ar kuru *Merck* (*GUK*) līgumiskās saistības visas savas piegādes vajadzības segt pie *Natco* liecina, ka *Merck* (*GUK*) nebija pamudinājuma uz šā pamata pārdot AFV vai trešo personu gala produktus.

582 Otrkārt, prasītāji uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā ir kļūdaini secināts, ka nolīguma, kas noslēgts ar *Merck* (*GUK*) attiecībā uz EEZ, mērķis ir bijis likvidēt *Natco* kā AFV piegādātāju.

583 Tie apstrīd faktu, ka *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ 1.1. punkts, saskaņā ar kuru *Merck* (*GUK*) "ir jāpieliek visas pūles, lai nodrošinātu, ka *Natco* pārtrauc Teritorijā piegādāt Citalopramu un zāles, kas satur Citalopramu", ir bijis paredzēts, lai likvidētu *Natco* kā AFV piegādātāju. Šis noteikums esot bijis vienkāršs rīks, kas paredzēts, lai garantētu, ka *Merck* (*GUK*) nevarētu apiet minēto nolīgumu un pārdot citalopramu, ar kuru tiek pārkāpti patenti, kurš balstās uz *Natco* AFV, piemēram, izmantojot citu sabiedrību. Tas balstoties uz faktu, ka *Lundbeck* vismaz līdz 2002. gada jūnijam esot kļūdaini uzskatījis, ka *Merck* (*GUK*) ir bijis ekskluzīvs *Natco* izplatītājs. Turklāt, ja Komisija saistībā ar *GUK* nolīgumu attiecībā uz Apvienoto Karalisti atzīst, ka ierobežojumi, kas paredzēti *Natco* AFV, nepārsniedza *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu, tāds pats secinājums esot jāizdara arī saistībā ar līgumiskajiem ierobežojumiem, kas bija paredzēti *GUK* nolīgumā attiecībā uz EEZ.

584 Komisija šos argumentus apstrīd.

585 Šajā ziņā ir jānorāda, ka *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ 1.1. punkta pirmā teikuma formulējums paredz, ka *Merck* (*GUK*) "apņemas nolīguma darbības laikā pārtraukt EEZ teritorijā pārdot un iegādāties citalopramu saturošus farmaceitiskos produktus (tostarp, bez ierobežojumiem, izbeigt pārdošanu *NM Pharma AB* un iegādāšanos no tā)", papildus neko neprecizējot.

586 Šā nolīguma preambulas D un E punktā, protams, ir izdarīta atsauce uz faktu, ka *Merck* (*GUK*) ir bijis *Natco* ražotu vai piegādātu citalopramu saturošu produktu izplatītājs, un uz faktu, ka *Merck* (*GUK*) citalopramu saturošos produktus Apvienotajā Karalistē ir pārdevis un iegādājies bez *Lundbeck* licences.

587 Taču tas neļauj apstiprināt prasītāju izmantoto interpretāciju, saskaņā ar kuru *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ 1.1. punkts esot attiecies vienīgi uz *Natco* citalopramu.

588 Proti, ja *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ puses būtu gribējušas to attiecināt tikai uz *Natco* citalopramu, tām būtu vajadzējis nolīguma 1.1. punktā, tāpat kā nolīguma preambulā, izdarīt skaidru atsauci uz šo citalopramu, nevis vispārīgi uz "farmaceitiskiem produktiem, kas satur citalopramu", kā to pareizi ir norādījusi Komisija. Tāpat tās varēja definēt terminu "citaloprams", lai precizētu, ka tas attiecas tikai uz noteiktu veidu citalopramu, kas izgatavots pēc noteiktām metodēm, kā tas ir [Apvienotās Karalistes] nolīgumā (skat. šā sprieduma 562. punktu).

589 Turklāt prasītāju piedāvātā interpretācija ir maz ticama, ja to salīdzina ar *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ 1.3. punkta formulējumu, kas paredz, ka *Lundbeck* apņemas necelt nekādu prasību tiesā pret *Merck* (*GUK*), ja vien tas ievēro nolīguma 1.1. punktu. Ja tiktu izmantota prasītāju interpretācija, tas patiesībā nozīmētu, ka *Lundbeck* būtu apņēmies pret *Merck* (*GUK*) necelt nevienu prasību par patentu pārkāpumu, ja vien pēdējais minētais atturētos EEZ pārdot vai piegādāt *Natco* citalopramu un pat ja tas pārdotu citu citaloprama versiju, kas iegūta no cita ražotāja. Tas ir grūti saskaņojams ar kontekstu, kādā ir noslēgti strīdīgie nolīgumi, kas it īpaši liecina par faktu, ka *Lundbeck* ir bijis stingrs nolūks kavēt jebkādu ģenērisko versiju ienākšanu tirgū.

590 Taču prasītāji apgalvo, ka *Merck* (*GUK*) Vācijas meitasuzņēmumam *Merck dura* ir izdevies ienākt Vācijas citaloprama tirgū, lai gan tas *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ 1.1. punkta izpratnē bija saistīta puse, kas nozīmējot, ka apzīmējums "citalopramu saturoši produkti", kas izmantots minētajā punktā, varētu attiekties vien uz *Natco* citalopramu, nevis uz jebkura cita veida citalopramu.

591 Tomēr ir jānorāda, tāpat kā norāda Komisija, ka nolīguma attiecībā uz EEZ 1.1. punkts, tāpat kā viss pārējais nolīgums, saskaņā ar šā līguma relatīvās iedarbības principu ir piemērojams vienīgi *Merck* (*GUK*), tāpēc *Merck* (*GUK*) pienākums nepārdot ģenērisko citalopramu saviem saistītajiem uzņēmumiem nenozīmē, ka šie saistītie uzņēmumi, piemēram, *Merck dura*, nevarētu to iegūt no citiem avotiem un paši pārdot ģenērisko citalopramu, kā šajā gadījumā rīkojās *Merck dura*, iegādājoties to no *Tiefenbacher*. Tādējādi ne no fakta, ka *Merck dura* nolīguma attiecībā uz EEZ darbības laikā ienāca Vācijas tirgū, ne no fakta, ka prasītāji pret to cēla prasību par patentu pārkāpumu, nevar secināt, ka apzīmējums "citalopramu saturoši produkti", kas izmantots šā nolīguma 1.1. punktā, attiecās nevis uz visa veida citalopramu, bet gan vienīgi uz *Natco* citalopramu.

592 Tādējādi, paredzot *Merck* (*GUK*) pienākumu visā *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ darbības laikā atturēties pārdot un piegādāt saviem saistītajiem uzņēmumiem vai jebkurai trešajai personai (ieskaitot *NM Pharma*, kas uzsāka citaloprama pārdošanu Zviedrijā) citalopramu saturošus produktus, šī nolīguma 1.1. punkts ietvēra ierobežojumus, kas pārsniedza *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu, jo šis pienākums neattiecās vienīgi uz citalopramu, kuru šā nolīguma puses uzskatīja par tādu, ar kuru potenciāli tiek pārkāpti patenti.

593 Turklāt ir jāatgādina, ka *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ 1.1. punktā bija paredzēts ne vien pienākums *Merck* (*GUK*) atturēties visā nolīguma darbības laikā pārdot un piegādāt citalopramu saturošus produktus, bet arī pienākums pielikt visas saprātīgas pūles, lai nodrošinātu, ka *Natco* pārtrauc nolīguma darbības laikā EEZ teritoriju apgādāt ar citalopramu un citalopramu saturošiem produktiem.

594 Nekas neliecina, ka šis pienākums bija vien mazsvarīga, praktiski neesoša apņemšanās vai ka tas balstījās uz kļūdainu prasītāju pārliecību, ka *Merck* (*GUK*) bija ekskluzīvs *Natco* izplatītājs. Proti, kā apgalvo Komisija, nolīguma puses šo klauzulu ir uzskatījušas par pietiekami svarīgu, lai to iekļautu kā nosacījumu EUR 12 miljonu maksājumam. Turklāt *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ 1.2. punktā bija skaidri paredzēts, ka gadījumā, ja *Natco* nolīguma darbības laikā EEZ piegādātu citalopramu vai citalopramu saturošus produktus, *Lundbeck* nebūtu jāveic maksājumi, kuriem vēl nav iestājies termiņš.

595 Tādējādi, pat ja *Merck* (*GUK*) nespētu traucēt *Natco* piegādāt citalopramu EEZ teritorijā, kā apgalvo prasītāji, tomēr *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ 1.1. punkts būtiski mudināja *Merck* (*GUK*) šajā ziņā īstenot visas nepieciešamās darbības un "visus saprātīgos centienus", citādi tam tiktu atņemta būtiska daļa *Lundbeck* saskaņā ar šo nolīgumu apsolīto maksājumu.

596 Tas pierāda, kā Komisija ir pareizi konstatējusi apstrīdētā lēmuma preambulas 848. apsvērumā, ka *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ objektīvais mērķis ir bijis ne tikai izraidīt *Merck* (*GUK*) kā ģenērisko produktu, kuru pamatā ir *Natco* citaloprams, pārdevēju no EEZ tirgiem, bet arī likvidēt *Natco* kā ģenēriskā citaloprama ražotāju šajā teritorijā.

597 Tādējādi ir jākonstatē, ka no *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ satura, lasot to tā kontekstā, pietiekami skaidri izriet, ka *Merck* (*GUK*) saskaņā ar šā nolīguma klauzulām ir atteicies no jebkādas iespējas pārdot savu citaloprama ģenērisko versiju neatkarīgi no tā, vai tā ir vai nav cēlusies no *Natco* un vai ar to tiek vai netiek potenciāli pārkāpts *Lundbeck* patents.

598 Tādējādi Komisija nav pieļāvusi kļūdu, apstrīdētā lēmuma preambulas 846. apsvērumā norādot, ka *GUK* nolīgums attiecībā uz EEZ, it īpaši šā nolīguma 1.1. punkts, ir jāinterpretē kā tāds, ar kuru *Merck* (*GUK*) ir noteikts pienākums nolīguma darbības laikā izbeigt EEZ teritorijā pārdot un piegādāt jebkāda veida citalopramu, un tas pārsniedz *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu.

599 Katrā ziņā, lai arī kāda būtu šā nolīguma interpretācija un neatkarīgi no tā, vai *Merck* (*GUK*) noteiktie ierobežojumi ietilpa vai neietilpa *Lundbeck* patentu piemērošanas jomās, tie tik un tā bija vērsti pret konkurenci sava mērķa dēļ, ņemot vērā to, ka nav konstatēts, ka ar *Natco* ražoto citalopramu kāds no šiem patentiem tiktu pārkāpts, to, ka *Merck* (*GUK*) ir skaidri apstrīdējis, ka ar tā ģenēriskajiem

produktiem tiktu pārkāpti patenti (skat. *GUK* nolīguma attiecībā uz EEZ preambulas G punktu), un to, ka tā komerciālās autonomijas ierobežojumi tiktu pamudināti ar ievērojamiem apgrieztajiem maksājumiem, kas bija uzskatāmi par atlīdzību (skat. šā sprieduma 572. un 573. punktu).

600 Turklāt, kā Komisija ir konstatējusi apstrīdētā lēmuma preambulas 847. apsvērumā, strīdīgajos nolīgumos nebija ietverta nekāda cita atlīdzība par attiecīgajiem ierobežojumiem, izņemot *Lundbeck* apsolītos apgrieztos maksājumus, piemēram, iespēja *Merck* (*GUK*) nekavējoties ienākt tirgū uzreiz pēc šo nolīgumu termiņa beigām, nebaidoties no *Lundbeck* prasībām par patentu pārkāpumu, tādējādi ar tiem nebija paredzēts atrisināt nekādu strīdu saistībā ar patentiem.

601 Līdz ar to prasītāju iebildums, ka *GUK* nolīgumā attiecībā uz EEZ neesot iekļauts neviens ierobežojums, kas pārsniegtu *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu, ir jānoraida kā neiedarbīgs un katrā ziņā kā nepamatots.

3. *Arrow UK* nolīgums

602 Prasītāji apgalvo, ka Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, interpretējot *Arrow UK* nolīgumu tā, ka ar to *Arrow* tika liegts pārdot jebkāda veida ģenērisko citalopramu šī nolīguma darbības laikā, lai gan tas attiecās tikai uz citalopramu, ar kuru tika pārkāpti to patenti. To pierādot šā nolīguma noteikumi un apstākļi, kādos tas noslēgts, tostarp it īpaši tas, ka pastāvēja strīds ar *Arrow* saistībā ar patentiem un *Lagap* tiesvedība.

603 Komisija šos argumentus apstrīd.

604 Pirmkārt, prasītāji apstrīd faktu, ka apzīmējums "minētais citaloprams", kas definēts *Arrow UK* preambulas ceturtajā apsvērumā un ir izmantots *Arrow UK* nolīguma 1.1. punktā (skat. šā sprieduma 35. punkta otro un sesto ievilkumu), attiecas uz visa veida citalopramu, ko *Arrow* varētu iegādāties no *Tiefenbacher*. Tie uzskata, ka šī frāze attiecās vienīgi uz citalopramu, kuru *Arrow* jau bija iegādājies vai pasūtījis no pēdējā minētā un ar kuru tika pārkāpti to patenti.

605 Interpretāciju, kādu prasītāji piedāvā minētajam apzīmējumam, no vienas puses, apstiprinot fakts, kas minēts *Arrow UK* preambulas sestajā apsvērumā (skat. šā sprieduma 35. punkta trešo ievilkumu), ka "minētais Citaloprams" ir ticis pakļauts laboratorijas testiem, un, no otras puses, neatspēko *Arrow UK* nolīguma 1.1. punktā minētā atsauce uz aizliegumu importēt tieši "minēto citalopramu" pēc otrā piegādes datuma, kas definēts *Arrow UK* nolīguma 3.4. punktā (skat. šā sprieduma 35. punkta pēdējo ievilkumu) (turpmāk tekstā – "otrais piegādes datums"). Proti, šī atsauce ir attiecināma vienīgi uz apzīmējumu "jebkurš cits citaloprams", kas izmantots *Arrow UK* nolīguma 1.1. punktā. Katrā ziņā pat pēc otrā piegādes datuma *Arrow* rīcībā bija no *Tiefenbacher* pasūtītas citaloprama tabletes, kas nebija nodotas prasītājiem.

606 Ir jāatgādina, ka *Arrow UK* nolīguma 1.1. punkts ir formulēts šādi:

"*Arrow* [*UK*] savā vārdā un visu ar to asociēto un saistīto vienību vārdā apņemas [*Arrow UK* nolīguma darbības laikā] Apvienotās Karalistes teritorijā neražot, nenodot, nepiedāvāt nodot, nelietot vai pēc otrā piegādes datuma neimportēt vai nesaglabāt nodošanai vai citiem mērķiem 1) ["]minēt[o] Citalopram[u]["] vai 2) jebkuru citu Citalopramu, ar ko, *Lundbeck* skatījumā, tiek pārkāptas tā [intelektuālā] īpašuma tiesības, un, lai ļautu *Lundbeck* noteikt, pastāv vai nepastāv pārkāpums, [*Arrow UK* nolīguma darbības laikā] nodrošināt tam pietiekami daudz paraugu analīzēm vismaz vienu mēnesi pirms jebkādas ražošanas, importēšanas, pārdošanas vai piedāvāšanas pārdošanai, ko *Arrow* [*UK*] gatavotos veikt, gaidot galīgo nepārsūdzamo nolēmumu saistībā ar [prasību pret *Arrow* par patenta pārkāpumu] [..]."

607 Lai interpretētu apzīmējuma "minētais citaloprams", kas ietverts *Arrow UK* nolīguma 1.1. punktā, nozīmi, ir jāatgādina, ka:

— šis izteikums ir pieņemts apzīmējums, kas *Arrow UK* preambulas ceturtajā apsvērumā ir lietots šādi: "*Arrow* [*UK*] ir ieguvis trešās personas izsniegtu licenci, lai Apvienotajā Karalistē varētu importēt citalopramu, kuru nav izgatavojis *Lundbeck* vai kas nav izgatavots ar *Lundbeck* atļauju ("minētais Citaloprams" – lai izvairītos no jebkādām neskaidrībām, šāda definīcija ietver vienīgi Citalopramu, kas paredzēts mārketingam un pārdošanai Apvienotajā Karalistē, un neietver to, kas paredzēts mārketingam un pārdošanai citās valstīs)";

— no *Arrow UK* nolīguma 3.4. punkta izriet, ka *Arrow UK* nolīguma 1.1. punktā minētais "otrais piegādes datums" ir datums, kurā *Arrow UK* bija jāpiegādā *Lundbeck* otrā daļa tā "minētā Citaloprama" krājumu, un ka šai piegādei bija jānotiek ne vēlāk kā 2002. gada 15. februārī.

608 Apstrīdētā lēmuma preambulas 905., 910.–913. un 916. apsvērumā Komisija ir uzskatījusi, ka apzīmējums "minētais Citaloprams" ir jāinterpretē tā, ka tas attiecas ne tikai uz citalopramu, kuru *Arrow* jau bija iegādājies no *Tiefenbacher*, bet arī uz visu citalopramu, kuru tas vēlāk varētu iegādāties no šī paša uzņēmuma, pat ja izmantotais AFV turpmāk tiktu ražots, izmantojot *Cipla II* vai *Matrix II* paņēmienus. Šim nolūkam Komisija balstījās uz atsauci *Arrow UK* nolīguma 1.1. punktā uz periodu pēc "otrā piegādes datuma", kāds tas izriet no *Arrow UK* nolīguma 3.4. punkta, kas, pēc tās domām, liedz jēdzienu, uz kuru attiecas apzīmējums "minētais Citaloprams", attiecināt vienīgi uz to [citalopramu], kas *Arrow* jau bija krājumā, un uz *Arrow UK* preambulas ceturtā apsvēruma formulējumu, no kura izriet, ka "minētais Citaloprams" ir viss *Tiefenbacher* ražotais citaloprams, uz kuru attiecas tā TA.

609 Ņemot vērā tikko atgādinātos elementus, ir jānorāda, ka pienākumi, kas minēti *Arrow UK* nolīguma 1.1. punktā, ir paredzēti, lai liegtu *Arrow* importēt vai glabāt "minēto Citalopramu" pēc otrā piegādes datuma, kas minēts šā nolīguma 3.4. punktā. Šādam pienākumam jēga un lietderīga iedarbība ir vienīgi tad, ja šis apzīmējums attiecas arī uz citalopramu, kas iegūts, protams, no *Tiefenbacher*, bet kuru *Arrow* ir pasūtījis pēc šīs piegādes. Šajā ziņā ir jāatzīmē, ka nekas šīs klauzulas formulējumā neļauj domāt, ka iepriekš minētais pienākums neattiecas uz "minēto Citalopramu", bet gan tikai uz "jebkuru citu citalopramu, ar kuru, *Lundbeck* skatījumā, tiek pārkāptas tā [intelektuālā] īpašuma tiesības".

610 Tāpat *Arrow UK* preambulas ceturtajā apsvērumā iekļautā definīcija, kas atbilst apzīmējumam "minētais Citaloprams", ir formulēta tā, ka to nevar interpretēt kā tādu, kas attiektos vienīgi uz citalopramu, kuru *Arrow* jau bija iegādājies no *Tiefenbacker*. Proti, šis apsvērums nozīmē, ka jebkurš citaloprams, uz kuru attiecās *Tiefenbacher* rīcībā esošā TA, bija iekļauts definīcijā, kas atbilst apzīmējumam "minētais Citaloprams". Šī TA attiecās uz citalopramu, kas ražots saskaņā ar *Cipla I* un *Matrix I* paņēmieniem, neatkarīgi no fakta, ka tabletes, kuras bija *Arrow* krājumos, bija ražotas, izmantojot vienīgi *Cipla I* paņēmienu.

611 Lai gan ir taisnība, ka TA pieteikuma iesniedzējs vai īpašnieks iestādē, kurai TA ir jāizsniedz vai kura to ir izsniegusi, var pieprasīt izmaiņas, lai to paplašinātu arī attiecībā uz citiem paņēmieniem, prasītājiem tomēr ir pamats apgalvot, ka attiecīgajā preambulas apsvērumā nekas neļauj konstatēt, ka *Arrow UK* nolīguma puses, definējot "minēto Citalopramu", būtu domājušas arī AFV citalopramu, kas ražots, izmantojot *Cipla II* un *Matrix II* paņēmienus, kuri nebija iekļauti "licencē", kas paredzēta minētajā preambulas apsvērumā. Proti, uz šiem paņēmieniem *Tiefenbacher* TA varēja attiekties tikai pēc tās grozīšanas.

612 Visbeidzot šo interpretāciju neapšauba Komisijas minētais fakts, ka rīkojumā ar *Arrow* piekrišanu (šā sprieduma 36. punkts) apzīmējums "minētais Citaloprams" ir aizstāts ar formulējumu "Citaloprams, ko nav izgatavojis *Lundbeck* vai [kas nav izgatavots] ar tā atļauju". Proti, lai gan rīkojums ar piekrišanu tika pieņemts pēc *Arrow UK* nolīguma noslēgšanas, tas ir no pēdējā minētā atšķirīgs juridisks instruments.

613 Tādējādi ar apzīmējumu "minētais Citaloprams" ir jāsaprot jebkurš *Tiefenbacher* ģenēriskais citaloprams, kas ražots, izmantojot *Cipla* vai *Matrix* lietotos paņēmienus, ko *Arrow UK* nolīguma parakstīšanas dienā *Arrow* jau bija iegādājies vai ko tas varēja iegādāties vēlāk un uz ko attiecās *Tiefenbacher* TA.

614 Otrkārt, prasītāji uzskata, ka *Arrow UK* nolīguma 1.1. punktā izmantotais formulējums "jebkurš cits citaloprams, ar kuru *Lundbeck* skatījumā tiek pārkāptas tā [intelektuālā] īpašuma tiesības" neparedz tiem veto tiesības, jo tie nevar vien atsaukties uz citaloprama, kuru *Arrow* būtu varējis vēlēties izmantot, pārkāpjošo raksturu, bet tiem būtu jāsniedz pierādījumi, ka viņu patenti tiek pārkāpti, izmantojot minētajā punktā paredzēto paraugu izlases mehānismu, kas būtu saskaņā ar iepriekš 240. punktā minētajā spriedumā *Paroxetine* noteikto. Šajā ziņā prasītāji apgalvo, ka *Arrow UK* nolīgums neliedza *Arrow* piekritīgajās tiesās apstrīdēt viņu iespējamos apgalvojumus par to, ka ar citalopramu, kuru *Arrow* būtu vēlējies izmantot, tiek pārkāpti viņu patenti.

615 Ir jāatgādina, ka it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 917. un 922.–924. apsvērumā Komisija ir norādījusi, ka attiecīgais izteiciens ļāva *Lundbeck* uzlikt veto *Arrow* veiktam citaloprama, kas ražots, izmantojot jebkādu paņēmienu, importam vai pārdošanai, jo *Lundbeck* pietika vien ar paziņojumu, ka tam šķiet, ka ar attiecīgo paņēmienu tiek pārkāptas tā intelektuālā īpašuma tiesības. Komisija arī norādīja, ka *Arrow UK* nolīguma 1.1. punktā paredzētais paraugu izlases mehānisms nekad nav ticis izmantots, jo, kamēr vien *Lundbeck* veica paredzētos maksājumus, *Arrow* nav bijusi nekāda interese apstrīdēt *Lundbeck* apgalvojumus saistībā ar iespējamo testu rezultātu, kā arī iesniegt tam AFV testēšanai.

616 Šajā ziņā ir jāuzsver, kā to pareizi ir atzīmējusi Komisija, ka *Arrow*, atbildot uz tās 2008. gada 18. decembra informācijas pieprasījumu, ko prasītāji paši ir pievienojuši pielikumā prasības pieteikumam un kas tika apspriests tiesas sēdē, ir atzinis:

"[*Arrow UK* nolīguma 1.1. punktā] paredzētais tests ir subjektīvs tests saistībā ar iespējamu pārkāpumu, nevis pierādītu pārkāpumu. Tādējādi citalopramu saturošie produkti, attiecībā uz kuriem neviena tiesa nav konstatējusi, ka ar tiem netiek pārkāptas [*Lundbeck* intelektuālā īpašuma tiesības], bet ar kuriem reāli [šīs tiesības] netiek pārkāptas, varētu ietilpt [minētā punkta] piemērošanas jomā, bet šāda veida nolīgumos tas tā ir parasti."

617 Šis paziņojums apstiprina Komisijas tēzi, ka *Lundbeck* rīcībā pēc būtības ir bijušas veto tiesības. Pretēji tam, ko apgalvo prasītāji, šādas tiesības nevar uzskatīt par līdzvērtīgām situācijai, kādu it kā esot radījis iepriekš 240. punktā minētais spriedums *Paroxetine*. Proti, papildus šā sprieduma 258.–263. punktā izklāstītajiem apsvērumiem ir jānorāda, ka *Arrow UK* nolīguma 1.1. punktā paredzētais mehānisms neparedz tiesas iejaukšanos, lai gan ir skaidrs, ka tā tas ir gadījumā, kāds tika aplūkots minētajā spriedumā, precizējot, ka nav iedomājams, ka tiesnesis pieņems pagaidu pasākumu, pamatojoties vien uz patenta, kurš it kā ir pārkāpts, īpašnieka formulētiem apgalvojumiem.

618 Turklāt ir jāatzīmē, ka šo veto tiesību pastāvēšana nepadara lieku *Arrow UK* nolīguma 1.1. punkta daļu, kurā paredzēts "minētais Citaloprams", jo attiecībā uz pēdējo minēto *Lundbeck* pat nebija jāīsteno savas veto tiesības, jo *Arrow* noteiktie aizliegumi saistībā ar šo citalopramu bija piemērojami, *Lundbeck* neveicot it nekādas darbības, izņemot paredzēto maksājumu veikšanu.

619 Faktu, ka *Arrow UK* nolīguma 1.1. punktā paredzētais tests tā subjektīvā rakstura dēļ ir tāds, kas *Lundbeck* piešķir veto tiesības, kuras *Arrow* apzinās, apstiprina tas, ka šis tests visā minētā nolīguma darbības laikā nav ticis izmantots. Proti, lai gan šā nolīguma darbības laikā *Arrow* turpināja meklēt jaunus AFV avotus, tas nekad neiesniedza *Lundbeck* paraugus, lai tas veiktu to pārbaudi.

620 Šajā ziņā, pirmkārt, ir jānorāda, ka *Arrow* meklējumus šajā nolūkā var skaidrot ar vēlmi ienākt citos tirgos, izņemot Apvienoto Karalisti. Proti, no vienas puses, *Arrow* savu ienākšanu Dānijas tirgū gatavoja līdz brīdim, kad tika noslēgts Dānijas *Arrow* nolīgums, kas notika vairākus mēnešus pēc

Arrow UK nolīguma. No otras puses, kā Komisija ir norādījusi apstrīdētā lēmuma preambulas 931. apsvērumā, *Arrow* interesējās arī par Zviedrijas tirgu. Otrkārt, *Arrow* bija nepieciešama alternatīva *Tiefenbacher*, lai īstenotu savu projektu, kas paredzēja kādreiz pašam ražot ģenēriskā citaloprama tabletes, AFV iegādājoties tieši no ražotājiem, neizmantojot tādu starpnieku kā *Tiefenbacher*, kas šo AFV pārstrādā tabletēs (skat. apstrīdētā lēmuma 1935. zemsvītras piezīmi).

621 Turklāt šādi meklējumi varētu būt saistīti ar darbībām, kas veiktas, lai sagatavotos pēc *Arrow UK* nolīguma termiņa beigām atvērtajam periodam, jo šis nolīgums sākumā bija noslēgts mazāk nekā uz gadu un pēc tam divas reizes tika pagarināts. Šie apsvērumi attiecas arī uz faktu, ka *Arrow UK* nolīguma darbības laikā *Arrow* pieprasīja TA, kas attiecas uz *Cipla* un *Matrix* AFV, izmaiņas, lai tā ietvertu arī *Cipla II* un *Matrix II* paņēmienus.

622 Šie apsvērumi ļauj noraidīt arī prasītāju argumentu, ka fakts, ka *Arrow* pat pēc *Arrow UK* nolīguma noslēgšanas turpināja meklēt piegādātājus, kas varētu tam piegādāt AFV, ar kuru netiktu pārkāpti *Lundbeck* patenti, pierādot, ka šis nolīgums ir attiecies vienīgi uz citalopramu, ar kuru tika pārkāpti šie patenti.

623 Treškārt, prasītāji atgādina, ka saskaņā ar Anglijas tiesībām, kam pakļauts *Arrow UK* nolīgums, pēdējais minētais ir jāinterpretē, pamatojoties it īpaši uz tā komerciālo mērķi, proti, būt par alternatīvu risinājumu, lai valsts tiesā nebūtu jāiesniedz prasība izdot pagaidu rīkojumu par aizliegumu. Šāds rīkojums par aizliegumu esot varējis attiekties vienīgi uz ģenērisko citalopramu, ar kuru tiek pārkāpti *Lundbeck* patenti.

624 Tomēr ir jānorāda, ka prasītāju atsauce uz Anglijas tiesību principiem saistībā ar līgumu interpretāciju neapšauba Komisijas izmantoto interpretāciju.

625 Protams, ir jāatgādina, ka jautājums par dalībvalsts iekšējo tiesību interpretāciju ir fakta jautājums, saistībā ar kuru Vispārējai tiesai principā ir jāveic pilnīga pārbaude (šā sprieduma 258. punkts).

626 Taču *Lundbeck* komerciālais mērķis, kuru *Arrow* nevarēja nezināt, bija neļaut pēdējam minētajam ienākt tirgū ar ģenērisko citalopramu. Tieši tādēļ *Lundbeck* maksāja *Arrow* summas, kas bija piesaistītas peļņai, kādu tas cerēja iegūt, ienākot tirgū. Šādos apstākļos nepārsteidz tas, ka *Arrow UK* nolīguma puses ir piekritušas piešķirt *Lundbeck* veto tiesības, kuras piemērojamas arī attiecībā uz citalopramu, kas ražots atbilstoši *Cipla II* un *Matrix II* paņēmieniem.

627 Reāli šāds maksājums diez vai būtu saderīgs ar iespēju *Arrow* saglabāt brīvību uzsākt tirgot citu citalopramu, kas nav "minētais citaloprams", proti, citaloprams, kas ražots saskaņā ar *Cipla I* vai *Matrix I* paņēmieniem. Ja būtu citādi, *Arrow* varētu gūt labumu ne tikai no *Lundbeck* veiktajiem maksājumiem, bet arī no ienākšanas tirgū, piemēram, ar ģenērisko citalopramu, kas ražots, izmantojot *Cipla II* vai *Matrix II* paņēmienus, bet *Lundbeck* būtu gan jāveic maksājumi, gan jācieš zaudējumi, kas rastos no šādas ienākšanas.

628 Ceturtkārt, prasītāji apgalvo, ka Komisija nevarēja izdarīt nekādus secinājums par *Arrow UK* nolīguma tvērumu no tā otrā papildinājuma 3. punkta, saskaņā ar kuru gadījumā, ja *Lagap* tiesvedībā tiktu pierādīts, ka patents saistībā ar kristalizāciju nav spēkā, tiem, lai *Arrow* piegādātu vēl krājumā esošās tabletes, būtu tam jāmaksā GBP 750 000. Proti, šo maksājumu pamatoja fakts, ka attiecīgo tablešu derīguma termiņš beidzās 2003. gada oktobrī, tāpēc *Arrow* tāpat nevarētu tās pārdot tirgū. Turklāt prasītāji atsaucas uz šī Komisijas iebilduma nepieņemamību, jo tas nav ticis izvirzīts ne apstrīdētajā lēmumā, ne paziņojumā par iebildumiem.

629 Šajā ziņā ir jānorāda, ka šis arguments ir neiedarbīgs, jo *Arrow UK* nolīguma tvēruma interpretācija, kas izmantota apstrīdētajā lēmumā, nekādā veidā nebalstās uz tā otrā papildinājuma 3. punktu. Proti, Komisija uz šo punktu balstījās tikai Vispārējā tiesā, vienīgi atsaucoties uz to apstrīdētā lēmuma preambulas 441. apsvērumā un neizdarot no tā nekādus secinājumus.

630 No visa iepriekš minētā izriet, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, *Arrow UK* nolīguma 1.1. punktu interpretējot tā, ka ar to ir bijis paredzēts liegt *Arrow* šā nolīguma darbības laikā ienākt Apvienotās Karalistes tirgū ne tikai ar ģenērisko citalopramu, ko tas jau bija pasūtījis vai iegādājies no *Tiefenbacher*, bet arī ar jebkuru citu ģenērisko citalopramu, ko tas varēja iegādāties vēlāk, ieskaitot to, kas ražots saskaņā ar *Cipla II* un *Matrix II* paņēmieniem.

631 Tādējādi šis iebildums ir jānoraida.

4. Dānijas *Arrow* nolīgums

632 Prasītāji apgalvo, ka Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, interpretējot Dānijas *Arrow* nolīgumu tā, ka ar to *Arrow* tika liegts nolīguma darbības laikā pārdot jebkāda veida ģenērisko citalopramu, lai gan tas attiecās tikai uz citalopramu, ar kuru tika pārkāpti to patenti.

633 Pirmkārt, Dānijas *Arrow* nolīguma 1.1. punkts (skat. šā sprieduma 39. punkta otro ievilkumu), lasot to šā nolīguma preambulas un vispārējā konteksta gaismā, attiecoties vienīgi uz *Arrow* citalopramu, kuru tas jau bija importējis un kuru prasītāji bija pakļāvuši laboratorijas testiem. Proti, tas esot *Tiefenbacher* izcelsmes citaloprams, ar kuru tika pārkāpti to patenti.

634 Otrkārt, prasītāji apgalvo, ka saskaņā ar Dānijas tiesībām, kam pakļauts šis nolīgums, īpaša nozīme ir jāpiešķir pušu kopīgajam nodomam, proti, panākt, lai tiktu ievēroti prasītāju patenti. Tādējādi Komisijas izmantotā pārāk plašā interpretācija pārkāpjot Dānijas tiesības.

635 Treškārt, prasītāji atsaucas uz tādiem pašiem argumentiem, kas minēti saistībā ar *Arrow UK* nolīgumu, it īpaši saistībā ar faktu, ka *Arrow* turpināja meklēt citus AFV avotus un tam ir bijusi iespēja vērsties valsts tiesā, lai tā lemtu par to, ka, iespējams, viņu patenti netiek pārkāpti.

636 Ceturtkārt, prasītāji apgalvo, ka, ja Dānijas *Arrow* nolīgums un *Arrow UK* nolīgums ir uzskatāmi par vienotu un turpinātu pārkāpumu, kā ir apgalvots apstrīdētajā lēmumā, nav iedomājams, ka pirmais minētais attiecas arī uz citalopramu, ar kuru netiek pārkāpti patenti, lai gan tas tā nav saistībā ar otro minēto.

637 Komisija šos argumentus apstrīd.

638 Ir jāatgādina, ka Dānijas *Arrow* nolīguma 1.1. punkts ir formulēts šādi:

"*Arrow* [*Group*] piekrīt atcelt un pārtraukt jebkādu produktu, kuri satur citalopramu, ar ko *Lundbeck* skatījumā tiek pārkāptas tā intelektuālā īpašuma tiesības, importēšanu, izgatavošanu, ražošanu, pārdošanu vai cita veida tirdzniecību [Dānijas] teritorijā [Dānijas nolīguma] darbības laikā."

639 Prasītāji apgalvo, ka Dānijas *Arrow* nolīguma preambula ļauj saprast, ka minētais punkts ir jāinterpretē tā, ka tas attiecas tikai uz citalopramu, ko *Arrow* jau bija iegādājies no *Tiefenbacher*.

640 Protams, ir jāatzīmē, ka Dānijas *Arrow* nolīguma preambulas trešais un piektais apsvērums, lasot tos saskaņā ar precizējumiem, kas saistībā ar tiem minēti apstrīdētā lēmuma preambulas 986. apsvērumā, ko prasītāji neapstrīd, atsaucas uz faktu, ka *Arrow* gatavojās iegādāties TA, kura tam ļautu Dānijā pārdot ģenērisko citalopramu, kas ražots, izmantojot *Cipla* vai *Matrix* AFV, un kam *Lundbeck* ir veicis laboratorijas testus. Šīs preambulas ceturtajā apsvērumā ir minēts arī *Arrow* nodoms no Vācijas uz Dāniju eksportēt nefasētu *Tiefenbacher* izcelsmes citalopramu.

641 Taču šīs atsauces, lai gan tās paskaidro kontekstu, kādā ir ticis noslēgts Dānijas *Arrow* nolīgums, nav pietiekamas, lai apstrīdētu faktu, ka tā 1.1. punkta formulējums ir skaidrs un ka tā tvērumu nevar reducēt līdz tādam, kādu piedāvā prasītāji.

642 Proti, ja šā nolīguma puses būtu vēlējušās tajā paredzētos pienākumus attiecināt vienīgi uz citalopramu, kas jau bija *Arrow* krājumos, tie būtu varējuši izmantot tam piemērotu formulējumu, nevis izvēlēties ļoti plašu formulējumu, kura tvērums būtu bijis jāierobežo ar interpretāciju, kurā būtu ņemti vērā preambulas apsvērumi, kas turklāt nav formulēti tā, ka būtu skaidra vēlme ieviest ierobežojumus.

643 It īpaši attiecībā uz prasītāju atsauci par to, cik būtisks saskaņā ar Dānijas tiesībām, kam pakļauts attiecīgais nolīgums, ir pušu kopīgais nodoms, ir jāatzīmē, ka prasītāji nav snieguši nevienu faktisku pierādījumu, ka šis nodoms ir atšķīries no tā, kas skaidri izriet no nolīguma teksta un kas nav apšaubīts tā preambulas apsvērumos.

644 Turklāt prasītāju arguments, ka Dānijas *Arrow* nolīgumam esot jāatzīst ierobežots tvērums, lai tas būtu saskanīgs ar *Arrow UK* nolīgumu, jo abi nolīgumi, ko tie noslēguši ar *Arrow*, esot vienots un turpināts pārkāpums, arī nav atbalstāms. Proti, kā tas izriet no šā sprieduma 604.–629. punktā veiktā vērtējuma, *Arrow UK* nolīgumam nav ierobežotā tvēruma, kādu tam piešķir prasītāji.

645 Tādējādi ir jāsecina, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu vērtējumā, uzskatot, ka Dānijas *Arrow* nolīguma 1.1. punkts ir jāinterpretē tā, ka *Arrow* neienāks Dānijas tirgū ar jebkādu ģenērisko citalopramu tā darbības laikā.

646 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, pamata ceturtā daļa ir jānoraida.

5. *Alpharma* nolīgums

647 Prasītāji apgalvo, ka Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, uzskatot, ka *Alpharma* nolīgumā ir bijis paredzēts aizliegums šim uzņēmumam šā nolīguma darbības laikā pārdot jebkāda veida ģenērisko citalopramu, jo tas esot attiecies tikai uz ģenērisko citalopramu, kas ražots, pārkāpjot *Lundbeck* patentus, tostarp tos, kas minēti A pielikumā.

648 Komisija šos argumentus apstrīd.

649 Ir jānorāda, ka it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 1042., 1059. un 1061. apsvērumā Komisija *Alpharma* nolīguma 1.1. punktu ir interpretējusi tā, ka saskaņā ar to *Alpharma* ir apņēmies attiecīgajā periodā nepārdot nekāda veida citalopramu vai vismaz ir akceptējis ierobežojumus savām iespējām pārdot citalopramu, kas ievērojami pārsniedz ierobežojumus, kādus *Lundbeck* varētu panākt tiesas ceļā, pamatojoties uz saviem jaunajiem patentiem.

650 Pirmkārt, prasītāji norāda, ka *Alpharma* nolīguma 1.1. punkta teksts ir jāinterpretē saskaņā ar tā kontekstu un pieejamiem pierādījumiem, kas ļauj secināt, ka tur minētais termins "Citaloprams" attiecas vienīgi uz citalopramu, ar kuru tiek pārkāpti to patenti. Šāda interpretācija izrietot no *Alpharma* nolīguma preambulas un A pielikuma lasījuma, kas pierādot, ka tāds ir bijis šā nolīguma pušu nodoms.

651 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka *Alpharma* nolīguma 1.1. punktā ir noteikts, ka *Alpharma*, tostarp tā "meitasuzņēmumi", "atceļ, izbeidz un atturas veikt jebkuru Citalopramu saturošo farmaceitisko produktu importēšanu, [..] ražošanu [..] vai pārdošanu Teritorijā [..] [noteiktā periodā]" un ka *Lundbeck* atsauc prasību pret *Alpharma* par patenta pārkāpumu. Tāpat ir precizēts, ka šis punkts neattiecas uz "jebkuru produktu, kas satur escitalopramu".

652 Ir jākonstatē, ka *Alpharma* nolīgumā, tostarp tā 1.1. punktā, vārds "Citaloprams" vienmēr ir rakstīts ar lielo burtu "c". Tāpat šajā nolīgumā ar lielo sākumburtu ir rakstīti vārdi ar pieņemto rakstību, piemēram, vārds "Teritorija" preambulas otrajā apsvērumā un vārds "Meitasuzņēmumi" minētajā 1.1. punktā. Taču šie pieņemtie apzīmējumi ir izmantoti skaidri, precīzi definējot to tvērumu, kas izskaidrots tekstā vietā, kur tie minēti pirmo reizi. Tādējādi ir skaidrs, ka "Teritorija" ir termins, ko

izmanto, atsaucoties uz kopumu, ko veido Savienības dalībvalstis, Norvēģija un Šveice, savukārt termins "Meitasuzņēmumi" attiecas uz ikvienu sabiedrību, kura tieši vai netieši kontrolē, tiek kontrolēta vai atrodas kopīgā kontrolē ar *Alpharma ApS*.

653 Turpretim termins "Citaloprams" *Alpharma* nolīgumā nekādi nav definēts tā, lai tam varētu piešķirt šaurāku nozīmi nekā tā, kas raksturīga kopīgam starptautiskam citaloprama kā AFV nosaukumam, ko atzinusi Pasaules Veselības organizācija (PVO), kā to apgalvo Komisija.

654 Turklāt, kā Komisija ir pareizi norādījusi apstrīdētā lēmuma preambulas 1050. apsvērumā, apstāklis, ka *Alpharma* nolīguma 1.1. punktā *in fine* ir paredzēts, ka tas nav attiecināms uz escitalopramu, apliecina faktu, ka tad, kad šā nolīguma puses bija vēlējušās ierobežot pienākumu, kuri izriet no šā punkta, tvērumu, tās to ir izdarījušas nepārprotami.

655 Šajā ziņā, lai gan prasītāju norādītais fakts, ka vārdā "escitaloprams" nav lietots lielais burts "e", liecina par nesaskanīgu *Alpharma* nolīgumā attiecībā uz AFV lietoto vārdu ortogrāfiju, tomēr ir jānorāda, ka ar šo apstākli nepietiek, lai varētu uzskatīt, ka nolīguma puses būtu vēlējušās ierobežot termina "Citaloprams" tvērumu.

656 Tālāk attiecībā uz *Alpharma* nolīguma preambulu ir jānorāda, ka šīs preambulas pirmajā apsvērumā ir paredzēts, ka "*Lundbeck* pieder intelektuālā īpašuma tiesības, kas ietver it īpaši patentus attiecībā uz ar AFV Citaloprama ražošanu, tostarp A pielikumā minētos patentus".

657 No *Alpharma* nolīguma preambulas septītā apsvēruma izriet, ka *Lundbeck* pret *Alpharma* bija cēlis prasību par patenta pārkāpumu, "lai panāktu aizliegumu *Alpharma* [grupai] pārdot produktus, kas satur Citalopramu, jo ir pārkāptas *Lundbeck* intelektuālā īpašuma tiesības".

658 Visbeidzot no preambulas astotā apsvēruma izriet, ka *Alpharma* ir atzinis, ka *Lundbeck* apsvērumi par patentu pārkāpumiem ir pareizi, un ka tas apņemas "šādus produktus" tirgū nelaist.

659 Šajā ziņā ir jānorāda, kā apstrīdētā lēmuma 1047. apvērumā to pēc būtības ir norādījusi Komisija, ka vienkārša atsauce preambulas pirmajā apsvērumā uz to, ka *Lundbeck* īpašumā ir bijuši patenti attiecībā uz "Citalopramu", kuru saraksts minēts A pielikumā, neļauj secināt, ka *Alpharma* nolīguma puses ir vēlējušās, pat ja tikai netieši, ieviest tajā vārda "Citaloprams" definīciju, kas neatbilstu tai, kāda parasti lietota attiecībā uz citalopramu, nerakstot ar lielo burtu "c", proti, AFV citalopramu, neatkarīgi no tā, kāds paņēmiens būtu izmantots tā ražošanā.

660 Turklāt, kā Komisija norāda apstrīdētā lēmuma preambulas 1047.–1049. apsvērumā, nolīguma preambulas septītajā un astotajā apsvērumā, protams, ir atgādināts konteksts, kādā ir noslēgts *Alpharma* nolīgums, taču tie nav noteicoši, lai ļautu vārdam "Citaloprams" piešķirt ierobežotu nozīmi. Proti, no vienas puses, septītais apsvērums nav formulēts tā, lai tas definētu minēto terminu, bet gan attiecas uz lūgumu izdot rīkojumu ar mērķi aizliegt "Citalopramu" saturošu produktu pārdošanu, jo ar tiem tiekot pārkāpti *Lundbeck* piederoši patenti. No otras puses, pat ja tiktu pieņemts, ka astotajā apsvērumā apzīmējums "šādi produkti" attiecas vienīgi uz produktiem, kuri satur citalopramu, kas sintezēts, izmantojot paņēmienus, kuri paredzēti minētajā pieteikumā un attiecībā uz kuriem *Alpharma* ir atzinis, ka ar tiem tiek pārkāpti patenti, šis apstāklis neļauj secināt, ka, ņemot vērā visu *Alpharma* nolīgumu kopumā, ieskaitot tā 1.1. punktu, termins "Citaloprams" attiecas vienīgi uz šiem produktiem.

661 Tādējādi, tā kā no preambulas neizriet nekādi skaidri noteikti ierobežojumi termina "Citaloprams" nozīmei, nevar uzskatīt, ka, vienkārši atsaucoties uz *Alpharma* nolīguma noslēgšanas priekšvēsturi, šā nolīguma puses būtu vēlējušās pienākumu, kurus uzņēmās *Alpharma*, tvērumu ierobežot vienīgi līdz citalopramam, attiecībā uz kuru ir ticis atzīts, ka tas ir ražots, pārkāpjot jaunos *Lundbeck* patentus.

662 Otrkārt, prasītāji norāda uz faktu, ka minētā nolīguma mērķis ir bijis atrisināt konfliktu starp tiem un *Alpharma*, kas bija saistīts tieši ar to, ka pēdējais minētais bija pārkāpis viņu patentus. Tāpat tie norāda, cik būtiska bija *Lagap* tiesvedība.

663 Šajā ziņā pirmām kārtām ir jānorāda, ka fakts, ka *Alpharma* nolīgums tika noslēgts pēc tam, kad prasītāji pret *Alpharma* bija iesnieguši prasību par patenta pārkāpumu, kas attiecās tieši uz tabletēm, kuras šis uzņēmums jau bija saņēmis vai pasūtījis, nenozīmē, ka šā nolīguma 1.1. punktā paredzētie pienākumi, neraugoties uz tā plašo formulējumu, būtu jāinterpretē kā tādi, kas ietver vien to, ko prasītāji būtu varējuši panākt ar minēto prasību. Otrām kārtām *Alpharma* nolīgums neizbeidza minēto tiesvedību, kas vienkārši tika apturēta uz *Alpharma* nolīguma darbības laiku, bez garantijas, ka prasība tiks atsaukta, beidzoties nolīguma termiņam. Proti, *Alpharma* nolīgumā nekādā veidā nebija paredzēts, ka *Lundbeck* vēlāk atturētos celt prasību pret *Alpharma* grupu par tā patentu pārkāpumu. Turklāt no *Lundbeck* paziņojuma, kas minēts apstrīdētā lēmuma preambulas 80. apsvērumā, izriet, ka tas nav uzskatījis, ka ar strīdīgajiem nolīgumiem, ieskaitot *Alpharma* nolīgumu, būtu iespējams izbeigt strīdu. Trešām kārtām *Lagap* tiesvedība, kas tika uzsākta 2002. gada oktobrī, kā tas izriet no apstrīdētā lēmuma preambulas 63. apsvēruma, nekādi nevarēja ietekmēt saistību, kas izrietēja no *Alpharma* nolīguma 1.1. punkta, tvērumu.

664 Treškārt, prasītāji norāda uz paziņojumu, kuru par attiecīgajiem lietas materiāliem atbildīgais *Alpharma* ģenerāldirektors sniedza presei 2002. gada 28. februārī (turpmāk tekstā – "2002. gada 28. februāra paziņojums") un kurā ir minēts fakts, ka ģenēriskā citaloprama izlaišana ir tikusi pārcelta, taču nevar tikt izslēgts, ka tā varētu notikt, beidzoties vasaras atvaļinājumiem, ja līdz tam laikam būs atrisinātas grūtības, kas radušās jauno *Lundbeck* patentu dēļ. Ņemot vērā *Alpharma* nolīguma darbības laiku, šis paziņojums apliecinot, ka *Alpharma* nolīguma 1.1. punkts neattiecās uz visa veida citalopramu.

665 Jānorāda, ka ar 2002. gada 28. februāra paziņojumu *Alpharma* pēc būtības ir paziņojis presei, ka tas atliek citaloprama pārdošanu vismaz līdz vasaras atvaļinājumu perioda beigām un ka tas vajadzības gadījumā varētu pat atteikties no projekta saistībā ar šo pārdošanu, jo tā krājumi varētu radīt problēmas saistībā ar *Lundbeck* patentiem. Tas piebilda, ka tam būtu jāmeklē cits AFV ražotājs un jāsaņem nepieciešamās atļaujas.

666 Šajā ziņā ir jāatzīmē, kā Komisija to ir norādījusi apstrīdētā lēmuma preambulas 1055. apsvērumā, ka šajā paziņojumā, kas sniegts pēc *Alpharma* nolīguma noslēgšanas, *Alpharma* plānu maiņa tika uzdota par tā vienpusēja lēmuma rezultātu, kas nav atkarīgs no *Alpharma* nolīgumā paredzētajiem maksājumiem. Tādējādi, ņemot vērā iepriekš 138. un 139. punktā izklāstītos apsvērumus, šādam paziņojumam nevar būt būtisks pierādījuma spēks, it īpaši tāpēc, ka *Alpharma*, kas bija slepus akceptējis ierobežojumus savai komerciālajai autonomijai, kuri izrietēja no *Alpharma* nolīguma, pretī saņemot tajā paredzētos maksājumus, bija jāpamato, lai arī, iespējams, tikai saviem potenciālajiem klientiem, izmaiņas iepriekš izsludinātajos plānos. No tā izriet, ka 2002. gada 28. februāra paziņojums nav būtisks konteksta elements, lai varētu interpretēt *Alpharma* nolīguma tvērumu.

667 Katrā ziņā ir jānorāda, ka, lai gan *Alpharma* minēja iespēju tirgū ienākt, kad beigtos vasara, tas arī neizslēdza iespēju atteikties no šī projekta – šāda iespēja atbilst Komisijas izmantotajai *Alpharma* nolīguma interpretācijai.

668 Šādos apstākļos šis paziņojums neļauj secināt, ka *Alpharma* nolīguma 1.1. punkts būtu attiecies tikai uz citalopramu, kas ražots saskaņā ar paņēmieniem, attiecībā uz kuriem tika atzīts, ka ar to tiek pārkāpti patenti.

669 Ceturtkārt, prasītāji atsaucas uz *Alpharma* piekrišanas rīkojumu (skat. šā sprieduma 45. punktu), kura saturs esot būtisks, lai interpretētu *Alpharma* nolīguma 1.1. punktu, ciktāl šis rīkojums ir izdots, lai izbeigtu tiesvedību pret *Alpharma* par patenta pārkāpumu. Šajā ziņā prasītāji uzsver, ka šajā rīkojumā ir precizēts, ka *Alpharma* noteikto ierobežojumu tvērums attiecas vienīgi uz citalopramu, ar kuru tiek

pārkāpti viņu patenti. Turklāt prasītāji apstrīd apstrīdētajā lēmumā izvirzīto tēzi, ka *Alpharma* piekrišanas rīkojumā ir ticis izmantots mazāk ierobežojošs formulējums nekā *Alpharma* nolīguma 1.1. punktā tāpēc, ka citādi būtu grūti panākt, lai tiesa to apstiprina. Tie norāda, ka tāpat būtu grūti panākt, lai tiesa nodrošina minētā punkta, kā to ir interpretējusi Komisija, ievērošanu.

670 Šajā ziņā noteikti ir taisnība, ka 2002. gada 2. maija *Alpharma* piekrišanas rīkojums ir formulēts tā, kā ir atgādinājuši prasītāji (šā sprieduma 45. punkts), kur *Alpharma* rīcības ierobežojumi ir noteikti formulēti šaurāk nekā tie, kuri izriet no *Alpharma* nolīguma 1.1. punkta, kā to apstrīdētajā lēmumā ir interpretējusi Komisija.

671 Tāpat ir taisnība, ka pastāv saikne starp šo rīkojumu un *Alpharma* nolīgumu. Proti, tas tika izdots, lai apturētu tiesvedību pret *Alpharma* par patenta pārkāpumu, tieši tāpēc, ka tika noslēgts minētais nolīgums.

672 Taču ar šiem apstākļiem nepietiek, lai *Alpharma* nolīguma 1.1. punktu interpretētu tā, lai tas saskanētu ar *Alpharma* piekrišanas rīkojuma tvērumu.

673 Proti, kā Komisija ir norādījusi apstrīdētā lēmuma preambulas 1054. apsvērumā, runa ir par diviem atsevišķiem juridiskiem instrumentiem. Lai *Alpharma* nolīgumu varētu uzskatīt par *Alpharma* piekrišanas rīkojuma pastāvēšanas iemeslu, ir svarīgi, lai pienākumi, kurus *Alpharma* uzņēmās saskaņā ar *Alpharma* nolīgumu, būtu pietiekami, lai nolīguma darbības laikā *Lundbeck* vairs nebūtu intereses uzturēt prasību pret *Alpharma* par patenta pārkāpumu, kas attiecās vienīgi uz jautājumu, vai *Alpharma* jau pārkāpa jaunos *Lundbeck* patentus. Taču šis nosacījums būtu izpildīts arī tad, ja *Alpharma* nolīguma tvērums pārsniegtu minētā rīkojuma tvērumu.

674 Turklāt, tā kā valsts tiesai, kura izdeva *Alpharma* piekrišanas rīkojumu, nebija nepieciešams atklāt, kāds tieši bija *Alpharma* nolīguma tvērums, ir pilnīgi saprātīgi, ka šā nolīguma puses rīkojuma, ko tās iesniedza šai tiesai, tekstā ietvēra vienīgi tos no šā nolīguma izrietošos pienākumus, kas bija būtiski saistībā ar prasību pret *Alpharma* par patentu pārkāpumu. Turklāt tiešas atbilstības starp *Alpharma* nolīgumu un minēto rīkojumu neesamību apstiprina fakts, ka šajā rīkojumā nekādi nav pieminēts fakts, ka nolīgumā ir bijis paredzēts apgrieztais maksājums par labu *Alpharma*, lai gan tas ir būtiskākais faktors saistībā ar tā noslēgšanu.

675 No tā izriet, ka *Alpharma* piekrišanas rīkojums neļauj *Alpharma* nolīguma 1.1. punktu interpretēt tā, kā to norāda prasītāji.

676 Piektkārt, prasītāji atsaucas uz kāda sava darbinieka, kas bija iesaistīts darbā ar attiecīgajiem lietas materiāliem, 2002. gada 12. marta elektroniskā pasta vēstuli (turpmāk tekstā – "2002. gada 12. marta elektroniskā pasta vēstule"), kurā viņš apstiprina, ka, lai gan pastāvēja daudz neskaidrību, viņš nedomājot, ka *Alpharma* paredzamā nākotnē varētu ienākt Apvienotās Karalistes tirgū. Prasītāji norāda, ka tad, ja *Alpharma* nolīguma 1.1. punktam būtu tāds tvērums, uz kādu norāda Komisija, nebūtu pastāvējušas nekādas neskaidrības.

677 Šajā ziņā ir jānorāda, ka minētā elektroniskā pasta vēstule ir atbilde uz citu elektroniskā pasta vēstuli, kurā ir iekļauta *Alpharma* cenu lapa saistībā ar citalopramu un lūgts šīs elektroniskā pasta vēstules saņēmējam pārbaudīt situāciju, sazinoties ar *Alpharma*. Komisija uzskata, ka, tā kā atbildē uz šo vaicājumu 2002. gada 12. marta elektroniskā pasta vēstules autors norāda, ka tā, iespējams, esot veca cenu lapa, un precizē, ka šajā jautājumā nav sazinājies ar *Alpharma*, nekas šajā elektroniskā pasta vēstulē neļauj apšaubīt *Alpharma* nolīguma tvēruma interpretāciju, kas izmantota apstrīdētajā lēmumā.

678 Proti, ja *Alpharma* nolīguma tvērums attiektos vienīgi uz citalopramu, kas ražots saskaņā ar *Cipla I* paņēmienu un ko *Alpharma* jau bija saņēmis vai pasūtījis, kā to apgalvo prasītāji, tiem būtu bijis jāuztraucas par minēto cenu lapu un līdz ar to, iespējams, 2002. gada 12. marta elektroniskā pasta

vēstules autors būtu uzņēmies iniciatīvu noskaidrot, vai *Alpharma* jau izdevies iegādāties citalopramu, kas ražots, izmantojot citus paņēmienus, uz kuriem neattiecās no šādi interpretēta *Alpharma* nolīguma izrietošie pienākumi. Tādējādi fakts, ka minētās elektroniskā pasta vēstules autors neizpildīja lūgumu, ko izteica viņa kolēģis, apstiprinot, ka viņš neuzskata, ka *Alpharma* paredzamā nākotnē varētu ienākt tirgū, liekot domāt, ka viņš uzskatīja, ka *Alpharma* nolīgums attiecās vienīgi uz citalopramu, kas ražots saskaņā ar *Cipla I* paņēmienu.

679 Taču, tā kā tas ir tikai pieņēmums, ir jānorāda, ka 2002. gada 12. marta elektroniskā pasta vēstule neļauj izdarīt ticamus secinājumus par *Alpharma* nolīguma tvērumu. Šajā ziņā ir jānorāda, ka Komisija nav balstījusies uz šo elektroniskā pasta vēstuli, lai pamatotu savu *Alpharma* nolīguma interpretāciju, bet tā to ir tikai pieminējusi apstrīdētajā lēmumā, lai noraidītu argumentu, ko prasītāji bija izvirzījuši, pamatojot savu minētā nolīguma interpretāciju.

680 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, ir jākonstatē, ka Komisija ir juridiski pietiekami pierādījusi, ka *Alpharma* nolīguma gramatiska, kontekstuāla un teleoloģiska interpretācija ļauj secināt, ka pienākumi, kurus *Alpharma* uzņēmās saskaņā ar šā nolīguma 1.1. punktu, attiecās ne tikai uz citalopramu, kas ražots, izmantojot paņēmienus, attiecībā uz kuriem *Alpharma* un *Lundbeck* bija pieņēmuši, ka ar tiem tiek pārkāpti pēdējā minētā jaunie patenti. Proti, šie pienākumi attiecās ne tikai uz citalopramu, kas jau bija *Alpharma* krājumā un kas ražots saskaņā ar *Cipla I* paņēmienu, bet arī uz citalopramu, kuru tas bija pasūtījis vai varētu pasūtīt no *Tiefenbacher*, neatkarīgi no paņēmiena, kādu ir izmantojis AFV ražotājs, kas apgādā pēdējo minēto.

681 Šāda *Alpharma* nolīguma 1.1. punkta interpretācija ļauj uzskatīt, ka pienākumi, kurus saskaņā ar to uzņēmās *Alpharma*, pārsniedza tos, kādus *Lundbeck* varētu panākt, piemērojot jaunos patentus.

682 Tā kā prasītājiem nav izdevies atspēkot elementus, kuri ir ļāvuši Komisijai pierādīt, ka *Alpharma* nolīgumā šim uzņēmumam ir bijuši paredzēti ierobežojumi, kas pārsniedza tos, kādus prasītāji varētu panākt, balstoties uz saviem jaunajiem patentiem un šajā jautājumā gūstot labvēlīgu iznākumu tiesvedībā, šī pamata daļa ir jānoraida.

6. *Ranbaxy* nolīgums

683 Prasītāji apgalvo, ka Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, uzskatot, ka *Ranbaxy* nolīgumā ir bijis ietverts aizliegums šim uzņēmumam pārdot ne tikai citalopramu, kas ražots saskaņā ar paņēmienu, kuru tas jau izmantoja, bet arī tādu, kas ražots ar paņēmieniem, kurus tas būtu varējis izstrādāt šā nolīguma darbības laikā.

684 Komisija apstrīd šo interpretāciju.

685 Pirmkārt, prasītāji šajā ziņā apgalvo, ka *Ranbaxy* nolīguma 1.1. punkts (skat. šā sprieduma 48. punkta pirmo ievilkumu), ciktāl tajā ir minēta "jebkāda *Ranbaxy* izmantotā ražošanas metode", neattiecas uz metodēm, kuras pēdējais minētais varētu izstrādāt pēc *Ranbaxy* nolīguma noslēgšanas un ar kurām varētu netikt pārkāpti viņu patenti – turklāt šādas iespējas nemaz nav pastāvējušas. Tie uzskata, ka Komisijas izmantotā interpretācija nav saderīga ar *Ranbaxy* preambulas apsvērumiem un ar apstākļiem, kādi pastāvēja šā nolīguma noslēgšanas brīdī.

686 Jāatgādina, ka pienākumi, kādus *Ranbaxy* uzņēmās saskaņā ar *Ranbaxy* nolīgumu, ir norādīti šā nolīguma 1.1. punktā, kas ir formulēts šādi:

"Ja vien *Lundbeck* ievēro nosacījumus un veic [šajā nolīgumā] paredzētos maksājumus, *Ranbaxy Laboratories* nepieprasa nekādas tiesības saistībā ar [preambulā paredzēto patenta pieteikumu] vai jebkādu *Ranbaxy Laboratories* izmantoto ražošanas metodi un šā nolīguma darbības laikā atceļ, izbeidz un atsakās no farmaceitisko produktu, kuru pamatā tie ir, ražošanas un tirdzniecības, [it īpaši EEZ]."

687 Jānorāda, ka Komisija it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 1131.–1137. apsvērumā ir secinājusi, ka frāze "jebkād[a] *Ranbaxy Laboratories* izmantot[ā] ražošanas metod[e]" attiecas ne tikai uz to paņēmienu, kuru *Ranbaxy* jau izmantoja *Ranbaxy* nolīguma noslēgšanas laikā, bet arī uz tiem, kurus tas varētu izstrādāt vēlāk – šā nolīguma darbības laikā.

688 Prasītāji apstrīd šo interpretāciju un apgalvo, ka minētā frāze attiecas vienīgi uz paņēmieniem, kuri *Ranbaxy* nolīguma noslēgšanas laikā jau bija *Ranbaxy* rīcībā.

689 Attiecībā uz minētā punkta formulējumu ir jānorāda, ka apzīmējuma "jebkāda metode" izmantošana vien ļauj secināt, ka runa nav tikai par tām metodēm, kuras *Ranbaxy* jau izmantoja laikā, kad parakstīts šis nolīgums, un ka tas attiecās arī uz metodēm, kuras tas varētu izstrādāt vēlāk, kā Komisija to ir norādījusi apstrīdētajā lēmumā.

690 Tomēr ir jāpārbauda, vai šādu interpretāciju neatspēko citi elementi, kas izriet no paša *Ranbaxy* nolīguma vai konteksta, kādā tas noslēgts.

691 Šajā ziņā, pirmkārt, prasītāji norāda, ka *Ranbaxy* preambulas piektajā un sestajā apsvērumā ir minēti patentu pieteikumi, kurus *Ranbaxy* bija iesniedzis Indijā (trešais apsvērums) un kuri, pēc viņu domām, saskaņā ar laboratorijas analīžu rezultātiem attiecās uz paņēmieniem, ar kuriem tika pārkāpti to patenti saistībā ar amīdu un jodu.

692 Tomēr te runa ir par elementiem, kuri izskaidro kontekstu, kādā ir ticis noslēgts *Ranbaxy* nolīgums, bet ar kuriem nepietiek, lai apšaubītu faktu, ka, ņemot vērā tā skaidro formulējumu, *Ranbaxy* nolīguma 1.1. punktā nav paredzēti ierobežojumi attiecībā uz paņēmieniem, uz kuriem attiecas pienākumi, kurus *Ranbaxy* uzņēmies. Ja šā nolīguma puses būtu gribējušas to tvērumu attiecināt tikai uz paņēmieniem, kas atbilst *Ranbaxy* patenta pieteikumiem, tās būtu varējušas izmantot tam piemērotu formulējumu, nevis izvēlēties ļoti plašu formulējumu, kura tvērums būtu bijis jāierobežo, veicot konstruktīvu interpretāciju tā paša nolīguma preambulas gaismā.

693 Otrkārt, konteksts, kādā ir ticis noslēgts *Ranbaxy* nolīgums, apliecina minētā nolīguma 1.1. punkta interpretāciju, kas izmantota šā sprieduma 689. punktā. Proti, kā Komisija to pēc būtības ir norādījusi it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 130.–132., 140., 204. un 206. apsvērumā, *Lundbeck* ir vēlējies kavēt ģenēriskā citaloprama ienākšanu tirgū, lai radītu pēc iespējas labvēlīgākus apstākļus savu jauno zāļu *Cipralex*, ko aizsargāja patents (skat. šā sprieduma 22. punktu), izlaišanai.

694 Ņemot vērā šo mērķi, nav iedomājams, ka prasītāji būtu piekrituši *Ranbaxy* maksāt *Ranbaxy* nolīgumā paredzētās summas, ja tam būtu atļauts ražot un pārdot ģenērisko citalopramu, kas iegūts, izmantojot citus paņēmienus, nevis tos, uz kuriem attiecās viņu Indijā iesniegtie patenta pieteikumi. Patiesībā ir maz ticams, ka *Lundbeck* būtu noslēdzis dārgu nolīgumu, ja tam nebūtu pārliecības, ka *Ranbaxy* nolīguma darbības laikā, kad *Lundbeck* plānoja uzsākt *Cipralex* tirdzniecību, ar savu ģenērisko citalopramu paliks ārpus tirgus.

695 Lai gan ir taisnība, ka *Ranbaxy* ar prasītājiem nebija kopīga mērķa attiecībā uz *Cipralex*, tomēr tas nevarēja to nezināt un it īpaši tam noteikti bija interese saņemt konkrētas summas, nevis uzņemties riskus, ar ko varētu būt saistīta tā ienākšana tirgū.

696 Šie apsvērumi ļauj noraidīt arī prasītāju argumentu, ka, piemērojot Zviedrijas tiesības, kam ir pakļauts *Ranbaxy* nolīgums, Komisijai būtu bijis jāņem vērā arī šā nolīguma pušu kopīgais nodoms.

697 No iepriekš minētā izriet, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 1137. un 1172. apsvērumā secinot, ka pienākumi, kurus *Ranbaxy* uzņēmās saskaņā ar *Ranbaxy* nolīguma 1.1. punktu, lasot to arī tā konteksta gaismā, attiecās ne tikai uz citalopramu, kas ražots ar paņēmieniem, kurus tas izmantoja šā nolīguma noslēgšanas brīdī, un ka tādējādi šie pienākumi pārsniedza *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu.

698 Otrkārt, prasītāji apgalvo, ka Komisijas veiktā interpretācija nav saskaņojama ar faktu, ka tā pati esot atzinusi, ka *Ranbaxy* joprojām drīkstēja pārdot citalopramu, ar kuru tiktu pārkāpti to patenti, ar nosacījumu, ka tā ražošanai izmantotā AFV iegūta no trešajām personām.

699 Šajā ziņā, kā pareizi norāda Komisija, nav īpaši svarīgi, ka apstrīdētā lēmuma preambulas 694. apsvērumā tā ir atzinusi, ka *Ranbaxy* nolīgums nav liedzis šim uzņēmumam pārdot farmaceitiskos produktus, kas satur citalopramu, ar nosacījumu, ka šim nolūkam izmantotā AFV iegūta no trešajām personām. Proti, pienākumi, kurus *Ranbaxy* uzņēmās saskaņā ar Komisijas izmantoto *Ranbaxy* nolīguma 1.1. punkta interpretāciju, kas attiecās uz šī uzņēmuma paša ražotā citaloprama pārdošanu, nav saistīti ar tīri teorētisko iespēju, ka *Ranbaxy* varētu pārdot produktus, kas satur citu AFV ražotāju izcelsmes citalopramu. Šajā ziņā ir jānorāda, ka *Ranbaxy* sākotnēji bija AFV ražotājs, tāpēc tam nebija nekādas intereses iegūt AFV citur, lai ražotu citaloprama tabletes gala produktu formā.

700 Treškārt, prasītāji apgalvo, ka *Ranbaxy* nolīguma 1.4. punkts (skat. šā sprieduma 48. punkta pēdējo ievilkumu) neliedza šim uzņēmumam apstrīdēt to patentu spēkā esamību. Proti, prasība tiesā ar mērķi panākt patenta spēkā neesamības pasludināšanu "nepamatotos" uz šo patentu, lai gan šajā punktā ir minēta apņemšanās necelt prasības tiesā, "pamatojoties" uz patentiem, kas minēti *Ranbaxy* nolīgumā. Vienīgais aizliegums *Ranbaxy* attiecoties uz iespēju celt prasību tiesā pret prasītājiem par patentu, kuru pieteikumus tas iesniedza Indijā, pārkāpumu.

701 Šajā ziņā vispirms ir jānorāda, ka šie argumenti ir neiedarbīgi, jo, kā tas izriet no šā sprieduma 398. un 399. punkta, tas, ka strīdīgie nolīgumi tiek kvalificēti kā konkurences ierobežojums mērķa dēļ, nebalstās uz to, ka šajos nolīgumos ir ietverta neapstrīdēšanas klauzula. Turklāt no preambulas 1174. apsvēruma skaidri izriet, ka šādas klauzulas esamību *Ranbaxy* nolīgumā Komisija nav minējusi kā vienu no būtiskajiem faktoriem, lai varētu konstatēt, ka pastāv pārkāpums mērķa dēļ.

702 Katrā ziņā ir jānorāda, ka *Ranbaxy* nolīguma 1.4. punktā ietvertā frāze "apņemas necelt prasību tiesā [..], pamatojoties uz jebkuru patentu, kas minēts iepriekš", ir pietiekami elastīga, lai tajā varētu ietvert prasības ar mērķi apstrīdēt attiecīgo patentu spēkā esamību. Turklāt ir jāatzīmē, ka *Ranbaxy* nolīguma darbības laikā *Ranbaxy* nav apstrīdējis šo patentu spēkā esamību.

703 Ceturtkārt, prasītāji apgalvo, ka iebildums saistībā ar *Ranbaxy* nolīguma 1.4. punktu ir celts vien faktu izklāstā, nevis paziņojumā par iebildumiem, tādēļ esot pārkāptas viņu tiesības uz aizstāvību.

704 Šajā ziņā pietiek vien norādīt, ka prasītāji atzīst, ka šī klauzula un interpretācija, kādu Komisija tai piešķīrusi apstrīdētajā lēmumā, ir minēta faktu izklāstā, uz kuru tie ir atbildējuši, tostarp arī par šo jautājumu. Tas nozīmē, ka viņiem ir bijusi iespēja paust viedokli šajā jautājumā un ka tādējādi viņu tiesības uz aizstāvību nav tikušas pārkāptas (šajā ziņā skat. spriedumu, 2002. gada 20. marts, *LR AF 1998*/Komisija, T-23/99, Krājums, EU:T:2002:75, 190. punkts un tajā minētā judikatūra).

705 Tādējādi šī pamata daļa, kā arī sestais pamats kopumā ir jānoraida.

III – *Par septīto prasības pamatu saistībā ar acīmredzamu kļūdu vērtējumā, kas pieļauta tādēļ, ka neesot pienācīgi novērtēti strīdīgo nolīgumu efektivitātes ieguvumi*

706 Prasītāji atgādina, ka savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem tie ir norādījuši, ka strīdīgie nolīgumi ir veicinājuši konkurenci, jo izlīguma nolīgumi, no vienas puses, saglabāja motivāciju īstenot inovācijas un, no otras puses, varēja atvieglot agrāku ģenērisko zāļu ienākšanu tirgū. Komisija šos argumentus neesot pietiekami izvērtējusi. Turklāt Komisijas tās iebildumu rakstā *a posteriori* sniegtie skaidrojumi esot nepieņemami.

707 Komisija šos argumentus apstrīd.

708 Jānorāda, ka Komisija apstrīdētā lēmuma preambulas 1212. un nākamajos apsvērumos ir izvērtējusi LESD 101. panta 3. punkta iespējamu piemērojamību strīdīgajiem nolīgumiem.

709 Tādējādi tā ir pareizi atgādinājusi, ka LESD 101. panta 3. punkts ļauj uzņēmumiem iebilst pret LESD 101. panta 1. punkta pārkāpuma faktu, ja tiek pierādīts, ka ir izpildīti četri nosacījumi:

— pirmkārt, attiecīgais nolīgums palīdz uzlabot preču ražošanu vai izplatīšanu vai veicina tehnisku vai saimniecisku attīstību;

— otrkārt, attiecīgais nolīgums neuzspiež ierobežojumus, kas nav obligāti vajadzīgi, lai sasniegtu šos mērķus;

— treškārt, tas ļauj patērētājiem baudīt pienācīgu daļu no gūtajiem labumiem;

— ceturtkārt, tas neļauj uzņēmumiem likvidēt jebkādu konkurenci vai tās būtisku daļu attiecībā uz noteiktu produktu.

710 Regulas Nr. 1/2003 2. pantā tāpat kā judikatūrā (šajā ziņā skat. spriedumu, 2009. gada 6. oktobris, *GlaxoSmithKline Services* u.c./Komisija u.c., C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P un C-519/06 P, Krājums, EU:C:2009:610, 82. punkts) ir paredzēts, ka personai, kas atsaucas uz LESD 101. panta 3. punktu, ar pārliecinošiem argumentiem un pierādījumiem ir jāpierāda, ka atbrīvojuma piešķiršanai prasītie nosacījumi ir izpildīti.

711 Tādējādi pierādīšanas pienākums ir uzņēmumam, kas lūdz piešķirt atbrīvojumu atbilstoši LESD 101. panta 3. punktam. Tomēr minētā uzņēmuma izvirzītie faktiskie apstākļi var likt otram lietas dalībniekam sniegt skaidrojumu vai pamatojumu un, ja tas nav izdarīts, var tikt secināts, ka pierādīšanas pienākums ir izpildīts (šajā ziņā skat. spriedumu *GlaxoSmithKline Services* u.c./Komisija u.c., minēts 710. punktā, 83. punkts un tajā minētā judikatūra).

712 Pretēji tam, ko apgalvo prasītāji, Komisija apstrīdētajā lēmumā ir pietiekami izvērtējusi dažādus ģenērisko zāļu uzņēmumu, kā arī prasītāju administratīvā procesa laikā izvirzītos argumentus.

713 Pirmkārt, saistībā ar argumentu, ka strīdīgie nolīgumi ir mudinājuši prasītājus īstenot inovācijas, lai gan ir taisnība, ka šādu argumentu Komisija nav konkrēti vērtējusi lēmuma daļā, kas attiecas uz LESD 101. panta 3. punkta piemērojamību, ir jānorāda, tāpat kā ir norādījusi Komisija, ka savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem prasītāji ir tikai vispārīgi apgalvojuši, ka izlīgumi saistībā ar patentiem ir pamudinājums inovācijām, balstoties uz ekonomisku pētījumu, tomēr nepaskaidrojot ne to, kādā veidā strīdīgie nolīgumi varētu veicināt šādu pamudinājumu rašanos konkrētajā gadījumā papildus likumā noteiktajai aizsardzībai saistībā ar patentiem, ne arī to, kādā veidā šajā gadījumā ir izpildīti četri LESD 101. panta 3. punkta piemērošanas nosacījumi. Proti, pētījums, uz kuru norāda prasītāji, drīzāk apšauba paša LESD 101. panta 1. punkta piemērojamību, ciktāl ar to tiek apšaubīts fakts, ka izlīgumiem patentu jautājumos, kādi ir strīdīgie nolīgumi, varētu būt negatīva ietekme uz patērētājiem. Tādējādi, tā kā

Komisija šo argumentu jau bija noraidījusi, vērtējot, vai pastāv konkurences ierobežojums mērķa dēļ (apstrīdētā lēmuma preambulas 710.–713. apsvērums), tai nebija tas vēlreiz jāvērtē no LESD 101. panta 3. punkta viedokļa, jo šajā jautājumā nepastāvēja pamatotāki argumenti.

714 Katrā ziņā šajā gadījumā ir acīmredzams, ka strīdīgie nolīgumi, kuros, izmantojot apgrieztos maksājumus, bija paredzēts aizkavēt ģenērisko zāļu ienākšanu tirgū, nebija obligāti nepieciešami, lai saglabātu prasītājiem pamudinājumu īstenot inovācijas. Turklāt ir grūti saprast, kādas priekšrocības patērētājiem varētu radīt šādi nolīgumi. Visbeidzot, šajā gadījumā nav izpildīts arī nosacījums saistībā ar to, ka netiek likvidēta jebkāda konkurence, jo ģenērisko zāļu uzņēmumi strīdīgo nolīgumu slēgšanas brīdī bija potenciālie konkurenti un tie apņēmās apmaiņā pret maksājumu minēto nolīgumu darbības laikā neienākt tirgū.

715 Tādēļ ir jākonstatē, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, apstrīdētajā lēmumā papildus nevērtējot prasītāju argumentu saistībā ar strīdīgo nolīgumu pamudinājumu īstenot inovācijas no LESD 101. panta 3. punkta viedokļa.

716 Otrkārt, attiecībā uz apgalvojumu, ka strīdīgie nolīgumi esot ļāvuši nodrošināt ģenērisko zāļu uzņēmumu ātrāku ienākšanu tirgū, ir pareizi, ka Komisija to ir noraidījusi apstrīdētā lēmuma preambulas 1228.–1230. apsvērumā, uzskatot, ka to nepamato fakti, ņemot vērā, ka strīdīgajos nolīgumos nebija paredzētas nekādas *Lundbeck* saistības atļaut ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšanu tirgū pēc šo nolīgumu termiņa beigām un ka patiesībā ar tiem tika traucēta to potenciāli tūlītēja ienākšana tirgū.

717 No lietas materiāliem, it īpaši no strīdīgo nolīgumu satura, izriet, ka tajos nebija paredzēts nekāds precīzs datums, kurā ģenērisko zāļu uzņēmumi varētu ienākt tirgū pirms *Lundbeck* patentu termiņa beigām. Kā Komisija ir konstatējusi apstrīdētā lēmuma preambulas 662. apsvērumā, strīdīgajos nolīgumos nebija ietverta neviena *Lundbeck* apņemšanās necelt prasības par patentu pārkāpumiem gadījumā, ja ģenērisko zāļu uzņēmumi ienāktu tirgū pēc nolīgumu termiņa beigām. Tādējādi ar strīdīgajiem nolīgumiem patiesībā netika atrisināts strīds patentu jautājumā un netika atļauta ģenērisko zāļu uzņēmumu ātrāka ienākšana tirgū, kā to apgalvo prasītāji, bet tie vienkārši ļāva *Lundbeck* iegūt vairāk laika, aizkavējot ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšanu tirgū, veicot ievērojamu summu maksājumus ģenērisko zāļu uzņēmumiem.

718 Treškārt, apgalvojumu, ka strīdīgie nolīgumi esot ļāvuši izvairīties no būtiskām tiesvedību izmaksām vai atšķirīgiem tiesu lēmumiem, arī neapliecina fakti, jo šie nolīgumi neļāva izbeigt pamatā esošo strīdu starp šā nolīguma pusēm saistībā ar patentiem, ņemot vērā, ka netika izslēgts, ka *Lundbeck* pēc nolīgumu termiņa beigām pret ģenērisko zāļu uzņēmumiem varētu celt prasību tiesā, tostarp dažādās tiesās dažādās EEZ valstīs. Tādējādi prasītāju minētajiem skaitļiem, proti, vairāki miljoni euro tiesvedības izdevumos, no kuriem esot izdevies izvairīties visā EEZ, nav nozīmes, jo nešķiet, ka šādi izdevumi tiešām rastos gadījumā, ja strīdīgie nolīgumi nepastāvētu. Lai gan ir taisnība, ka *Lundbeck* pēc šo nolīgumu beigām nevienu tiesvedību tā arī neuzsāka, galvenokārt tas ir tādēļ, ka *Lundbeck* vairs nebija intereses saistībā ar šādu tiesvedību, jo tajā laikā citi ģenērisko zāļu uzņēmumi, piemēram, *Lagap* Apvienotajā Karalistē, jau bija ienākuši tirgū.

719 Katrā ziņā, pat ja tiktu pieņemts, ka strīdīgie nolīgumi ļāva izvairīties no noteiktiem ar potenciālām tiesvedībām dažādās tiesās saistītiem izdevumiem, prasītāji nav pierādījuši, kādā veidā konkurences ierobežojumi, kas izriet no šiem nolīgumiem, bija obligāti nepieciešami, lai sasniegu šo mērķi, lai gan bija iespējams noslēgt cita veida izlīgumus, kam nebūtu nekāda pret konkurenci vērsta rakstura (skat. šā sprieduma 350. un 529. punktu). Tāpat tie nav izskaidrojuši, kādā veidā šie nolīgumi ļāva patērētājiem baudīt pienācīgu daļu no it kā gūtajiem labumiem.

720 Tādējādi ir jākonstatē, ka Komisija, secinot, ka šajā gadījumā LESD 101. panta 3. punkta nosacījumi nav izpildīti, nav ne pieļāvusi kļūdu, ne arī neievērojusi normas par pierādīšanas pienākumu.

721 Līdz ar to septītais prasības pamats ir jānoraida.

IV – *Par astoto prasības pamatu saistībā ar tiesību uz aizstāvību pārkāpumu*

722 Prasītāji apgalvo, ka ar apstrīdēto lēmumu ir pārkāptas viņu tiesības uz aizstāvību, jo Komisija ir grozījusi iespējamo pārkāpumu veidojošos elementus, kādi tie tika izklāstīti paziņojumā par iebildumiem, viņus iepriekš neuzklausot. Tie neesot varējuši atspēkot Komisijas apgalvojumus par to, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi ir bijuši viņu potenciālie konkurenti, neraugoties uz iespējamiem vai faktiskiem viņu patentu pārkāpumiem, kā arī Komisijas viedokli par to, ka ar apgrieztajiem maksājumiem vien pietika, lai konstatētu, ka strīdīgie nolīgumi ir uzskatāmi par pārkāpumiem mērķa dēļ. Komisijai turklāt esot vajadzējis ļaut prasītājiem piekļūt tās sarakstei ar *KFST*, ciktāl šajā sarakstē varēja būt iekļauti attaisnojoši pierādījumi.

A – *Par pirmo pamata daļu*

723 Prasītāji uzskata, ka Komisijas teorijas pilnīga pārstrāde ir uzskatāma par viņu tiesību tikt uzklausītiem pārkāpumu. Tie atgādina, ka saskaņā ar judikatūru, pat ja visi fakti, kurus Komisija ir izmantojusi apstrīdētajā lēmumā, jau ir bijuši sniegti paziņojumā par iebildumiem, tiesības uz aizstāvību nav tikušas ievērotas, ja šie fakti ir tikuši minēti dažādās paziņojuma par iebildumiem vietās, neveidojot starp tiem saikni vai Komisijai tos kaut kādā veidā nekvalificējot.

724 Pirmkārt, prasītāji apgalvo, ka apstrīdētajā lēmumā ir būtiski mainīta nostāja, salīdzinot ar to, kāda bija paziņojumā par iebildumiem, saistībā ar jautājumu par potenciālo konkurenci, kas ir būtisks apgalvotā pārkāpuma elements. Tādējādi Komisija apstrīdētajā lēmumā, pirmkārt, esot būtiski grozījusi savu nostāju, paziņojot, ka pat ģenērisko zāļu uzņēmumi, kuriem nebija pieejams citaloprams, ar kuru netiktu pārkāpti patenti, būtu uzskatāmi par potenciāliem *Lundbeck* konkurentiem, otrkārt, nodalot divus posmus, kuros potenciālā konkurence ir īstenojusies, un, treškārt, piebilstot, ka potenciāla konkurence izpaužoties arī kā patentu spēkā esamības apstrīdēšana, centieni īstenot inovācijas, izmantojot paņēmiena patentus, tiesvedību uzsākšana, lai panāktu deklaratīvo nolēmumu par nepārkāpšanu, un pat ienākšana tirgū "riskējot", kas ir konkurences pati būtība farmācijas nozarē.

725 Komisija šos argumentus apstrīd.

726 Jāatgādina, ka tiesību uz aizstāvību ievērošana ir Savienības tiesību pamattiesības, kas paredzētas Pamattiesību hartas 41. panta 2. punkta a) apakšpunktā, kurā noteikts, ka šīs tiesības ir jāievēro ikvienā tiesvedībā.

727 Tiesību uz aizstāvību ievērošana prasa, lai ieinteresētais uzņēmums varētu administratīvā procesa laikā lietderīgi darīt zināmu savu viedokli par apgalvoto faktu un apstākļu patiesumu un nozīmīgumu, kā arī par dokumentiem, kurus Komisija izmantojusi, lai pamatotu savu apgalvojumu, ka ir noticis Līguma pārkāpums (spriedums *Aalborg Portland* u.c./Komisija, minēts 111. punktā, EU:C:2004:6, 66. punkts; šajā ziņā skat. arī spriedumu, 1979. gada 13. februāris, *Hoffmann-La Roche*/Komisija, 85/76, Krājums, EU:C:1979:36, 9. punkts).

728 Šajā ziņā Regulas Nr. 1/2003 27. panta 1. punktā ir paredzēts, no vienas puses, ka Komisija uzņēmumiem un uzņēmumu apvienībām, uz kurām attiecas tās vadītās procedūras, sniedz iespēju izteikties par Komisijas izteiktajiem iebildumiem un, no otras puses, ka Komisija savu lēmumu balsta vienīgi uz iebildumiem, par kuriem attiecīgajiem lietas dalībniekiem ir bijusi iespēja sniegt savus apsvērumus.

729 Šī prasība ir jāinterpretē, ņemot vērā judikatūru, saskaņā ar kuru paziņojumā par iebildumiem ir jābūt skaidri paziņotiem visiem būtiskajiem elementiem, uz kuriem Komisija balstās šajā procedūras stadijā. Taču šī norāde var būt izdarīta kopsavilkuma veidā un lēmumam nav obligāti jābūt iebildumu izklāsta

kopijai, jo šis paziņojums ir sagatavošanas dokuments, kurā ietvertajiem faktiskajiem un tiesiskajiem vērtējumiem ir tīri provizorisks raksturs (skat. spriedumu *Aalborg Portland* u.c./Komisija, minēts 111. punktā, EU:C:2004:6, 67. punkts un tajā minētā judikatūra).

730 Pirmām kārtām attiecībā uz argumentu, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā esot būtiski mainījusi savu nostāju jautājumā par potenciālo konkurenci, salīdzinot ar paziņojumu par iebildumiem, pirmkārt, ir jākonstatē, ka, pretēji prasītāju apgalvotajam, tā nav uzskatījusi, ka tikai ģenērisko zāļu uzņēmumi, kuriem ir pieejams citaloprams, ar kuru netiek pārkāpti patenti, būtu uzskatāmi par potenciāliem *Lundbeck* konkurentiem. Proti, it īpaši no paziņojuma par iebildumiem preambulas 468. un 469. apsvēruma izriet, ka Komisija ir uzskatījusi, ka ģenērisko zāļu uzņēmumus un oriģinālo zāļu uzņēmumu var uzskatīt par potenciāliem konkurentiem neatkarīgi no tā, vai ģenēriskie produkti, kurus šie uzņēmumi plāno tirgot, varētu vai nevarētu būt tādi, ar kuriem tiek pārkāpts paņēmiena patents. Turklāt no paziņojuma par iebildumiem preambulas 519., 550., 586., 612., 645. un 683. apsvēruma izriet, ka Komisija ir balstījusies uz faktoru kopumu, tostarp apstākli, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi jau bija pielikuši ievērojamas pūles, lai sagatavotu savu ienākšanu tirgū, un dažos gadījumos šim nolūkam jau bija saņēmuši nepieciešamās TA vai uzkrājuši ievērojamus ģenēriskā citaloprama krājumus, lai varētu secināt, ka starp tiem un *Lundbeck* pastāvēja vismaz potenciāla konkurence.

731 Otrkārt, lai gan Komisija apstrīdētajā lēmumā bija nošķīrusi divus posmus saistībā ar potenciālo konkurenci farmācijas nozarē (šā sprieduma 91. punkts), ir jānorāda, ka šajā gadījumā ir skaidrs, ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas laikā *Lundbeck* sākotnējo patentu termiņš bija beidzies gandrīz visās EEZ valstīs, tāpēc ģenērisko zāļu uzņēmumi jau bija tikuši diezgan tālu gatavošanās procesā, lai ienāktu tirgū. Fakts, ka Komisija apstrīdētā lēmuma preambulas 616. apsvērumā ir uzskatījusi, ka potenciālā konkurence būtu varējusi pastāvēt jau gadiem ilgi pirms AFV patenta termiņa beigām, nav ne izšķirošs, ne arī būtisks, lai šajā gadījumā varētu novērtēt situāciju saistībā ar potenciālo konkurenci starp prasītājiem un ģenērisko zāļu uzņēmumiem. Tādējādi *a fortiori* šāds vērtējums nevarēja ietekmēt prasītāju tiesības uz aizstāvību šajā ziņā.

732 Treškārt, no paziņojuma par iebildumiem arī izriet, ka ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšana "riskējot" ir uzskatāma par daļu no konkurences procesa starp tiem un *Lundbeck* (skat. it īpaši paziņojuma par iebildumiem preambulas 29., 488., 528., 562., 594., 621. un 656. apsvērumu). Lai gan ir taisnība, ka apstrīdētajā lēmumā šajā ziņā ir sniegts plašāks izklāstījums, ir jāatgādina, ka šim lēmumam nav obligāti jābūt iebildumu izklāsta kopijai (šā sprieduma 729. punkts) un ka Komisijai ir jābūt iespējai ņemt vērā uzņēmumu atbildes uz paziņojumu par iebildumiem, tostarp papildinot, padziļinot vai pārformulējot argumentus, ar kuriem tā pamato uzturētos iebildumus (šajā ziņā skat. spriedumus, 2007. gada 10. maijs, *SGL Carbon*/Komisija, C-328/05 P, Krājums, EU:C:2007:277, 62. punkts, un 2006. gada 15. marts, *BASF*/Komisija, T-15/02, Krājums, EU:T:2006:74, 93. punkts un tajā minētā judikatūra).

733 Ceturtkārt, prasītāji kļūdās, apgalvojot, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā esot konstatējusi, ka ar strīda iespējamību patentu jautājumā būtu pietiekami, lai pierādītu, ka starp viņiem un ģenērisko zāļu uzņēmumiem pastāv potenciāla konkurence. Proti, apstrīdētais lēmums tāpat kā paziņojums par iebildumiem šajā ziņā balstās uz faktoru kopumu, tostarp faktu, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi bija veikuši būtiskas darbības, lai sagatavotos ienākšanai tirgū (šā sprieduma 96. un 730. punkts). Turklāt paziņojumā par iebildumiem bija izdarīta atsauce arī uz faktu, ka strīdi saistībā ar patentiem ir neatņemama konkurences procesa daļa farmācijas nozarē (skat. it īpaši paziņojuma par iebildumiem preambulas 27. apsvērumu).

734 Tādējādi prasītāji kļūdās, apgalvojot, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā, salīdzinot ar paziņojumu par iebildumiem, esot būtiski grozījusi savu nostāju saistībā ar potenciālo konkurenci.

735 Otrām kārtām prasītāji uzstāj, ka paziņojumā par iebildumiem nav bijusi paziņota skaidra un loģiska juridiskā norma, lai no Savienības konkurences tiesību viedokļa izvērtētu izlīguma nolīgumos saistībā ar patentiem ietvertos apgrieztos maksājumus.

736 Tāpat paziņojumā par iebildumiem neesot bijis norādīts nekāds slieksnis, no kura sākot naudas summa būtu uzskatāma par "ievērojamu", norādot vienīgi, ka ģenērisko zāļu uzņēmumiem ir ticis "piedāvāts vairāk naudas, nekā tie varētu tirgū nopelnīt, pārdodot citaloprama ģenēriskās versijas", un ka šis fakts tos ir "pamudinājis atteikties no konkurēšanas ar *Lundbeck*" (paziņojuma par iebildumiem preambulas 710. apsvērums).

737 Skaidru vērtēšanas normu neesamība esot liegusi prasītājiem lietderīgi darīt zināmu savu viedokli, kas ir uzskatāms par īpaši nopietnu juridisku pārkāpumu, ņemot vērā, ka šajā lietā esot radušies sarežģīti un jauni juridiskie jautājumi un ka no agrākas judikatūras neesot bijis iespējams izsecināt nekādas pamatnostādnes, izņemot patenta tvēruma kritēriju, kas lēmumā esot ticis noraidīts.

738 Šajā ziņā pretēji tam, ko apgalvo prasītāji, ir jākonstatē, ka paziņojuma par iebildumiem preambulas 480. apsvērumā ir skaidri norādīts, ka apgriezto maksājumu pastāvēšana ir izšķiroša strīdīgo nolīgumu juridiskajā vērtējumā, tādos pašos vārdos kā apstrīdētā lēmuma preambulas 660. apsvērumā. Turklāt, tāpat kā paziņojums par iebildumiem, arī apstrīdētais lēmums balstījās uz apgalvojumu, ka apgriezto maksājumu esamība strīdīgajos nolīgumos ir viens no būtiskajiem faktoriem, lai varētu konstatēt, ka pastāv konkurences ierobežojums mērķa dēļ (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 661. un 662. apsvērumu). Papildus paziņojumā par iebildumiem, tāpat kā apstrīdētajā lēmumā, ir norādīts, ka apgriezto maksājumu summas ir bijušas problemātiskas, ciktāl tajās ir tikusi ņemta vērā peļņa vai apgrozījums, kāds ģenērisko zāļu uzņēmumiem varētu būt gadījumā, ja tie ienāktu tirgū, un ka tas mazināja pamudinājumu ģenērisko zāļu uzņēmumiem turpināt savus centienus, lai ienāktu tirgū (skat. it īpaši paziņojuma par iebildumiem preambulas 469., 496., 543., 588., 638. un 687. apsvērumu un šā sprieduma 366. punktu).

739 Tādēļ prasītāju otrais iebildums arī ir jānoraida.

740 Trešām kārtām prasītāji apgalvo, ka apstrīdētajā lēmumā, tāpat kā faktu izklāstā, ir bijuši iekļauti vairāki elementi, kas neparādījās paziņojumā par iebildumiem, piemēram, tirgus daļas, kuras *Lundbeck* piederēja EEZ antidepresantu tirgū (apstrīdētā lēmuma preambulas 215. apsvērums un faktu izklāsta 17. punkts). Metode, kuru Komisija izmantoja, aprēķinot šīs tirgus daļas, kā arī precīza tirgus definīcija joprojām esot neskaidra un neizskaidrota, un faktu izklāstā tā arī neesot bijusi ietverta.

741 Attiecībā uz prasītāju tirgus daļām, kuras Komisija ir norādījusi 2013. gada 12. aprīļa faktu izklāstā, lai pastiprinātu savu secinājumu saistībā ar konkurences izkropļojumiem, ko radīja strīdīgie nolīgumi, vispirms ir jāatgādina, ka nolīgums, kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un kam ir pret konkurenci vērsts mērķis, pēc savas būtības un neatkarīgi no jebkādām tā konkrētajām sekām ievērojami ierobežo konkurenci (spriedums, 2012. gada 13. decembris, *Expedia*, C-226/11, Krājums, EU:C:2012:795, 37. punkts). Tādējādi Komisijai nebija pienākuma ne paziņojumā par iebildumiem, ne apstrīdētajā lēmumā detalizēti pierādīt, ka pastāv ievērojams konkurences ierobežojums, jo tā bija pietiekami pierādījusi, ka strīdīgajiem nolīgumiem bija pret konkurenci vērsts mērķis un ka tie varēja ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 196., 197., 209.–213., 724. un 726. apsvērumu). Katrā ziņā prasītāji būtu varējuši paust savus apsvērumus pēc faktu izklāsta paziņošanas, tāpēc tie nevar apgalvot, ka šajā ziņā ir tikušas pārkāptas viņu tiesības uz aizstāvību (skat. šā sprieduma 704. punktu).

742 Tādējādi pamata pirmā daļa kopumā ir jānoraida.

B – *Par otro pamata daļu*

743 Prasītāji uzskata, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu, atsakot tiem piekļuvi savai sarakstei ar *KFST*. Tie apgalvo, ka, lai gan ir pareizi, ka saskaņā ar Komisijas paziņojumu par noteikumiem attiecībā uz piekļuvi Komisijas lietas materiāliem, ievērojot [LESD 101. un 102. pantu], EEZ līguma 53., 54. un 57. pantu un Padomes Regulu (EK) Nr. 139/2004 (OV 2005, C 325, 7. lpp.), Komisijas sarakste ar valsts konkurences iestādēm ir izņemta no piekļuves lietas materiāliem tiesībām, no pastāvīgās judikatūras izriet, ka, ja to prasa lietas īpašie apstākļi, Komisijas iekšējos dokumentus var darīt zināmus lietas dalībniekiem. Pietiekot vien ar to, ka prasītāji pierādītu, ka pastāv kaut neliela iespēja, ka dokumenti, kas nav tikuši izpausti administratīvā procesa ietvaros, varētu būt lietderīgi to aizstāvībai. Šajā gadījumā tas tā esot, jo sarakstē ar *KFST* ir iekļauti potenciāli attaisnojoši pierādījumi, kas ļautu pierādīt, ņemot vērā faktiskos apstākļus un pretēji tam, ko apgalvo Komisija, ka dienā, kad prasītāji noslēdza apstrīdētos nolīgumus, konkurences tiesībās ir pastāvējusi neskaidrība saistībā ar izlīgumiem, kuros ir minēti apgrieztie maksājumi. Katrā ziņā, kad Komisija vēlāk izpauda šos dokumentus, atklājās, ka tajos nebija ietverta nekāda konfidenciāla informācija, tāpēc Komisijai tos esot vajadzējis nekavējoties darīt pieejamus. Ar to pietiekot, lai atceltu apstrīdēto lēmumu.

744 Komisija šos argumentus apstrīd.

745 No judikatūras izriet, ka gadījumā, ja Komisija administratīvā procesa laikā ir noraidījusi prasītāja lūgumu par piekļuvi lietas materiālos neietilpstošiem dokumentiem, tiesību uz aizstāvību pārkāpums var tikt konstatēts tikai tad, ja tiktu pierādīts, ka administratīvajam procesam būtu bijis citāds iznākums, ja prasītājam šī procesa laikā būtu bijusi pieeja attiecīgajiem dokumentiem (skat. spriedumu, 2011. gada 16. jūnijs, *Solvay*/Komisija, T-186/06, Krājums, EU:T:2011:276, 227. punkts un tajā minētā judikatūra).

746 Tāpat ir jāatgādina, ka katrā ziņā tiesību uz aizstāvību pārkāpums pats par sevi nevar ietekmēt apstrīdētā lēmuma spēkā esamību kopumā, ja šis lēmums nebalstās tikai uz attiecīgajiem datiem. Taču šādā gadījumā Vispārējai tiesai, vērtējot lēmuma pamatotību, šo dokumentu saturs nav jāņem vērā (šajā ziņā skat. spriedumus, 1983. gada 7. jūnijs, *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, no 100/80 līdz 103/80, Krājums, EU:C:1983:158, 30. punkts, un 1998. gada 14. maijs, *Mo och Domsjö*/Komisija, T-352/94, Krājums, EU:T:1998:103, 74. punkts).

747 Konkrētajā gadījumā saistībā ar šiem diviem dokumentiem, kuros aprakstīta sarakste starp Komisiju un *KFST*, ir jāatgādina, ka Komisija tos ir brīvprātīgi uzrādījusi, iekļaujot sava iebildumu raksta pielikumā, atbildot uz prasītāju pieprasījumu. No vienas puses, runa ir par *KFST* 2003. gada 7. oktobra ziņojumu par izmeklēšanu, ko šī iestāde veikusi saistībā ar *Lundbeck* darbību un tā antidepresantu zāļu tirgū noslēgtajiem nolīgumiem, un, no otras puses, par *KFST* 2005. gada 10. jūnija rakstisko ziņojumu, kurā apkopoti minētās iestādes secinājumi par šo nolīgumu izvērtējumu, ņemot vērā Līguma noteikumus par brīvu konkurenci.

748 Vispirms ir jākonstatē, ka tie ir nevis pašas Komisijas vai tās dienestu izdoti dokumenti, bet gan valsts konkurences iestādes sagatavoti dokumenti. Saskaņā ar judikatūru valsts konkurences iestādes, tā kā to kompetencē nav pieņemt negatīvu lēmumu, proti, lēmumu, ar kuru tiek konstatēta LESD 101. panta pārkāpuma neesamība, nevar radīt uzņēmumiem tiesisku paļāvību, ka to rīcība nepārkāpj minēto tiesību normu (šajā ziņā skat. spriedumu, 2013. gada 18. jūnijs, *Schenker & Co.* u.c., C-681/11, Krājums, EU:C:2013:404, 42. punkts un tajā minētā judikatūra). Tāpēc, pat ja tiktu pieņemts, ka šīs iestādes konstatētu, ka pārkāpums nav noticis, vai apšaubītu Komisijas apstrīdētajā lēmumā pieņemto teoriju, prasītāji nevarētu lietderīgi atsaukties uz šiem dokumentiem kā attaisnojošiem pierādījumiem, jo gadījumā, ja tie būtu tikuši paziņoti prasītājiem administratīvā procesa gaitā, šāda paziņošana nekādi neietekmētu tā iznākumu.

749 Katrā ziņā šie dokumenti ne tikai neapšauba Komisijas apstrīdētajā lēmumā veikto strīdīgo nolīgumu vērtējumu, bet drīzāk to apstiprina, jo *KFST* 2003. gada 7. jūnija ziņojumā ir uzskatījusi, ka strīdīgie nolīgumi varētu būt ietekmējuši konkurenci, jo *Lundbeck* ir samaksājis konkurentiem, lai tie paliktu ārpus tirgus, un tādēļ cenas neapstrīdami ir bijušas augstākas. Tādējādi *KFST* ir uzskatījusi, ka šie nolīgumi ir uzskatāmi par ļoti smagiem LESD 101. panta pārkāpumiem.

750 Lai gan ir taisnība, ka no *KFST* 2005. gada 10. jūnija rakstiskā ziņojuma izriet arī, ka Komisijai ir bijušas šaubas par to, vai šie nolīgumi ir vai nav bijuši vērsti pret konkurenci, ņemot vērā it īpaši maksājumu, kurus *Lundbeck* veica par labu ģenērisko zāļu uzņēmumiem, lielumu, ir jāatgādina, ka runa ir par Komisijas iepriekšēju vērtējumu un ka pēc šīs informācijas saņemšanas tā nolēma uzsākt plašāku šāda veida nolīgumu farmācijas nozarē izmeklēšanu, lai precizētu savu viedokli par šīs nozares darbību un par šādu nolīgumu saderību ar LESD 101. un 102. pantu. Pēc šās izmeklēšanas Komisija pret *Lundbeck* un ģenērisko zāļu uzņēmumiem uzsāka procedūru, pamatojoties uz LESD 101. panta 1. punktu.

751 Turklāt no šā *KFST* rakstiskā ziņojuma arī izriet, ka Komisija ir piešķīrusi ļoti būtisku nozīmi faktam, ka ievērojams apgrieztais maksājums varētu liecināt par to, ka oriģinālo zāļu uzņēmums ir samaksājis ģenērisko zāļu uzņēmumiem, lai tie atturētos ienākt tirgū. Proti, no minētā rakstiskā ziņojuma izriet, ka "jautājums par to, vai nolīgums ir attaisnojams, tostarp ir atkarīgs no maksājuma lieluma", ka, "ja ar to tiek segtas vien izmaksas, kādas varētu rasties, ja strīds tiktu izskatīts tiesā, tad šim nolīgumam [LESD 101. un 102.] pants varētu nebūt piemērojams", un ka "turpretī, ja maksājums ir lielāks, to varētu uzskatīt par maksājumu konkurentiem, lai tie neienāktu tirgū, proti, [LESD 101. un 102. panta] pārkāpumu". Tāpat no apstrīdētā lēmuma skaidri izriet, ka fakts, ka strīdīgajos nolīgumos ietvertie apgrieztie maksājumi ir bijuši ievērojami un vairāk vai mazāk ir atbilduši peļņai, kādu ģenērisko zāļu uzņēmumi varētu gūt, ienākot tirgū, nevis iespējamu tiesvedību izdevumiem, no kuriem būtu izdevies izvairīties, ir bijis izšķirošais faktors, lai secinātu, ka pastāv LESD 101. panta 1. punkta pārkāpums (šā sprieduma 354., 414. un 415. punkts).

752 Tādēļ prasītāji kļūdās, apgalvojot, ka šie dokumenti būtu varējuši būt noderīgi viņu aizstāvībai, ja tie tiktu paziņoti nekavējoties administratīvā procesa laikā, jo tie vienīgi ļautu pamatot to, ka tajā laikā ir pastāvējušas šaubas jautājumā, vai strīdīgos nolīgumus uzreiz, neveicot padziļinātu pārbaudi, varētu kvalificēt kā konkurences ierobežojumus mērķa dēļ LESD 101. panta 1. punkta izpratnē. Taču judikatūra nenoteic, ka nolīgumam jau pirmajā mirklī un bez jebkādām šaubām ir jābūt uzskatāmam par pietiekami kaitējošu konkurencei, neveicot tā satura, mērķa un ekonomiskā un juridiskā konteksta, kādā tas iekļaujas, padziļinātu pārbaudi, lai to šās tiesību normas izpratnē varētu uzskatīt par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ (šā sprieduma 338.–344. un 438. punkts).

753 Tāpēc ir jāsecina, ka šajā gadījumā prasītāju tiesības uz aizstāvību nav tikušas pārkāptas, jo nešķiet, ka gadījumā, ja tiem administratīvā procesa laikā būtu piekļuve attiecīgajiem dokumentiem, šī procesa iznākums būtu varējis būt citāds (šā sprieduma 745. punkts).

754 Tādējādi pamata otrā daļa, kā arī astotais pamats kopumā ir jānoraida.

V – *Par devīto prasības pamatu, kas izvirzīts pakārtoti, saistībā ar to, ka, uzliekot naudas sodus "Lundbeck", esot pieļauta kļūda tiesību piemērošanā*

755 Prasītāji apgalvo, pirmkārt, ka nepastāv agrākas lietas, kurās būtu vērtēti izlīgumi patentu jautājumos, un, otrkārt, ka 2010. gada 1. jūlija spriedums *AstraZeneca*/Komisija (T-321/05, Krājums, EU:T:2010:266) nav piemērojams izlīgumiem patentu jautājumos un tādēļ viņiem uzliktajiem naudas sodiem nav nekāda tiesiska pamata, un tie šajā gadījumā ir pretrunā tiesiskās noteiktības principam.

756 Komisija šos argumentus apstrīd.

A – *Par pirmo pamata daļu*

757 Vispirms prasītāji apgalvo, ka, pat ja tiktu pieņemts, ka Komisijai ir bijis pamats secināt, ka ar strīdīgajiem nolīgumiem ir ticis pārkāpts LESD 101. pants, tai nav bijis nekāda pamata tiem šajā lietā piemērot naudas sodus, ņemot vērā to, ka celtie faktiskie un juridiskie jautājumi ir jauni un sarežģīti, ko Komisija arī esot atzinusi. Šādā gadījumā piemērojot naudas sodu, neesot ticis ņemts vērā tiesiskās noteiktības un likumpārkāpumu un sodu tiesiskuma princips (*nullum crimen, nulla poena sine lege*). Turklāt iebildumu rakstā esot atzīts, ka tas ir pirmais Komisijas lēmums, ar kuru konstatēts pārkāpums saistībā ar tā dēvētajiem "pay for delay" nolīgumiem (nolīgumi, kas paredzēti, lai apmaiņā pret maksājumu aizkavētu ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšanu tirgū).

758 Esošā judikatūra, it īpaši iepriekš 341. punktā minētais spriedums *BIDS* (EU:C:2008:643), neesot sniegusi nekādas pamatnostādnes, kas ļautu paredzēt, ka strīdīgajos nolīgumos minētos apgrieztos maksājumus Komisija varētu uzskatīt par izšķirošajiem elementiem, lai konstatētu, ka ar tiem tiek pārkāpts LESD 101. panta 1. punkts. Proti, Komisija esot apgalvojusi, ka, ja šajos nolīgumos nebūtu paredzēti apgrieztie maksājumi, tie principā būtu uzskatāmi par likumīgiem rīkiem, kā panākt, lai tiktu ievēroti *Lundbeck* patenti. Turklāt prasītāji apgalvo, ka iepriekš 341. punktā minētais spriedums *BIDS* (EU:C:2008:643) strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī vēl nav bijis pasludināts.

759 Turklāt *KFST* 2004. gada sākumā esot sniegusi galvenās norādes par tiesisko nenoteiktību, kāda apvijot nolīgumus saistībā ar patentiem, kuros ir paredzēti apgrieztie maksājumi. It īpaši *KFST* 2004. gada 28. janvāra paziņojums presei liecinot, ka Komisija tajā laikā ir uzskatījusi, ka *Lundbeck* veikto maksājumu summas ir tādas, ka nav iespējams pārliecinoši pierādīt, ka tās ir paredzētas, lai konkurentiem kompensētu neienākšanu tirgū. Arī fakts, ka Komisijai vajadzēja vairāk nekā desmit gadus, lai secinātu savu viedokli par nolīgumu, kuros ir paredzēti apgrieztie maksājumi, juridisko kvalifikāciju, pierādot to, cik ļoti sarežģīti un vēl nebijuši ir pamatā esošie jautājumi.

760 Komisija šos argumentus apstrīd.

761 Jāatgādina, ka tiesiskās noteiktības princips prasa, lai Savienības tiesiskais regulējums ļautu ieinteresētajām personām precīzi zināt tajā tām noteikto pienākumu apjomu un lai šīs personas varētu nepārprotami zināt savas tiesības un pienākumus un spētu atbilstoši rīkoties (skat. spriedumu, 2011. gada 29. marts, *ArcelorMittal Luxembourg*/Komisija un Komisija/*ArcelorMittal Luxembourg* u.c., C-201/09 P un C-216/09 P, Krājums, EU:C:2011:190, 68. punkts un tajā minētā judikatūra).

762 Tomēr attiecībā uz jautājumu, vai pārkāpums ir ticis veikts tīši vai nolaidības dēļ un tādēļ par to var sodīt ar naudas sodu saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta pirmo daļu, no judikatūras izriet, ka šis nosacījums ir izpildīts, ja attiecīgais uzņēmums nevar nezināt savas rīcības pret konkurenci vērsto raksturu, neatkarīgi no tā, vai tas zināja vai nezināja par Līguma konkurences tiesību normu pārkāpumu (skat. spriedumu *Schenker & Co.* u.c., minēts 748. punktā, EU:C:2013:404, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).

763 Vēl ir jāatgādina, ka tiesiskās noteiktības un soda tiesiskuma principi, kas paredzēti 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 7. pantā, kā arī Pamattiesību hartas 49. pantā, nevar tikt interpretēti kā aizliegums pakāpeniski noskaidrot to normu saturu, kurās paredzēta krimināltatbildība, bet tie var liegt ar atpakaļejošu spēku piemērot tās normas jaunu interpretāciju, kura definē pārkāpumu (šajā ziņā skat. spriedumu *Telefónica* un *Telefónica de España*/Komisija, minēts 113. punktā, EU:C:2014:2062, 148. punkts un tajā minētā judikatūra).

764 Šajā gadījumā, pretēji tam, ko apgalvo prasītāji, nebija grūti paredzēt, ka nolīgumi, ar kuriem oriģinālo zāļu uzņēmumam, izmantojot ievērojamus apgrieztos maksājumus, ir izdevies noteiktu laika periodu potenciālos konkurentus atturēt no ienākšanas tirgū, varētu būt pretrunā LESD 101. panta 1. punktam neatkarīgi no tā, vai tie pārsniedz vai nepārsniedz šī uzņēmuma patentu piemērošanas jomu (skat. šā sprieduma 486.–490. punktu).

765 Kā Komisija ir pareizi konstatējusi apstrīdētā lēmuma preambulas 1312. un 1313. apsvērumā, LESD 101. panta 1. punkta gramatiskā interpretācija ļauj saprast, ka nolīgumi starp konkurentiem ar mērķi dažus no tiem izslēgt no tirgus ir prettiesiski. Nolīgumi par tirgus sadali vai par izslēgšanu no tirgus ir vieni no smagākajiem konkurences ierobežojumiem, kas ir skaidri minēti LESD 101. panta 1. punktā (šā sprieduma 338. punkts).

766 Apstāklis, ka šajā gadījumā strīdīgie nolīgumi ir tikuši noslēgti kā izlīgums, kas attiecas uz intelektuālā īpašuma tiesībām, nevar ļaut prasītājiem secināt, ka to prettiesiskums no konkurences tiesību viedokļa ir bijis kaut kas pilnīgi jauns vai neparedzams.

767 Proti, paredzamības jēdziena piemērojamība lielā mērā ir atkarīga no attiecīgā teksta satura, no jomas, uz kuru tas attiecas, kā arī no tā adresātu skaita un statusa. Likuma paredzamība nav pretrunā tam, ka attiecīgā persona ir spiesta izmantot profesionālus padomus, lai konkrētajos lietas apstākļos saprātīgi novērtētu, kādas sekas attiecīgais akts varētu radīt. Tas tā ir it īpaši attiecībā uz profesionāļiem, kas pieraduši, ka, veicot savus pienākumus, viņiem jārīkojas ar lielu rūpību. Tāpat arī no viņiem var gaidīt, ka viņi īpaši parūpēsies par to, lai tiktu novērtēti ar viņu darbību saistītie riski (šajā ziņā skat. spriedumu, 2005. gada 28. jūnijs, *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P, Krājums, EU:C:2005:408, 219. punkts un tajā minētā judikatūra).

768 Neviens no prasītāju iesniegtajiem argumentiem nav tāds, kas varētu apšaubīt šo secinājumu.

769 Pirmkārt, lai gan ir taisnība, ka iepriekš 341. punktā minētais spriedums *BIDS* (EU:C:2008:643), uz kuru Komisija ir atsaukusies apstrīdētajā lēmumā, ir ticis pasludināts pēc strīdīgo nolīgumu noslēgšanas, tomēr agrākā judikatūrā bija precizēts, ka nolīgums nav pasargāts no konkurences tiesību piemērošanas tāpēc vien, ka tas attiecas uz patentu vai ka tas ir paredzēts, lai panāktu izlīgumu strīdā par patentiem (šajā ziņā skat. spriedumu *Bayer* un *Maschinenfabrik Hennecke*, minēts 427. punktā, EU:C:1988:448, 15. punkts), un ka valstu tiesu lēmumu aizstāšana ar kāda no lietas dalībniekiem brīvu vērtējumu, lai konstatētu, ka ir noticis patenta pārkāpums, acīmredzami neizriet no patenta īpašā mērķa un ir uzskatāma par konkurences ierobežojumu (šajā ziņā skat. spriedumu *Windsurfing*, minēts 119. punktā, EU:C:1986:75, 52. un 92. punkts).

770 Arī iepriekš 117. punktā minētajā spriedumā *Centrafarm* un *de Peijper* (EU:C:1974:114, 39. un 40. punkts) ir precizēts, ka uz intelektuālā īpašuma tiesību īstenošanas apstākļiem var attiekties LESD 101. pantā noteiktie aizliegumi un ka tā var būt ik reizi, kad izrādās, ka šo tiesību īstenošana ir slepenas vienošanās mērķis, līdzeklis vai sekas.

771 Otrkārt, attiecībā uz *KFST* izdotajiem dokumentiem, it īpaši 2004. gada 28. janvāra paziņojumu presei, vispirms ir jāatgādina, ka tas nav Komisijas izdots dokuments un ka tāpēc tas pats par sevi nevarēja prasītājiem radīt nekādu tiesisko paļāvību. Turklāt ir jāatgādina, ka valsts konkurences iestāžu kompetencē nav pieņemt negatīvu lēmumu, proti, lēmumu, ar kuru tiek konstatēta LESD 101. panta 1. punkta pārkāpuma neesamība (šā sprieduma 748. punkts).

772 Turklāt no *KFST* paziņojuma skaidri izriet, ka nolīgumi, kuru mērķis ir samaksāt par konkurenta izslēgšanu no tirgus, ir vērsti pret konkurenci. Pabeidzot savu padziļināto izmeklēšanu saistībā ar farmācijas nozari, Komisija varēja precizēt savu pieeju un pilnībā izprast noteiktu nolīgumu pret konkurenci vērsto raksturu, it īpaši, ja tajos bija paredzēts ievērojams apgrieztais maksājums, kā tas ir konkrētajā gadījumā (šā sprieduma 349.–403. punkts).

773 Treškārt, ciktāl prasītāji atsaucas uz Komisijas agrāku praksi, apgalvojot, ka šajā gadījumā konstatētais pārkāpums esot vēl nebijis un tāpēc būtu jāpiemēro vien simbolisks naudas sods, ir jāatgādina, ka saskaņā ar judikatūru Komisijai ir novērtējuma brīvība naudas sodu apmēru noteikšanā, lai virzītu uzņēmumu rīcību uz konkurences tiesību normu ievērošanu. Tas, ka Komisija iepriekš piemērojusi noteiktus naudas sodus par noteiktiem pārkāpumu veidiem, neizslēdz tai iespēju palielināt šo sodu

līmeni līdz Regulā Nr. 1/2003 norādītajām robežām, ja tas ir vajadzīgs, lai nodrošinātu Savienības konkurences politikas īstenošanu. Gluži pretēji, Savienības konkurences tiesību normu efektīvas piemērošanas priekšnoteikums ir tāds, ka Komisija jebkurā brīdī var pielāgot naudas soda līmeni šīs politikas vajadzībām (skat. spriedumu, 2011. gada 25. oktobris, *Aragonesas Industrias y Energía* /Komisija, T-348/08, Krājums, EU:T:2011:621, 293. punkts un tajā minētā judikatūra).

774 Turklāt fakts, ka Komisija iepriekš nav uzskatījusi, ka attiecīgā tipa nolīgums ar savu mērķi vien būtu konkurenci ierobežojošs, nav tāds, kas pats par sevi nākotnē tai traucētu to secināt pēc strīdīgo pasākumu individuālas un detalizētas pārbaudes, ņemot vērā to saturu, mērķi un kontekstu. Tādēļ nav prasīts, lai Komisija jau būtu piemērojusi sodus par tāda paša veida nolīgumiem, lai tos varētu uzskatīt par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ (šā sprieduma 438. punkts).

775 Tāpat judikatūrā nav prasīts, ka nolīgumam jau pirmajā mirklī un bez jebkādām šaubām ir jābūt pietiekami kaitējošam konkurencei, neveicot tā satura, mērķa un ekonomiskā un juridiskā konteksta, kādā tas iekļaujas, padziļinātu pārbaudi, lai to šīs tiesību normas izpratnē varētu uzskatīt par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ (šā sprieduma 752. punkts).

776 Visbeidzot, no apstrīdētā lēmuma izriet, ka daži ģenērisko zāļu uzņēmumi ir apzinājušies strīdīgajiem nolīgumiem analogu nolīgumu pārkāpjošo raksturu un tieši tāpēc ir atteikušies noslēgt šādus nolīgumus (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 190. apsvērumu). Tāpat arī kāds *Lundbeck* darbinieks ir reaģējis uz noteiktu saraksti, kurā tika noteiktas citaloprama, kuru *Merck* (*GUK*) iegādājās no *Lundbeck* saskaņā ar strīdīgajiem nolīgumiem, cenas un apjomi, precizējot, ka viņš "stingri iebilst[ot] pret šīs vēstules saturu" un ka "[tie neesot varējuši] un [viņiem nebūtu vajadzējis] piekrist šādai tālākpārdošanas cenai", jo "tas [esot bijis] prettiesiski" (apstrīdētā lēmuma preambulas 265. apsvērums). Arī attiecībā uz *Ranbaxy* nolīgumu *Lundbeck* sarunu gaitā par šo nolīgumu ir norādījis, ka tas būs dārgi un sarežģīti, tostarp raugoties no konkurences tiesību viedokļa (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 188. apsvērumu).

777 Šie apstākļi pierāda, ka strīdīgajos nolīgumos paredzētie konkurences ierobežojumi tajā laikā ne tikai nebija neparedzami, bet arī šo nolīgumu puses varēja saprātīgi apzināties, ka šie ierobežojumi ir pretrunā LESD 101. panta 1. punktam.

778 Tādēļ prasītāji kļūdās, apgalvojot, ka Komisija šajā gadījumā ir pārkāpusi tiesiskās noteiktības un sodu likumības principus.

779 Tādēļ pamata pirmā daļa ir jānoraida.

B – *Par otro pamata daļu*

780 Prasītāji uzskata, ka no iepriekš 755. punktā minētā sprieduma *AstraZeneca*/Komisija (EU:T:2010:266) izriet, ka nav pamatoti piemērot naudas sodu lietas vēl nebijušā rakstura dēļ, jo, no vienas puses, vēl nekāda agrāka judikatūra nav attiekusies uz šādu rīcību un, no otras puses, šī rīcība nav stingri vērsta pret konkurenci, kā rezultātā ieinteresētais uzņēmums nevarēja zināt, ka tā varētu izrādīties prettiesiska. Tie uzskata, ka apstrīdētā lēmuma preambulas 1300. apsvērumā ir atzīts, ka šajā gadījumā pirmais nosacījums ir izpildīts, bet attiecībā uz otro nosacījumu – strīdīgie nolīgumi nav ļaunprātīga rīcība, salīdzinot ar nolīgumiem, kas tiek aplūkoti lietā, kurā pasludināts iepriekš 755. punktā minētais spriedums *AstraZeneca*/Komisija (EU:T:2010:266). Turklāt uzņēmumiem, kuri tāpat kā *Lundbeck* neatrodas dominējošā stāvoklī, nav nekādas īpašas atbildības. Tādējādi Komisija nevar saskaņā ar LESD 101. panta 1. punktu veiktās izmeklēšanas ietvaros izmantot kritērijus, kas izmantoti lietā, kura attiecās uz dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.

781 Komisija šos argumentus apstrīd.

782 Šajā ziņā ir jānorāda, kā to apstrīdētā lēmuma preambulas 1300. apsvērumā ir atgādinājusi Komisija, ka savā iepriekš 162. punktā minētajā spriedumā *AstraZeneca*/Komisija (EU:C:2012:770) Tiesa, atbildot uz tādu pašu argumentu, kāds bija prasītājam minētajā lietā, ir konstatējusi, ka, "pat ja Komisijai un Savienības tiesām līdz šim nav bijusi iespēja lemt par tādu rīcību, kas raksturoja šos ļaunprātīgas izmantošanas gadījumus, [*AstraZeneca*] apzinājās savas rīcības izteikti pret konkurenci vērsto raksturu un tai bija jāparedz tās nesaderīgums ar Savienības konkurences tiesību normām". Tādējādi prasītāji kļūdās, no šā sprieduma secinot, ka Komisija nevar uzlikt naudas sodu, ja nepastāv analogi Savienības tiesu apstiprināti precedenti (šā sprieduma 438. un 774. punkts).

783 Turklāt, tāpat kā lietā, kurā ir pasludināts iepriekš 755. punktā minētais spriedums *AstraZeneca* (EU:T:2010:266), ir skaidrs, ka prasītāju rīcība šajā gadījumā nav bijusi uzskatāma par daļu no konkurences normālas darbības, jo tā ir bijusi paredzēta, lai ar ievērojamu apgriezto maksājumu palīdzību no tirgus izslēgtu potenciālos konkurentus. Fakts, ka daži izlīgumi patentu jomā tomēr var būt likumīgi un ar tiem var netikt pārkāpti Līguma noteikumi par brīvu konkurenci, nemaina to, ka šajā gadījumā prasītāju noslēgtie strīdīgie nolīgumi Komisijas apstrīdētajā lēmumā izklāstīto iemeslu dēļ bija vērsti pret konkurenci (skat. šā sprieduma 354. punktu un apstrīdētā lēmuma preambulas 661. un 662. apsvērumu).

784 Visbeidzot, lai gan ir taisnība, ka uzņēmumiem, kuriem ir dominējošs stāvoklis, saskaņā ar LESD 102. pantu ir īpaša atbildība neīstenot noteikta veida vienpusēju rīcību, kas apdraud konkurenci, kā tas bija iepriekš 755. punktā minētajā spriedumā *AstraZeneca* (EU:T:2010:266), tomēr ikvienam uzņēmumam, neatkarīgi no tā, vai tam ir vai nav dominējošs stāvoklis, ir piemērojams LESD 101. pants, ja ir izpildīti šā panta piemērošanas nosacījumi, un tāpēc tiem šajā ziņā var tikt piemērots naudas sods. Komisija šajā gadījumā ir piemērojusi tieši iepriekš minēto tiesību normu, nevis LESD 102. pantu.

785 Tādēļ arī pamata otrā daļa, kā arī devītais pamats kopumā ir jānoraida.

VI – *Par desmito prasības pamatu, kas izvirzīts pakārtotāk, saistībā ar kļūdām tiesību piemērošanā un kļūdām faktos, aprēķinot naudas sodus*

786 Prasītāji uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā Komisijai katrā ziņā, aprēķinot naudas sodu, vajadzēja, pirmkārt, izmantot zemāku smaguma pakāpi, otrkārt, ņemt vērā to, ka apgalvotie pārkāpumi ir īstenoti īsu laiku, treškārt, nepiemērot nekādu papildsummu un, ceturtkārt, piemērot atbildību mīkstinošus apstākļus.

787 Komisija šos argumentus apstrīd.

788 Vispirms ir jāatgādina, ka attiecībā uz prasītājiem Komisija ir izmantojusi vispārīgu metodoloģiju, kas aprakstīta 2006. gada pamatnostādnēs, balstoties uz attiecīgā produkta, kas tieši vai netieši saistīts ar veikto pārkāpumu, pārdevumu vērtību attiecīgajā ģeogrāfiskajā zonā EEZ iekšienē (minēto pamatnostādņu 13. un 19. punkts). Izmantotā proporcionālā daļa bija 10 % vai 11 % atkarībā no strīdīgo nolīgumu ģeogrāfiskā tvēruma (skat. šā sprieduma 68.–75. punktu un apstrīdētā lēmuma preambulas 1316.–1358. apsvērumu).

789 Tāpat ir arī jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai noteiktu naudas sodu apmēru konkurences tiesību normu pārkāpuma gadījumā, ir jāņem vērā pārkāpumu ilgums un visi tie apstākļi, kas ļauj novērtēt pārkāpumu smagumu, piemēram, katra uzņēmuma rīcība, šo uzņēmumu loma saskaņotajās darbībās, to iespējamie ieguvumi no šīm darbībām, to lielums un attiecīgo preču vērtība, kā arī risks, kādu rada šāda veida pārkāpumi (skat. spriedumu, 2011. gada 8. decembris, *KME Germany* u.c./Komisija, C-272/09 P, Krājums, EU:C:2011:810, 96. punkts un tajā minētā judikatūra).

790 Tāpat Tiesa ir norādījusi, ka ir jāņem vērā tādi objektīvi elementi kā pret konkurenci vērsto darbību saturs un ilgums, to skaits un intensitāte, skartā tirgus apjoms un ekonomiskajai sabiedriskajai kārtībai nodarītais kaitējums (skat. spriedumu *KME Germany* u.c./Komisija, minēts 789. punktā, EU:C:2011:810, 97. punkts un tajā minētā judikatūra).

791 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka pienākumam norādīt pamatojumu ir īpaša nozīme. Komisijai ir pienākums pamatot savu lēmumu un it īpaši paskaidrot līdzsvarošanu un novērtēšanu, ko tā ir veikusi attiecībā uz vērā ņemtajiem elementiem. Pamatojuma esamība ir jāizvērtē tiesai pēc savas ierosmes (šajā ziņā skat. spriedumu *KME Germany* u.c./Komisija, minēts 789. punktā, EU:C:2011:810, 101. punkts un tajā minētā judikatūra).

792 Turklāt Savienības tiesai ir jāveic tiesiskuma pārbaude, pamatojoties uz elementiem, kādus ir iesniedzis prasītājs, lai pamatotu izvirzītos pamatus. Šīs pārbaudes ietvaros tiesa uz Komisijas novērtējuma brīvību ne attiecībā uz to elementu izvēli, kādi tiek ņemti vērā, piemērojot pamatnostādnēs minētos kritērijus, ne attiecībā uz šo elementu novērtēšanu nedrīkst atsaukties, lai atteiktos veikt detalizētu tiesisko un faktisko pārbaudi (spriedums *KME Germany* u.c./Komisija, minēts 789. punktā, EU:C:2011:810, 102. punkts).

793 Tiesiskuma pārbaudi papildina neierobežota kompetence, kas Savienības tiesai saskaņā ar LESD 261. pantu tika atzīta ar Regulas Nr. 1/2003 31. pantu. Šī kompetence pilnvaro tiesu papildus sankcijas tiesiskuma pārbaudei aizstāt Komisijas vērtējumu ar savu vērtējumu un līdz ar to atcelt, samazināt vai palielināt uzlikto naudas sodu vai noteikto kavējuma naudu (šajā ziņā skat. spriedumu *KME Germany* u.c./Komisija, minēts 789. punktā, EU:C:2011:810, 103. punkts un tajā minētā judikatūra).

794 Tomēr ir jāuzsver, ka neierobežotas kompetences īstenošana nav pielīdzināma pārbaudei pēc savas ierosmes, un jāatgādina, ka Savienības tiesās notiek uz sacīkstes principa balstīta tiesvedība. Izņemot absolūtus pamatus, kas tiesai ir jāizvirza pēc savas ierosmes, piemēram, apstrīdētā lēmuma pamatojuma neesamību, prasītājs ir tas, kuram ir jāizvirza pamati pret šo lēmumu un jāiesniedz pierādījumi, lai pamatotu šos pamatus (spriedums *KME Germany* u.c./Komisija, minēts 789. punktā, EU:C:2011:810, 104. punkts).

795 Prasītāju argumenti ir jāvērtē, ņemot vērā šos apsvērumus.

A – *Par pirmo pamata daļu*

796 Prasītāji apgalvo, ka [pārkāpuma] smaguma koeficienti, kas noteikti 11 % apmērā no pārdevumu vērtības attiecībā uz nolīgumiem, kuri noslēgti ar *Merck* (*GUK*), *Alpharma* un *Ranbaxy*, un 10 % apmērā nolīgumiem, kuri noslēgti ar *Arrow*, ir pārāk augsti. Proti, pirmkārt, apstrīdētajā lēmumā neesot ņemts vērā šajos strīdīgajos nolīgumos noteikto ierobežojumu šaurais tvērums, kas vismaz daļēji iekļaujas *Lundbeck* patentu piemērošanas jomā. Lielākajā daļā EEZ valstu *Lundbeck* tirgus daļa esot bijusi mazāka par 19 %, un nolīgumu ģeogrāfiskais tvērums esot bijis jāierobežo ar EEZ valstīm, kurās ģenērisko zāļu uzņēmumiem ir bijušas reālas perspektīvas ienākt tirgū.

797 Otrkārt, lēmumā neesot ticis ņemts vērā fakts, ka strīdīgie nolīgumi nav bijuši slepeni un ka tajos ir bijušas iekļautas šāda veida nolīgumiem raksturīgas klauzulas, kas atbilstoši Komisijas lēmumpieņemšanas praksei pamato zemāka smaguma koeficienta piemērošanu. Treškārt, strīdīgie nolīgumi neesot koluzīvi, kas turklāt apstrīdētajā lēmumā esot atzīts. Iepriekš Komisija par šāda veida ierobežojošiem nolīgumiem, kas nav koluzīvi, vai nu neesot piemērojusi naudas sodu, vai esot piemērojusi ļoti nelielu naudas sodu, vai arī noteikusi viszemāko pārkāpuma smaguma koeficientu. Tādējādi lēmumā esot pieļauta kļūda, konstatējot, ka strīdīgie nolīgumi ir uzskatāmi par smagu LESD 101. panta pārkāpumu. Gluži pretēji, saskaņā ar samērīguma principu šajā gadījumā pārkāpuma smaguma koeficients esot bijis jānosaka viszemākajā iespējamā līmenī.

798 Komisija šos argumentus apstrīd.

799 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar 2006. gada pamatnostādņu 21. punktu pārdevumu vērtības proporcionālo daļu, kas tiek ņemta vērā, var noteikt līdz pat 30 %. Minēto pamatnostādņu 22. punktā ir precizēts, ka, lai noteiktu, vai konkrētā gadījumā vērā ņemamai pārdevumu vērtības proporcionālajai daļai ir jābūt šā diapazona augšā vai apakšā, Komisija ņem vērā vairākus faktorus, piemēram, pārkāpuma viedu, visu saistīto pušu kopējo tirgus daļu, pārkāpuma ģeogrāfisko tvērumu un pārkāpuma īstenošanu vai neīstenošanu.

800 Pirmkārt, ir jānorāda, ka Komisija šajā gadījumā pareizi ir kvalificējusi pārkāpumus kā "smagus", jo runa ir par konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ, kuru konkurencei kaitīgs raksturs ir pietiekami konstatēts un kuri izpaudās kā maksājumu veikšana konkurentiem, lai tie noteiktā laika periodā atturētos ienākt tirgū (apstrīdētā lēmuma preambulas 1331. apsvērums).

801 Apstāklis, ka daži strīdīgajos nolīgumos ietvertie ierobežojumi varētu ietilpt *Lundbeck* patentu piemērošanas jomā (kāda tā ir definēta šā sprieduma 335. un 569. punktā), nevar likt apšaubīt šo secinājumu, jo tas ir tikai viens no elementiem, kurus Komisija ir ņēmusi vērā, lai konstatētu, ka šajā gadījumā pastāv konkurences ierobežojums mērķa dēļ (šā sprieduma 354. punkts). Tādēļ nav būtiskas nozīmes, ka tie, iespējams, ir ietvēruši arī ierobežojumus, kas ietilpst šo patentu piemērošanas jomā, jo, kā Komisija ir secinājusi apstrīdētajā lēmumā, noteicošais ir tas, ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī nebija īsti skaidrs, vai ar produktiem, kurus ģenērisko zāļu uzņēmumi plānoja tirgot, tika vai netika pārkāpti *Lundbeck* patenti, ka to spēkā esamība varēja tikt arī apstrīdēta tiesā un ka prasītāji tieši ar ievērojamu apgriezto maksājumu palīdzību ir guvuši pārliecību, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi strīdīgo nolīgumu darbības laikā tirgū neienāks (šā sprieduma 363. un 429. punkts). Katrā ziņā Komisija ir pareizi uzskatījusi, ka strīdīgajos nolīgumos vairākumā gadījumu ir bijuši ietverti ierobežojumi, kas pārsniedza *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu (skat. iepriekš sesto prasības pamatu).

802 Otrkārt, Komisija nav pieļāvusi kļūdu, uzskatot, ka *Lundbeck* ģeogrāfiskajos tirgos, kurus skāra strīdīgie nolīgumi, ir piederējusi ļoti liela produkta, uz kuru attiecās pārkāpumi, tirgus daļa. Tādējādi vismaz netieši no apstrīdētā lēmuma izriet, ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī *Lundbeck* bija citaloprama monopols, jo tā sākotnējo patentu attiecībā uz AFV citalopramu termiņš tikko bija beidzies un neviens uzņēmums, kas tirgo ģenēriskās zāles, vēl nebija ienācis tirgū. Turklāt, pat ja tiktu pieņemts, ka attiecīgais tirgus ir bijis lielāks un ka tas ir ietvēris visu antidepresantu kopumu, Komisija apstrīdētā lēmuma preambulas 215. apsvērumā ir norādījusi, ka *Lundbeck* piederēja būtiska šā tirgus daļa lielākajā daļā EEZ valstu.

803 Treškārt, Komisija ir pareizi uzskatījusi, ka attiecīgajiem pārkāpumiem ir bijis plašs ģeogrāfiskais tvērums, jo visi pārkāpumi, izņemot to, kas saistīts ar *Arrow*, ir attiekušies uz visu EEZ.

804 Pretēji tam, ko šajā ziņā apgalvo prasītāji, Komisijai nebija jāsamazina naudas soda pamatsumma tāpēc, lai ņemtu vērā pārdevumu vērtību vienīgi valstīs, kurās ģenērisko zāļu uzņēmumi bija veikuši visvairāk sagatavošanās darbu, lai ienāktu tirgū. Proti, runājot par pārkāpumiem mērķa dēļ, tā kā pārkāpumu, ko veidoja strīdīgie nolīgumi (izņemot nolīgumus, kas noslēgti ar *Arrow*), ģeogrāfiskais tvērums attiecās uz visu EEZ, Komisijai bija tiesības balstīties uz šo ģeogrāfisko tvērumu, sīkāk nepārbaudot ģenērisko zāļu uzņēmumu konkrētas perspektīvas ienākt tirgū katrā EEZ valstī. Tieši strīdīgo nolīgumu puses ir tās, kas noteica šo nolīgumu un tādējādi arī šajā gadījumā aplūkoto pārkāpumu ģeogrāfisko tvērumu, nolemjot, ka tie attieksies uz visu EEZ (izņemot ar *Arrow* saistīto pārkāpumu).

805 Ceturtkārt, Komisija tāpat nav pieļāvusi kļūdu, kad tā ņēma vērā faktu, ka visi strīdīgie nolīgumi ir tikuši īstenoti, ko prasītāji neapstrīd, jo ģenērisko zāļu uzņēmumi strīdīgo nolīgumu darbības laikā tirgū neienāca, izņemot *Merck* (*GUK*) pirms *GUK* nolīguma attiecībā uz Apvienoto Karalisti otrā pagarinājuma (šā sprieduma 28., 131. un 399. punkts).

806 Tādējādi, ņemot vērā visus šos apstākļus, ir jākonstatē, ka pārdevumu vērtības proporcionālo daļu, kas būtu jāņem vērā *Lundbeck* uzliktā naudas soda pamatsummas noteikšanā, nosakot attiecīgi 11 % un 10 % apmērā atkarībā no tā, vai nolīgumu, uz kuriem attiecās pārkāpums, ģeogrāfiskais tvērums bija vai nebija visa EEZ, Komisija nav pieļāvusi nekādu kļūdu tiesību piemērošanā. Turklāt, ņemot vērā iepriekš minētos apstākļus, šāds pārkāpuma smaguma koeficients, kas drīzāk ir 2006. gada pamatnostādņu 21. punktā paredzētā diapazona apakšējā daļā, nevar tikt uzskatīts par nesamērīgu.

807 Tāpat prasītāji veltīgi apgalvo, ka tas, ka nolīgumi nav slepeni, pamato to, ka Komisijai būtu bijis jānosaka zemāks smaguma koeficients tiem uzliktā naudas soda summas noteikšanai.

808 Proti, 2006. gada pamatnostādņu 23. punktā ir noteikts, ka "horizontālas vienošanās par cenu noteikšanu, tirgus sadali un ražošanas izlaides ierobežošanu, kas parasti ir slepenas, pēc sava rakstura pieder pie vissmagākajiem konkurences ierobežojumiem", ka "saskaņā ar konkurences politiku par [tām] jāpiemēro smags sods" un ka "tāpēc, nosakot pārdošanas apjoma [pārdevumu vērtības] daļu par šādiem pārkāpumiem, tai jāatrodas diapazona augšdaļā".

809 Pietiek vien konstatēt, ka, lai gan strīdīgajiem nolīgumiem nav bijis nekāds slepens raksturs, šajā gadījumā vērā ņemamo pārdevumu vērtības proporcionālo daļu nosakot attiecīgi 10 % un 11 % apmērā, Komisija nav izmantojusi 2006. gada pamatnostādņu 21. punktā paredzēto diapazona augšdaļu, kas ir noteikta 30 % apmērā no pārdevumu vērtības.

810 Turklāt, lai gan noteiktos gadījumos Komisija dažādu iemeslu dēļ ir varējusi uzskatīt, ka nav bijis nepieciešams uzlikt naudas sodu vai ņemt vērā diapazona viszemāko iespējamo pārdevumu vērtības proporcionālo daļu, ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisijas iepriekšējā lēmumpieņemšanas prakse pati par sevi nav uzskatāma par atbilstošām tiesību normām naudas sodu uzlikšanai konkurences jomā, jo tās ir definētas vienīgi Regulā Nr. 1/2003 un pamatnostādnēs. Tādējādi lēmumiem citās lietās ir vienīgi orientējošs raksturs saistībā ar iespējamu diskriminācijas pastāvēšanu, ņemot vērā to, ka ir maz ticams, ka tiem raksturīgie apstākļi, piemēram, attiecīgie tirgi, produkti, uzņēmumi un periodi, varētu būt identiski (šajā ziņā skat. spriedumu *E.ON Ruhrgas* un *E.ON*/Komisija, minēts 98. punktā, EU:T:2012:332, 260.–262. punkts un tajos minētā judikatūra). Šajā gadījumā apstākļi lietās, kuras ir saistītas ar prasītāju minētajiem iepriekšējiem lēmumiem, piemēram, attiecīgie tirgi, produkti, valstis, uzņēmumi un periodi, nav salīdzināmi ar apstākļiem šajā lietā, un tādējādi minētajiem lēmumiem atbilstoši iepriekš minētajai judikatūrai nav nozīmes saistībā ar vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu.

811 Visbeidzot, prasītāji kļūdās, apgalvojot, ka šajā gadījumā esot pārkāpts samērīguma princips. Proti, šis princips šajā kontekstā vienīgi paredz, ka Komisijai ir jānosaka naudas sods proporcionāli elementiem, kas tiek ņemti vērā, lai noteiktu pārkāpuma smagumu, un ka tai šajā ziņā ir jāpiemēro šie elementi saskaņotā un objektīvi pamatotā veidā (skat. spriedumu, 2006. gada 27. septembris, *Jungbunzlauer* /Komisija, T-43/02, Krājums, EU:T:2006:270, 228. punkts un tajā minētā judikatūra). No apstrīdētā lēmuma preambulas 1330.–1333. apsvēruma izriet, ka Komisija šajā gadījumā ir saskaņoti un objektīvi pamatoti piemērojusi 2006. gada pamatnostādņu 22. punktā noteiktos principus.

812 Tādēļ pamata pirmā daļa ir jānoraida.

B – *Par otro pamata daļu*

813 Prasītāji apgalvo, ka apstrīdētā lēmuma preambulas 1335. apsvērumā ir kļūdaini atteikts attiecībā uz apgalvotajiem pārkāpumiem ņemt vērā īsāku ilgumu. Šis ilgums esot bijis jāierobežo līdz periodam, kurā ģenērisko zāļu uzņēmumi reāli ir bijuši gatavi ienākt tirgū, kas prasītu, lai to rīcībā būtu bijusi vismaz TA attiecīgajās valstīs. Piemēram, Austrijā patenta attiecībā uz AFV termiņš beidzās tikai 2003. gada aprīlī, tādējādi pārkāpums, kas veikts kopā ar *GUK*, *Alpharma* un *Ranbaxy* pirms šā datuma, Austrijā konkurenci ierobežot nevarēja. Šī pieeja esot tāda pati kā nostāja, kādu Komisija

pieņēma savā 2009. gada 8. jūlija Lēmumā C(2009) 5355, galīgā redakcija, par izmeklēšanas procedūru saskaņā ar [LESD 101. pantu] (Lieta COMP/39.401 – *E.ON*/*GDF*) (kopsavilkums – OV C 248, 5. lpp.; turpmāk tekstā – "Lēmums *E.ON*/*GDF*"), kurā, aprēķinot naudas sodu, vērā tika ņemts tikai periods pēc 1998. gada.

814 Komisija šos argumentus apstrīd.

815 Šajā ziņā ir jānorāda, tāpat kā ir norādījusi Komisija, ka šāds arguments ignorē atšķirību, kāda pastāv starp faktisku konkurenci un potenciālu konkurenci, un faktu, ka saskaņā ar LESD 101. pantu tiek aizsargāta arī pēdējā minētā (šā sprieduma 99. punkts). Komisija saistībā ar visiem iesaistītajiem ģenērisko zāļu uzņēmumiem ir pietiekami pierādījusi, ka tiem ir bijušas reālas un konkrētas iespējas ienākt tirgū un tādēļ tie strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī ir bijuši potenciāli *Lundbeck* konkurenti (skat. iepriekš pirmo prasības pamatu).

816 Lieta, kurā ir pasludināts iepriekš 98. punktā minētais spriedums *E.ON Ruhrgas* un *E.ON*/Komisija (EU:T:2012:332), prasītājiem nekādi nelīdz, jo minētajā lietā, kā tie arī atzīst, vienā pārkāpuma perioda daļā jebkāda konkurence bija neiespējama pat tad, ja pret konkurenci vērstais nolīgums nepastāvētu, jo jebkāda konkurence tirgū bija likumiskā veidā likvidēta saskaņā ar šajā periodā piemērojamiem valsts tiesību aktiem, kas radīja faktisku monopola situāciju. Tieši tāpēc šajā lietā Vispārējā tiesa daļēji atcēla Komisijas lēmumu, ciktāl nebija pietiekami konstatēts, ka šajā periodā Vācijas gāzes tirgū būtu pastāvējis konkurences ierobežojums (spriedums *E.ON Ruhrgas* un *E.ON*/Komisija, minēts 98. punktā, EU:T:2012:332, 105. un 155. punkts). Savukārt šajā gadījumā Komisija apstrīdētajā lēmumā ir juridiski pietiekami pierādījusi, ka konkurence ir tikusi ierobežota strīdīgo nolīgumu dēļ visā to darbības laikā. Prasītāji nav pierādījuši, ka gadījumā, ja strīdīgie nolīgumi nepastāvētu, pat potenciāla konkurence starp tiem un ģenērisko zāļu uzņēmumiem nebūtu bijusi iespējama vai nebūtu pastāvējusi, ne arī to, ka šie nolīgumi nekādā veidā nav ierobežojuši konkurenci.

817 Tādējādi pamata otrā daļa ir jānoraida.

C – *Par trešo pamata daļu*

818 Prasītāji uzskata, ka tiem nebūtu piemērojama nekāda papildsumma, arī par nolīgumiem, kas noslēgti ar *Arrow* (skat. šā sprieduma 73. punktu), jo iespējamie pārkāpumi neatbilst nevienam no gadījumiem, kuros saskaņā ar 2006. gada pamatnostādnēm ir ieteikts piemērot papildsummu (šie gadījumi ir "horizontālas vienošanās par cenu noteikšanu, tirgus sadali un ražošanas ierobežošanu"), un nav nepieciešama nekāda pastiprināta preventīva iedarbība saistībā ar pārkāpumiem, kuri ir aizsākušies vairāk nekā pirms desmit gadiem un kuri vairs nav atkārtojušies.

819 Komisija šos argumentus apstrīd.

820 Vispirms ir jāatgādina, ka 2006. gada pamatnostādņu 25. punkts, kurā ir paredzēta iespēja naudas soda pamatsummā iekļaut iestāšanās maksu, ir formulēts šādi:

"Neatkarīgi no tā, cik ilgi uzņēmums piedalījies pārkāpuma izdarīšanā, Komisija iekļauj pamatsummā summu, kas līdzvērtīga 15 % līdz 25 % no pārdošanas apjoma, [..] lai aizkavētu uzņēmumus pat noslēgt horizontālas vienošanās par cenu noteikšanu, tirgus sadali un ražošanas ierobežošanu. Komisija var piemērot arī šādu papildu summu citu pārkāpumu gadījumā. Lai izlemtu, kādu pārdošanas apjoma daļu piemērot katram konkrētajam gadījumam, Komisija ņem vērā dažādus faktorus, jo īpaši tos, kas minēti 22. punktā[, proti, pārkāpuma veidu, visu attiecīgo dalībnieku kopējo tirgus daļu, pārkāpuma izdarīšanas ģeogrāfisko teritoriju un to, vai pārkāpums jau ir īstenots vai vēl ne]."

821 Būtībā prasītāji apgalvo, ka Komisija nevarēja preventīvos nolūkos tiem uzliekamā naudas soda summā iekļaut šādu iestāšanās maksu, jo apgalvotie pārkāpumi neatbilstot nevienam no piemēriem, kuros saskaņā ar 2006. gada pamatnostādnēm ir ieteikts piemērot papildsummu, un šie pārkāpumi, kas aizsākušies pirms vairāk nekā desmit gadiem, vairs nekad nav atkārtojušies.

822 Tomēr ir jāatgādina, ka uzraudzības uzdevums, kas Komisijai saskaņā ar Savienības tiesībām ir uzticēts konkurences tiesību jomā, ietver uzdevumu izmeklēt individuālus pārkāpumus un sodīt par tiem, kā arī pienākumu īstenot vispārīgu politiku ar mērķi konkurences jomā piemērot saskaņā ar Līgumu noteiktos principus un uzņēmumu rīcību virzīt saskaņā ar šiem principiem. No tā izriet, ka Komisijai ir jāraugās, lai naudas sodiem būtu preventīvs raksturs (šajā ziņā skat. spriedumu, 2014. gada 17. decembris, *Pilkington Group* u.c./Komisija, T-72/09, EU:T:2014:1094, 302. punkts un tajā minētā judikatūra).

823 Tādējādi naudas soda summas preventīvā iedarbība nav paredzēta vienīgi, lai attiecīgo uzņēmumu atturētu no pārkāpuma atkārtošanas. Komisija ir pilnvarota lemt par naudas sodu līmeni, lai pastiprinātu to vispārīgo preventīvo iedarbību, it īpaši, ja noteikta veida pārkāpumi vēl joprojām tiek izdarīti samērā bieži vai tiek uzskatīti par smagiem (skat. spriedumu *Pilkington Group* u.c./Komisija, minēts 822. punktā, EU:T:2014:1094, 303. punkts un tajā minētā judikatūra).

824 Turklāt, kā apgalvo Komisija, šajā gadījumā strīdīgie nolīgumi ir ļoti līdzīgi nolīgumiem par tirgus sadali vai par ražošanas ierobežošanu, kas ir skaidri paredzēti 2006. gada pamatnostādņu 25. punktā (šā sprieduma 820. punkts). Katrā ziņā tajā pašā minēto pamatnostādņu punktā Komisijai saskaņā ar judikatūru ir atļauts piemērot šādu papildsummu, lai nodrošinātu naudas soda preventīvo raksturu attiecībā uz cita veida pārkāpumiem.

825 Tādēļ ir jāsecina, ka Komisija nav ne pārsniegusi novērtējuma brīvību, kāda tai ir saistībā ar naudas sodiem, ne pārkāpusi 2006. gada pamatnostādnes, par pirmo pārkāpumu, kas izdarīts kopā ar *Arrow*, piemērojot papildsummu 10 % apmērā no gada pārdevumu vērtības, lai prasītājiem uzliktā naudas soda summai nodrošinātu pietiekamu preventīvu raksturu (apstrīdētā lēmuma preambulas 1340. apsvērums).

826 Tādējādi arī pamata trešā daļa ir jānoraida.

D – *Par ceturto daļu*

827 Prasītāji uzskata, pirmkārt, ka Komisija ir kļūdījusies, atsakoties attiecībā uz *Lundbeck* piemērot atbildību mīkstinošus apstākļus, kas saistīti ar to, ka uzņēmumam ir pastāvējušas pamatotas šaubas par ierobežojošās rīcības pārkāpjošo raksturu. Apstrīdētajā lēmumā norādītajam argumentam, saskaņā ar kuru atbildību mīkstinošais apstāklis, kas saistīts ar pamatotām šaubām par pārkāpuma pastāvēšanu, 2006. gada pamatnostādnēs vairs nav iekļauts (apstrīdētā lēmuma preambulas 1343. apsvērums), neesot pietiekams pamats, lai to nepiemērotu, jo gan šajās pamatnostādnēs ir bijis norādīts, gan Vispārējā tiesa ir atzinusi, ka atbildību mīkstinošo apstākļu saraksts neesot pilnīgs. Turklāt no *KFST* sarakstes ar Komisiju skaidri izriet, ka pēdējā minētā ir uzskatījusi, ka tajā laikā strīdīgajiem nolīgumiem piemērojamais juridiskais kritērijs neesot bijis skaidrs, tādēļ arī *Lundbeck* tas nevarēja būt skaidrs.

828 Otrkārt, prasītāji apgalvo, ka attiecībā uz tiem nepamatoti nav ticis piemērots atbildību mīkstinošs apstāklis saistībā ar faktu, ka apgalvotie pārkāpumi ir izdarīti nolaidības dēļ, jo tie strīdīgos nolīgumus esot noslēguši labticīgi, lai novērstu to, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi pārkāpj viņu patentus, attiecinot šo nolīgumu piemērošanas jomu vienīgi uz produktiem, ar kuriem tika pārkāpti viņu patenti, un nekādā veidā necenšoties tos paturēt slepenībā, kā tas būtu gadījumā, ja tiem būtu bijis nolūks pārkāpt Savienības konkurences tiesības.

829 Komisija šos argumentus apstrīd.

830 Pirmkārt, ir jānorāda, tāpat kā to norāda prasītāji, ka ar faktu, ka saprātīgu šaubu par pārkāpuma esamību pastāvēšana vairs nav skaidri minēta starp atbildību mīkstinošiem apstākļiem, kuri ir tieši noteikti 2006. gada pamatnostādnēs, nepietiek, lai Komisija varētu automātiski atteikties no tā kā atbildību mīkstinoša apstākļa piemērošanas. Šajā ziņā judikatūrā ir precizēts, ka, tā kā pamatnostādnēs nav ietvertas obligātas norādes attiecībā uz atbildību mīkstinošo apstākļu, kas var tikt ņemti vērā, Komisija ir saglabājusi zināmu novērtējuma brīvību, lai vispārīgi novērtētu, kādā mērā naudas soda apmērs atbilstoši atbildību mīkstinošiem apstākļiem, iespējams, būtu jāsamazina (šajā ziņā skat. spriedumu *Dalmine*/Komisija, minēts 380. punktā, EU:T:2004:220, 326. punkts un tajā minētā judikatūra).

831 Taču apstāklis, ka Komisijas lēmums ir tāds, kurā pirmo reizi konkurences tiesību normas tiek piemērotas konkrētā ekonomikas nozarē, nav uzskatāms par mīkstinošu, ja pārkāpuma izdarītājs ir zinājis vai nevarēja nezināt, ka tā rīcība varētu radīt konkurences ierobežojumus tirgū un radīt problēmas no konkurences tiesību viedokļa (šajā ziņā skat. spriedumu, 2011. gada 8. marts, *World Wide Tobacco España*/Komisija, T-37/05, EU:T:2011:76, 160. punkts).

832 Šajā gadījumā prasītāji nevarēja nezināt, ka ar strīdīgajiem nolīgumiem varētu tikt pārkāpts LESD 101. pants. Proti, tie bija paredzēti, lai to darbības laikā apmaiņā pret maksājumu izslēgtu no tirgus potenciālos konkurentus, kas ir uzskatāms par smagu pārkāpumu, kā ir skaidri paredzēts LESD 101. panta 1. punktā.

833 Turklāt no apstrīdētā lēmuma izriet, ka *Lundbeck* apzinājās, ka minētajiem nolīgumiem potenciāli ir pārkāpjošs raksturs (skat. šā sprieduma 776. punktu).

834 Attiecībā uz saraksti ar *KFST*, uz kuru atsaucas prasītāji, turklāt ir jāatgādina, ka uzņēmums, kas ir pārkāpis LESD 101. pantu, nevar izvairīties no naudas soda uzlikšanas, ja minētā pārkāpuma pamatā ir šī uzņēmuma maldi par savas rīcības likumību advokāta juridiskā atzinuma vai valsts kompetentās konkurences iestādes lēmuma satura dēļ (spriedums *Schenker & Co.* u.c., minēts 748. punktā, EU:C:2013:404, 43. punkts). Turklāt šajā gadījumā minētajā sarakstē ne tikai nebija apšaubīta LESD 101. panta piemērojamība strīdīgajiem nolīgumiem, bet tajā arī bija precizēts, ka strīdīgie nolīgumi varētu ietekmēt konkurenci, ja izrādītos, ka *Lundbeck* ir maksājis konkurentiem, lai tie paliktu ārpus tirgus.

835 Katrā ziņā, pat ja tiktu pieņemts, ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī būtu varējušas pastāvēt pamatotas šaubas par elementiem, kas būtu jāņem vērā, lai konstatētu, vai šajā gadījumā pastāv konkurences ierobežojums mērķa dēļ, kontekstā, kurā prasītāju īpašumā bija paņēmiena patenti, kas varētu liegt ģenērisko zāļu uzņēmumiem ienākt tirgū, tomēr tajā brīdī nevarēja būt šaubu par faktu, ka tādi nolīgumi kā šie, kuru mērķis bija samaksāt potenciālajiem konkurentiem, lai noteiktu laika periodu atturētu tos no ienākšanas tirgū, nevarēja būt saderīgi ar LESD 101. panta 1. punktu, jo tie nekādā veidā neveicināja ģenērisko zāļu ienākšanu tirgū arī pēc to termiņa beigām un tie arī neļāva reāli atrisināt pamatā esošo strīdu starp pusēm saistībā ar patentiem (šā sprieduma 475. un 497. punkts).

836 Turklāt, kā tika konstatēts šajā spriedumā saistībā ar sesto prasības pamatu, strīdīgajos nolīgumos, izņemot *GUK* nolīgumu attiecībā uz Apvienoto Karalisti, bija ietverti ierobežojumi, kas pārsniedza *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu, un līdz ar to, pat ja prasītāju piedāvātais patentu piemērošanas jomas kritērijs būtu atbilstošais juridiskais kritērijs, lai novērtētu šo nolīgumu tiesiskumu no LESD 101. panta 1. punkta viedokļa, strīdīgie nolīgumi neatbilda šim kritērijam un tāpēc arī bija uzskatāmi par konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ minētās tiesību normas izpratnē. Saistībā ar *GUK* nolīgumu attiecībā uz Apvienoto Karalisti ir jānorāda, ka tas kopā ar *GUK* nolīgumu attiecībā uz EEZ veido vienu un to pašu *Lundbeck* un *Merck* (*GUK*) vienotu un turpinātu pārkāpumu. Kā ir norādīts iepriekš, Komisija ir pietiekami pierādījusi, ka *GUK* nolīgumā attiecībā uz EEZ bija iekļauti ierobežojumi, kas pārsniedza *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu.

837 Otrkārt, prasītāji apgalvo, ka šajā gadījumā aplūkotie pārkāpumi ir tikuši izdarīti nolaidības dēļ un tas arī ir atbildību mīkstinošs apstāklis, kas pamato naudas soda apmēra samazināšanu.

838 2006. gada pamatnostādņu 29. punktā ir precizēts, ka naudas soda pamatsummu var samazināt, ja Komisija konstatē atbildību mīkstinošu apstākļu pastāvēšanu, it īpaši, piemēram, ja attiecīgais uzņēmums pierāda, ka pārkāpumu ir izdarījis nolaidības dēļ.

839 Taču šajā gadījumā ir jāatgādina, ka prasītāji strīdīgos nolīgumus ir noslēguši tīši un ka tie ir bijuši daļa no apzinātas stratēģijas, lai izvairītos no potenciāli tūlītējas ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšanas tirgū (šā sprieduma 126. un 528. punkts).

840 Proti, prasītāju arguments atkal balstās uz premisu, ka ar strīdīgajiem nolīgumiem pieeja tirgum ir liegta vienīgi ģenēriskajiem produktiem, ar kuriem potenciāli ir tikuši pārkāpti viņu patenti. Taču, kā ir ticis pierādīts šajā spriedumā saistībā ar sesto prasības pamatu, tas tā nav. Katrā ziņā pastāvēja neskaidrība par to, vai *Lundbeck* patenti ir bijuši spēkā esoši un vai tie ir tikuši pārkāpti ar ģenērisko zāļu uzņēmumu produktiem, kurus tiem ir bijis nodoms laist tirgū brīdī, kad tika noslēgti strīdīgie nolīgumi (skat. iepriekš otro prasības pamatu), un šī neskaidrība ir tikusi novērsta ar šiem nolīgumiem. Tāpēc prasītāji kļūdās, apgalvojot, ka šajā gadījumā pārkāpumi ir tikuši izdarīti nolaidības dēļ un ka Komisijai attiecībā uz tiem ir bijis jāpiemēro šis atbildību mīkstinošais apstāklis.

841 Turklāt, pat ja tiktu pieņemts, ka pārkāpumi šajā gadījumā ir tikuši izdarīti nolaidības dēļ, Komisijai tik un tā nebūtu jāpiešķir prasītājiem naudas soda samazinājums. Proti, kā to apstiprina 2006. gada pamatnostādņu 29. punkta formulējums, Komisijai šajā ziņā ir novērtējuma brīvība, ņemot vērā visus attiecīgā gadījuma apstākļus. Tātad, lai gan ir skaidrs, ka Komisija konkrētā gadījumā tostarp noteikti var ņemt vērā pamatnostādnēs uzskaitītos apstākļus, tai nav – tad, ja uzņēmums norāda uz elementiem, kas liecina par šādu apstākļu esamību, – automātiski jāpiešķir papildu samazinājums, neveicot visaptverošu analīzi. Iespējama naudas soda summas samazinājuma atbildību mīkstinošu apstākļu dēļ atbilstība ir jāvērtē, raugoties no vispārīga viedokļa, ņemot vērā visus attiecīgā gadījumā būtiskos apstākļus (šajā ziņā skat. spriedumu, 2013. gada 5. decembris, *Caffaro*/Komisija, C-447/11 P, EU:C:2013:797, 103. punkts).

842 Ņemot vērā visus konkrētās lietas apstākļus un it īpaši faktu, ka Komisija ir ņēmusi vērā procedūras ilgumu, lai prasītājiem uzliktā naudas soda summai piemērotu 10 % samazinājumu, Vispārējā tiesa, izmantojot tai saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 31. pantu piešķirto neierobežoto kompetenci atbilstoši LESD 261. pantam (šā sprieduma 793. punkts), uzskata, ka šajā gadījumā nav pamata piemērot atbildību mīkstinošos apstākļus un ka naudas soda summa, kas prasītājiem uzlikta saskaņā ar apstrīdēto lēmumu, ir jāapstiprina.

843 It īpaši saistībā ar *GUK* nolīgumu attiecībā uz Apvienoto Karalisti ir jāuzsver, ka, lai gan sestā prasības pamata ietvaros tika konstatēts, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav pietiekami pierādījusi, ka šajā nolīgumā būtu ietverti ierobežojumi, kas pārsniegtu *Lundbeck* patentu piemērošanas jomu, šāds iebildums šā sprieduma 539. un 570.–577. punktā izklāstīto iemeslu dēļ tika atzīts par neiedarbīgu. Tāpēc Vispārējai tiesai nav pamata šajā ziņā prasītājiem uzliktā naudas soda summai piemērot samazinājumu.

844 Tādējādi pamata ceturtā daļa un desmitais pamats kopumā ir jānoraida.

845 Tā kā neviens no pamatiem, ko prasītāji izvirzījuši, pamatojot savu prasību par apstrīdētā lēmuma atcelšanu, nav pamatots vai iedarbīgs un tā kā to argumentu, kas izvirzīti, lai pamatotu prasību grozīt naudas soda summu, vērtējums nav ļāvis konstatēt trūkumus, ko Komisija būtu pieļāvusi, aprēķinot šo summu, prasība ir jānoraida kopumā.

Par tiesāšanās izdevumiem

846 Atbilstoši Reglamenta 134. pantam lietas dalībniekam, kuram nolēmums ir nelabvēlīgs, piesprież atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram nolēmums ir labvēlīgs. Tā kā prasītājiem spriedums ir nelabvēlīgs, tiem jāpiesprież atlīdzināt tiesāšanās izdevumus saskaņā ar Komisijas prasījumiem.

847 Saskaņā ar Reglamenta 138. panta 3. punktu un atbilstoši Komisijas prasījumiem ir jānolemj, ka persona, kas iestājusies lietā, sedz savus tiesāšanās izdevumus pati.

Ar šādu pamatojumu

VISPĀRĒJĀ TIESA (devītā palāta)

nosprież:

1) prasību noraidīt;

***2) H. Lundbeck A/S* un *Lundbeck Ltd* sedz savus, kā arī atlīdzina Eiropas Komisijas tiesāšanās izdevumus;**

***3) European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations* (*EFPIA*) sedz savus tiesāšanās izdevumus pati.**

Berardis Czúcz Popescu

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2016. gada 8. septembrī.

[Paraksti]

Satura rādītājs

Tiesvedības priekšvēsture 2

I – Sabiedrības, uz kurām attiecas šī lieta 2

II – Attiecīgais produkts un ar to saistītie patenti 3

III – Strīdīgie nolīgumi 4

A – Nolīgumi ar "Merck (GUK)" 4

B – Nolīgumi ar "Arrow" 5

C – Nolīgums ar "Alpharma" 8

A – Nolīgums ar "Ranbaxy" 9

IV – Komisijas īstenotās darbības farmācijas nozarē un administratīvais process 10

V – Apstrīdētais lēmums 11

Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi 14

Juridiskais pamatojums 16

I – Par pirmo pamatu saistībā ar kļūdu tiesību piemērošanā un kļūdu vērtējumā, jo apstrīdētajā lēmumā ir uzskatīts, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi un "Lundbeck" strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī esot bijuši vismaz potenciāli konkurenti 16

A – Analīze apstrīdētajā lēmumā saistībā ar potenciālo konkurenci 16

B – Piemērojamie principi un judikatūra 18

1. Par potenciālas konkurences jēdzienu 18

2. Par pierādīšanas pienākumu 19

3. Par Vispārējās tiesas veiktās pārbaudes apjomu 20

C – Par pirmo pamata daļu saistībā ar to, ka zāļu, ar kurām tiekot pārkāptas trešo personu intelektuālā īpašuma tiesības, izlaišana neliecinot par potenciālas konkurences pastāvēšanu LESD 101. panta izpratnē 20

C – Par otro pamata daļu saistībā ar to, ka Komisija, lai secinātu, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi esot reāli vai potenciāli "Lundbeck" konkurenti, esot balstījusies uz subjektīviem vērtējumiem 23

E – Par pamata trešo daļu saistībā ar to, ka spēkā esoša patenta apstrīdēšana neesot uzskatāma par reālu un konkrētu iespēju ienākt tirgū 25

F – Par pamata ceturto daļu saistībā ar to, ka TA neesamība liedz pastāvēt faktiskai vai potenciālai konkurencei 28

G – Par pamata piekto daļu, kas saistīta ar to, ka ģenērisko zāļu uzņēmumi strīdīgo nolīgumu darbības laikā nevarēja izmantot citus paņēmienus vai vērsties pie citiem AFV ražotājiem 30

H – Par sesto daļu saistībā ar to, ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī starp "Lundbeck" un "Merck (GUK)" potenciāla konkurence neesot pastāvējusi 34

1. Situācija Apvienotajā Karalistē 35

2. Situācija EEZ 37

I – Par pamata septīto daļu saistībā ar to, ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī starp "Lundbeck"un "Arrow" potenciāla konkurence neesot pastāvējusi 38

1. Situācija Apvienotajā Karalistē 39

2. Par situāciju Dānijā 41

J – Par pamata astoto daļu saistībā ar to, ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī starp "Lundbeck" un "Alpharma" potenciāla konkurence neesot pastāvējusi 42

K – Par pamata devīto daļu saistībā ar to, ka strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī starp "Lundbeck" un "Ranbaxy" potenciāla konkurence neesot pastāvējusi 44

II – Par otro, trešo, ceturto, piekto un sesto prasības pamatu, kas pēc būtības ir balstīti uz LESD 101. panta 1. punkta pārkāpumu 49

A – Analīze apstrīdētajā lēmumā saistībā ar konkurences ierobežojuma mērķa dēļ pastāvēšanu 49

B – Piemērojamie principi un judikatūra 50

C – Par otro prasības pamatu saistībā ar pamatojuma nesniegšanu, kļūdu tiesību piemērošanā un kļūdu faktos, kas pieļautas, vērtējot līdzekļu pārskaitījuma lomu strīdīgajos nolīgumos 51

1. Par pirmo pamata daļu 51

2. Par otro pamata daļu 58

3. Par trešo pamata daļu 60

D – Par trešo pamatu saistībā ar kļūdu tiesību piemērošanā, kas pieļauta, piemērojot principus saistībā ar konkurences ierobežošanas mērķi 62

1. Par pirmo pamata daļu 62

2. Par otro pamata daļu 66

3. Par trešo daļu 66

4. Par pamata ceturto daļu 69

E – Par ceturto prasības pamatu saistībā ar kļūdu tiesību piemērošanā un pamatojuma nesniegšanu, noraidot kritēriju par patentu piemērošanas jomu kā būtisku normu izlīguma nolīgumu saistībā ar patentiem novērtēšanai LESD 101. panta 1. punkta ietvaros 70

1. Par pirmo pamata daļu 71

2. Par otro pamata daļu 74

F – Par piekto prasības pamatu saistībā ar acīmredzamu kļūdu faktu vērtējumā, ar pienākuma ievērot pienācīgu rūpību pārkāpumu un ar pamatojuma nesniegšanu, kas pieļauti, "Lundbeck" darbības kvalificējot kā ģenērisko zāļu uzņēmumu ienākšanai tirgū naidīgu vispārējo stratēģiju un kā tātad, kam ir nozīme, vērtējot strīdīgos nolīgumus no LESD 101. panta 1. punkta viedokļa 76

G – Par sesto prasības pamatu saistībā ar acīmredzamu kļūdu faktu vērtējumā, kas pieļauta, ciktāl apstrīdētajā lēmumā ir secināts, ka strīdīgajos nolīgumos ir bijuši iekļauti ierobežojumi, kas pārsniedz tos, kas raksturīgi "Lundbeck" patentu piešķirto tiesību īstenošanai 78

1. GUK nolīgums attiecībā uz Apvienoto Karalisti 79

2. GUK nolīgums attiecībā uz EEZ 84

3. Arrow UK nolīgums 87

4. Dānijas Arrow nolīgums 91

5. Alpharma nolīgums 92

6. Ranbaxy nolīgums 96

III – Par septīto prasības pamatu saistībā ar acīmredzamu kļūdu vērtējumā, kas pieļauta tādēļ, ka neesot pienācīgi novērtēti strīdīgo nolīgumu efektivitātes ieguvumi 99

IV – Par astoto prasības pamatu saistībā ar tiesību uz aizstāvību pārkāpumu 101

A – Par pirmo pamata daļu 101

B – Par otro pamata daļu 104

V – Par devīto prasības pamatu, kas izvirzīts pakārtoti, saistībā ar to, ka, uzliekot naudas sodus "Lundbeck", esot pieļauta kļūda tiesību piemērošanā 105

A – Par pirmo pamata daļu 106

B – Par otro pamata daļu 108

VI – Par desmito prasības pamatu, kas izvirzīts pakārtotāk, saistībā ar kļūdām tiesību piemērošanā un kļūdām faktos, aprēķinot naudas sodus 109

A – Par pirmo pamata daļu 110

B – Par otro pamata daļu 112

C – Par trešo pamata daļu 113

D – Par ceturto daļu 114

Par tiesāšanās izdevumiem 117